

T.C.

MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

TD 1070 NUMARALI EDİRNE EVKÂF DEFTERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YILMAZ ÇETİNER
0641060115

DANIŞMAN
YARD. DOÇ. DR. AHMET YİĞİT

AĞUSTOS 2009

MUĞLA

T.C.
MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

TD 1070 NUMARALI EDİRNE EVKÂF DEFTERİ

YILMAZ ÇETİNER

Sosyal Bilimler Enstitüsünce
“Yüksek Lisans”
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 27/08/2009
Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 14/09/2009

Tez Danışmanı : Yard. Doç. Dr. Ahmet YİĞİT

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mehmet Ali ÜNAL

Jüri Üyesi : Yard. Doç. Dr. Adnan ÇEVİK

Enstitü Müdürü Prof. Dr. Nurgün OKTİK

AĞUSTOS 2009

MUĞLA

TUTANAK

Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 04/09/2009. tarih ve 462/2 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 25/4... maddesine göre, Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrenci Yılmaz Çetiner'in "TD 1070 Numaralı Edirne Evkâf Defteri" adlı tezini incelemiş ve aday 14/09.2009 tarihinde saat 13:30'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin başarılı olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Ahmet YİĞİT

Üye
Prof. Dr. Mehmet Ali ÜNAL

Üye

Yard. Doç. Dr. Adnan CEVİK

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum 4TD 1070 Numaralı Edirne Evkâf Defteri adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

27/08/2009
Yılmaz ÇETİNER

YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

MERKEZİMİZCE DOLDURULACAKTIR

Soyadı : ÇETİNER

Adı : Yılmaz

Kayıt No:

TEZİN ADI

Türkçe : TD 1070 Numaralı Edirne Evkâf Defteri

Y. Dil :

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans

Doktora

Sanatta Yeterlilik

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Muğla Üniversitesi

Fakülte : Fen Edebiyat Fakültesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYIMLANMIŞSA

Yayımlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

IBSN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : YİĞİT, Ahmet

Ünvanı : Yard. Doç. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL: Türkçe

TEZİN SAYFA SAYISI: 209

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. Edirne Mahalleleri
2. Edirne Vakıfları
3. TD 1070 Numaralı Edirne Evkâf Defteri

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

1. Edirne
2. Mahalle
3. Vakıf
4. Evkâf Defteri

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

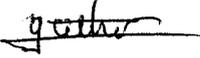
İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER : Konunuzla ilgili yabancı indeks, abstrakt ve thesaurus'ları kullanınız.

1. Edirne
2. Quarter
3. Foundation
4. Foundation Book

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

- 1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum
- 2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir
- 3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir

Yazarın İmzası :

Tarih : 14.10.2009

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET.....	VI
KISALTMALAR.....	IX
TABLolar.....	X
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

EDİRNE ŞEHRİNİN TOPOGRAFIK YAPISI, MAHALLELER VE MAHALLELERİN OLUŞUMU (s. 9-25)

A- ŞEHRİN TOPOGRAFIK YAPISI.....	9
B- KALE, SARAY, MENZİL VE EVLER.....	13
C- MAHALLE, MAHALLELERİN OLUŞUMU VE ŞEHRİN GENİŞLEMESİ.....	15

II. BÖLÜM

EDİRNE VAKIFLARI (s. 26-100)

III. BÖLÜM

VAKIF KURUCULARI VE VAKIF YÖNETİMİ (s. 101-119)

A- VAKIF KURUCULARI.....	101
a- Askeri Sınıf.....	105
1- Ehl-i Örf (Ehl-i Seyf).....	106
2- Ehl-i İlm (İlmiye).....	109
3- Tarikat Erbabı ve Sâdât.....	111
b- Reaya.....	112

B- VAKIF TEŞKİLATI.....	114
a- Yönetim Sistemi.....	114
b- Kontrol Sistemi.....	116
c- Yapılan Yolsuzluklar.....	117

IV. BÖLÜM

İKTİSADİ AÇIDAN VAKIFLAR (s. 120-171)

A- VAKIFLARIN GELİR KAYNAKLARI	120
a- Gayrimenkul Gelirleri	121
1- Meskenler	121
2- İmalathaneler	125
3- Ticarethaneler	128
4- Zirai İşletmeler	137
5- Karyeler.....	140
b- Riba Gelirleri.....	141
B- VAKIF GİDERLERİ	154
a- Vakıflarda Genel Olarak Görev Yapan Kişilerin Ücretleri.....	155
b- Vakıflara Ait Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Halife, Müd, Muallim ve Müderrislerin Aldıkları Ücretler.....	159
c- Cami ve Mescid Vakıfların Giderleri.....	163
d- Birden Fazla Türde Hizmet Veren Vakıfların Giderleri.....	166
e- Eğitim Vakıflarının Giderleri.....	168
f- Zaviye ve İmaret Vakıflarının Giderleri.....	171

V. BÖLÜM

VAKIFLARIN HİZMET TÜRLERİ (s. 173-194)

A- AİLEVİ HİZMET VEREN VAKIFLAR.....	175
B- DİNİ HİZMET VEREN VAKIFLAR.....	177
C- EĞİTİM HİZMETİ VEREN VAKIFLAR.....	180
D- BELEDİ VE SOSYAL HİZMET VEREN VAKIFLAR.....	181
E- HİZMET TÜRÜ BELİRTİLMEYEN VAKIFLAR.....	195

SONUÇ.....	197
BİBLİYOGRAFYA.....	200
EKLER.....	206

ÖNSÖZ

Son zamanlarda Osmanlı Devleti üzerine yapılan akademik çalışmaların sayısı oldukça artmıştır. Bu çalışmalar daha çok XVI. yüzyıl şehir tarihleri üzerine olup genelde Tapu Tahrir defterlerinden yararlanılmaktadır. Bu çalışmalarda şehrin mahalleleri, nüfusu ve vergi yükümlüleri ile vergiden muaf olan kitlelerini görmek mümkündür. Ayrıca bir şehir tarihi çalışmasının tamamlanabilmesi için şehirlerde bulunan sosyal hizmet eserleri de incelenmelidir. Tahrir defterleri arasında bu bakımdan oldukça büyük öneme sahip olan evkâf defterleri de tarihçiler açısından mutlaka müracaat edilen kaynaklar durumundadır. Müstakil olarak sadece evkâf defterine dayalı çalışmalar da yapılmaktadır. Böylece şehirlerde sosyal ve iktisadi yapının unsurları ortaya konmaktadır.

XVI. yüzyılda Edirne şehir tarihi üzerine yapılan çalışmalar mevcuttur. Fakat bunlar arasında, Tayyib Gökbilgin tarafından yazılmış olan, Edirne ve Paşa Livâsı isimli eser hala bu bölge üzerine çalışacakların, müracaat etmek zorunda oldukları, önemli bir çalışma olma özelliğini korumaktadır. Edirne ve Paşa livası esas alınarak yapılan Edirne mahalleleri üzerine bir çalışma mevcuttur. Bu bir derlemedir. Edirne şehrinin mahallelerini ele alan müstakil bir defter incelemesi şu ana kadar gerçekleştirilmemiştir. Edirne mahallelerine ait, selâtin vakıfları dışında bulunan vakıf kayıtlarının tutulduğu ve Edirne mahalle dokusu üzerine önemli bilgiler içeren *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*, bu boşluğu doldurmak amacıyla tez konusu olarak tercih edilmiştir.

TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri'ndeki bilgilerden yararlanılarak Osmanlı Devleti'nin en büyük şehirlerinden biri olan Edirne kaza merkezindeki mahallelerde olan vakıflar ve mahalle arasındaki ilişki üzerine bir çalışma yapılmıştır. Edirne merkezde bulunan vakıfların, mahalle dokusu içerisindeki yeri, vakıf-şehir ilişkisi, mahalle halkının sosyal ve iktisadi hayattaki yeri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tezle ilgili gerekli araştırmalar yapıldı, tez konusu tespit edildikten sonra ilk olarak defterin incelenmesi ve içerisindeki bilgilerden yeterince yararlanılması için defterin transkripsiyonu yapılmıştır. Daha sonra defterdeki bilgiler tasnif edilmiş,

konu ile ilgili araştırmalar yapılmış, bilgiler toplanmış ve ilmi metotlar çerçevesinde tez yazılmaya çalışılmıştır.

Defterde düz yazı olarak verilen bilgilerin, ilk bakışta rakamsal olarak daha iyi görölmesi için tablolara aktarılmaya çalışılmıştır. Defterde bulunan bilgiler tam olarak her şeyi yansıtmadığı için genel bir gelir ve gider tablosu oluşturulmasını zorlaştırmıştır. Bazı vakıfların akarlarının gelirleri, harcamaları, çalışanları verilmişken bazılarının da verilmemiştir. Bu gibi durumlar konu hakkında genel değerlendirmeler yapılmasını güçleştirmiştir. Bunun yanında çalışma esnasında titizlik göstermeme rağmen gözden kaçan yanlışlıklar yaptıysam bu eserden yararlanacak olan araştırmacıların affına sığınırım.

Bu çalışmayı hazırlarken başından sonuna kadar her konuda yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Yard. Doç. Dr. Ahmet YİĞİT'e teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca her zaman bana destek olan biricik aşkım İlkey'a teşekkür ederim.

TD 1070 NUMARALI EDİRNE EVKÂF DEFTERİ

Abstract

Fiscal Surveys, Number 1070, Edirne Foundation Book

In this study, the quarters at the city center of Edirne and the foundations in these quarters have been researched according to *Fiscal Surveys, number 1070, Foundation Book* in these account books, whose first and last pages are lost, hundred and ten quarters belong to the city center and two thousand hundred foundations in these quarters have been determined. The content of this study is such:

In Introduction, having been told the history of Edirne shortly, the account of this study, that is *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*, has been described.

In the first section, the information about the topography and the development of the city has been given. According to the records of this account book, sub-districts at the city center and the quarters in these sub-districts have been listed.

The second section is the essence of this study. Having given a short introduction and evaluation in this section, we strove to answer the following questions: how many foundations were there in the quarters?; What kind of foundations were they?; How much credit did the foundations have?; How much income did the foundations have in a year?; What are the dates of these foundations?.

In the third section, a short information about the eminent founders of the foundations has been given. Afterwards, the evaluations about the social status of these founders have been made. At the end of this section, information about the organizations and the administrations of these foundations was explained.

In the fourth section, the economical aspect of these foundations were has been examined. The real estates and the interest incomes of these foundations have been comprehensively detailed. The expenses that were mad efor the workers in these foundations has been put forward. Afterwards, the expenditures of these foundations have been given.

In the fifth section, the distribution of the services of these foundations has been examined. These include religious, educational, municipal, social servives as well as family foundations.

In the conclusion, the effects of the foundations which were established until XVI.century, on the development of the city has been evaluated. The effects of foundations on social life at the quarters have been shown.

ÖZET

Bu çalışmada *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri* esas alınarak Edirne merkezde bulunan mahalleler ve bu mahallelerde bulunan vakıflar incelenmiştir. İlk ve son sayfalarında eksik olan bu defterde kayıtlı, Edirne merkeze ait yüz on mahalle ve bu mahallelerde bulunan iki bin yüz adet vakıf tespit edilmiştir. Çalışmanın içeriği şu şekilde oluşturulmuştur:

Giriş bölümünde kısaca Edirne'nin tarihi anlatıldıktan sonra çalışmanın kaynağı olan *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*'nin tanıtımı yapılmıştır.

Birinci bölümde Edirne'nin topografik yapısı ve şehrin gelişmesi hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca incelenen defterde kayıtlı olan, Edirne merkezdeki nahiyeler ve bu nahiyede bulunan mahalleler verilmiştir.

İkinci bölüm çalışmanın esasını teşkil etmektedir. Bu bölümde kısa bir giriş ve değerlendirmenin ardından incelenen defterde, hangi mahallede ne kadar vakıf vardır? Vakıfların türü nedir? Vakıfların ne kadar nakit parası vardır? Vakıfların yıllık gelirleri ne kadardır? Vakfiye tarihleri nedir? gibi soruların cevaplarına kolayca ulaşılması için veriler tablolaştırılmıştır.

Üçüncü bölümde defterde bulunan önemli olduğu tespit edilebilen vakıf kurucuları hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Daha sonra vakıf kurucularının sosyal statüsü hakkında değerlendirilmeler yapılmıştır. Bu bölümün devamında Edirne'de bulunan vakıfların teşkilatı ve yönetimi hakkında bilgi verilmiştir.

Dördüncü bölümde çalışmada yer alan vakıfların iktisadi yönü incelenmiştir. Vakıfların gayrimenkul ve ribâ gelirleri etraflıca incelenmiştir. Vakıflarda çalışan görevliler için yapılan harcamalar ve ortaya konmuştur. Devamında da vakıf giderleri hakkında bilgi verilmiştir.

Beşinci bölümde incelenen defterde bulunan vakıfların hizmetlerine göre dağılımı incelenmiştir. Burada dini hizmetler, eğitim hizmetleri, beledi ve sosyal hizmetler ile evlatlık vakıflar ele alınmıştır.

Sonuç bölümünde de Edirne şehrinin Türkler tarafından fethinden itibaren XVI. yüzyılın sonlarına kadar kurulmuş olan vakıfların şehrin büyümesindeki etkisi incelenmiştir. Mahallelerde vakıfların sosyal hayat üzerindeki etkisi gösterilmiştir.

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
bkz.	Bakınız
ev.	Çeviren
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
H.	Hicri
İA	İslam Ansiklopedisi
M.	Miladi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
nşr.	Neşreden
OA	Osmanlı Araştırmaları Dergisi
OTAM	Osmanlı Tarih Araştırmaları Dergisi
S.	Sayı
s.	Sayfa
TD	Tahrir defteri
TTK	Türk Tarih Kurumu
VD	Vakıflar Dergisi
vd.	Ve devamı
yay.	Yayımlayan
YKY	Yapı Kredi Yayınları

TABLULAR

Tablo I	<i>1070 Numaralı Evkaf Defteri</i> 'ndeki Kayıtlı Olan ve İsimlerin Başında "Mescid" İfadesi Bulunan Mahalleler
Tablo II	<i>1070 Numaralı Evkaf Defteri</i> 'nde Kayıtlı Olan ve İsimlerinin Başında "Camii" İfadesi Bulunan Mahalleler
Tablo III	<i>1070 Numaralı Evkaf Defteri</i> 'nde Kayıtlı Olan ve İsmine Başında "Mescid ve Medrese" İfadesi Bulunan Mahalleler
Tablo IV	<i>1070 Numaralı Evkaf Defteri</i> 'nde Kayıtlı Olan Nahiye ve Mahalleler
Tablo V	Vakıfların Kuruluş Tarihlerine Göre Sınıflandırılması
Tablo VI	Edirne'de Bulunan Vakıflar
Tablo VII	<i>1070 Numaralı Evkaf Defteri</i> 'nde Kayıtlı Olan Mahallelerde Bulunan Vakıf Sayıları
Tablo VIII	Vakıf Kurucuları
Tablo IX	İsim ve Lakapları Dikkate Alındığında Edirne'deki Vakıf Kurucuları
Tablo X	Ehl-i Örfün Kurmuş Olduğu Vakıflar
Tablo XI	İbrahim Paşa'nın Kurmuş Olduğu Vakıflar ve Bu Vakıfların Akarları
Tablo XII	Ehl-i İlmin Kurmuş Olduğu Vakıflar
Tablo XIII	Tarikat Erbabı ve Sâdâtın Kurmuş Olduğu Vakıflar
Tablo XIV	Köle Kökenli Vakıf Kurucuları
Tablo XV	Edirne'deki Vakıflara Ait Konutlar
Tablo XVI	Edirne'deki Vakıflara Ait İmalathaneler
Tablo XVII	Edirne'deki Vakıflara Ait Dükkânlar
Tablo XVIII	Edirne'deki Vakıflara Ait Han ve Kervansaraylar
Tablo XIX	Edirne'deki Vakıflara Ait Hamamlar
Tablo XX	Edirne'deki Vakıflara Akar Olarak Vakfedilen Değirmen ve Dolaplar

Tablo XXI	Edirne'deki Para Vakıfları
Tablo XXII	Edirne'deki Vakıflarda Hizmet Eden Cabilerin Aldıkları Ücretler
Tablo XXIII	Edirne'deki Vakıf Görevlilerinden Ferraş ve Katiblerin Aldığı Yıllık Ücretler
Tablo XXIV	Edirne'deki Vakıflara Ait Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Halife, Müid, Muallim ve Müderrislerin Aldıkları Yıllık Ücretler
Tablo XXV	<i>1070 Numaralı Evkaf Defteri</i> 'nde Kayıtlı Olan Vakfiye Tarihi Belirtilmeyen Cami ve Mescidlerin Giderleri
Tablo XXVI	<i>1070 Numaralı Evkaf Defteri</i> 'nde Kayıtlı Olan Vakfiye Tarihi Belirtilen Cami ve Mescidlerin Giderleri
Tablo XXVII	Edirne'deki İki veya Daha Fazla Türden Vakıfların Yıllık Giderleri
Tablo XXVIII	Edirne'de Bulunan Eğitim Kurumlarında Çalışanların Aldıkları Yıllık Ücretler ve Diğer Giderler
Tablo XXIX	Edirne'deki Zaviye ve İmaret Vakıfların Yıllık Giderleri
Tablo XXX	Edirne'deki Vakıfların Hizmet Türleri
Tablo XXXI	Edirne'deki Evlatlık Vakıflar
Tablo XXXII	Edirne'deki Evlatlık Vakıflarından Başka Vakıflara Müntakil Olanlar
Tablo XXXIII	Edirne'de Dini Hizmetler İçin Kurulan Vakıflar
Tablo XXXIV	Edirne'deki Eğitim Hizmetleri İçin Kurulan Vakıflar
Tablo XXXV	Edirne'deki Su Vakıfları
Tablo XXXVI	Edirne'de Sosyal Hizmet Vazifesi Gören Vakıflar
Tablo XXXVII	Edirne'deki Mahalle Avarız Vakıfları

GİRİŞ

Edirne, Balkan yarımadasının güneydoğu uzantısını oluşturan Trakya kesiminde, Tunca ile Arda nehirlerinin Meriç'e ulaştığı yer yakınında kurulmuştur. Şehir Tunca nehrinin Meriç nehri ile birleşmeden önce meydana getirdiği kavis içinde bulunmaktadır. Bu kavis, şehri güney, kuzey ve batıdan kuşatmıştır. Tunca nehrinin çizmiş olduğu yay tabii bir savunma olarak eski çağlardan beri Edirne'nin savunmasını kolaylaştırmıştır¹. Edirne, Anadolu'yu Avrupa'ya bağlayan ana yol üzerinde bulunması, buraya eski çağlardan beri büyük önem kazandırmıştır. Romalılar döneminde önemli bir ordugâh merkezi olan şehrin asıl gelişimi Osmanlı hâkimiyeti dönemindedir².

Edirne'nin ilk çağlardaki durumu pek bilinmemekle beraber en eski tarihi hakkındaki görüşlerin başında, şehrin bulunduğu yerde Trak kabilelerinden birinin açık bir şehir veya pazaryeri kurduğu, sonradan buranın Makedonyalılar ve Romalılar tarafından genişletildiği gelmektedir. Bu sahadaki en eski şehir, Trak kabilelerinden Odrisler'ce Meriç'in Tunca ile birleştiği yerde kurulmuştu³. Daha sonra Makedonyalılar hâkimiyetini tanıttığı bu şehre Orestia, varoşlarına ise Gonnoi adını vermişlerdir⁴. Ayrıca kurulan bu şehrin Odrisya, Oristias ve Uscudama gibi farklı adlar ile anıldığı da belirtilmektedir⁵.

Roma imparatoru Hadrianus (117-138) II. yüzyılda yeniden şehri kurdurmuş ve onun adına izafetle Hadrianopolis ismini almış ve bu ismin telaffuzunda zaman içinde değişmeler olarak bu günkü şeklini almıştır⁶. Bu adın önem kazanmasına

¹ Besim Darkot, "Edirne Coğrafi Giriş", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, Ankara 1965, s. 1 vd.

² M. Tayyib Gökbilgin, "Edirne", *DİA*, X, s. 425; B. Darkot, "Edirne Coğrafi Giriş", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 1 vd.

³ Arif Müfid Mansel, "İlkçağ'da Edirne", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 1 vd.

⁴ A. M. Mansel, a.g.m., s. 2 vd.

⁵ Ferudun M. Emecen, "Tarih Koridorlarında Bir Sınır Şehri: Edirne", *Edirne: Serhattaki Payitaht*, YKY, İstanbul 1998, s. 50.

⁶ Roma İmparatoru Hadrianus (117-138), stratejik önemi nedeniyle Orestia kasabasına kent statüsü vermiş ve bu kent Hadrianopolis olarak anılmaya başlanmıştır. II. Yüzyılda, askeri kuruluşları ve silah

rağmen Otrestia veya Orestias adı geç Bizans dönemin de dahi unutulmayıp o döneme kadar kullanılmıştır⁷. Osmanlı kroniklerinde şehrin adı “Edrenos”, “Edrenaboli” olarak geçmektedir. I. Murad zamanından itibaren uzun süre “Edrene” olarak kullanılmıştır. Muhtemelen XVIII. yüzyıldan itibaren “Edirne” şeklinde söylenmeye başlanmıştır⁸.

Uzun süre Roma İmparatorluğu’nun egemenliği altında kalan Edirne, 395 yılında imparatorluğun ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma İmparatorluğu’na bağlı bir şehir olmuştur. Edirne, 586 yılında Avarlar tarafından kuşatılmış fakat şehir düşmemiştir. Uzun süren Bizans’ın Bulgarlar mücadeleleri sonucunda şehir 914 yılında Bulgarlar tarafından işgal edilmiştir⁹.

Osmanlıların Edirne’yi ilk kez tanımaları 1352 yılında Kantakuzenos’un Bulgar-Sırp kuvvetlerine karşı Osmanlı Devleti’nden yardım istemesiyle olmuştur. Osmanlı şehzadesi Süleyman Paşa yanındaki kuvvetlerle Dimetoka önlerindeki Bulgar-Sırp birliklerini bozguna uğratarak, Edirne’de iç kaleye sığınan Kantakuzenos’u kurtarmıştır¹⁰. Osmanlıların bu şehri ne zaman fethettikleri konusu ihtilaflıdır. 1361, 1362, 1367, 1369 ve 1371 gibi değişik tarihler ileri sürülmektedir¹¹. Bunlar arasında, Edirne’nin daha Orhan Gazi’nin sağlığında oğlu Murad ile beylerbeyi Lala Şahin Paşa’nın sistemli bir fetih siyaseti sonucu 1361’de ele geçirildiği görüşü ağırlık kazanmaktadır¹². Halil İnalçık Edirne’nin devlet merkezi olma tarihini 1402 olarak belirtmektedir¹³.

yapım yerleri ile önemli bir üs haline gelen Edirne, aynı zamanda Nymehea adına yaptırılan tapınakla da dini bir merkez konumuna gelmiştir. Bkz Semavi Eyice, “II Bayezid Cami ve Külliyesi”, *DİA*, IV, s. 42 vd.; S. Eyice, “Bizans Devrinde Edirne ve Bu Devre Ait Eserler”, *Edirne, Edirne’nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 39-76.

⁷ S. Eyice, “Bizans Devrinde Edirne ve Bu Devire Ait Eserler”, *Edirne: Serhattaki Payitaht*, s. 19.

⁸ M. T. Gökbilgin, a.g.m., s. 425; F. M. Emecen, a.g.m., s. 50.

⁹ M. T. Gökbilgin, “Edirne”, *İA*, IV, s. 109.

¹⁰ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Şehabeddin Tekindağ, “Süleyman Paşa”, *İA*, XI, s.191; F. Dirimtekin, “Muasır Bizans Kaynaklarına Göre Osmanlıların Rumeli’ye Geçiş ve yerleşmeleri” *VII. Türk Tarih Kongresi*, (Ankara 25-29 Eylül 1970), *Kongreye Sunulan Bildiriler*, II, Ankara 1973, s. 577; A. Yiğit, “Geçmişten Günümüze Edirne”, *Edirne Müdâfî Şükrü Paşa*, Zaman Kitap, İstanbul 2008, s. 29-33.

¹¹ Aleksandır Burmov Edirne’nin 1371 yılında fethedildiğini belirtmiştir. Bkz. Aleksandır Burmov, “Türkler Edirne’yi Ne Vakit Aldılar” (Çev. Hasan Eren), *Belleten*, XIII/49 (Ocak 1949), s. 97-106.

¹² Halil İnalçık Edirne’nin fethini 1361 olarak kabul etmektedir. Bkz. H. İnalçık, “Edirne’nin Fethi (1361)”, *Edirne, Edirne’nin Fethinin 600. Yıldönümü Armağanı Kitabı*, s. 137-153; H. İnalçık, “Osmanlılar”, *İA*, XII/1, s. 290.

¹³ H. İnalçık, “Türkler”, *İA*, XII/2, s. 290.

Edirne fethedildikten kısa süre sonra surların dışında iskân hareketi başlamış ve yeni mahalleler oluşmuştur¹⁴. Edirne'nin, fethi Balkanlar ve Avrupa tarihi açısından bir dönüm noktası olduğu gibi Osmanlı Devleti açısından da İstanbul'un fethini gerçekleştirmede önemli bir merhale olarak kabul edilmiştir. Yıldırım Bâyezid Edirne'yi, Rumeli'deki fetihler için harekât üssü olarak kullanmış ve İstanbul'u da buradan hareket ederek kuşatmıştır¹⁵. Edirne asıl önemini Yıldırım Bâyezid'in ölümünden sonra oğulları arasında gerçekleşen mücadelede yani tarihte Fetret Devri olarak adlandırılan dönemde kazanmıştır¹⁶. Nitekim Ankara Savaşı'ndan sonra Emir Süleyman hazineyi ve devletin resmi evrakını alarak Edirne'ye geldi ve burada hükümdarlığını ilan etti¹⁷. Daha sonra tahtı ele geçiren Musa Çelebi kendi adına para bastırdı¹⁸ ve 1413'te ölünceye kadar burada kaldı. Çelebi Mehmed, Musa Çelebi'yi bertaraf etmesinden sonra Osmanlı tahtına Edirne'de geçti ve vefat edinceye değin bu şehirde kaldı¹⁹.

Mart 1446 tarihinde yeniçerilerin ayaklanırken bedestende çıkardıkları yangın, Tahtakale'ye kadar yayılmış ve civardaki evleri tamamen yok etmiştir. Yeniçeriler şehir içerisinden çıkarak isyan merkezi olarak seçtikleri ve sonradan Buçuk-Tepe adıyla anılan tepeye ordugâh kurdular²⁰. II. Murad bu hadiseden sonra daha önce oğluna bırakmış olduğu tahtı geri alarak Edirne'ye yerleşti ve ölümüne kadar Edirne'den ayrılmadı²¹.

II. Murad, Edirne'de bulunduğu sırada oğlunu Dulkadir Beyi Süleyman Bey'in kızı Sitti Hatun ile evlendirdi²². II. Murad devrinde Edirne şehri büyük bir merkez olarak gelişti ve mimarîde "imperial çağın" ilk eseri olan üç şerefeli cami

¹⁴ İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, I, Ankara 1983, s. 170; "Halkın ve padişahların gayretleriyle hayır ve imaret binaları çoğalmış, mescit ve camiler sayısız hale gelmiş, medreseler, hani gahlar, gelen ve gidenler için misafirhaneler, muallim haneler, latif kâşaneler, zengin dopdolu çarşı ve pazarlar, köprüler, hanlarla sözün kısası bu şehir, İslam'ın doğrusu ve Darü's-selâm'ın dengi olmuştur". Bkz. Hoca Sadettin Efendi, *Tacü't-tevârih*, I, (Nşr. İ. Parmaksızoğlu), Ankara 1979, s. 133.

¹⁵ Mükremin Halil Yınanç, "Bayezid I", *İA*, II, s. 370 vd.

¹⁶ M. T. Gökbilgin, "Edirne", *İA*, IV, s. 110.

¹⁷ İ. H. Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 329; M. T. Gökbilgin, "Süleyman Çelebi (Emir)", *İA*, XI, s.180 vd.

¹⁸ M. T. Gökbilgin, "Edirne", *DİA*, X, s. 426.

¹⁹ M. T. Gökbilgin, "Edirne", *DİA*, X, s. 426; İ. H. Uzunçarşılı, "Mehmed I.", *İA*, VII, s. 504; H. İnalçık, "Mehmed I", *İA*, VII, s. 393.

²⁰ J. V. Hammer, *Osmanlı Devleti Tarihi*, II, İstanbul 1983, s. 496.

²¹ H. İnalçık, "Murad II", *İA*, VIII, s. 612.

²² H. İnalçık, "Murad II", *İA*, VIII, s. 611; Ayrıca Edirne'de Sitti Hatun Mahallesi'ne adını veren bu Sitti Hatun değildir. Bu şahıs Mescid-i Merhume Sitti Hatun binti Hoca zevce-i Mehmed bin Hoca Kemal'dir. Bkz. *TD 1070*, s. 58.

inşa edildi²³. I. Murad, Yıldırım Bayezid, Çelebi Mehmed ve II. Murad yaptırdıkları vakıf eserler ile şehrin imarında oldukça önemli bir paya sahip oldular. Timur istilasından sonra Anadolu'da zayıflayan Osmanlı hâkimiyeti Rumeli yakasında merkez Edirne olmak üzere artarak kendini hissettiriyordu²⁴.

II. Mehmed Edirne'yi, İstanbul'un fethi için yapılan gerek askeri gerekse siyasi etkinliklerin merkezi olarak seçmişti²⁵. Ayrıca Edirne İstanbul'un fethine kadar olan dönemde Anadolu'dan sürgün ve göçler yoluyla en fazla nüfus alan yer iken bu dönemden sonra da İstanbul'a iskân için büyük miktarda Türk nüfus gönderen yerlerin başında gelmiştir²⁶. İstanbul'un fethinden sonra da Edirne'nin yönetim açısından önemi uzun süre devam etti. Nitekim II. Mehmed fethin ardından Balkanlar'daki faaliyetleri için burayı askeri üssü olarak kullandı²⁷.

II. Bâyezid 1484'te Boğdan seferine çıkmadan önce bizzat Edirne'ye gelerek ölümsüz eseri olan külliyesinin temellerini atmıştır²⁸. Ayrıca sefer dönüşünde daha önce şehirde çıkan yangında kullanılamaz hale gelen Tahte'l-kal'a çarşılarını kârgir olarak yeniden yaptırmıştır²⁹. XVI. yüzyılda konumu itibarıyla Edirne şehri o dönem Osmanlı şehirlerinin en büyüklerinden biri haline gelmiş ve gelişmeye de devam etmiştir. Ayrıca Edirne, padişahların süreklilik avları ve eğlenceler düzenlendiği bir şehir olma özelliğini de devam etmiştir³⁰.

Edirne şehri fetihden sonra yeniden imar edilmiş ve kısa sürede gelişerek bir Türk-İslam şehri özelliğine kavuşmuştur. Edirne'nin bir Türk-İslam şehrine dönüşmesinde burayı fethedenlerin yani Osmanlı toplumunun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı etkili olmuştur³¹. Türk-İslam şehirlerinin fiziki görünümüne ve yerleşim biçimlerine bakıldığında, gerek coğrafi bakımdan ve gerekse meydana getirilen eserler açısından ortak özellikleri oldukça fazladır. Şehirlerin birbirlerine

²³ H. İnalçık, "Murad II", *İA*, VIII, s. 614; Ayrıca Üç Şerefeli Camii bulunduğu nahiyeye ismini vermiştir. Bkz. *TD 1070*, s. 216; Üç Şerefeli Camii'nin sanat tarihi açısından önemi hakkında bkz. M. Baha Tanman, "Edirne'de Erken Dönem Osmanlı Camileri ve Özellikle Üç Şerefeli Cami Hakkında", *Edirne: Serhattaki Payitaht*, s. 325-352.

²⁴ H. İnalçık, "Murad II", *İA*, VIII, s. 612.

²⁵ H. İnalçık "Mehmed II", *İA*, VII, s. 510; H. İnalçık, "Mehmed II", *DİA*, XXVIII, s. 397.

²⁶ A. Yiğit, *a.g.e.*, s. 61.

²⁷ J. V. Hammer, *a.g.e.*, III, İstanbul 1983, s. 671.

²⁸ Cahit Baltacı, *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri, Teşkilat, Tarih*, İstanbul 1976, s. 481; İ. H. Uzunçarşılı, *a.g.e.*, II, s. 181 vd.; S. Eyice, "II Bayezid Cami ve Külliyesi", *DİA*, IV, s. 42 vd.

²⁹ İ. H. Uzunçarşılı, *a.g.e.*, II, s. 182.

³⁰ M. T. Gökbilgin, "Edirne", *DİA*, X, s. 426.

³¹ Şehir tarihi üzerine çalışanlar şehir formunu, şehirlerin bağlı bulunduğu sosyal sistem ve teknolojik durumun etkili olduğunu belirtmektedirler. Bkz. Ö. Ergenç, "Şehir Tarihi Araştırmaları Hakkında Bazı Düşünceler", *Belleten*, LII (1988), s. 667-683.

benzemesinde ve şekillenmesinde özellikle vakıf müessesesi³² önemli rol oynamıştır³³. Vakıf, İslam şehirlerinin imarı ve tesisinde, şehir toplumunun çeşitli ihtiyaçlarını karşılamada her zaman ilk sırada yer almıştır³⁴. Zira şehirlerin fizikî yapısını oluşturup da günümüze kadar ulaşabilen eserlerin tamamına yakını, bu müesseseler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Edirne'nin fethinden önce yerleşim yeri olarak kale surlarının çevrelediği alandaki mahalleler ve Tunca nehrinin batı kıyısındaki Aina bölgesi bulunmaktaydı. Edirne'nin fethi sırasında kalenin aman ile teslim edilmesinden dolayı kale içinde bulunan Hıristiyan mahallelerine dokunulmamıştır. Bu mahallelerde bulunan Hıristiyan halk, fetihten sonra da hayatlarını eski sahip oldukları mekânlarda devam ettirmişlerdir. Fethin ardından kale içinde az olmakla beraber Türk yerleşimi başlamıştır. Fakat genelde kale surlarının dışında Müslüman ahalinin oluşturduğu mahalleler şehrin doğu ve kuzey taraflarına doğru yayılmıştır³⁵. Böylece ilk Müslüman-Türk mahalleler buralarda oluşmaya başlamıştır.

Çalışmanın amacı Osmanlı Devleti'nde bir dönem başkentlik yapmış olan Edirne şehir merkezinde tesis edilen vakıfları, *1070 Numaralı Evkaf Defteri*'ni esas alarak vakıf-şehir bağlamında arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya yöneliktir. Araştırmada kullanılan temel kaynak Osmanlı Arşivi katalogunda Tapu tahrir defteri olarak gösterilen *1070 Numaralı Evkaf Defteri*'dir. Bu defter aşağıda görüleceği gibi etraflıca incelenmeye çalışılmıştır.

Evkaf Defterleri, XVI. yüzyıl Osmanlı Tarihi'nin önemli arşiv belgelerindedir. Vakıflarla ilgili ayrıntılı bilgilerin kaydedildiği mufassal evkaf

³² Vakıf, her din ve toplulukta insanların hayır ve hasenat yapmak üzere bıraktıkları mal ve bu mallardan yararlanma şeklidir. Vakıf müessesesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Fuad Köprülü, "Vakıf Müessesesinin Hukukî Mahiyeti ve Tarihî Tekâmülü", *VD*, I/2, (Temmuz 2001), s. 1-35; F. Köprülü, *İslam ve Türk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005; Bahaeddin Yediyıldız, "Vakıf", *İA*, XII, s. 153-172; B. Yediyıldız, *XVIII. Yüzyılda Vakıf Müessesesi Bir Sosyal Tarih İncelemesi*, TTK, Ankara 2003; Ziya Kazıcı, *İslamî ve Sosyal Açısından Vakıflar*, İstanbul 1985; Z. Kazıcı, *Osmanlı Vakıf Medeniyeti*, Bilge Yayınları, İstanbul 2003; Nazif Öztürk, *Menşe'i ve Tarihî Gelişimi Açısından Vakıflar*, Ankara 1983, s. 57-58; İ. Erol Kozak, *Bir Sosyal Siyaset Müessesesi Olarak Vakıf*, Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Adapazarı 1994; Ö. L. Barkan, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler", *VD*, II, (Ankara 1942), s. 279-386.

³³ Şehirlerin oluşmasında vakıflar için bkz. Ömer Demirel, *Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü*, TTK, Ankara 2000; N. Öztürk, "Sosyal Siyaset Açısından Osmanlı Dönemi Vakıfları", *Osmanlı*, V, s. 34-43; Bahaeddin Yediyıldız, "Osmanlı Döneminde Türk Vakıfları Ya Da Türk Hayrat Sistemi", *Osmanlı*, V, s. 17-33; Alpay Bizbirlik, "Osmanlı Toplumunda Vakıfların Sosyo-Ekonomik Boyutları ve Buna Dair Örnekler", *Osmanlı*, V, s. 56-62.

³⁴ H. Z. Ülgen, "Vakıf Sistemi ve Türk Şehirciliği", *VD*, IX, (1971), s.13-37.

³⁵ A. Yiğit, *XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Edirne Kazası*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Muğla 1998, s. 28.

defterlerinde vakıfların gelir ve giderleri tek tek gösterilmiştir. Defterlerde dönemde tesis edilmiş olan birçok cami, mescid ve medrese gibi vakıf eserleri hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir. Vakıf eserlerinin tespit edilmesiyle şehirlerin gelişimi hakkında da fikir sahibi olmak mümkündür. Evkaf defterlerinde vakıflarda çalışan görevlilerin sayısı ve almış oldukları ücretlerin miktarı verilmiştir. Bu bilgiler o kurumun sosyal ve iktisadi hayata yansımalarını göstermektedir.

Bu çalışmada incelenen *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*'nde Edirne mahallelerinde bulunan vakıfların kayıtları ayrıntılı olarak tutulmuştur. Bu defterin ilk sayfalarının eksik olduğu anlaşılmaktadır. Yine defterin son sayfalarında eksiklik mevcuttur. Baş ve son taraftan defterin ne kadar eksikliği olduğunu tahmin edilememektedir. Defter toplam 468 sayfadır. Defterin arşiv tarafından yapılan numaralandırmasına göre 23, 49 ve 317'inci sayfalar boştur. İlk ve son sayfaları eksik olan bu defterde toplam yüz on adet mahallenin vakıf kaydı vardır. Fakat İbrahim Paşa Camii Nahiyesi'ndeki ilk mahallenin ismi yazılmamıştır³⁶. Defterde kayıtlı olan yüz on mahallede toplam iki bin yüz tane vakıf vardır

Defterde mahalleler muhit muhit ayrılarak numaralandırılmıştır. Bu ayrıma göre sonradan numaralandırılmış olan defterin ilk sayfasındaki mahallenin numarası sekizden başlamıştır. Buradan anlaşılacağı üzere defterin ilk sayfalarında kayıtlı olan en az yedi mahalle yoktur ve defterin son sayfasındaki vakıf kaydı da yarım kalmıştır. Buna istinaden defterin baş ve son sayfalarında eksik vardır denilmektedir.

TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri'nin kesin tarihi arşiv tarafından verilmemiştir. Defterin ilk sayfalarının olmaması dolayısıyla da yazımın ne zaman yapıldığı ve defterhaneye teslim tarihi hakkında kayıt bulunamamıştır. M. Tayyip Gökbilgin Edirne Paşa Livası üzerine yaptığı çalışmada bu defterin kısa bir tanıtımını yaparak defterdeki en son vakfiye tarihini H.976/M.1568 olduğunu belirtmiştir³⁷. Oysaki defterde yapılan çalışmada ulaşılan sonuçta belirtilen tarihten sonra da vakfiye tarihleri bulunmaktadır³⁸. Defterde yazılmış olan vakfiye suretlerinin

³⁶ Bu mahalle muhtemelen nahiyeye ile aynı adı taşıyor olmalıdır. Bkz. *TD 1070*, s. 428.

³⁷ M. T. Gökbilgin, *XV-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası Vakıflar-Mülkler-Mukataalar*, Üçler Basımevi, İstanbul 1952, s. 538.

³⁸ Mehmed Çelebi ibni Mihal Koçi Mescidi Mahallesi'nde Mehmed Çelebi bin Derviş Ali Vakfi H.977/M. (bkz. *TD 1070*, s. 18); Emirgir Mihal Bey İmareti Mahallesi'nde Hacı Hüseyin bin İlyas Vakfi H.977/M. (bkz. *TD 1070*, s.52); Halil Alacer Mescidi Mahallesi'nde Nefise binti İsa Vakfi H.977/M. (bkz. *TD 1070*, s. 248); Ali Bey bin Timurtaş Bey Medresesi Vakfi H.977/M. (bkz. *TD 1070*, s. 386); Sarraf Hacı Ahmed Mahallesi'nde Kadem binti Abdullah Vakfi H.978/M. (bkz. *TD 1070*, s. 33); Ömer Bey Mahallesi'nde İbrahim bin Mustafa Vakfi H.979/M. (bkz. *TD 1070*, s. 13).

bazılarında verilen vakfiye tarihlerinde son tarihli belge H.979/M.1571 yılına ait olup Ömer Bey Mescidi Mahallesi'ndeki İbrahim bin Mustafa Vakfı'na aittir³⁹. En eski tarihli belge ise H.802/M.1399 yılına ait olup Baba Timurtaş Bey Mescidi Mahallesi'ndeki Fatma Hatun binti Ali Bey ve Ayşe Hatun ümm-i Fatma vakıflarına aittir⁴⁰. Defterde mahallede yeni kurulan vakıflar diye ayrı kısımlar açılmıştır. Burada bir önceki tahrirden sonra kurulan vakıflar yazılmıştır. Bu yeni kurulan vakıflar içinde en eski olanı H.947/M.1540 yılına ait olan Timur Boğa Mescidi Mahallesi'ndeki Hüseyin bin Abdullah Vakfı'dır. Buradan da anlaşılacağı üzere önceki tahrir H.947/M.1540 yılından önce yapılmış olmalıdır. Defterdeki son belgenin tarihi H.979/M.1571 yılına ait olması iki tahrir arasında en az otuz bir yıllık bir sürenin geçtiğini göstermektedir. Tahrirlerin ortalama otuz, otuz beş yılda yapıldığı göz önünde bulundurulursa defterin muhtemel yazım tarihi ortaya çıkmış olur. Yani defter H.979/M.1571 yılı veya sonrasında yazılmış olmalıdır.

Kâtip yeni vakıfları kaydetmeden önce elinde eski defter (defter-i atik) bulunmakta ve bu defteri kılavuz olarak yeni yazımda kullanmaktadır. Defterdeki bilgilerle vakıfları yerinde teftiş ederek ulaşılmış olduğu bilgileri kontrol etmekte ve eski deftere atıfta bulunarak vakıflar hakkındaki o an için var olan mevcut bilgileri yeni deftere ilave etmektedir. Kâtip, mahallelerin büyük bir kısmında defter-i atikte kaydedilen vakıfları tespit ederek kaydettikten sonra yukarıda da belirtildiği gibi yeni bölümler açarak defter-i atikten sonra kurulmuş olan vakıfları buralara kaydetmiştir. Bu durumda kâtip konu üzerinde çalışanlara birinci elden bilgi aktarmış olmaktadır. Kâtip bu vakıfları kaydederken vakfiyelerden de yararlanmaktadır. Eğer vakfiye zayi olmuşsa ve vâkıf hayatta ise vâkıfın sözlerine başvurarak vakıf ile ilgili bilgiler yeni deftere kaydedilmektedir⁴¹. Vâkıf hayatta değil ise ehl-i vukûfa⁴² başvurularak vakıfla ilgili bilgiler elde edilmekte ve elde edilen bu bilgiler yeni deftere yazılmaktadır⁴³. Ayrıca defter-i atikte kayıtlı olan bilgiler teftişte, vakıf hakkında

³⁹ TD 1070, s. 14-15.

⁴⁰ TD 1070, s. 230.

⁴¹ Mehmed Çelebi Mescidi Mahallesi'nde Hüseyin bin Hamza Vakfı'nın vakfiyesi olmamasına karşın vâkıfa başvurularak vakıfla ilgili bilgiler deftere kaydedilmiştir. Bkz. TD 1070, s. 17.

⁴² Bilirkişi anlamında kullanılan bir tabirdir. Bkz. M. Z. Pakalın, *a.g.e.*, I, s. 513.

⁴³ Mehmed Çelebi Mescidi Mahallesi'nde Ayşe binti Mustafa Vakfı'nın vakfiyesinde eksik olan vakfın akarlarının sınırları ehl-i vukûf tarifıyla yeni deftere kaydedilmiştir. Bkz. TD 1070, s. 16.

herhangi bir bilgiye ulaşılamazsa aynen kaydedilmekte ve bu durum yeni defterde belirtilmektedir⁴⁴.

Kâtibin defteri yazarken Arapça ve Farsça olarak kullanmış olduğu kelimelerin varsa Türkçe karşılığını değişik metinlerde kullanmaya çalışmıştır. Örneğin klasik olarak kullanılan; Arapçada “oğul” anlamına gelen “bin”, “kız” anlamına gelen “binti” kelimesinin her ikisi de kullanmıştır⁴⁵.

Defterde siyakat rakamları yazılırken kâtibin yanlışlıklar yaptığı tespit edilmiştir. Örneğin defterin 463’üncü sayfasında Mevlana Ali Fakih Mescidi Mahallesi’nde Baline oğlu Süleyman Vakfi’na ait bir kayıttaki metin içerisinde yazı ile 8.500, metnin sonunda, nakdiye kısmında siyakat rakamıyla 80.500 olarak yazılmıştır⁴⁶. Ayrıca Mescid-i Selçuk Hatun Mahallesi’nde Selime Hatun Vakfi’na ait olan bir kayıttaki metin içerisinde yazıyla vakfın aylık 10 akçe mukataa geliri olduğu, metnin sonunda ise yıllık toplam geliri siyakat rakamıyla 36 akçe olduğu belirtilmiştir⁴⁷. Bazı metinlerin sonunda da rakamlar hiç yazılmamıştır⁴⁸. Hesaplamalarda mümkün mertebe bu yanlışlıklar düzeltilmiştir.

Defterlerden Edirne’de meydana gelen doğal afetlerin vakıflara olan yansımalarını da görmek mümkündür. Örneğin Yeliburgos yakınlarında bir odanın Tunca Nehri’nin taşması sonucunda yıkıldığı notu eklenmiştir⁴⁹. Buradan o dönem Tunca Nehri’nin taşması nehre yakın vakıf mallarına ve binalarına zarar verebilecek evsafa demektir.

⁴⁴ Örneğin Yahşi Fakih Mescidi Mahallesi’nde Yahşi Fakih Mescidi Vakfi’nin kayıtları defter-i atikte yazıldığı gibi yeni deftere kaydolunmuştur. “Vakf-ı Mescid-i Yahşi Fakih... ..tatbik mümkün olmadı. Hâliyen tasarruf olanlar yazıldı deyü defter-i atikte kaydolunmuş. Hâliyen dahî defterden yazıldı.” Bkz. *TD 1070*, s. 442.

⁴⁵ Örnek olarak (...Baline oğlu Süleyman...) bkz. *TD 1070*, s. 463; “... Hamza kız Emine ...” bkz. *TD 1070*, s. 62.

⁴⁶ *TD 1070*, s. 463.

⁴⁷ *TD 1070*, s. 421.

⁴⁸ Örnek olarak Hacı Ahmed bin Abdullah el-Kethüda Vakfi’nin gelirleri arasında dört bâb dükkânı olduğu yazılmış ve hemen devamında (hâsıl fî sene:) yazılmış fakat gelirin ne kadar olduğu yazılmamıştır. Bkz. *TD 1070*, s. 315.

⁴⁹ *TD 1070*, s. 463.

I. BÖLÜM

EDİRNE ŞEHRİNİN TOPOGRAFİK YAPISI VE MAHALLELER VE MAHALLELERİN OLUŞUMU

A- ŞEHRİN TOPOĞRAFİK YAPISI

Balkan Yarımadası, adını batıdan doğuya uzanan ve Bulgaristan'ı ikiye bölen dağ silsilesinden almıştır⁵⁰. Bu yarımada Karadeniz, Ege Denizi, Yunan Denizi ve Adriyatik Denizi ile çevrilidir. Kuzey sınırı ise genellikle Tuna nehrinin çizdiği hat esas alınmaktadır. Balkan yarımadası yüzey olarak büyük ölçüde dağlık ve topluluk olarak ta farklı kültürleri bünyesinde barındıran özelliğe sahiptir⁵¹.

Balkan yarımadasının güneydoğu kısmında kalan bölüm Trakya olarak isimlendirilmekte ve bu bölgede Balkanların en önemli şehirlerinden biri olan Edirne şehri bulunmaktadır. Edirne'nin bulunduğu bölge klasik dağlık Balkan tanımından farklı olarak, geniş düzlükler ve basık tepelerle kaplı havza görünümündedir. Geniş düzlüğü Meriç ırmağı kuzeyden güneye uzanan hat üzerinde ikiye böler. Bu havza kuzeydoğudan başlamak üzere kuzeybatıya doğru uzanan Yıldız dağları ve batısından ise Rodop dağları ile çevrelenmektedir. Havzanın doğusu geniş düzlüklerle kaplıdır. Bu toprakların büyük bir bölümü iskân ve tarım için oldukça elverişlidir⁵².

Özel konumu itibariyle İstanbul'u dolayısıyla Anadolu'yu Avrupa'ya bağlayan yol üzerinde bulunan Edirne, Avrupa'dan İstanbul'a varmadan önce yolun en büyük merhalesini oluşturmaktadır. Edirne şehri, Meriç ile Tunca nehirlerinin sularının buluşarak Meriç olarak yoluna devam ettiği ve de Arda nehrinin birleşmiş olan bu iki ırmağa kavuştuğu noktanın hemen kuzeyinde kurulmuştur. Tunca doğal akış güzergâhında, şehri yarım daire şeklinde içerisine alarak adeta tabii bir savunma

⁵⁰ Balkan terimi, dağ anlamına gelen Türkçe bir kelimedir. Buraya gelen Türkler tarafından verilmiştir. Bkz. Besim Darkot, "Balkan", *İA*, II, s. 280; Zeki Velidi Togan, "Balkan", *İA*, II, s. 285; Ayrıca daha geniş manasıyla ağaçlarla kaplı dağlar silsilesi anlamına da gelmektedir. Bkz. Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi* (Çev. İhsan Durdu), I, Küre Yayınları, İstanbul 2006, s. 1;

⁵¹ Kemal H. Karpat, "Balkanlar", *DİA*, V, s. 25.

⁵² B. Darkot, "Edirne Coğrafi Giriş", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 1-2.

çemberi oluşturmuş gibidir. Bu nehrin Meriç nehrine ulaşmadan önce çizdiği yay şehri kuzeyden, batıdan ve güneyden kuşatan bir hendek gibi olup bu durum, İlk ve Ortaçağ'da şehrin savunmasını kolaylaştıran unsurların başında gelmektedir⁵³. Dolayısıyla şehir batıdan gelebilecek olan tehlikelere karşı adeta doğal bir hendekle korumaya alınmış bir şekildedir.

Tunca nehrinin ay şeklindeki açık ağzının doğuya baktığı ve çizmiş olduğu yarım daire içindeki zemin batıdan, doğuya doğru hafifçe yükselir. Şehrin ortalama yükseltisi 41 metredir. Tunca'nın çizmiş olduğu doğal yay içinde yer alan şehrin hemen hemen tam ortasına düşen ve üzerinde Selimiye Camii'nin bulunduğu tepe denizden 75 metre yüksekliktedir. Şehrin kuzey ve kuzeydoğusuna doğru gidildikçe yükseklik 95-100 metreyi aşar⁵⁴. Şehrin Tunca nehri kıyıları ve güney kısımlarında bulunan düşük seviyedeki zeminin bulunduğu bölümleri, Tunca ve Arda nehirlerinde su seviyesinin arttığı dönemlerde zaman su altında kalma riski taşımaktadır. Tarif edilen alanlarda kurulan yerleşim yerlerinin çoğu zaman su altında kaldığı tespit edilmiştir⁵⁵.

İlkçağda şehrin nerede kurulduğu hususunda farklı görüşler mevcuttur. Bunun yanında tarih içerisinde şehrin iskân yerleri zamanla genişlemiş ve daralmıştır⁵⁶. Edirne şehri müstahkem bir şehir olarak kurulurken, Tunca'nın kuşattığı meyilli ve sel baskınlarından korunmuş saha seçilmiş, kale ise bu sahanın batı ucunda tesis edilmiştir⁵⁷.

Şehir Bizans döneminde Hun, Got, Bulgar ve Peçenek vs. kavimlerin saldırısına uğramış zaman zaman da bazılarının eline geçmiştir. Avrupa'dan gelen her türlü kavim ve topluluğun İstanbul şehrine ulaşması için yaptığı mücadelelerde şehir adeta İstanbul'un doğal kalkanı vazifesini görmüştür⁵⁸.

Şehir Osmanlıların eline geçtiğinde kale içerisinde ve Tunca nehrinin batısı da bulunan Aina bölgesinde yerleşim alanı bulunmaktaydı. Osmanlıların şehri ele geçirmesinden kısa bir sürede sonra yerleşim alanı kalenin dışına taşmış, yeni mahalleler, mahallelerin genişlemesiyle de yeni semtler oluşmuştur. Şehirde mahalle

⁵³ B. Darkot, "Edirne Coğrafi Giriş", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 3.

⁵⁴ M. T. Gökbilgin, "Edirne", *İA*, IV, s. 107.

⁵⁵ M. T. Gökbilgin, "Edirne", *İA*, IV, s. 107; *1070 Numaralı Evkaf Defteri*'nde Edirne'de meydana gelen doğal afetler hakkında bilgi sahibi olabilmekteyiz. Örneğin Yeliburgos yakınlarında bir odanın Tunca Nehri'nin taşıdığı yıkıldığı belirtilmiştir. Bkz. *TD 1070*, s. 463.

⁵⁶ M. T. Gökbilgin, "Edirne", *İA*, IV, s. 107.

⁵⁷ M. T. Gökbilgin, "Edirne", *İA*, IV, s. 107.

⁵⁸ B. Darkot, "Edirne Coğrafi Giriş", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 5.

sayısının artışına paralel olarak dokuz semt meydana gelmiştir⁵⁹. Bu semtler şunlardır;

1-Kaleiçi: Şehrin çekirdeğini oluşturan bu semt surlarla çevrili 360.000 metrekarelik bir alanı kapsamaktaydı. Bizans döneminde 10 mahallede 15.000 nüfus barınmaktadır⁶⁰. Kalenin Osmanlılara aman ile teslim olmasından dolayı buradaki Hıristiyan ahaliye dokunulmamıştır. Yerli ahalinin yaşamlarını devam ettirmesinin yanında ilk Müslüman yerleşimi de burada başlamıştır. Veliyyüddin Mescidi Mahallesi⁶¹, Yahya bin Hacı Davud'un inşa etmiş olduğu Kuru Çeşme Mescidi'nin bulunduğu Kuru Çeşme Mahallesi⁶², Yakut Paşa Medresesi ve mescidinin bulunduğu Kadı Medresesi ve Mehmed Çelebi Mescidi Mahallesi⁶³ gibi mahalleler Kaleiçi'nde ilk kurulan mahallelerdir.

2-Darphane: Kalenin güney taraflarında, Tunca kıyısında bulunan bu semt Kaleiçi'nden sonraki ilk Müslüman yerleşim alanıdır. Darü'l-hadis Medresesi burada bulunmaktadır⁶⁴. Darbhane Mahallesi ve Balaban Paşa Mescidi Mahallesi de bu semtte bulunmaktadır⁶⁵.

3-Kirişhane: Edirne'nin güneydoğusunda ve Kasımpaşa Burnu denen yerdeki Kirişhane'ye kadar uzanan semte denilmekteydi. Osmanlıların kale dışında kurdukları ilk yerleşim alanlarındanıdır. Bu semt II. Murad devrindeki vezirlerden olan Saruca Paşa zevcesi Gülçiçek Hatun'un buraya cami ve medrese yaptırmasıyla şenlenmeye başlamış olmalıdır. Mezid Bey'in cami ve imareti ve Ali Kuşçu'nun tesisleriyle gitgide daha da şenlenmiştir⁶⁶.

4-İstanbul Yolu: Kalenin bu isimdeki kapısından başlayarak, şehrin batısına doğru uzanan yerde bulunan semttir. Sitti Hatun Mescidi⁶⁷, Şarabdar Hazma Bey ve Ayşe Hatun Camii mahalleleri de bu semttedir⁶⁸.

5-Kıyak (Kıyak): Diğer adıyla Buçuktepe denilen semttir. Rivayete göre, Edirne'ye ilk girenlerden olup adına bu bölgede zaviye ve türbe tesis edilmiş olan

⁵⁹ Bu semtler XVI. yüzyılda mevcuttur.

⁶⁰ M. T. Gökbilgin, "Edirne", *İA*, IV, s. 119.

⁶¹ *TD 1070*, 343.

⁶² *TD 1070*, 401.

⁶³ *TD 1070*, s. 438.

⁶⁴ M. T. Gökbilgin, "Edirne Şehrin Kurucuları", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 162.

⁶⁵ *TD 1070*, s.129.

⁶⁶ M. T. Gökbilgin, "Edirne Şehrin Kurucuları", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 162.

⁶⁷ *TD 1070*, s. 58.

⁶⁸ *TD 1070*, s. 4.

Kıyak Baba'ya izafeten bu isim verilmiştir⁶⁹. Bu semt XVII. yüzyıl sonrasında şenlenmeye başlamıştır⁷⁰.

6-Menzil Ahır, Muradiye ve Tekkekapi: Bu semtler şehrin kuzeydoğusunda bulunmaktaydı. Burada Mirahur Ayas Bey'in mescidi ve adını verdiği bir mahalle bulunmaktaydı⁷¹.

7-Saraçhane-Horozlu Yokuşu: Şehrin kuzeybatı taraflarında ve Saraçhane Köprüsü civarında bulunan semttir. I. Mehmed'in annesi Devletşah Hatun burada Tunca nehri kıyısında bir mahalle kurmuştur. Ayrıca II. Mehmed devri ümerasından Çakır Ağa adına burada bir mahalle kurulmuştu⁷². Bu semtte II. Selim'in kızı Esmâ Sultan tarafından yaptırılmış bir cami de bulunmaktaydı⁷³.

8-Gazi Mihal (Orta İmaret), Yıldırım ve Yeni İmaret: Tunca'nın batısında bulunan mahallelerin bulunduğu semttir. XIV. yüzyılın sonlarında Yıldırım Bâyezid'in Eski İmaret'i, XV. asır başlarında Mihal Bey'in Orta İmaret'i ve XV. yüzyılın sonlarında II. Bâyezid'in Yeni İmaret'i inşa ettirmesiyle bu semt yüz yılı aşan bir sürede oldukça geniş bir sahaya yayılmıştır⁷⁴. *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*'nde Yıldırım Han⁷⁵ ve Emirgîr Mihal Bey İmaretî semtleri ayrı nahiyeler (semt) olarak ele almıştır⁷⁶.

9-Hıdırlık: Şehrin batı tarafında aynı addaki tepenin etrafında kurulmuş olan bir semttir. Şehrin Osmanlılar tarafından fethinden önce burada bir zaviye vardır. Daha sonra Şah Melek Paşa ve Kanuni devri sadrazamlarından İbrahim Paşa birer zaviye yatırmıştır⁷⁷.

1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde kayıtlar tutulurken nahiyeler⁷⁸ esas alınmıştır. Nahiyeler esasında şehrin mahallelerden oluşan bölümleri olan semtlerdir.

⁶⁹ Semte adını veren Kıyak Dede'nin zaviyesi, mescidi ve mahallesi vardır. *Bkz. TD 1070*, s. 333.

⁷⁰ M. T. Gökbilgin, "Edirne Şehrin Kurucuları", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 163.

⁷¹ M. T. Gökbilgin, Mirahur Ayas Bey'i I. Ahmed devrinin meşhur simalarından olarak göstermektedir. *Bkz. M. T. Gökbilgin, "Edirne", DİA, X, s. 428; TD 1070, s. 322-323.*

⁷² *TD 1070*, s. 259-260.

⁷³ M. T. Gökbilgin, "Edirne Şehrin Kurucuları", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 163-164.

⁷⁴ M. T. Gökbilgin, "Edirne Şehrin Kurucuları", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 164.

⁷⁵ *TD 1070*, s. 24.

⁷⁶ *TD 1070*, s. 50.

⁷⁷ M. T. Gökbilgin, "Edirne Şehrin Kurucuları", *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 164.

⁷⁸ Nahiyeye, Osmanlı İmparatorluğu'nda coğrafi ve idari manada küçük veya büyük bir çevreyi ve bölgeyi bazen de, çok geniş bir mıntıkayı ifade eden, XIX. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren de, idari

Defterin mevcut olan kısımlarında şehir beş nahiyeye bölünmüştür. Bu nahiyeler şunlardır;

1-Eski Saray'ın olduğu bölge İbrahim Paşa Nahiyesi.

2-Muradiye Camii'nin olduğu bölge Sultan Murat Han Camii Nahiyesi

3-Üç Şerefeli Camii'nin bulunduğu bölge Cami-i Cedid Nahiyesi

4-Tunca'nın batısında bulunan ve Mihal Bey İmaretî'nin bulunduğu bölge Emirgîr Mihal Bey İmaretî Nahiyesi.

5-Tunca'nın batısında Yıldırım Han İmaretî'nin bulunduğu bölge Yıldırım Han Nahiyesi.

Bu nahiyelerde toplam yüz on mahalle bulunmaktadır. Mahallelerin bu nahiyelere dağılımı ise şu şekildedir; Nahiyesi belirtilmeyen, defterin başında ve muhtemelen Ayşe Kadın Nahiyesi'nde yedi mahalle kayıtlıdır. Ve defterin devamında sırasıyla Yıldırım Han Nahiyesi'nde on bir, Emirgîr Mihal Bey İmaretî Nahiyesi'nde otuz yedi İbrahim Paşa Nahiyesi'nde on, Sultan Murat Han Camii Nahiyesi'nde yirmi üç ve Üç Şerefeli Camii Nahiyesi'nde yirmi mahalle bulunmaktadır.

B-KALE, SARAY, MENZİL VE EVLER

Şehrin fiziki görünümü içerisinde ilk olarak kale, saray ve ev gibi yapılar göze çarpar. Bu eserlerin vakıfla pek alakası yoktur. Fakat şehrin fiziki yapısında önemli yer tutarlar. Devlet veya halk tarafından inşa edilen veya ettirilen bu yapılar, idari ve sosyal açıdan günlük hayatın akışının gerçekleştiği mekânlardır. Şehirdeki vakıf eserlerinin ve mahallelerin yerlerini tanımlarken bu yapılardan faydalanılır. Bu sebeple bu yapılar hakkında kısaca bilgi verilmesi yerinde olacaktır.

Edirne Kalesi, Tunca nehrinin oluşturduğu kavsin batı uçuunda Romalılar tarafından II. yüzyılda savunma amaçlı olarak inşa edilmiştir⁷⁹. Kale Osmanlı Devleti döneminde silah ve mühimmatın depolandığı, bazı bölümlerinin zindan, tahıl mahzeni, hazine-i hassaya ait mallar ve bir takım belgelerin saklandığı önemli bir yerdir⁸⁰.

teşkilatta mülki taksimatın en küçük birimine verilen addır. M. T. Gökbilgin; "Nahiye", *İA*, IX, s. 37-39.

⁷⁹ M. T. Gökbilgin, "Edirne", *İA*, IV, s. 108.

⁸⁰ A. Yiğit, *a.g.e.*, s. 20.

Edirne Kalesi, batıya doğru dört köşeden biraz uzunca, üç metre kalınlığında, altı metre yüksekliğindeki surlardan oluşmaktadır. Kalenin dört köşesinde kuleler bulunmakta olup bunlar yaklaşık olarak birer kilometre aralıktır. Kuzeyde “Büyük Kule”, kuzeybatıda “Yelli Burgaz”, güneybatıda “Germe Kapı” ve güneydoğuda da “Zindan Kule” yer almaktadır⁸¹. Ayrıca Edirne surlarının yedi kapısı bulunmaktadır. Bu kapılar; Kule Kapısı, Top Kapısı, Kafes Kapısı, Keçeciler Kapısı, Öğürin Kapısı, Manyas Kapısı, İğneciler Kapısı, Tavuk Kapısı ve Orta Kapı’dır⁸².

Saraylar devletin yönetim merkezleri olarak önemli yapılardır. Edirne fethedildiğinde kale içinde Manyas kapısı yakınında bir saray bulunmaktaydı. I. Murad bu sarayı yetersiz görerek kale dışında bir saray yaptırmıştır. Eski Saray (Saray-ı Atik) adı verilen bu saraya daha sonra Yıldırım Bayezid ve oğlu Musa Çelebi’nin kısa saltanatı sırasında ilaveler yapılmıştır. Eski Saray’ı Kanuni Sultan Süleyman devlet kademesinde görev alan yöneticilerin yerleştirildiği enderun haline getirmiştir⁸³.

Eski Saray dışında Yeni Saray (Saray-ı Cedid), diğer adlarıyla Tunca Sarayı, Edirne Sarayı ve Saray-ı Cedid-i Amire olarak bilinen bir başka saray daha vardı. II. Murad’ın Tunca nehri kenarında bir köşk yaptırılmasıyla başlayan saray inşası, II. Mehmed zamanında tamamlanmış ve Kanuni’nin yeni ilaveler yaptırmasıyla daha da genişlemiştir⁸⁴. Bu saray İstanbul’un fethinden sonraki dönemde daha çok av ve sefer gibi değişik amaçlarla kullanılmıştır⁸⁵.

Bu iki saray dışında IV. Mehmed zamanında yaptırılan Çadır Köşkü de mevcuttu. Bunların yanında Buçuktepe Kasrı, Hıdırlık Kasrı, Yıldız Kasrı gibi diğer saray türü yapılar da vardı⁸⁶.

Vakıf eserleri gibi görkemli olmasa bile şehrin fiziki yapısını tamamlayan temel unsurlardan biri de konutlardır. Defterde konutlar ev, çatma ev, menzil, hücre ve oda olarak kaydedilmiştir. Menzil⁸⁷, bahçeli evlerden farklı olarak içerisinde

⁸¹ M. T. Gökbilgin, “Edirne”, *İA*, II, s. 114.

⁸² M. T. Gökbilgin, “Edirne”, *İA*, II, s. 115.

⁸³ A. Yiğit, *a.g.e.*, s. 22-23.

⁸⁴ M. T. Gökbilgin, “Edirne”, *DİA*, X, s. 429.

⁸⁵ A. Yiğit, *a.g.e.*, s. 24.

⁸⁶ M. T. Gökbilgin, “Edirne”, *DİA*, X, s. 429

⁸⁷ Menzil kelimesi mesken, ikametgâh, hane anlamına gelmektedir. Bkz. Şemseddin Sami, *Kamus-ı Türkî*, Dersaadet 1317, s. 1414.

birden çok odası olan, gurfe⁸⁸, serdâb⁸⁹, hadîka⁹⁰, fırın, kenîf, kiler, ahır, ambar gibi çok sayıda yapılardan oluşan büyükçe ev ve konak şeklinde tasvir edilmektedir⁹¹. Defterde dokuz yüz menzil, dört yüz doksan bir ev, on beş çatma ev, dört yüz otuz üç oda, bin dört yüz yirmi altı hücre vakıf olarak kaydedilmiştir. Bu da gösteriyor ki şehirde hatırı sayılır miktarda konut vakıf olarak inşa edilmiş ve işletilmektedir.

C- MAHALLE, MAHALLELERİN OLUŞUMU VE ŞEHRİN GENİŞLEMESİ

Şehirlerin kurulup gelişmesinin, zaman süreci içerisinde izlenebilmesi, yerleşim alanları olan mahallelerin tarihini bilmekle mümkündür. Bu yöntemle, fiziki yapısının gelişmesinin yanında demografik bakımdan da şehrin toplum yapısını belirtecek önemli bir yoldur.

Türk-İslam şehirlerini fiziki görünümüne ve yerleşim biçimlerine bakıldığında, gerek coğrafi bakımdan ve gerekse meydana getirilen eserler açısından ortak özellikleri çoktur. Bu benzerliğin sebeplerini, Anadolu’da ve Rumeli’de yapılan fetihlerin ardından yeni şehirlerin kurulmasında ve eski şehirlerin yeniden imarında sosyo-ekonomik ve kültürel yapı etkili olmaktadır⁹².

İslam şehirlerinin birbirlerine benzemesinde özellikle vakıf müessesesi önemli rol oynamıştır. Bu müessese şehirlerin oluşumunda ve dolayısıyla birbirlerine benzemesinde etkindir. Vakıflar İslam şehirlerinin imar ve tesisinde, şehir toplumunun çeşitli ihtiyaçlarını karşılamada her zaman ilk sırada yer almıştır⁹³. Zira şehirlerin fizikî yapısını oluşturup da günümüze kadar ulaşabilen eserlerin tamamına yakını, bu müessese tarafından gerçekleştirilmiştir. Yakın Doğu (İslam Şehri) ve

⁸⁸ Gurfe, çardak, köşk, balkon, cumba anlamına gelmektedir. Bkz. Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitapevi, Ankara 1984, s. 351

⁸⁹ Sıcak memleketlerde evin altında ve toprak içinde mahzen gibi yapılan yeraltı odalarına verilen addır. Yiyecek ve içecekleri soğuk tutmak için bu odalar kullanılmaktaydı. Bkz. Celal Esad Arseven, “Serdab”, *Sanat Ansiklopedisi*, IV, MEB, İstanbul 1983, s. 1782.

⁹⁰ Hadîka, ağaçlı, suyu çok bahçe; meyve bahçesi; etrafı duvarla çevrilmiş bahçe anlamlarına gelmektedir. Bkz. F. Develioğlu, *a.g.e.*, s. 369.

⁹¹ Belgelerde tasvir edilen “menziller” hakkında bir fikir edinmek için bir iki örnek verecek olursak: (Vakıf-ı mezbûr mahalle-i mezkûrede üç bâb süflî evi ve gurfe ve cenîne ve kenîf ve fırın ve muhavvet-i müştemil menzilinî menzilinî vakf eylemiş ki müştemildir...) Bkz. *TD 1070*, s. 2; (...bitişik süflieyn fevkinde gurfetân ve matbah ve fırın ve cinîne ve suffe ve bi’r mâ ve istabl fevkinde gurfeteyn ve suffe ve bi’r mâ ve kenîf ve muhavvet menzilinî vakf eylemiş ki müştemildir...) Bkz. *TD 1070*, s. 16.

⁹² Şehir tarihi üzerine çalışanlar şehir formunu, şehirlerin bağlı bulunduğu sosyal sistem ve teknolojik durumun etkili olduğunu belirtmektedirler. Bkz. Ö. Ergenç, “Şehir Tarihi Araştırmaları Hakkında Bazı Düşünceler”, *Belleten*, LII (1988), s. 667-683.

⁹³ H. Z. Ülgen, *a.g.m.*, s.13-37.

Osmanlı şehirleri üzerine araştırma yapanların görüşleri de, bu şehirlerin temelini, cami, pazar, hamam, bedesten ve imaret gibi vakıflar tarafından tesis edilmiş olan mekânların oluşturduğu doğrultusundadır⁹⁴.

Şehri oluşturan parçalar yani mahallelere bakıldığında, mahalle, Arapça bir kelime olup ilk olarak konaklanan yer, daha sonraları ise şehrin, kasabanın veya büyükçe bir köyün bölündüğü parçalar anlamında kullanılmıştır. Türk-İslam şehirlerinde mahalleler, farklı sayıda evlerden meydana gelmiştir⁹⁵. Mahalle, halkı birbirini tanıyan, birbirlerinin davranışlarından sorumlu, sosyal ve iktisadî dayanışma içinde olan kişilerden oluşmuş topluluğun yaşadığı bir yerdir⁹⁶. Bir başka tanımla, aynı mescidde ibadet eden cemaatin aileleriyle yaşadığı mekândır⁹⁷. Mahalleler oluşumunda en önemli faktörlerden biri olan cami ve mescidlerin merkez alındığı, vakıf yapılarının etrafında oluştukları görülmektedir⁹⁸.

Yukarıda da belirtildiği gibi mescidler etrafında mahalle oluşumu Edirne’de açık bir şekilde görülmektedir. Defterde kayıtlı olan vakıflara bakıldığında her mahallede en az bir mescid veya cami vardır. Bazı mahallelerde istisna olarak birden fazla mescid vardır. Hafız Şemseddin Mescidi Mahallesi’nde iki, Kemal Paşa Mahallesi’nde üç mescid olduğu görülmektedir. Mescid-mahalle arasındaki ilişki mahalle isimlerinden de anlaşılmaktadır. *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*’nde kayıtlı olan yüz on bir tane mahallenin altmış yedi tanesinin isminin başında “mescid” ifadesi bulunmaktadır⁹⁹. İsmi başında “camii” ifadesi bulunan mahalle sayısı beş¹⁰⁰, “mescid ve medrese” ifadesi bulunan üç¹⁰¹, “darbhane ve mescid” ifadesi bulunan bir¹⁰², “mescid ve imaret” ifadesi bulunan mahalle sayısı birdir¹⁰³.

⁹⁴ Ö. Demirel, *a.g.e.*, s. 1.

⁹⁵ Ö. Ergenç, “Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fiziki Yapıya Etkileri”, *Türkiye’nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071-1020)*, Ankara 1980, s. 104; Ö. Ergenç, “Osmanlı Şehrindeki Yönetim Kurumlarının Niteliği Üzerine Bazı Düşünceler”, *VIII. Türk Tarih Kongresi (Ankara, 11-15 Ekim 1976) Kongreye Sunulan Bildiriler*, II, Ankara 1981, s. 1270.

⁹⁶ Ö. Ergenç, “Osmanlı Şehrindeki Mahallerin İşlev ve Nitelikleri Üzerine”, *OA*, IV, İstanbul 1984, s. 70.

⁹⁷ Ö. Ergenç, “Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fiziki Yapıya Etkileri”, *Türkiye’nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071-1920)*, s. 103-109.

⁹⁸ Ö. Ergenç, “Osmanlı Şehrindeki Mahallerin İşlev ve Nitelikleri Üzerine”, *OA*, IV, s. 73.

⁹⁹ Bkz. Tablo I

¹⁰⁰ Bkz. Tablo II

¹⁰¹ Bkz. Tablo III

¹⁰² Mahalle-i Darbhane ma’a Mescid-i Balaban bkz. *TD 1070*, s. 129-130.

¹⁰³ Mahalle-i Mescid-i İmaret-i Mir-i Miran Sinan Bey bkz. *TD 1070*, s. 257-258.

Toplam yetmiş yedi mahalle isminin başında “mescid” veya “cami” ifadesi bulunmaktadır¹⁰⁴.

Tablo I

1070 Numaralı Evkaf Defteri’ndeki Kayıtlı Olan ve İsimlerin Başında “Mescid” İfadesi Bulunan Mahalleler	
1	Mahalle-i Mescid-i Saruca Paşa
2	Mahalle-i Mescid-i Bevvâb Sinan
3	Mahalle-i Mescid-i Emirşah Çelebi bin Mihal Koçi
4	Mahalle-i Mescid-i Ömer Bey zamime-i Emir Şah Çelebi
5	Mahalle-i Mescid-i Mehmed Çelebi ibni Mihal Koçi ma’a Cami-i Mesud Halife Muallimhane-i Kurra-i Ahmed Bey
	Nahiye-i Yıldırım Han
6	Mahalle-i Mescid-i Has Murad
7	Mahalle-i Mescid-i Merhum el-Hac Ahmed es-Sarraf
8	Mahalle-i Mescid-i Hadice Hatun
9	Mahalle-i Mescid-i Naib Hoca der kurb-ı İmaret-i Yıldırım Bayezid Han ma’a Mescid-i Sinan Bey atîk-i Veliyyüddin
10	Mahalle-i Mescid-i Bülbül Hatun zamime-i Mahalle-i Naib Hoca
11	Mahalle-i Mescid-i Ma’ruf Hoca Mescid-i Hacı Mustafa el-İrfani
12	Mahalle-i Mescid-i Kara Yakub
	Nahiye-i İmaret-i Emirgir Mihal Bey Abdurrahman
13	Mahalle-i Mescid-i Şah Melek der kurb-ı İmaret-i Mihal tabi-i Mahalle-i Nefs-i Mihal
14	Mahalle-i Mescid-i Hatun
15	Mahalle-i Mescid-i Timur Boğa
16	Mahalle-i Mescid-i Şeyh Müslihiddin Halife nam-ı diğer Hoca Hasan tabi-i Debbağ Halil
17	Mahalle-i Mescid-i Ahi Hasan ed-Debbağ

¹⁰⁴ Daye Hatun mescidi daha sonra cami olmuştur. Bkz. *TD 1070*, s. 340.

19	Mahalle-i Mescid-i Hoca Siyah der Dâhil-i Kala
20	Mahalle-i Mescid-i Noktacı Kara Bali nam-ı diğer Kamer Kapu
21	Mahalle-i Mescid-i Toközlüoğlu
22	Mahalle-i Mescid-i Veled-i Hacı İslam
23	Mahalle-i Mescid-i Hacı Bedreddin
24	Mahalle-i Mescid-i Çelebioğlu
25	Mahalle-i Mescid-i Hamid Bey der Suk-ı Muhtaban be-nezd-i Cami-i Kebir
26	Mahalle-i Mescid-i Fazlullah Paşa der kurb-ı Saray-ı Atik
27	Mahalle-i Mescid-i Hacı Abdullah el-Bezzaz el-Maruf Tarakçı kurb-ı Cami-i Atik ma'a Mescid-i Yakub Kılarî
28	Mahalle-i Mescid-i Hızır Ağa
29	Mahalle-i Mescid-i Niş Doğan
30	Mahalle-i Mescid-i Hadım Balaban
31	Mahalle-i Mescid-i Hocagi
32	Mahalle-i Mescid-i Gendümgüb
33	Mahalle-i Mescid-i Alameddin
	Nahiye-i Cami-i Cedid eş-Şehr be-Üç Şerefeli
34	Mahalle-i Mescid-i Baba Timurtaş Bey der kurb-ı Cami-i Cedid
35	Mahalle-i Mescid-i Arif Ağa
36	Mahalle-i Mescid-i Tavaşî Timurtaş
37	Mahalle-i Mescid-i Siyah Katibü'l-çev Defterdar Sinan Bey dahi derlermiş
38	Mahalle-i Mescid-i Halil Acer
39	Mahalle-i Mescid-i Hücrat-ı Gümlüoğlu der kurb-ı İmaret-i Beylerbeyi
40	Mahalle-i Mescid-i Deftin Ağa
41	Mahalle-i Mescid-i Beyce der kurb-ı Hammam-ı Beylerbeyi
42	Mahalle-i Mescid-i Musa Çelebi bin Hoca Devlet Şah
43	Mahalle-i Mescid-i Sakca Murad
44	Mahalle-i Mescid-i Zağanos Subaşı eş-Şehr be-kurb-ı Kızıl Minare

45	Mahalle-i Mescid-i Merhum Çavuş Bey karib-i Cami-i Cedid
46	Mahalle-i Mescid-i Zevc-i Sinan Melek nam-ı diğer Gazi Şah Melek
47	Mahalle-i Mescid-i Arpacı Hamza
48	Mahalle-i Mescid-i Mevlana Fahreddin
	Nahiye-i Cami-i Sultan Murad Han
49	Mahalle-i Mescid-i Su İlyas
50	Mahalle-i Mescid-i Mirahur Ayas Bey
51	Mahalle-i Mescid-i Arabacı Ahmed der kurb-ı Mescid-i Çukalcı
52	Mahalle-i Mescid-i Umur Bey
53	Mahalle-i Mescid-i Veliyyüddin
54	Mahalle-i Mescid-i Sufi Bâyezid
55	Mahalle-i Mescid-i Hazinedar Sinan Bey ma'a Mescid-i Emin Çelebi
56	Mahalle-i Mescid-i Zevce-i İbrahim Paşa
57	Mahalle-i Mescid-i Derviş Ali der kurb-ı Medrese-i Ali Bey
59	Mahalle-i Mescid-i Kara Bulud
60	Mahalle-i Mescid-i Üsküfcü Hayreddin
61	Mahalle-i Mescid-i Mezid Bey
62	Mahalle-i Mescid-i Selçuk Hatun
63	Mahalle-i Mescid-i Noktacı-zâde
	Nahiye-i İbrahim Paşa
64	Mahalle-i Mescid-i Yahşi Fakih
65	Mahalle-i Mescid-i Hoca Ömer
66	Mahalle-i Mescid-i Hafız Şemseddin
67	Mahalle-i Mescid-i Mevlana Ali Fakih eş-Şehr be-Eski Kadı ve Köhne Kadı

Tablo II

1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde Kayıtlı Olan ve İsimlerinin Başında "Camiî" İfadesi Bulunan Mahalleler	
1	Mahalle-i Cami-i Ayşe Hatun
2	Mahalle-i Nefs-i Cami-i Yıldırım Han
3	Mahalle-i Cami-i Kenise
4	Mahalle-i Nefs-i Cami-i Atik
5	Mahalle-i Nefs-i Cami-i Sultan Murad Han

Tablo III

1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde Kayıtlı Olan ve İsmine Başında "Mescid ve Medrese" İfadesi Bulunan Mahalleler	
1	Mahalle-i Mescid ve Medrese-i Şah Melek der-Mukâbele-i Bab-ı Köprü
2	Mahalle-i Mescid ve Medrese-i İsmail Bey
3	Mahalle-i Medrese-i Kadı ma'a Mescid-i Mehmed Çelebi

Mescid ve cami dışında vakıf eseri olan hamam¹⁰⁵, medrese¹⁰⁶, zaviye¹⁰⁷ ve imaret¹⁰⁸ gibi yapılarda bulunduğu mahalleye isimlerini vermişlerdir.

Mahalle Osmanlı şehrinde temel yönetim birimidir. Tahrirlerde, vergi yükümlüsü reaya oturduğu binanın ait olduğu mahaller esas alınarak kaydedilmiştir. Evkaf defterlerinde de vakıflar mahalleler esas olarak bu deftere yazılmıştır¹⁰⁹.

1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde mahalleler nahiyelere ayrılarak kaydedilmiştir. Bu defterde mahalleler şu nahiyelere ayrılmıştır; Nahiye-i Yıldırım Han, Nahiye-i Cami-i Cedid eş-Şehr be-Üç Şerefeli, Nahiye-i İbrahim Paşa, Nahiye-i

¹⁰⁵ Yahşi Fakih Hamamı Mahallesi bkz. *TD 1070*, s. 125.

¹⁰⁶ Mahalle-i Medrese-i Ali Bey bin Timurtaş bkz. *TD 1070*, s. 379-380.

¹⁰⁷ Mahalle-i İbni Arab Hacı Davud bin İlyas Zaviye-i Saru Şeyh ve ma'a Zaviye-i Derviş Mübarek der-nezd-i Darü'l-hadis bkz. *TD 1070*, s. 106.

¹⁰⁸ Mahalle-i Nefs-i İmaret (Emirgir Mihal Bey) bkz. *TD 1070*, s. 50.

¹⁰⁹ *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*'ndeki vakıflar, mahalleler esas alınarak kaydedilmiştir. Bkz. Tablo VI.

Cami-i Sultan Murad Han, Nahiye-i İmaret-i Emirgir Mihal Bey Abdurrahman'dır. Daha öncede belirtildiği gibi incelen defterin baş kısmının eksik olmasından dolayı burada bulunan mahallelerin hangi nahiyeye ait olduğu bilinmemektedir. *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*'nde kayıtlı olan nahiye ve mahalleler Tablo IV'de gösterilmektedir.

Tablo IV

1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde Kayıtlı Olan Nahiye ve Mahalleler	
1	Mahalle-i Mescid-i Saruca Paşa ¹¹⁰
2	Mahalle-i Cami-i Ayşe Hatun
3	Mahalle-i Mescid-i Bevvab Sinan
4	Mahalle-i Mescid-i Emirşah Çelebi bin Mihal Koçi
5	Mahalle-i Mescid-i Ömer Bey zamime-i Emir Şah Çelebi
6	Mahalle-i Mescid-i Mehmed Çelebi ibni Mihal Koçi ma'a Cami-i Mesud Halife Muallimhane-i Kurra-i Ahmed Bey
7	Mahalle-i Mescid-i Has Murad
	Nahiye-i Yıldırım Han
8	Mahalle-i Nefs-i Cami-i Yıldırım Han
9	Mahalle-i Kasım Hoca ma'ruf-ı Mahalle-i Selçuk zamime-i Yıldırım Han
10	Mahalle-i Mescid-i Merhum el-Hac Ahmed es-Sarraf
11	Mahalle-i Sarraf Hacı Ahmed
12	Mahalle-i Mescid-i Hadice Hatun
13	Mahalle-i Mümin Hoca
14	Mahalle-i Mescid-i Naib Hoca der kurb-ı İmaret-i Yıldırım Bayezid Han ma'a Mescid-i Sinan Bey atık-i Veliyyüddin
15	Mahalle-i Mescid-i Bülbül Hatun zamime-i Mahalle-i Naib Hoca
16	Mahalle-i Mescid-i Ma'ruf Hoca Mescid-i Hacı Mustafa el-İrfani
17	Mahalle-i Şeytan Karaca

¹¹⁰ Bu mahalle ve daha sonraki mahalleler defterin baş kısmı eksik olduğu için hangi nahiye içerisinde olduğu tespit edilememiştir. Muhtemelen bu mahallelerden önce de mahalleler olmalıdır.

18	Mahalle-i Mescid-i Kara Yakub
	Nahiye-i İmaret-i Emirgir Mihal Bey Abdurrahman
19	Mahalle-i Nefs-i İmaret
20	Mahalle-i Mescid-i Şah Melek der kurb-ı İmaret-i Mihal tabi-i Mahalle-i Nefs-i Mihal
21	Mahalle-i Bezirci Hatun
22	Mahalle-i Mescid-i Sitti Hatun
23	Mahalle-i Mescid-i Timur Boğa
24	Mahalle-i Mescid ve Medrese-i Şah Melek der-Mukâbele-i Bab-ı Köprü
25	Mahalle-i Saçlı Ali der nezd-i Şah Melek
26	Mahalle-i Hacı Halil ed-Debbağ
27	Mahalle-i Mescid-i Şeyh Müslihiddin Halife nam-ı diğer Hoca Hasan tabi-i Debbağ Halil
28	Mahalle-i Mescid-i Ahi Hasan ed-Debbağ
29	Mahalle-i Hacı Hayreddin el-Attar der kurb-ı Darü'l-hadis tabi-i Nahiye-i Mihal
30	Mahalle-i İbni Arab Hacı Davud bin İlyas Zaviye-i Saru Şeyh ma'a Zaviye-i Derviş Mübarek der nezd-i Darü'l-hadis
31	Mahalle-i Hoca Bali nam-ı diğer Bazargan Bali
32	Mahalle-i Mescid-i Hoca Siyah der Dâhil-i Kala
33	Mahalle-i Mescid-i Noktacı Kara Bali nam-ı diğer Kamer Kapu
34	Mahalle-i Hammam-ı Yahşi Fakih Mescid-i Toközlüoğlu
35	Mahalle-i Mescid-i Toközlüoğlu
36	Mahalle-i Darbhane ma'a Mescid-i Balaban
37	Mahalle-i Mescid-i Veled-i Hacı İslam
38	Mahalle-i Hoca Bayezid
39	Mahalle-i Mescid-i Hacı Bedreddin
40	Mahalle-i Mescid-i Çelebioğlu
41	Mahalle-i Cami-i Kenise
42	Mahalle-i Hacı Doğan
43	Mahalle-i İbni Kahtalu

44	Mahalle-i Nefs-i Cami-i Atik
45	Mahalle-i Mescid-i Hamid Bey der Suk-ı Muhtaban be-nezd-i Cami-i Kebir
46	Mahalle-i Mescid-i Fazlullah Paşa der kurb-ı Saray-ı Atik
47	Mahalle-i Sevindik Fakih
48	Mahalle-i Mescid-i Hacı Abdullah el-Bezzaz el-Maruf Tarakçı kurb-ı Cami-i Atik ma'a Mescid-i Yakub Kilarî
49	Mahalle-i Mescid-i Hızır Ağa
50	Mahalle-i Mescid-i Niş Doğan
51	Mahalle-i Mescid-i Hadım Balaban
52	Mahalle-i Mescid-i Hocagi
53	Mahalle-i Şehabeddin Paşa kurb-ı Saray-ı Atik
54	Mahalle-i Mescid-i Gendüm Gün
55	Mahalle-i Mescid-i Alemeddin
	Nahiye-i Cami-i Cedid eş-Şehr be-Üç Şerefeli
56	Mahalle-i İshak bin Ali el-Mürşidi
57	Mahalle-i Mescid-i Baba Timurtaş Bey der kurb-ı Cami-i Cedid
58	Mahalle-i Mescid-i Arif Ağa
59	Mahalle-i Mescid-i Tavaşi Timurtaş
60	Mahalle-i Mescid-i Siyah Katibü'ç-çev Defterdar Sinan Bey dahi derlermiş
61	Mahalle-i Mescid-i Halil Acer
62	Mahalle-i Baba Timurtaş der kurb-ı Mescid-i Katib Çev
63	Mahalle-i Mescid-i Hücrat-ı Kümelioğlu der kurb-ı İmaret-i Beylerbeyi
64	Mahalle-i Mescid-i Deftin Ağa
65	Mahalle-i Mescid-i İmaret-i Mir-i Miran Sinan Bey
67	Mahalle-i Çakır Ağa der kurb-ı Sarracan be-kurb-ı Delikli Kaya
68	Mahalle-i Mescid-i Beyce der kurb-ı Hamam-ı Beylerbeyi
69	Mahalle-i Mescid-i Musa Çelebi bin Hoca Devlet Şah
70	Mahalle-i Mescid-i Sakca Murad
71	Mahalle-i Mescid-i Zağanos Subaşı eş-Şehr be-kurb-ı Kızıl Minare
72	Mahalle-i Mescid-i Merhum Çavuş Bey karib-i Cami-i Cedid
73	Mahalle-i Mescid-i Zevc-i Sinan Melek nam-ı diğer Gazi Şah Melek

74	Mahalle-i Mescid-i Arpacı Hamza
75	Mahalle-i Mescid-i Mevlana Fahreddin
76	Mahalle-i Zincirli Kuyu
	Nahiye-i Cami-i Sultan Murad Han
77	Mahalle-i Nefs-i Cami-i Sultan Murad Han
78	Mahalle-i Mescid-i Su İlyas
79	Mahalle-i Mescid-i Mirahur Ayas Bey
80	Mahalle-i Berkuk Ağa
81	Mahalle-i Mescid-i Arabacı Ahmed der kurb-ı Mescid-i Çukalcı
82	Mahalle-i Mescid-i Umur Bey
83	Mahalle-i Daye Hatun
84	Mahalle-i Mescid-i Veliyyüddin
85	Mahalle-i Mescid-i Sufi Bayezid
86	Mahalle-i Mescid-i Hazinedar Sinan Bey ma'a Mescid-i Emin Çelebi
87	Mahalle-i Gülbahar Hatun
88	Mahalle-i Mescid-i Zevce-i İbrahim Paşa
89	Mahalle-i Çokalcı
90	Mahalle-i Messcid-i Derviş Ali der kurb-ı Medrese-i Ali Bey
91	Mahalle-i Mescid-i Kara Bulud
92	Mahalle-i Mehmed Ağa ma'a Mescid-i Hüsrev Ağa bin Abdullah
93	Mahalle-i Medrese-i Ali Bey bin Timurtaş
94	Mahalle-i Mescid-i Üsküfcü Hayreddin
95	Mahalle-i Kuru Çeşme
96	Mahalle-i Firuz Ağa
97	Mahalle-i Mescid-i Mezid Bey
98	Mahalle-i Mescid-i Selçuk Hatun
99	Mahalle-i Mescid-i Noktacı-zâde
100	Mahalle-i Mescid-i ve Medrese-i İsmail Bey

	Nahiye-i İbrahim Paşa
101	Mahalle-i İbrahim Paşa ¹¹¹
102	Mahalle-i Medrese-i Kadı ma'a Mescid-i Mehmed Çelebi
103	Mahalle-i Mescid-i Yahşi Fakih
104	Mahalle-i Mescid-i Hoca Ömer
105	Mahalle-i Hacı İslam der nezd-i İmaret-i İbrahim Paşa
106	Mahalle-i Kemal Paşa
107	Mahalle-i Mescid-i Hafız Şemseddin
108	Mahalle-i Bedreddin el-Kadı
109	Mahalle-i Mescid-i Mevlana Ali Fakih eş-Şehr be-Eski Kadı ve Köhne Kadı
110	Mahalle-i Karaca Hacı ¹¹²

Edirne'nin fetihten sonra Türk-İslam şehri haline gelmesi iskân siyasetiyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. İlk hükümdarlar ve idare başındakiler memleket açmayı, onu imar ve muhafaza etmeyi kendilerine görev saymışlardır. Yeni fethedilen yerleri vakıf yapmayı özendirmek için vakıflar yapmışlar ve buraların şenlendirilmesini sağlamışlardır.¹¹³

Mahallerin taşıdıkları adlarında gösterdiği gibi fetih yıllarından itibaren Edirne'nin imar ve iskânına yaptıkları eserlerle katılan sultanların, sultan hanımların ve diğer saray mensuplarının paşa ve beylerin, şeyh, baba ve derviş gibi tarikat mensuplarının vakıf eserleri çevresinde oluşmuştur.

¹¹¹ Defterde Nahiye-i İbrahim Paşa diye paraf açılmış ve altında vakıflar yazılmıştır. Muhtemelen bu vakıfların bulunduğu mahalle nahiyeye aynı adla anılıyor olmalıdır.

¹¹² Bu mahallede kaydedilen son vakıf yarım kalmıştır. Defterin sonu eksik olmasından dolayı bu son kayıttan sonra ne kadar vakıf veya mahallenin bulunduğu tespit edilememiştir.

¹¹³ M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 160.

II. BÖLÜM

EDİRNE'DEKİ VAKIFLAR

1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde yüz on adet mahalle ve bu mahallelerde kurulan toplam iki bin yüz adet vakıf tespit edilmiştir. Tespit edilen mahalleler ve bu mahallelerdeki vakıflar Tablo VI'da gösterilmiştir. Bu tablo, çalışmanın esasını teşkil ettiği ve konunun bütün olarak anlaşılabilmesini sağladığı için aşağıda verilmiştir.

Bu çalışmada elde edilen bilgiler ışığında Tablo VI'daki ikinci sütunda defterdeki mahalleler ve bu mahallelerde bulunan vakıflar gösterilmiştir. Vakıflar adlarını kurucusunun adından almış ve bu vakıf kurucusu veya vakfın adı burada verilmiştir. Vakıf kurucu birden fazla vakıf kurmuşsa sınıflandırmaya şu şekilde yapılmıştır; vakıfların gelirleri ayrı ayrı tahsis edilmişse bunlar farklı eğer gelirler ayrı ayrı tahsis edilmemişse bunlar birleşik vakıf olarak gösterilmiştir. Örneğin Mehmed Çelebi ibn-i Mihal Koçi Mescidi Mahallesi'nde adını mahalleye veren Mehmed Çelebi ibn-i Mihal Koçi cüz okunması için arazi, evlatları için de bir ev vakfetmiştir¹¹⁴. Burada gelirleri ayrı ayrı tahsis edildiği için ayrı vakıf olarak gösterilmiştir. Birleşik vakfa örnek verecek olursak Şah Melek Mescidi Mahallesi'nde aynı zamanda ismini mahalleye veren Şah Melek'in kurmuş olduğu vakfa dükkân, ev ve araziler vakfetmiştir. Bu vakıftan elde edilen gelirler mescid ve muallime tahsis edilmiştir¹¹⁵. Gelirde herhangi bir ayrıma gidilmediğinden dolayı bu vakıf tek vakıf olarak gösterilmiştir.

Vakıf türleri üçüncü sütunda verilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi gelirleri ayrı olarak tahsis edilen vakıflar ayrı vakıf türü eğer gelirleri ayrı tahsis edilmemişse tek vakıf türü olarak gösterilmiştir. Bu sütunda gösterilen vakıf türleri V. bölümde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Defterdeki vakıflarda önemli oranda nakit para bulunmaktadır. Bu vakıflarda bulunan nakit paralar dördüncü sütunda gösterilmiştir. Bu vakıfların kasasında 5.373.963 akçe bulunmaktadır. Vakıfların kasalarında bulunan 5.321.914 akçenin

¹¹⁴ *TD 1070*, s. 14.

¹¹⁵ *TD 1070*, s. 54.

3.321.914 akçesini riba ile işletilmek üzere vakfedilen paralar oluşturmaktadır. Riba gelirleri III. bölümde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Vakıfların yıllık gelirleri beşinci sütunda gösterilmiştir. İncelenen defterde vakıflara sağlanan gelirler yazılmışsa bunlar bu sütunda gösterilmiştir. Edirne'deki vakıflara yıllık 1.412.285,5 akçe gelir sağlanmaktadır. Vakıflara gelir sağlayan akarların birçoğunun gelirleri yazılmamıştır. Örneğin Emirşah Çelebi bin Mihal Koçi Mescidi Mahallesi'nde Kiraz Mehmed mahallenin mescidi için bir menzil vakfetmiş fakat bu menzilden ne kadar gelir elde edildiği deftere yazılmamıştır. Ayrıca Saruca Paşa Mescidi Mahallesi'nde Selime binti İlyas Müslümanların defn edilmesi için iki dönüm arazi vakfetmiştir¹¹⁶. Bunun gibi yüzlerce örnek bulunmaktadır. Bunlarda eklendiğinde vakıflara sağlanan gelirin çok daha fazla olacağı anlaşılmaktadır.

Vakıf kurucularının veya vakfin adı ikinci sütunda; vakıfların ne tür vakıf olduğu üçüncü sütunda gösterilmiştir. Bu vakıflarda bulunan nakit¹¹⁷ paralar dördüncü sütunda; vakıfların yıllık gelirleri ise beşinci sütunda gösterilmiştir. Eğer vakıfların vakfiye tarihi var ise bunlar son sütunda gösterilmiştir.

Defterde kayıtlı olan vakıfların kuruluş tarihleri son satırda verilmiştir. Vakıfların büyük bir bölümünün vakfiye tarihleri verilmemiştir. Kayıtlı olan vakıflardan ancak yedi yüz on bir tanesinin kuruluş tarihleri verilmiştir. Bu yedi yüz on bir vakfin otuz bir tanesi 1400-1450, yüz doksan üç tanesi 1450-1500, üç yüz elli atı tanesi 1500-1550 yılları arasında tesis edilmiştir. 1550 yılından itibaren defterdeki en son kayıt olan 1571 yılına kadar yüz otuz bir tane vakıf kurulmuştur. Tarihi verilen vakıflara bakıldığında kesin olmamakla beraber XVI. yüzyılın ilk yarısında vakıfların yarısının tesis edildiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo V

Vakıfların Kuruluş Tarihlerine Göre Sınıflandırılması	
1400-1450	31
1450-1500	193
1500-1550	356
1550-1571	131
Toplam	711

¹¹⁶ TD 1070, s. 3.

¹¹⁷ Vakıflarda bulunan bu paraların büyük bir kısmı ribâ ile işletilmek üzere vakfedilen paralardır.

Tablo VI

Edirne’de Bulunan Vakıflar					
	Vakfın Adı	Vakfın Türü	Nakit	Hâsıl ¹¹⁸	Vakfiye Tarihi
Mahalle-i Mescid-i Saruca Paşa					
1	Mescid-i Saruca Paşa	Mescid		12.691	
2	Gülçiçek Hatun	Kuyu		60	
3	Elvan bin Oruc	Evlatlık		180	
4	Cennet binti Abdullah	Evlatlık			
5	Yaralı Ahmed bin Abdullah	Evlatlık		380	892/1486
6	Oruc bin Adil el-Katib ¹¹⁹	Saka		649	905/1499
7	Hacı Hayreddin bin Abdullah	Vakıf ¹²⁰	3.000	300	919/1513
8	Selime binti İlyas	Defin			929/1522
9	Saruca Hacı	Evlatlık		120	
10	Bülbülî binti Abdullah	Evlatlık		18	
11	Divane Yusuf	Avarız	4.000	400	
12	Gülşah Hatun binti Abdullah	Evlatlık			
13	Mesih Bey bin Abdullah	Cüz	21.600	2.160	930/1523
14	Nefise binti Abdullah	Evlatlık			915/1509
15	İşhak Çelebi bin Hacı Hasan	Belirtilmemiş		7.072	
Mahalle-i Cami-i Ayşe Hatun					
1	Ayşe Hatun binti Sultan Mehmed Han Mescidi	Mescid		8.834 ¹²¹	
2	Fatma Hatun	Evlatlık			
3	İlyas	Mushaf			
4	Hoca Şemseddin bin Hamza	Evlatlık			

¹¹⁸ Bu sütunda vakfınların yıllık gelirleri yazılmıştır. Akarları olupta gelirlerinin ne kadar olduğu belirtilmeyen vakıfların gelirleri yazılmamıştır. Örneğin evlatlık vakıflarda menzil, hane, dükkân gibi akarların hemen hemen tamamına yakınının gelirleri yazılmamıştır. Ayrıca Mushaf, Kazan gibi kira amaçlı olmadığı için geliri de olmayan vakıfların yıllık gelir kısmı boş bırakılmıştır.

¹¹⁹ Edirne’de dünyaya gelen Oruc bin Adil el-Katib ilk dönem Osmanlı tarih yazarlarından olup *Tevârih-i Âl-i Osman* adlı eserin sahibidir. Eserinde Osmanlı’nın kuruluşundan Fatih döneme kadar olan olayları ele almıştır. Bkz. Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri* (Çev. Çoşkun Üçok), Kültür Bakanlığı, Ankara 1992, s. 25.

¹²⁰ Bu vakfın geliri Oruc bin Adil Vakfı’na gitmektedir.

¹²¹ 120 akçesi Üsküp Mescidi’ne gitmektedir.

5	Ferahnaz binti Abdullah	Evlatlık			
Mahalle-i Mescid-i Bevvab Sinan					
1	Bevvab Sinan Bey Mescidi	Mescid		744	
2	Hadice Hatun	Atike		60	
3	Namalum ¹²²	Mescid		24	
4	İsmail bin İshak ve Halisa binti Hamza	Mescid		140	
5	Ahmed bin Abdullah en-Nial	Mescid			864/1459
6	Hacı Resul bin Holorski (?)	Atik			904/1498
7	Mevlana Mehmed bin Musa el-İmam	Mekteb			976/1568
Mahalle-i Mescid-i Emirşah Çelebi bin Mihal Koçi					
1	Mescid-i Emir Şah Çelebi bin Mihal Koçi	Mescid		840	
2	Emir Şah Çelebi bin Mihal Koçi	Evlatlık			
3	Hacı Ahmed	Evlatlık		60	
4	Kiraz Mehmed	Mescid			
5	Bülbül binti Abdullah	Evlatlık			926/1519
6	Hacı Ahmed bin Abdullah el-Hammam	Mescid	3.600	360	931/1524
7	Hacı Hoşkadem atik-i Hızır Bey	Evlatlık			869/1464
8	Sinan Bey ibni Abdullah	Mescid		360	939/1532
9	Mahmud bin Abdullah es-Sarrac atik-i İbrahim	Evlatlık			871/1466
10	Sefer Şah bin Umur	Evlatlık			929/1519
11	Mustafa bin Abdullah	Medrese	10.000	1.000	951/1544
12	Nefise binti Abdullah atike-i Hasan Dede	Evlatlık			900/1494
13	Mustafa bin Abdullah	Hatm	600	60	933/1526
14	Hacı Ali bin Abdullah	Atik		120	946/1539
15	Hacı Ahmed bin Abdullah	Musluk	200	20	
16	Divane Yusuf	Avarız	3.000	300	
17	Kazgancı Hacı	Mescid		180	
18	Çoban Ahmed bin Abdullah	Mescid		180	
19	Ali Çelebi	Mekteb			
20	Çömlekçi Abdi	Kazan			

¹²² Kimin tarafından kurulduğu bilinmeyen vakıflar defterde namalum diye kaydedilmiştir.

21	Hacce Selçuk binti Abdullah	Kazan			
22	Pasban Karagöz	Kazan			
23	Gülizar binti Abdullah	Kazan			
24	Sarrac Hacı Murad	Kazan			
25	Rakabe Hatun	Kazan			
26	Rabia binti Ramazan	Evlatlık			951/1544
27	Firdevs binti Abdullah	Evlatlık			
28	Kara Murad	Aşr			
Mahalle-i Mescid-i Ömer Bey zamime-i Emir Şah Çelebi					
1	Mescid-i Ömer Bey	Mescid		3.194	
2	İbrahim bin Mustafa	Mescid		210	979/1571
3	Mustafa	Mescid			975/1567
4	Neccar Muhyiddin	Mescid			
5	Yahşi	Mescid	1.800	180	
Mahalle-i Mescid-i Mehmed Çelebi ibni Mihâl Koçi ma'a Cami-i Mesud Halife Muallimhane-i Kurra-i Ahmed Bey					
1	Mehmed Çelebi İbn-i Mihâl Koçi	Hatm		120	859/1454
2	Mehmed Çelebi İbn-i Mihâl Koçi	Evlatlık		60	
3	Server binti Abdullah	Mescid			
4	Hurşid binti Abdullah	Mescid	6.000	600	
5	Hacce Hüsni binti Veli Ağa	Cüz	4.000	400	924/1518
6	Süleyman Kutluhan	Mescid			927/1520
7	Nefise Hatun binti Abdullah	Evlatlık			943/1536
8	Nefise Hatun binti Abdullah	Mescid	2.500	250	946/1539
9	Okçu Burak	Mescid		240	
10	Mehmed bin Sarrac Murad	Mescid		720	937/1530
11	Mustafa Bey bin Feyzullah	Evlatlık			972/1564
12	Ali Bey bin Karagöz es-Silah	Evlatlık			951/1544
13	Ayşe binti Mustafa	Saka			968/1560
14	Fatma binti Hoşkadem	Mescid	4.000	400	
15	Mihâl Koçi oğlu Mehmed	Kazan			
16	Hüseyin bin Hamza	Mescid		324	
17	Mahmud Çelebi bin Derviş Ali	Cüz		878	966/1558
18	Mahmud Çelebi bin Derviş Ali	Atik		240	
19	Mahmud Çelebi bin Derviş Ali	Dua		114	
20	Mahmud Çelebi bin Derviş Ali	Tamir	7.000	700	977/1569

21	Cami-i Merhum Mesud Halife	Camii			
22	Davut Çelebi	Zaviye			885/1480
23	Davut Çelebi	Fukara			
24	Muallimhane-i Ahmed Bey	Mualimhane		2.494	
Mahalle-i Mescid-i Has Murad					
1	Hacı Hüseyin	Mescid	11.000	1.100	
2	Nigar Hatun	Fukara			914/1508
3	Mescid-i Üstad Sarrac Ahmed bin Mehmed	Mescid	35.000	25.000	952/1545
4	Ahmed bin Mehmed	Evlatlık	20.000		950/1543
5	Hüsni binti Turgud	Evlatlık			902/1496
6	Ferhat Çavuş bin Abdullah	Cüz	20.000	2.000	975/1567
Nahiye-i Yıldırım Han					
Mahalle-i Nefs-i Cami-i Yıldırım Han					
1	Mevlana Bedreddin bin Abdullah el-Katib	Evlatlık		100	953/1546
2	Nefise el-Hallac binti Abdullah	Fukara	300	24	874/1469
3	Tur Paşa Hatun	Evlatlık			
4	Muhlisa Hatun binti Abdullah	Evlatlık		360	807/1404
5	Muhlisa Hatun binti Abdullah	Fukara			
6	Mevlana Hacı Resul bin Ahmed	Evlatlık		120	892/1486
7	Benfişe binti Abdullah	Muallimhane			
8	Zenci Hayreddin	Kuyu			
9	Mustafa Bey bin Karagöz	Evlatlık	6.000	1.590	929/1522
10	Musa bin Süleyman	Evlatlık			
11	Kasım Çelebi bin İbrahim	Mekteb	7.000	4.204	948/1541
12	Kamer Hatun binti Hamza Bey Zevcesi Kasım Çelebi	Cüz	18.000	1.800	950/1543
13	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
14	Şehdane Hatun	Fukara			
15	Yahya Bey bin Abdullah	Kuyu	1.000	100	947/1540
16	Yahya Bey bin Abdullah	Köprü	1.100	110	
17	Yahya bin Abdullah	Cüz	4.000	400	935/1528
18	Hacı Sinan	Camii	1.000	100	
19	Namalum	Camii			
20	Ramazan bin Sarı	Fukara			976/1568
21	Ayşe binti Abdullah	Kazan			

Mahalle-i Kasım Hoca maruf Mahalle-i Selçuk zamime-i Yıldırım Han					
1	Mescid-i Kasım Hoca	Mescid		420	
2	Halil Paşa hatunu Selçuk Hatun	Mescid		1.560	
3	Muallimhane-i Kıvameddin Kasım bin Murad ma'rûf-ı Kemal Paşa Kasımî	Muallimhane		4.188	920/1514
Mahalle-i Mescid-i Merhum el-Hac Ahmed es-Sarraff					
1	Hacı Ahmed bin el-Hac Mehmed eş-Şafi	Mescid		1.212	887/1482
2	Sitti Hatun	Evlatlık	900	190	
3	Selver Hatun	Evlatlık			
4	Selçuk Hatun	Evlatlık			
5	Gülbadem Hatun	Evlatlık			
6	Tasnaz Hayreddin	Evlatlık			
7	Hacı Sadi bin Abdullah	Mescid			
8	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
Mahalle-i Sarraff Hacı Ahmed					
1	Hacı Mehmed bin Ali	Evlatlık			966/1461
2	Fatma binti Hamza	Evlatlık			965/1557
3	Zeyneb binti Şahin	Evlatlık			954/1547
4	Kadem binti Abdullah	Evlatlık			978/1570
Mahalle-i Mescid-i Hadice Hatun					
1	Zeliha Hatun binti Köftecioglu	Cüz	6.000	600	940/1533
Mahalle-i Mümin Hoca					
1	Mescid-i Mümin Hoca	Mescid	1.000	220	
2	Tursun bin Bazarlu	Evlatlık	1.600	160	
3	Hacı İbrahim bin Taceddin	Evlatlık			
4	Yellibula Hatun	Mescid	1.800		
5	Yakub Bey bin Abdullah	Evlatlık			
6	Azize Hatun	Evlatlık			950/1543
7	Selçuk Hatun binti Abdullah	Evlatlık			948/1541
8	Namalum	Kuyu		20	
9	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
10	Namalum	Mescid	1.400		

11	Selime Şah Hatun binti Mustafa Bey	Cüz	12.000	850	
12	Umur Bey bin Ali	Kazan ve Kalayı	1.200	120	
13	Hasan bin Abdullah	Mescid	600	60	
Mahalle-i Mescid-i Naib Hoca der kurb-ı İmaret-i Yıldırım Bayezid Han ma'a Mescid-i Sinan Bey atık-i Veliyyüddin					
1	Mescid-i Mehmed bin Ayna Bey meşhur Naib-i Hacı	Mescid	150	15	
2	Kassab Soyku (?)	Mescid	1.000	100	
3	Gülbadem	Mescid	200	20	
4	Fatma Hatun binti Abdullah	Mescid	200	20	
5	Katib Şemseddin atık-i Veliyyüddin	Evlatlık	3.100	310	
6	Nalband Kemal bin Abdullah	Mescid			
7	Saka Sufi Mehmed	Pınar	240		
8	Süleyman Abdal bin Yahşi	Zaviye	2.000	200	880/1475
9	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
11	Hacce binti Umur	Evlatlık			953/1546
12	Sinan Bey atık-i Mevlana Veliyyüddin	Muallimhane ve Mescid		1.831	868/1463
Mahalle-i Mescid-i Bülbül Hatun zamime-i Mahalle-i Naib Hoca					
1	Mescid-i Bülbül Hatun	Mescid	2.950	480	
2	Nakkaş Mehmed	Evlatlık			
3	Kadem Hatun	Evlatlık			
4	Bahşayış	Mescid			
5	Bahşayış	Mescid			
6	Ağul Hatun	Evlatlık	600	24	
7	Bınar Hatun	Kuyu			
8	İlyas Kethüda	Mezarlık			
9	Hasan bin Abdullah el-İmam	Evlatlık			
10	Mehmed bin Abdullah	Cüz	8.500	700	947/1540
11	Vakıf-ı Mezbur	Mescid		72	
12	Himmed bin İsa	Evlatlık			961/1553
Mahalle-i Mescid-i Ma'ruf Hoca Mescid-i Hacı Mustafa el-İrfani					
1	Sinan Bey birader-i Saruca Paşa	Mescid		329	
2	Devlet binti Abdullah Atike	Evlatlık		120	861/1456

3	Devlet binti Abdullah Atike	Mescid	1.500		
4	İbrahim Bey bin Sinan Bey	Mescid	10.000	1.000	
5	Mehmed bin Mahmud	Mescid		192	
6	Tur Paşa binti Çerağ Ahmed	Evlatlık			
7	Rabia Hatun	Kazan			
8	Benefşe	Evlatlık			
9	Aslı Hatun	Evlatlık			
10	Seyyid Hallac	Evlatlık			
11	Hadice binti Cafer	Evlatlık			901/1495
12	Hacı Mustafa	Kuyu			923/1517
13	Osman Bey	Kazan			
14	Yarasa Hatun	Evlatlık			871/1466
15	Saru Kemal	Mescid	3.000	300	
16	Dane Hatun	Hatm	8.000		
17	Halime Hatun	Evlatlık			
18	Hacı Mehmed	Evlatlık	2.300	204	
19	Hüseyin Bey bin Abdullah	Aşr	2.700	24	
20	Hızır bin Abdullah el-Bevvab	Cüz	4.000	400	935/1528
21	Hacı Mustafa bin İbrahim el-Hayat	Avarız	5.000	500	950/1543
22	Divane Yusuf	Avarız	2.500	250	
23	Ayşe Hatun	Avarız	500		
24	Hekim Hatun	Avarız	200	20	
25	Mehmed bin Mehmed	Mescid			
26	Mehmed bin Durdu İbrahim	Evlatlık		60	896/1490
27	Nigar Hatun	Mescid	10.000	1.000	951/1544
28	Şirmerd Hatun binti Atmaca	Müdebbire		360	951/1544
29	Hayreddin Bevvab	Mescid	800	80	950/1543
30	Fatma Hatun binti Mustafa	Hatm	500	50	
31	Hüsni binti Abdullah	Evlatlık			956/1549
32	Şüca bin Abdullah	Evlatlık			960/1552
33	Hacı Mustafa bin İbrahim	Cüz	12.300	1.230	966/1558
34	Hayreddin bin Abdullah	Cüz	4.000	400	954/1547
35	Hacı Mustafa bin Kasım	Camii	800	80	976/1568
	Mahalle-i Şeytan Karaca				
1	Fatma binti Hüdaverdi Ağa	Mescid	1.200	120	
2	Hatice Hatun binti Hamza	Mescid			
3	Gülbahar binti Abdullah	Mescid	780	78	

4	Mehmed bin Ali	Cüz	3.000	300	
5	Turmuş	Kazan			
6	Durdane Hatun	Kazan			
7	Mescid-i Hacı Mustafa el-Karamani	Mescid			
8	Sultan Ana	Kazan			
9	Hamza Fakih maruf Saru Hoca	Evlatlık			
10	Bülbül Hatun binti Abdullah	Mescid	1.000	100	
Mahalle-i Mescid-i Kara Yakub					
1	Mescid-i Kara Yakub	Mescid	3.800	604	
2	İnci Bacı binti Abdullah atık-i Ali Dede	Evlatlık			
3	Pare Pare Hüseyin bin Rahman	Evlatlık			
4	Pare Pare Hüseyin bin Rahman	Saka			
5	Divane Sinan	Avarız	500		
Nahiye-i İmaret-i Emirgir Mihal Bey Abdurrahman					
Mahalle-i Nefs-i İmaret					
1	Hoca Hacı Mahmud bin Rükneddin	Evlatlık			870/1465
2	Mehmed bin Ömer Reis	Cüz		1.500	932/1525
3	Ayşe Hatun	Ehl-i İlm Fukarası	2.000	200	
4	Serde Hacı Mehmed	Kuyu		132	
5	Devlet Hatun	Mescid			
6	Devlet Hatun	Camii			
7	Tokatlı Muhyiddin el-İmam	Mescid			
8	(...) Hacı	Cüz	1.400	140	
9	Devlet binti Abdullah	Cüz	2.000	200	952/1545
10	Devlet binti Abdullah	Evlatlık			951/1544
11	Divane Yusuf	Avarız	4.000	400	
12	Şehnevaz Hatun	Avarız	1.000	120	
13	Hüseyin el-Menadi	Camii	120		
14	Seyyid Ahmed	Aşr	4.000	3.000	
15	Şahin bin Abdullah	Evlatlık		1.500	891/1486
16	Sitti Hatun bin Hacı Minnet	Evlatlık			959/1551
17	Pir Devlet binti Abdullah	Atike			952/1545
18	Hacı Hüseyin bin İlyas	Evlatlık			967/1559

19	Hacı Hüseyin bin İlyas	Ehl-i İlm	1.000	100	977/1569
20	Fatma binti Ali Bey	Evlatlık			957/1550
21	Hasan Halife bin Ahmed	Evlatlık	18.000	1.800	
22	Hasan bin Abdullah	Yasin	8.000		969/1561
Mahalle-i Mescid-i Şah Melek der kurb-ı İmaret-i Mihal tabi-i Mahalle-i Nefs-i Mihal					
1	Mescid-i Şah Melek	Mescid		968	
2	Hacı Mahmud	Mescid	9.800	980	
3	Yusuf bin Abdullah atik-i Şükrullah	Atike			
4	Nakkaş Hasan	Mescid			
5	Kuyumcu Mehmed bin Hamza	Mescid	1.000	240	
6	Mehmed bin Hamza	Atike	6.000		
7	Mustafa Çelebi bin Hacı Bali	Cüz	11.000	11.000	942/1535
8	Devlet Hatun	Mescid	2.000	20	
9	Leylabula Hatun	Mescid			
10	Haccebula Hatun	Mushaf ve Kazan			
11	Ferhad bin Abdullah	Avarız	1.000	100	968/1560
12	Mahmud bin Piri	Kazan			
Mahalle-i Bezirci Hatun					
1	Vakf-ı Paşa Melek zevce-i Bezirci	Mescid		1.500	868/1560
2	Kemal İbriki	Mescid		72	
3	Kazgancı Yusuf	Müdebbire		120	
4	Kazgancı Yusuf	Kazan			
5	Hacı Hamza	Evlatlık			
6	Firuz bin Abdullah	Saka		240	873/1568
7	Yusuf Han bin Hüseyin	Cüz	6.000	600	903/1497
8	Dilber Hatun	Evlatlık		200	
9	Ayşe Hatun binti Servet Ağa	Evlatlık	2.000	132	894/1488
10	Burcu İshak	Fukara			
11	Baba Ali bin Nasuh	Evlatlık			927/1520
12	Hızır bin Abdullah	Avarız	2.000	200	
13	Mevlana Hüsrev	Cüz	50.000		
14	Yusuf bin Abdullah	Cüz	4.000	400	975/1567
Mahalle-i Mescid-i Sitti Hatun					

1	Mescid-i Merhume Sitti Hatun binti Hoca zevce-i Mehmed bin Hoca Kemal	Mescid		1.830	
2	Safiye Hatun	Mescid		24	
3	Sitti binti Mehmed	Evlatlık			
4	Murad Dede bin Hamza ma'rûf Bakbalan Dede	Zaviye		720	905/1499
5	Şirmerd bin Abdullah	Kuyu			
6	Hacı İshak bin Abdullah	Kazan	300		
7	Şirmerd Nefise binti Yusuf	Mescid		109	934/1527
8	Divane Yusuf	Avarız	1.000		
9	Mehmed bin İlyas	Evlatlık			938/1531
10	Mustafa bin Abdullah	Evlatlık		108	940/1533
11	Kitabcı Hatuni	Evlatlık		120	
12	Yahya bin Abdullah katib-i Cami-i Atik	Evlatlık	500		950/1543
13	Selçukbula binti Abdullah	Evlatlık		36	943/1536
14	Fatma binti İbrahim	Evlatlık		160	933/1526
15	Arabacı İbrahim	Mescid		36	
16	Hızır Bali	Mescid		24	
17	Hurşid zevce-Yahşi Fakih	Cüz	10.000		
Mahalle-i Mescid-i Timur Boğa					
1	Mescid-i Turüd Bey bin Timur Boğa mukabele-i Yeliburgos	Mescid	1.400	3.372	
2	İskender çelevi bin Turüt Bey	Zaviye		1.584	
3	Firuz bin Abdullah atik-i Divane Yahşi	Evlatlık			923/1517
4	Yusuf atik-i Şarabdar Hamza	Evlatlık			
5	Bali Hamza	Evlatlık	2.000	72	
6	Mehmed bin İshak	Evlatlık	1.000	80	
7	Devlet binti Abdullah	Evlatlık			
8	Doğan Bey bin Abdullah	Saka		228	860/1455
9	Hacı Halil	Kuyu		240	
10	Hacı Yavaş bin Hamza	Saka		452	922/1516
11	Ayna Hatun	Mescid	1.000	60	
12	Kemal	Evlatlık		380	
13	Kameri Hatun binti Abdullah	Evlatlık		36	952/1545
14	Ayna Hatun atike-i Saraydar Hamza Bey	Mescid		30	
15	Çavuş Mustafa	Cüz		60	
16	Şirin Hatun binti Abdullah	Atike		100	

17	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
18	Hacı Hüseyin bin Abdullah	Evlatlık			947/1540
19	Fatma binti Abdullah	Evlatlık			966/1558
20	Şirvani Hatun	Evlatlık			
Mahalle-i Mescid ve Medrese-i Şah Melek der-mukâbele-i Bab-ı Köprü					
1	Medrese-i Şah Melek	Mescid ve Medrese		9.097	
2	Zaviye-i Şah Melek	Zaviye		11.197	
3	Zaviye-i Şah Melek	Cüz		2.080	
4	Yusuf bin Abdullah	Cüz		1.440	964/1556
5	Yusuf bin Abdullah	Mescid		120	
6	Kasım bin Abdullah	Evlatlık			956/1649
7	Kasım bin Abdullah	Evlatlık			
8	Vakf-ı Mescid-i Ahi Şah Melek Bey Mihal Bey Mahallesi'nde yazıldı.	974/1566			
9	Mevlana Üveys	Hatm			
10	Hızır bin Ahmed ed-Debbağ	Evlatlık		120	
11	Hacı Doğan	Evlatlık		120	
12	Hadice Hatun binti İsmail	Müdebbire			879/1474
13	Zeyneb Hatun	Pınar		30	
14	Zeyneb Hatun	Saka		93	
15	Biricbula	Evlatlık		72	892/1486
16	Devlet binti Abdullah atıke-i Müderris Hasan	Evlatlık			
17	Gülsene Hatun	Kazan			
18	Namalum	Saka			
19	Devlet binti Abdullah	Kuyu		60	
20	Kadı binti Baba Yusuf	Evlatlık			
21	Tabcı Yusuf	Kazan			
22	Hufrendi Karagöz	Kazan	500		
23	İbrahim bin Abdullah	Evlatlık		120	
24	Şeyh Nasuh bin Mehmed	Evlatlık			909/1503
25	İlikci	Fukara	2.000	248	
26	Hümayun et-Tavaşi-i Sultan Murat Han	Mescid			
27	Ali bin Hızır	Hatm			
28	Derviş Ahmed bin Abdullah ed-Debbağ	Medrese		600	928/1521
29	Derviş Ahmed bin Abdullah ed-Debbağ	Evlatlık	5.000	960	934/1527

30	Divane Yusuf	Avarız	3.500	350	
31	Hamza bin Abdullah	Evlatlık	1.400	140	950/1543
32	Hacı Ahmed bin Abdullah	Kuyu		96	940/1533
33	Helvacı Hacı Doğan	Mescid		96	
34	Hacı Dede bin Abdullah el-Mismari	Cüz	5.000	860	932/1525
35	Muallimhane-i Hacı Ahmed bin Abbas	Mualimhane	35.000	3.500	907/1501
36	Mustafa bin Abdullah	Aşr	4.000	400	
Mahalle-i Saçlu Ali der-nezd-i Melek					
1	Mescid-i Saçlu Ali	Mescid		980	
2	Hacı İshak	Mescid	4.000		
3	Mısırı Hatun	Mescid	1.000	100	
4	Saçlu Ali	Evlatlık			909/1503
5	Kör İlyas	Mescid	200	20	
6	Tavasî İlyas	Mescid	300	30	
7	Muallimhane-i Hacı Şirmerd	Muallimhane	10.000	2.148	913/1507
8	Hafsa binti Hasan	Cüz	4.000	400	
9	İncü Hatun binti Abdullah	Aşr	5.000	500	903/1507
10	Hüsni binti Abdullah	Cüz	1.000	100	
11	Debbağ Halil bin Ahmed	Mescid	500	50	
12	Mustafa	Mescid	200	20	
13	Tutu Hatun	Mescid	10		
14	Hasan bin Abdullah	Evlatlık	969		
15	Hacı Hüseyin bin Abdullah	Muallimhane	100.000	10.396	961/1553
16	Hacı Hüseyin bin Abdullah	Avarız	4.000	4.000	
17	Hacı Hüseyin bin Abdullah	Evlatlık			
18	Hacı Hüseyin bin Abdullah	Tamir		360	
Mahalle-i Hacı Halil ed-Debbağ					
1	Mescid-i Hacı Halil ed-Debbağ	Mescid		2.288	937/1530
2	Hacı Karaca es-Sarraf	Cüz		360	865/1460
3	Kara Mustafa eş-Şehri	Mescid	400	40	
4	Kara Mustafa eş-Şehri	Kuyu	4.000		
5	Perdahinci Mehmed	Mescid	500	50	
6	Debbağ Karaoğlan	Cüz		960	
7	Namalum	Cüz		60	
8	Hacı Mehmed	Cüz	5.000	500	
9	Şehdane Hatun	Cüz	1.500	500	

10	Hacı Hasan	Mescid	500	50	
11	Hacı İbrahim bin Abdullah atık-i İshak Çelebi	Evlatlık	2.000		907/1501
12	Hafız Mehmed	Hatm	100		
13	Bahadır	Mescid	300		
14	Kabil	Mescid	300		
15	Gülsene binti Abdullah	Hatm	500	50	
16	Hacı Mahmud bin Abdullah	Evlatlık			
17	Hale Hatun	Hatm	500	50	
18	Sufi Ahmed	Saka			
19	Fatma binti Abdullah	Evlatlık			
20	Hacı Sabah	Saka			
21	Hacı Abdi Çelebi bin Hacı Hasan	Cüz	22.000		942/1535
22	Fatma Hatun	Kazan			
23	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
24	Kasım bin Abdullah ed-Debbağ	Cüz	4.000	400	949/1542
25	Sinan bin Abdullah	Cüz		400	948/1541
26	Güzelce Mustafa	Evlatlık			
27	Şahi binti Abdullah	Evlatlık			
28	Mevlana Abdurrahman bin Turhan el-İmam	Mescid	400	40	
29	Arslan bin el-Hac Hüseyin ed-Debbağ el-Bergamevî	Cüz		3.440	934/1527
30	Hacı Yakub	Mescid			
31	Saltuk bin ed-Debbağ	Mescid	3.000		
32	Nasuh bin Abdullah	Aşr	6.000	600	
33	Ali	Yasin	1.500		943/1536
Mahalle-i Mescid-i Şeyh Müslihiddin Halife nam-ı diğer Hoca Hasan tabi-i Debbağ Halil					
1	Mescid-i Mevlana Müslihiddin bin Musa bin Halil el-İmam	Mescid		1.136	854/1449
2	Hoca Hasan	Mescid		720	
3	Paşa Hatun	Mescid		36	
4	Süleyman bin Abdullah	Mescid		180	
5	Himmed bin Hasan	Evlatlık		240	872/1467
6	Gevher Hatun	Evlatlık		82	
7	Receb	Mescid			
8	Hacı Ahmed bin İlyas	Muallimhane	38.600	3.500	907/1501
9	Kasım Fakih birader-i Hacı Ahmed	Enam	20.000	2.000	
10	Hacı Ali bin Hüseyin	Mescid	500	50	

11	Debbağ Hacı Murad bin Hacı Halil ed-Debbağ	Cüz	2.000	820	905/1499
12	Hamza bin Gazi	İskele	5.000	360	873/1468
13	Hacı Hasan bin Abdullah ed-Debbağ	Evlatlık			
14	Hacı Hüseyin	Mescid	500	50	
15	Yusuf bin Hacı Mahmud	Mescid	500	50	
16	Divane Yusuf	Avarız	2.500	250	
17	Musa bin Timur	Mescid	300	30	
18	Hatice Hatun	Saka	1.500	150	
19	Selver Hatun zevce-i Dedelü-zade	Mescid	1.000	280	
20	Hacı Hayreddin bin Hacı İvaz el-Attar	Evlatlık		360	904/1498
21	Şeyh İbrahim	Zaviye			
22	Balaban bin Abdullah ed-Debbağ	Evlatlık			
23	Sinan es-Sufi	Evlatlık			862/1457
24	Sinan Paşa bin Abdullah	Evlatlık		144	
25	Mevlana Tokatlı Muhyiddin	Mescid	3.000	300	
26	Zevce-i Tokatlu Muhyiddin	Cüz	3.000	300	
27	Gülsene binti Abdullah	Cüz	2.500		878/1473
28	Hacı İbrahim ibni el-Haffaf	Saka			
29	Hacı İbrahim bin Kumru	Zaviye		400	
30	Hafsa binti Hamza	Evlatlık			
31	Şaban Dede bin Hali	Evlatlık			897/1491
32	Merhum Müezzinzade	Cüz			
33	İshak bin Abdullah el-Bakkal	Evlatlık		120	891/1495
34	Şeyh Şüca Zaviyesi Camii	Camii			
35	Mihrimah Hatun binti Selman	Evlatlık			931/1524
36	Ayşe Hatun binti Hacı Mustafa	Evlatlık			919/1513
37	Ayşe Hatun binti Hacı Mustafa	Cüz		180	
38	Ayşe Hatun binti Hacı Mustafa	Mescid	500	50	
39	Mehmed bin Uçar	Cüz		700	934/1527
40	Hacı Hatun binti Hacı Hüseyin	Zaviye	1.000	100	
41	Derbeli Gelin Hatun	Yasin	1.000	100	
42	Divane Yusuf	Avarız	2.500	250	
43	Evremcik	Saka	1.000	100	
44	Hacı Murad ed-Debbağ	Mescid		168	937/1530
45	Hüsni Hatun zevce-i Mevlana Şeyh	Fukara	70.000	4.620	937/1530
46	Hüsni Hatun zevce-i Mevlana Şeyh	Evlatlık			

47	Hacı Mehmed bin Hacı Ahmed	Avarız	3.000	300	
48	Musa bin Hasan	Avarız	1.000	100	
49	Sinan el-Bakkal	Evlatlık		300	874/1469
50	Süleyman bin Mustafa	Köprü	5.000	500	946/1539
51	Süleyman bin Mustafa	Cüz	3.000	300	
52	Şah Çoban binti Cerrah	Yasin		120	
Mahalle-i Mescid-i Ahi Hasan ed-Debbağ					
1	Mescid-i Ahi Hasan ed-Debbağ	Mescid		1.236	813/1410
2	Kıymeti Hatun	Evlatlık			
3	Nefise binti Ahmed	Mescid		540	874/1469
4	Lutfi Çelebi bin Sinan	Cüz			921/1515
5	Hacı Yusuf	Evlatlık		120	902/1496
6	Hacı Şirmerd bin Abdullah	Evlatlık			924/1518
7	Hammal İlyas	Kazan			
8	Hatice Hatun	Kazan			
9	Namalum	Saka	900	90	
10	Hacı Bahşayış bin Selim	Cüz			
11	Hacı Ramazan bin Hamza	Belirtilmemiş ¹²³		24	903/1497
12	Zaviye-i Sultan Musa nam-ı diğer Deviş Hilal Zaviyesi	Zaviye		168	
13	Hatice binti Abdullah zevce-i Ömer Çelebi	Cüz			
14	Hacı Hızır bin Ahmed ed-Debbağ	Mescid		120	865/1460
15	Şah Çoban binti Burak	Yasin		180	
16	Devlet atıke-i İsmail	Evlatlık		360	911/1505
17	Yakub bin Mehmed	Atike		180	939/1532
18	Hacı Hüseyin	Cüz	6.000	600	946/1539
19	Hacı Hüseyin	Avarız	2.000	200	
20	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
21	Hacı Ahmed ed-Debbağ	Fukara		240	
22	Hacı Kasım bin Abdullah	Evlatlık		720	870/1465
23	Kadem Hatun	Mescid	300	30	
24	Sinan Dede bin Abdullah	Saka	1.000	100	
25	Divane Yusuf	Konak Yeri			
26	Mahmud bin Mustafa	Cüz	12.000	1.200	976/1568

¹²³ Bir adet börekçi dükkânı varmış ve bu dükkân zayi olduğu için nereye vakfedildiği belirtilmemiş.

27	Selime Hatun binti Elagöz	Evlatlık			967/1559
Mahalle-i Hacı Hayreddin el-Attar der kurb-ı Darü'l-hadis tabi-i Nahiye-i Mihal					
1	Mahalle-i Hacı Hayreddin Mescidi	Mescid		1.920	
2	Masume Hatun binti Hacı Kasım	Mescid	1.000	100	876/1471
3	Mahmud bin Seyyidi	Zevcesi		120	875/1470
4	Kaşıkçı Ali	Mescid		331	929/1522
5	Ahmed	Mescid		168	929/1522
6	Hekim Muslihiddin bin Abdullah	Evlatlık			920/1514
7	Debbağ Timurtaş	Evlatlık			
8	Debbağ Timurtaş	Evlatlık			
9	Debbağ Timurtaş	Mescid			
10	Debbağ Timurtaş	Kuyu		144	
11	Debbağ Timurtaş	Evlatlık		744	
12	Hacı Şirmerd el-Haffaf	Mescid		312	927/1520
13	Kösec Hekim	Evlatlık		1.018	
14	Şirin binti Abdullah	Evlatlık			931/1524
15	Hadice binti Tekiri	Ehl-i İlm Fukarası		854/145 0	
16	Gülşah binti Abdullah atıke-i Tatar Ali	Evlatlık		140	876/1471
17	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
18	Hüsni Hatun zevce-i Debbağ Ali	Avarız	500	50	
Mahalle-i İbni Arab Hacı Davud bin İlyas Zaviye-i Saru Şeyh ve ma'a Zaviye-i Derviş Mübarek der-nezd-i Darü'l-hadis					
1	İbni Arab Hacı Davud	Mescid		1.456	
2	Hammal Timurtaş	Mescid		920	
3	Hacı Mustafa bin Rum Halil	Kuyu			906/1500
4	Veli bin Abdullah el-Bakkal	Saka			
5	Ulvahoğlu Hacı Sinan	Mescid		1.598	
6	Devlet Hatun	Mescid			
7	Nergis binti Abdullah	Camii		48	934/1527
8	Hacı Kasım	Mescid	500	50	
9	Hallac Hacı Abdi	Evlatlık			914/1508
10	Hacı Davud	Evlatlık		120	
11	Mevlana Şaban el-Katib	Cüz		360	
12	Hacı İskender	Cüz	4.000	400	925/1519

13	Tüccar Musa	Saka		180	
14	Ayşe binti Bekir	Hatm	1.000	100	925/1519
15	Baba Mağnisalı	Mescid	500	50	
16	Baba Mağnisalı	Evlatlık			
17	Mehmed bin Hasan	Evlatlık			
18	Şeker Hatun	Mescid	1.000	24	
19	Şeker Hatun	Saka		216	
20	Gülsene Hatun	Fukara			
21	Hacı Sunduk bin Abdullah atık-i Hacı Tenrivirmiş	Evlatlık		180	
22	Hacı Yusuf bin Uzun İsmail	Muallimhane		2.420	890/1485
23	Hacı Yusuf bin Uzun İsmail	Evlatlık		360	
24	Hacı Yusuf bin Uzun İsmail	Kuyu		240	
25	Hacı Yusuf bin Uzun İsmail	Kuyu			
26	Selime binti Abbas	Cüz	2.000	200	912/1506
27	Selime binti Abbas	Evlatlık		360	
28	Sitti Hatun binti Kasım	Cüz	8.000	800	934/1527
29	Bayramlı	Cüz	10.000	100	951/1544
30	Hüsni binti Abdullah	Cüz	1.000	100	932/1525
31	Hüsni binti Abdullah	Mescid		300	
32	Melek binti Abdullah	Evlatlık			929/1522
33	Şehdane binti Abdullah	Hatm	1.000	100	
34	İlyas bin Durmuş	Evlatlık		20	940/1533
35	Ramazan Çelebi bin Hoca Bahri Kara Hacı	Evlatlık			949/1542
36	Hoca Piri bin Yusuf	Cüz	21.500	2.150	948/1541
37	Hacı Ahmed	Kazan			
38	Mehmed Fakih bin Mustafa	Evlatlık	1.000	112	892/1486
39	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
40	Narlı Mustafa	Avarız	3.000	300	964/1556
41	Hacı Hasan bin Hamza	Cüz	11.000	1.100	957/1550
42	Hacı Hasan bin Hamza	Avarız	2.000	200	
43	Hasan bin Mehmed	Evlatlık			966/1558
44	Eslem Hatun binti Hasan	Avarız	2.000	200	
	Mahalle-i Hoca Bali nam-ı diğer Bazargan Bali				
1	Mescid-i Hoca Bali	Mescid		506	
2	Hacı Bedreddin	Mescid		84	

3	Hacı Hayreddin Hüseyin en-Nühhas	Cüz	3.000	300	
4	Seyyidi Ahmed bin Mahmud	Evlatlık		60	925/1519
5	Fatma Hatun binti Abdullah ümmü'l-merkum Hacı İshak bin Bali	Zaviye		1.508	950/1543
6	Divane Yusuf	Avarız	200	20	
7	Süleyman bin Abdullah	Cüz	1.500	150	966/1558
8	Hacı Müstecab bin Mehmed	Mescid	300	30	975/1567
9	Hacı Müstecab bin Mehmed	Avarız	200	20	
10	Hacı Müstecab bin Mehmed	Tamir	1000	100	
11	Veli bin Sinan	Cüz	10.000	1.000	
12	Hacı Mahmud bin Mahmud	Mescid	300	30	
13	Seyyid Hasan bin Seyyid Mehmed	Yasin	3.500	454	966
Mahalle-i Mescid-i Hoca Siyah der-Dâhil-i Kala					
1	Mescid-i Hoca Siyah	Mescid		492	
2	Hayrddin es-Sabi	Zevcesi		260	
3	Bahşayış bin Selim	Evlatlık		64	
4	Bahşayış bin Selim	Mescid		84	
5	Eslem binti Bakkal	Evlatlık		94	
6	Eslem binti Bakkal	Evlatlık	2.520		
7	İncü binti Abdullah atike-i Kara Hamza en-Nühas	Evlatlık			921/1525
8	Hızır bin Abdullah	Evlatlık			
9	Ali bin Baba Şeyh Hayreddin	Evlatlık			807/1404
10	Ali bin Baba Şeyh Hayreddin	Tamir	1.000		
11	Fatma binti Sinan Bey	Evlatlık		720	
12	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
13	Üstad Ayas bin Abdullah	Mescid	700	24	
14	Ak Kirmani Şehzade Hatun	Avarız	1.000	100	
15	Ak Kirmani Şehzade Hatun	Mescid		180	
16	Namalum	Mescid	1.500	24	
17	Namalum	Mescid		120	
18	Çelebi bin Hızır	Aşr		156	945/1538
Mahalle-i Mescid-i Noktacı Kara Bali nam-ı diğer Kamer Kapu					
1	Mescid-i Noktacı Kara Bali	Mescid	1.500	1.902	

2	Mescid-i Hoca Sinan bin Hoca Kasım	Mescid		36	
3	Mescid-i Hoca Sinan bin Hoca Kasım	Mescid			
4	Hacı Ahmed bin Abdullah	Kapı		180	
5	Hacı Ahmed bin Abdullah	Mescid		160	
6	Nevruz Hatun	Fukara		180	
7	Hoca Kasımoğlu Hacı Siyah Mescidi	Mescid		180	
8	Fatma binti Veli Hoca	Evlatlık			
9	Leng Doğan	Atike	1.000	24	
10	Gülşirin binti Abdullah	Atik		300	
11	Leng Doğan	Evlatlık		120	
12	Gülşah binti Abdullah atike-i Ahmed Çelebi	Evlatlık			
13	Ahmed bin Abdullah atik-i İbrahim Paşa	Mescid		240	
14	Gazi bin Ali Alavazi	Cüz	7.000	700	
15	Kemal Bey bin Abdullah	Evlatlık		360	
16	Hacı Bedreddin bin Mahmud	Evlatlık		360	892/1486
17	Kar Hamza atik-i Kerem Bula	Evlatlık			
18	Serveri bin Ali	Evlatlık		360	915/1509
19	Hacı Mahmud bin Karagöz	Avarız	3.000	300	
20	Hacı Mahmud bin Karagöz	Kuyu	3.000	300	
21	Turmuş bin Mehmed	Avarız	9.000	900	946/1539
22	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
23	Hamza bin Abdullah	Avarız	1.000	100	
24	Selvinaz Hatun binti Abdullah	Evlatlık			960/1552
25	Selvinaz Hatun binti Abdullah	Cüz	11.000	1.100	960/1552
26	Selvinaz Hatun binti Abdullah	Kadı			
27	Bahri binti Mehmed	Evlatlık	1.000		973/1565
Mahalle-i Hammam-ı Yahşi Fakih Mescid-i Toközluoğlu					
1	Mescid-i Yahşi Fakih	Mescid		232	
2	Emireddin Kürdi	Mescid		492	
3	İbrahim el-Attar	Evlatlık			
4	Ayşe binti Abdullah	Evlatlık		120	
5	İskender bin Abdullah en-Neccar atik-i Hacı İslam	Evlatlık		246	929/1522
6	Şehabeddin bin Abdullah	Evlatlık	600	60	

7	İskender bin Abdullah en-Neccar atık-i Hacı İslam	Mescid	1.000	100	
8	Divane Yusuf	Avarız	800	80	
9	Saramir	Kazan			
10	Aynışah Hatun binti Hoca Safer	Cüz	5.000	500	
11	Hacı Safer bin Halil	Cüz	5.000	500	
12	Hacı Safer bin Halil	Evlatlık		720	
13	Namalum	Mescid			
14	Meram binti Veli	Evlatlık			969/1561
15	Cafer bin Abdullah el-Boyacı	Mescid	300	30	
Mahalle-i Mescid-i Toközlüoğlu					
1	Mescid-i Toközlüoğlu	Mescid		391	
2	Hamza bin Abdullah	Evlatlık		360	
3	Mustafa bin Mehmed el-İmam	Evlatlık			
4	Hacı Mustafa	Evlatlık			
5	Namalum	Saka			
Mahalle-i Darbhane ma'a Mescid-i Balaban					
1	Mescid-i Balaban	Mescid		1.414	
2	Hafsa binti Mehmed Hatun	Evlatlık		180	
3	Hızır Bali bin Hacı Kara	Cüz		1.340	899/1493
4	Selçuk Hatun	Hatm			
5	Hamza Fakih el-İmam	Mescid			
6	Hacı Hoşkadem	Atık		180	
7	Hacı Mahmud	Kuyu		36	
8	İlyas	Evlatlık		48	
9	Namalum	Zaviye		360	
10	Yunus bin Şeyh Ahmed	Zaviye		120	832/1428
Mahalle-i Mescid-i Veled-i Hacı İslam					
1	Mescid-i Veled-i Hacı İslam	Mescid		4.533	
2	Veled-i Hacı İslam	Zaviye		360	
3	Veled-i Hacı İslam	Evlatlık		2.290	
4	Veled-i Hacı İslam	Tamir	4.000	480	
5	Veled-i Hacı İslam	Cüz		1.330	
6	Divane Sinan Bey	Avarız	200	20	

Mahalle-i Hoca Bayezid					
1	Selime Hatun binti Hoca Bayezid	Mescid		936	891/1486
2	Melek Hatun	Mescid			
3	Namalum	Mescid		120	
4	Hasan bin Abdullah el-Bevvab	Evlatlık			
5	İlyas	Kazan			
6	Selime Hatun	Mescid		2.400	
7	Hacı Hamza bin Abdullah	Mescid	3.000	400	
8	Hafsa Hatun	Kuyu		120	
Mahalle-i Mescid-i Hacı Bedreddin					
1	Mescid-i Hacı Bedreddin	Mescid		7.654	
2	Mescid-i Hacı Bedreddin	Evlatlık			
3	Hacı Abdullah	Saka			
4	Hacı Abdullah	Evlatlık		360	
5	Hacı Sinan bin Abdullah	Kuyu		180	
6	Üstad Yahşi bin Mehmed el-İbad	Mescid		360	
7	İlyas bin Abdullah atık-i Ramazan	Evlatlık			
8	Hacı Mehmed eş-Şehr Naib	Evlatlık		360	886/1481
9	Mescid-i el-Merhum Hacı Muhyiddin bin el-Hac Safa	Mescid	4.000	600	867/1462
10	Mescid-i el-Merhum Hacı Muhyiddin bin el-Hac Safa	Fukara		96	
11	Mescid-i el-Merhum Hacı Muhyiddin bin el-Hac Safa	Saka			
12	Mescid-i el-Merhum Hacı Muhyiddin bin el-Hac Safa	Cüz		1.560	
13	Mescid-i el-Merhum Hacı Muhyiddin bin el-Hac Safa	Evlatlık	350	1.107	
14	Hacı Mehmed bin Hacı Safa	Fukara	1.450	421	869/1459
15	Hacı Muhyiddin bin Safa	Mescid		2.556	890/1485
16	Hacı Muhyiddin bin Safa	Cüz		36	
17	Zaviye-i el-Merhum Hacı Bey	Zaviye		3.662	
18	Zaviye-i Hacı Hüseyin et-Tibba	Zaviye	8.000	840	892/1486
19	Yusuf bin Abdullah	Evlatlık		180	952/1545
20	Divane Yusuf bin Abdullah	Camii		360	945/1538

Mahalle-i Mescid-i Çelebioğlu					
1	Mescid-i Sabunioğlu	Mescid		7.418	
2	Çelebioğlu	Evlatlık		360	
3	Çelebioğlu	Cüz	1.000		
4	Namalum	Cüz			
5	Sabuncuoğlu	Cüz		360	
6	Namalum	Mescid			
7	Namalum	Mescid		120	
8	Melek binti Hızır	Evlatlık		240	
9	Şirmerd bin Abdullah	Evlatlık		920	
10	Selçuk Hatun binti Abdullah atike-i Hoşkadem	Evlatlık		886	
11	Dürdane binti Abdullah	Müdebhire		720	915/1509
12	Ahmed bin Hamza el-Habbaz	Zevcesi		360	
13	Dilber binti Abdulah	Evlatlık		360	915/1519
14	Benfişe binti Abdullah atike-i Hoca İlyas	Evlatlık		180	
15	Cerrah Mustafa	Saka		360	
16	Fatma binti Cerrah Mustafa	Saka	200	24	
17	Fatma binti Cerrah Mustafa	Evlatlık		120	
18	Çelebioğlu	Zaviye			
19	Tavasi Ahmed	Cüz	12.000	1.200	
20	Hoca Sinan et-Tacir el-Kostantini	Evlatlık		6.170	
21	Zeyneb Hatun binti Hamza	Evlatlık		24	864/1459
22	Namalum	Mescid		240	
23	Sahi hatun	Mescid		24	
24	Dilber Hatun	Mescid		24	
25	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
Mahalle-i Cami-i Kenise					
1	Hacı Muslihiddin bin Halil es-Seman	Cüz	10.000	1.480	826/1422
2	Hacı Mezid Bey bin Yusuf Attar	Evlatlık			
3	Hacı Halil Çelebi bin Abdullah	Evlatlık		1.500	886/1481
4	Hasan bin Abdullah	Evlatlık			803/1400
5	Kuyumcu Hayreddin	Fukara			
6	Şeyh Bedreddin Kızı	Fukara			
7	Hacı Tatar	Avarız	500	100	

8	Hacı Hamza	Evlatlık		48	
9	Hoca Şemseddin bin Abdullah	Evlatlık			
10	Halil bin Davud el-Bezzaz	Evlatlık		360	
11	Mevlana Şeyh bin Nazır Halife bin Hamza	Evlatlık		960	912/1506
12	Zaviye-i Merhum Şeyh Bedreddin Mevlana Mehmed	Zaviye		686	815/1412
13	Belü (?) Hatun binti Hasan	Atike		56	865/1460
14	Belü (?) Hatun binti Hasan	Atike		180	
15	Merhum Şeyh Bedreddin	Belirtilmemiş		1.280	816/1413
16	Devlet binti Abdullah	Zaviye		120	
17	Ayşe Hatun	Zaviye		360	890/1485
18	Merhum Şeyh Bedreddin	Zaviye		600	873/1468
19	Yusuf bin Mürüvvetlü	Evlatlık		192	888/1483
20	Muallimhane-i Cafer Çelebi kale içinde Kilise Camii yakınında	Muallimhane	67.933	10.734	
21	İbrahim Çelebi bin Ali	Cüz	12.000	1.200	937/1530
22	İbrahim Çelebi bin Ali	Evlatlık		9.600	
23	Divane Gazi bin Ali	Cüz	7.000	700	925/1519
24	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
25	Hayreddin	Avarız	1.000	100	
26	İbrahim bin Bahşayış	Saka		360	868/1463
27	Bahtiyar binti Abdullah	Cüz	4.000	400	944/1537
28	Hoca Ahmed bin Abdullah et-Tacir	Cüz	10.000	1.000	929/1522
29	Yusuf bin Abdullah	Atike		180	914/1508
30	Zeliha Hatun zevce-i Merhum Pir Nazar Halife	Fukara		360	933/1526
31	Osman	Evlatlık		720	859/1454
32	Ayşe Hatun binti Sufi İlyas	Hatm		360	924/1518
33	Hacı Yusuf bin Abdullah	Cüz	4.500	450	
34	Abbas	Cüz		360	
35	Selime Hatun binti Bedreddin	Cüz	4.000	970	
	Mahalle-i Hacı Doğan				
1	Mescid-i Hacı Doğan	Mescid		916	821/1418
2	Şeker Ahmed	Mescid		18	
3	İncü binti Abdullah	Evlatlık		144	
4	Namalum	Mescid		180	
5	Tenrivirmiş bin Abdullah	Mescid	4.000	4.022	846/1442

6	Hacı Doğan	Evlatlık		2.500	
7	Hacı Şirin Hatun	Evlatlık		48	
8	Hacce Hatun	Kazan			
9	Hacı Burak bin Tenrivirmiş	Evlatlık		324	
10	Ali bin Abdullah	Evlatlık		148	920/1514
11	Bubahar binti Abdullah	Evlatlık		120	895/1489
12	Hadice Efendiyye binti Yahşi Fakih	Evlatlık		180	
13	Kassab Musa bin Mehmed	Evlatlık	30.000	25.000	
14	Mehmed bin Ali	Evlatlık			
15	Zaviye-i Ahi Hasan ed-Debbağ der dâhil-i Kale-i Edirne	Zaviye		2.172	
16	Sitti Hatun binti Davud	Evlatlık		120	933/1526
17	Gülbahar binti Abdullah atıke-i Ayşe Hatun	Evlatlık			895/1489
18	Karagöz bin Abdullah	Evlatlık		180	
19	Hacı Abdullah	Evlatlık		36	854/1450
20	Divane Yusuf	Avarız	1.500	150	
Mahalle-i İbni Kahtalu					
1	Mescid-i İbni Kahtalu	Mescid		660	
2	Gülbahar Hatun	Mescid		180	
3	Gülbahar binti Abdullah	Kuyu		420	
4	Ahmed bin Şeref el-Maruf Batta Şeyhoğlu	Mescid			
5	Hacı Mustafa bin İhtiyar	Evlatlık		240	
6	Sarrac İlyas bin Abdullah	Evlatlık		300	
7	Tenrivermiş	Evlatlık		360	
8	Şirmerd bin Abdullah eş-Şerbeti	Evlatlık			
9	Hacı Yakub	Evlatlık		408	
10	Kara Mustafa	Köprü		600	
11	Desine Hatun	Saka		180	915/1509
12	Namalum	Fukara		12	
13	Namalum	Kazan			
14	Hacı Sinan	Kazan			
15	Güleste Hatun	Kazan			
16	Hacı Şirmerd	Kazan			
17	Hoca Hasan	Cüz	5.000	500	
18	Hacı Mustafa ve Hacı Bedreddin	Mescid		1.200	

19	Hacı Mustafa ve Hacı Bedreddin	Mescid			
20	Hundi binti Abdullah	Evlatlık			944/1537
21	Hacı Kemal	Evlatlık			921/1515
22	Şahin bin Abdullah en-Neccar	Evlatlık		144	866/1461
23	Divane Yusuf	Avarız		180	
24	İbrahim bin Kahtalu	Mescid		360	
25	Tarakçı Hacı Süleyman	Evlatlık		360	
26	Hamza bin Abdullah el-Attar	Kuyu		204	968/1560
27	Hamza bin Abdullah el-Attar	Evlatlık		720	928/1521
28	Cafer Bey bin Abdullah es-Siyah	Avarız	2.000	200	974/1566
29	Sahibü'l-Mescid	Mescid	1.000	100	
Mahalle-i Nefs-i Cami-i Atik					
1	Koyluca	Camii		72	
2	Koyluca	Saka		180	
3	İbrahim	Saka			
4	Selçuk binti Ali	Cüz	14.000	1.400	
5	Hacı Mustafa bin Abdullah eş-Şerbeti atık-i Hacı Murat eş-Şerbeti	Saka			
6	Hacı Ahmed bin İsmail el-Maruf Kassab Hacı	Evlatlık			865/1460
7	Rahime Hatun binti Doğan ed-Destari zevce-i Kassab Hacı	Evlatlık			
8	Ayşe binti Hacı Ahmed	Yasin			
9	Süleyman Hoca bin Azleddin	Evlatlık		2.580	844/1440
10	Yakub	Evlatlık	7.000	7.000	
11	Yakub	Kaldırım		600	
12	Ahmed bin Mehmed el-Hatib ¹²⁴		10.000	1.000	902/1496
13	Ahmed bin Mehmed el-Hatib	Medrese			
14	Merhum İsa bin Bayezid Paşa	İmaret ve Medrese		14.000	
15	Muallimhane-i Hoca Rüstem	Muallimhane	53.000	9.776	873/1468
16	Muallimhane-i Hoca Rüstem	Cüz		2.408	
17	Mehmed Çelebi bin Ali	Aşr			
18	Hacı Ali bin Seyyidi es-Sarraf	Cüz	10.000	1.600	906/1500
19	Hacı Ali bin Seyyidi	Saka	5.000		939/1532
20	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	

¹²⁴ Meblağ zayi olduğu için nereye harcandığı belirtilmemiş

21	Sinan Bey bin Abdullah	Aşr	5.000	500	943/1536
22	Merhum Mevlana Muhyiddin bin Mehmed	Cüz	9.000	900	
23	Mevlana Ömer Efendi ibni Ahmed	Mescid	1.200	120	
Mahalle-i Mescid-i Hamid Bey der-Suk-ı Muhtaban be-nezd-i Cami-i Kebir					
1	Mescid-i Hamid Bey	Mescid	13.000	2.780	
2	Gülbahar Hatun	Evlatlık		120	
3	Hatice Hatun	Evlatlık	17.200	900	
4	Hacı Tenrivirmiş	Evlatlık			
5	Hacı Tenrivirmiş	Kuyu			
6	Fatma binti Abdurrahman	Fukara			
7	Zahide binti Abdullah	Evlatlık			965/1557
8	Mescid-i Ümid Fakih	Mescid		1.444	
9	Sebil Hatun binti Abdullah	Kuyu		96	852/1448
10	Sebil Hatun binti Abdullah	Cüz		60	
11	Durdu Hızır	Evlatlık			
12	Hacı Seyyidi	Cüz	5.000	500	
13	Hacı Tenrivirmiş bin Abdullah	Evlatlık		60	861/1456
14	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
15	Şirmerd Kassab	Avarız	1.000	100	
Mahalle-i Mescid-i Fazlullah Paşa der-kurb-ı Saray-ı Atik					
1	Mescid-i Fazlullah Paşa	Mescid		2.084	
2	Göçmenci Hadice binti Abdullah	Evlatlık			
3	Göçmenci Hadice binti Abdullah	Evlatlık			
4	Muhyiddin bin Şeyh	Evlatlık			
5	Seyyid Hasan bin Seyyid Ali	Evlatlık		360	910/1504
6	Namalum	Mescid	1.500		
7	Fatma binti Abdullah atike-i Benfişe	Evlatlık			846/1442
8	Göçmenci Hadice binti Abdullah	Fukara			
9	Hacı Yahya bin Ahmed bin ed-Debbağ	Evlatlık			833/1429
10	Namalum	Fukara	600	60	803/1400
11	Hacı Hüseyin bin Abdullah el-Attar	Mescid	20.000	5.555	
12	Hacı Hüseyin bin Abdullah el-Attar	Köprü			
13	Hacı Hüseyin bin Abdullah el-Attar	Cüz	4.000	5.794	853/1449
14	Hacı Hüseyin bin Abdullah el-Attar	Evlatlık			

15	Hacı Hüseyin bin Abdullah el-Meyan el-Cerrah	Evlatlık		120	969/1561
16	Mevlana Hüsrev bin Abdurrahman	Evlatlık	3.000	300	951/1544
Mahalle-i Sevindik Fakih					
1	Mescid-i Selçuk	Mescid			
2	Hacı Davud	Evlatlık		180	
3	Divane Hatun binti Abdullah	Mescid			
4	Mariya binti Abdullah	Mescid	1.000	126	
5	Efendi Hatun binti Kadı Mübarek	Cüz	2.000	722	926/1519
6	Mevlana Muslihiddin	Fukara			
7	Turgut bin Hızır	Cüz		288	862/1457
8	Bazargan Yahşi	Evlatlık		50	
9	Gülbahar Hatun	Evlatlık			
10	Şahi Hatun	Evlatlık	1.000	12	
11	Ayşe Hatun	Evlatlık	1.000	128	
12	Selçuk Hatun	Mescid		240	
13	Benfişe binti Abdullah atık-i Boynu Eğri	Evlatlık			
14	Benfişe binti Abdullah atık-i Boynu Eğri	Evlatlık			
15	Halisa Hatun	Atike			
16	Gülşah Hatun binti Abdullah	Evlatlık			903/1497
17	Mevlana Hafız Muhyiddin bin Şüca	Evlatlık		200	
18	Zeliha Hatun	Evlatlık		480	
19	Gülbadam Hatun	Evlatlık		72	
20	İskender	Evlatlık		360	
21	Hacı Sinan bin Abdullah el-Bezzaz	Mescid			
22	Gülbahar Hatun binti Abdullah	Evlatlık		696	957/1550
23	Nalband Nasuh	Mescid			
24	Namalum	Mescid			
25	Derzi Ali	Evlatlık			
26	Namalum	Mescid			
27	Hacı Sungur	Evlatlık			854/1450
28	Hacı Rüstem Bey	Evlatlık			
29	Hacı Ali bin İbrahim et-Tacir	Mescid		4.660	919/1513
30	Mevlana Kasım Hoca	Evlatlık			
31	Rabia Hatun binti Hacı Balaban	Cüz	4.000	400	
32	Fatma binti İdris	Evlatlık		280	

33	Divane Yusuf	Avarız	2.500	250	
34	Namalum	Avarız	3.500	350	
35	Muallimhane-i Salihiddin bin Hoca Server	Muallimhane			946/1539
36	Merhum Eşref Çelebi	Cüz		840	
37	Seyyid Ferisa (?) bin Seyyid Ali	Evlatlık	500		
38	Zahide binti Abdullah	Yasin		24	975/1567
Mahalle-i Mescid-i Hacı Abdullah el-Bezzaz el-Maruf Tarakçı kurb-ı Cami-i Atik ma'a Mescid-i Yakub Kilarî					
1	Mescid-i Hacı Abdullah el-Bezzaz	Mescid		300	
2	Gül Hatun	Evlatlık			
3	Hafsa Hatun	Kervansaray			
4	Namalum	Kazan			
5	Hacı Hamza bin Abdullah es-Sarraf	Cüz		1.020	909/1503
6	Hacı Hamza bin Abdullah es-Sarraf	Evlatlık		204	
7	Hacı Hamza bin Abdullah es-Sarraf	Hatm		96	
8	Hacı Hamza bin Abdullah es-Sarraf	Evlatlık			
9	Hacı Hamza bin Abdullah es-Sarraf	Cüz		132	
10	Alâeddin	Camii	2.200		
11	Fatma binti Abdullah	Evlatlık			966/1558
12	Mescid-i Kilercibaşı Yakub Ağa	Mescid	2.000	1.884	957/1550
13	Şehnevaz binti Abdullah atike-i Yakub Bey	Evlatlık			
14	Şehnevaz binti Abdullah atike-i Yakub Bey	Atik ve Atike			865/1460
15	Karaca bin Abdullah el-Kavasî	Evlatlık		1.221	897/1491
16	Yakub bin Yahşi es-Sarrac	Evlatlık			
17	Tutu Hatun binti Abdullah	Evlatlık		300	
18	Fatma binti Mustafa	Evlatlık	6.000		952/1545
19	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
20	Fatma Hatun bin Abdullah	Avarız	5.100	510	
21	Fatma Hatun bin Abdullah	Mescid			
22	Behram bin Abdullah	Kebab Demiri			
23	Musa Halife	Derzi Ustası			
Mahalle-i Mescid-i Hızır Ağa					
1	Mescid-i Hızır Ağa	Mescid		4.000	
2	Hammal Yahşi	Evlatlık		120	
3	Hasan bin Halil	Zevcesi		180	

4	Abdulvahab	Kazan			
5	Hacı Seyyidi	Evlatlık			
6	Mezid Bey bin Hacı Doğan	Kuyu			
7	Börekçi İlyas	Zevcesi		64	
8	Hacı Hasan	Evlatlık			
9	Ali Bey bin Hamza Subaşı	Kuyu		180	808/1405
10	Ali Bey bin Hamza Subaşı	Evlatlık			
11	Selçuk binti Abdullah	Evlatlık			
12	Hacı Hamza bin Abdullah et-Tacir atik-i Hacı	Cüz	15.000	2.500	903/1497
13	Hacı Mahmud bin İsmail	Evlatlık		288	
14	Zevce-i Merhum Mahmud	Tabe			
15	Muytab Ahmed bin Abdullah Merhum Nasrullah Çelebi	Mescid		96	
16	Şirmerd bin Abdullah	Fukara			
17	Şahi Hatun binti Hacı Doğan	Cüz	30.000	2.200	865/1460
18	Hamza bin Abdullah	Mescid			
19	Ahmed bin Abdullah	Evlatlık			935/1528
20	Mehmed bin Abdullah	Zevcesi			929/1522
21	Hacı Hamza bin Abdullah et-Tacir	Avarız	5.000	500	
22	Hoca Seferşah	Avarız	7.000	700	
23	Divane Yusuf	Avarız	4.000	400	
24	Şirci Elagöz	Paspan	5.000	500	
25	Aliyye Hatun	Cüz	16.000	1.600	975/1567
26	Muallimhane-i Mehmed Bey	Muallimhane	100.000	15.622	940/1533
27	Ali Çelebi bin İsa Bey el-Mütevelli Evkaf-ı Cami-i Cedid	Cüz	5.000	2.660	952/1545
28	Divane Yusuf	Kaldırım	130.000		
29	Divane Yusuf	Darü'l-kurra Muallimhane	210.000	28.080	
Mahalle-i Mescid-i Niş Doğan					
1	Mescid-i Niş Doğan	Mescid	1.000	332	
2	Hacı Mehmed bin İbrahim	Evlatlık		120	
3	Bali es-Sipahi	Evlatlık			
4	Zimmetci Firuz	Saka		316	
5	Behram	Mescid		76	890/1485
6	Merhume Fahrünnisa binti İshak Paşa	Cüz	40.000	4.000	

7	Mescid-i Merhum İshak Çelebi Kadı Zeyneddin der Saray-ı Atik	Mescid	36.000	3.780	
8	Mevlana Kutbeddin	Avarız	1.600	160	
9	Kadem binti Abdullah	Evlatlık			933/1526
Mahalle-i Mescid-i Hadım Balaban					
1	Mescid-i Hadım Balaban	Mescid	3.000	276	888/1483
2	Balaban bin Abdullah	Evlatlık		450	852/1448
3	Selim bin Hacı	Evlatlık		240	896/1490
4	İncü Hatun	Müdebire			
5	Nazır Hacı	Saka	1.500	150	
6	Mahmud bin Abdullah	Evlatlık			
7	Nefise Hatun	Mescid			
8	Nevruz binti Abdullah	Evlatlık		120	916/1510
9	Namalum	Evlatlık	1.500	36	
10	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
11	Namalum	Mescid		120	
12	Müslime Hatun binti Ahi Çelebi	Avarız	1.000	100	967/1559
13	Cennet Hatun binti Şirmerd	Cüz	8.300	830	
Mahalle-i Mescid-i Hocagi					
1	Mescid-i Hocaki	Mescid		360	
2	Çiçek binti Abdullah	Evlatlık	1.800	36	
3	Mahmud bin Abdullah	Cüz	4.000	400	
4	Hacı Turan	Evlatlık		144	891/1486
5	Hacı İbrahim	Evlatlık		36	
6	Saruca	Zevcesi		120	
7	Cizmeci Hacı Bahadır atik-i Hocaki	Evlatlık		216	
8	Cizmeci Hacı Bahadır atik-i Hocaki	Evlatlık			
9	Cizmeci Hacı Bahadır Atik-i Hocaki	Mescid			
10	Ezine Hatun	Mescid		24	
11	Selverbula	Mescid			
12	Küçüköglü Yusuf	Evlatlık			
13	Yakub bin Abdullah	Evlatlık	1.000	460	934/1527
14	Hacı Hüzeyin bin Ziya	Cüz	26.000	2.600	
15	Hüseyin bin Abdullah	Avarız	1.500	150	
16	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	

17	Hacı Kasım bin Abdullah	Avarız	2.000	200	
18	Hacı Kasım bin Abdullah	Evlatlık			948/1541
19	Kadem binti Abdullah	Müdebbire			
20	Mesniha (?) Hatun	Cüz	5.000	500	
21	Hacı Ayas bin Abdullah	Cüz		1.206	928/1521
22	Namalum	Mescid	1.200	24	
23	Namalum	Mescid	700	70	
24	Ümmühan binti Mustafa	Evlatlık			
25	Ümmühan binti Mustafa	Tamir	1.000	100	975/1567
26	Ayas bin Abdullah	Evlatlık			933/1526
27	Ayas bin Abdullah	Cüz			
Mahalle-i Şehabeddin Paşa kurb-ı Saray-ı Atik					
1	Şehabeddin Paşa	Mescid		20.039	
2	Gülbahar	Atike	200	48	
3	Benfişe binti Abdullah atike-i Balcı Mahmud	Evlatlık		180	874/1469
4	Fatma binti Mahmud et-Tabbah	Mescid	600	96	
5	Güleste Hatun atike-i Hoca Ömer	Evlatlık		24	
6	Gülşah Hatun binti Abdullah atike-i Uzun Mustafa	Atike		24	
7	Sehil bin Abdullah el-Katib	Evlatlık		120	877/1472
8	Şahi binti Abdullah Atike-i Şahin	Evlatlık		180	912/1506
9	Divane Yusuf	Evlatlık	2.000	200	927/1520
10	Sinan Çelebi bin Ali Bey	Evlatlık			
11	Hacı İskender bin Ali	Evlatlık		540	929/1522
12	Şehzade binti Hacı İskender	Cüz	10.000	1.000	
13	Bekiye Hatun	Kazan			
14	Devlet Hatun	Kazan			
15	Muallimhane-i Mevlana Havameddin Kasım Dede bin Abdullah	Muallimhane	50.000		927/1520
16	Mevlana Kasım bin Abdullah	Evlatlık			934/1527
17	Mevlana Mehmed Çelebi el-Kadı	Avarız	2.225	222	
18	Divane Yusuf	Avarız	3.000	300	
19	İlyas bin Hamza	Evlatlık			936/1529
20	Sarrac Süleyman bin İsmail	Evlatlık			
21	Ayşe binti Osman	Evlatlık			969/1561

Mahalle-i Mescid-i Gendüm Güb					
1	Tur Paşa Hatun	Mescid	2.000	1.184	
2	Habbaz Hacı Hoşkadem	Mescid		24	
3	Habbaz Hacı Hoşkadem	Saka		24	
4	Habbaz Hacı Hoşkadem	Evlatlık		60	
5	Habbaz Hacı Hoşkadem	Mescid	3.000	1.380	
Mahalle-i Mescid-i Alemeddin					
1	Melek Hatun zevce-i Hacı İskender	Cüz	5.000	500	
2	Ayşe Hatun binti Hacı Sinan	Cüz	5.000	3.440	
3	Hafsa Hatun binti Abdullah	Cüz		360	
4	Merhum Ali Paşa	Mescid		11.780	
Nahiye-i Cami-i Cedit eş-Şehr be-Üç Şerefeli					
Mahalle-i İshak bin Ali el-Mürşidi					
1	İshak bin Ali el-Mürşidi	Fukara			948/1541
2	Hacı Mustafa bin Abdullah el-Yorgani	Evlatlık	1.000	100	909/1503
3	Ahmed bin Abdullah	Evlatlık			883/1478
4	Mescid-i İbrahim Bey	Mescid		11.971	836/1432
5	Mescid-i Kara Hamza birader-i Hasan Paşa der kurb-ı Kapan-ı Gale	Mescid		1.011	
6	Kara Hamza birader-i Hasan Paşa	Tebareke		226	
7	Mescid-i Altuncu der kurb-ı Cami-i Cedit Halk-ı Medrese-i Atik	Mescid	4.000	544	
8	Vekil-i Hazret-i Asafnigah Halil	Han			
9	Hacı Mustafa bin Abdullah el-Yorgani	Evlatlık	1.000	100	
10	Merhum Saadullah bin Fazlullah	Camii			
11	Hasan Dede bin Abdullah	Evlatlık		21	926/1519
12	Kitabcı Yusuf	Mescid		180	942/1535
13	Davud bin Abdullah atik-i Kasım Ağa eş-Şehr	Evlatlık	1.000	316	907/1501
14	Hacı Ahmed	Camii		240	
15	Balaban bin Abdullah	Evlatlık		180	925/1519
16	Ali Fakih el-Müezzın Cami-i Cedit	Evlatlık		480	
17	Ali Fakih el-Müezzın Cami-i Cedit	Evlatlık		96	875/1470
18	Divane Yusuf	Avarız	500	50	
19	Sarı Memi	Ulema			

20	Ezaki Mahmud	Ulema			959/1551
Mahalle-i Mescid-i Baba Timurtaş Bey der-kurb-ı Cami-i Cedid					
1	Mescid-i Baba Timurtaş Bey	Mescid		984	820/1417
2	Baba Timurtaş	Cüz		623	872/1467
3	Timurtaş Bey	Evlatlık		1.488	862/1457
4	Güleste binti Abdullah Atike-i Hayreddin	Evlatlık	10.000	60	972/1564
5	Devlet binti Abdullah	Mescid		180	873/1565
6	Ramazan bin Ali	Mescid		60	
7	Karaca	Mescid		72	
8	Hoca Ali bin Murad	Evlatlık		48	
9	Ayas bin Abdullah el-Bakkal	Saka	1.000	280	926/1519
10	Kassam binti Yahya	Evlatlık			
11	Hacı Kemal	Zevcesi			907/1501
12	Hoca Behlul et-Tacir	Camii			
13	Zaviye-i Merhume Tur Paşa Hatun binti Mahmud Bey zevce-i Mehmed Bey	Zaviye		300	
14	Mualimhane-i Firuz Ağa	Muallimhane		3.540	852/1448
15	Firuz Ağa	Evlatlık			
16	Divane Yusuf	Avarız	4.000	400	
17	Mehmed bin Şeyh	Cüz			
18	Merhum Mehmed Çelebi bin Yusuf	Hac	5.000		
19	Merhum Mehmed Çelebi bin Yusuf	Mekteb	70.000	5.000	965/1557
20	Merhum Mehmed Çelebi bin Yusuf	Mescid		1.488	
21	Doğan	Mescid	1.000	124	
22	Fatma binti Abdullah Atike-i Yahya Hoca	Evlatlık		96	878/1473
23	Benfişe binti Abdullah atike-i Doğan et-Tacir	Mescid		96	866/1461
24	Yusuf Reis	Evlatlık	1.000	84	
25	İsa	Zevcesi		180	
26	Çiçek binti Abdullah zevce-i Merhum Börekçi Paşa	Evlatlık			872/1467
27	Firuz bin Abdullah	Evlatlık	900	138	
28	Şehdane binti Abdullah	Evlatlık	2.500	48	929/1522
29	Tahir Bey bin Abdullah	Saka		360	914/1508
30	Zaviye-i Merhum Kurd Doğan	Zaviye		3.309	866/1461
31	Muallimhane-i Şüca Bey bin Abdullah	Muallimhane		5.144	878/1473
32	Zeyneb Hatun binti Bali Bey	Cüz	4.000	400	921/1515

33	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
34	Kabil atik-i Merhum Bahri Paşa	Cüz		180	
35	Fatma binti Ali Bey ve Ayşe	Cüz	2.000	3.148	803/1400
36	Rabia binti Mustafa	Avarız	2.000	200	945/1538
37	Ahir	Avarız	500	50	
38	Ahir	Cüz	2.200	220	
Mahalle-i Mescid-i Arif Ağa					
1	Mescid-i Arif Ağa	Mescid		2.552	
2	Taşcı Hacı İvaz	Mescid		168	
3	Tur Melek binti Abdullah	Evlatlık	3.000	72	
4	Hisceci Yusuf bin Abdullah	Evlatlık			849/1445
5	Hayreddin bin Halil bin Abdullah el-Bakkal	Evlatlık			870/1465
6	Çiğdem binti Abdullah	Kuyu			929/1522
7	Kurd bin Abdullah es-Sufi	Evlatlık	1.000		899/1493
8	Tutu binti Abdullah	Evlatlık			917/1511
9	Gülnadem binti Abdullah atike-i Hasan	Evlatlık			872/1467
10	Hacı Hasan bin Murad el-Habbaz	Evlatlık			875/1470
11	Hacce Hatun binti Yusuf	Evlatlık		36	
12	Hacı Hatun binti Yusuf	Cüz	5.000	1.620	
13	Muallimhane-i Kasım Bey ibni Abdullah	Muallimhane		240	890/1485
14	Sarrac Hüseyin eş-Şehr	Cüz		720	
15	Şirşah bin Mehmed	Evlatlık			930/1523
16	Sitti binti Veli	Mescid	400		944/1537
17	Sitti binti Veli	Avarız	1.000	100	
18	Kasım	Mescid		526	
19	Divane Yusuf	Avarız	1.500	150	
20	Hacı Cafer	Avarız	2.000	200	
21	Halise Hatun	Evlatlık		24	
22	Hafsa Hatun	Evlatlık			
23	Hurşid binti Abdullah	Mescid	300	30	
24	Muhyiddin bin Yusuf	Evlatlık		24	962/1554
Mahalle-i Mescid-i Tavaşi Timurtaş					
1	Mescid-i Tavaşi Timurtaş	Mescid		2.888	972/1564
2	Musa Hoca	Mescid		24	
3	İsmail bin Abdullah el-Bezzaz	Evlatlık			928/1521

4	Turcu Balaban	Evlatlık			872/1467
5	Melek Hatun	Evlatlık			
6	İnci Hatun binti İlyas	Evlatlık			854/1450
7	Mustafa bin Hayreddin	Evlatlık			921/1515
8	Mustafa bin Hayreddin	Cüz		100	
9	Hamza bin Abacı	Evlatlık			880/1475
10	Muallimhane-i Hacı Ali	Mualimhane	30.000	2.420	908/1502
11	Muallimhane-i Hacı Ali	Zevcesi		240	
12	Merhum Mehmed Çelebi bin Hamza Çelebi	Cüz	20.000	2.000	941/1534
13	Mehmed bin Ahmed el-Harrat	Cüz	10.000	2.336	940/1533
14	Hacı Sinan bin Abdullah	Zevcesi			
15	Selver Hatun	Mescid	1.000	100	
16	Selver Hatun	Avarız	1.000	100	
17	Muallimhane-i Hacı Hasan bin Ali	Mualimhane	40.000	576	929/1522
18	Muallimhane-i Hacı Hasan bin Ali	Evlatlık			
19	Mehmed bin Abdullah	Avarız	1.000	100	
20	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
21	Mevzun Hatun binti Halil	Yasin ve Tebareke	4.000	400	
22	Fatma Hatun binti Kassab	Kazan	100	10	
Mahalle-i Mescid-i Siyah Katibü'ç-çev Defterdar Sinan Bey dahi derlermiş					
1	Mescid-i Sinan Bey	Mescid		1.116	
2	Hürremşah Hatun bişti Bali	Evlatlık			
3	Hacı Timurtaş bin Abdullah en-Neccar atik-i Mahmud	Evlatlık			903/1497
4	Fatma Hatun binti Tenrivirmiş Ağa	Cüz		1.352	880/1475
5	Muallimhane-i Mahmud bin Abdullah es- Silahi	Muallimhane	60.000	444	933/1526
6	Zaviye-i Mahmud Bey bin Abdullah es-Silahi	Zaviye	42.000	1.270	937/1530
7	Hacı Doğan bin Abdullah atik-i İsa Bey	Zevcesi		120	889/1484
8	Divane Yusuf	Avarız	1.500	150	
9	Gülbahar Hatun	Mescid			932/1525
10	İlyas Bey bin Karagöz el-Mütevelli	Mescid		2.912	
11	Hurşid binti Abdullah	Evlatlık		967	
12	Ayşe binti Abdullah	Cüz	4.000	400	975/1567

13	Ali Bey bin Abdullah es-Sarrac	Mescid			963/1555
14	Hilal Hatun binti Abdulhay	Cüz	20.000	2.000	958/1551
15	Sinan Bey ibni Elhay	Saka		960	964/1556
16	Murad Bey bin Süleyman es-Sarrac	Evlatlık			967/1559
17	Sinan Bey bin Abdullah	Cüz	30.000	3.000	
18	Sinan Bey bin Abdullah	İskele			
19	Sinan Bey bin Abdullah	Evlatlık			
Mahalle-i Mescid-i Halil Acer					
1	Mescid-i Halil Alacer	Mescid ve Zaviye	4.500	1.308	
2	Halil Alacer	Cüz		300	
3	Nergis Hatun	Mescid		48	
4	Fatma Hatun zevce-i Kapandaroğlu Ahmed	Evlatlık			
5	İncü Hatun	Evlatlık			
6	Hacı Ahmed bin Yusuf	Mescid		120	
7	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
8	Nefise binti İsa	Evlatlık			977/1569
9	Hallac Resul	Avarız	500	50	
10	Mehmed bin İlyas	Evlatlık	15.000	1.500	968/1560
11	Sinan bin Abdullah el-Bakkal	Zevcesi			
12	Sinan bin Abdullah el-Bakkal	Tamir	100	10	963/1555
Mahalle-i Baba Timurtaş der-kurb-ı Mescid-i Katib Çev					
1	Mescid-i Baba Timurtaş	Mescid		940	
2	Sahi Bey bin İshak Paşa	Aşr			
3	Saruca bin Süleyman Kethüda-i Kapuciyan	Evlatlık			
4	Gemici Mekbel	Evlatlık			
5	Saruca Yusuf bin Abdullah el-Hayat	Evlatlık			920/1514
6	Nevruz Hatun	Evlatlık	1.500	162	
7	Saruca bin Abdullah	Evlatlık			862/1554
8	Cerrah Yusuf bin Abdullah	Evlatlık		120	875/1567
9	Çiçek binti Abdullah atıke-i Sinan el-Cerrah	Kuyu			881/1476
10	Hacı Ömer bin Abdullah el-Bezzaz atik-i Yakub	Evlatlık		110	
11	Sefil	Fukara			
12	İlyas bin Ali el-Harrat	Evlatlık		216	894/1488

13	Tavasi Humayun	Cüz			
14	Namalum	Mescid	445	44.5	
15	Sinan bin Yahya	Evlatlık			
16	Sadil bin Abdullah el-Hayat	Evlatlık			898/1492
17	Hamza bin Abdullah el-Bakkal	Evlatlık			925/1519
18	Hüseyin	Avarız	700	70	
19	Divane Sinan Bey	Avarız	3.000	300	
20	Namalum	Kazan			
21	Namalum	Mescid		144	
22	Fatma binti Abdullah	Çeşme		120	939/1532
23	Ayşe binti Dede Bali	Cüz	3.000	300	953/1546
Mahalle-i Mescid-i Hücrat-ı Kümeliolu der-kurb-ı İmaret-i Beylerbeyi					
1	Mescid-i Murad Bey bin Kümeli	Mescid		360	
2	Sitti Hatun binti Yahya	Evlatlık			
Mahalle-i Mescid-i Deftin Ağa					
1	Mescid-i Sinan Bey bin Abdullah eş-Şehr be-Deftin Ağa	Mescid	364	7.032	883/1478
2	Sinan Bey bin Abdullah eş-Şehr be-Deftin Ağa	Evlatlık		6.000	
3	Hacı Mahmud	Cüz			
4	Şahi Bey	Evlatlık		288	
5	Mevlana Hamid Çelebi bin Ahmed	Evlatlık			
6	Mustafa bin Muhyiddin	Evlatlık			926/1519
7	Timurtaş bin Abdullah	Evlatlık	3.000	336	
8	Selime binti Abdullah	Müdebire			
9	Sitti binti Abdi	Evlatlık			929/1522
10	Hacı Ali bin Osman	Cüz	1.000	100	
Mahalle-i Mescid-i İmaret-i Mir-i Miran Sinan Bey					
1	Merhum Sinan	Mescid ve İmaret	46.810	933/152 6	
2	Şirmerd bin Abdullah	Evlatlık			917/1511
3	Şirmerd bin Abdullah	Kuyu ve Saka		109	
4	Namalum	Mescid	500	50	

5	Ahmed es-Sipahi	Mescid			
6	Mustafa bin Umur el-Hammam	Evlatlık		1.560	864/1459
7	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
8	Sara Hatun	Avarız	1.000	100	
Mahalle-i Çakır Ağa der-kurb-ı Sarracan be-kurb-ı Delikli Kaya					
1	Mescid-i Merhum Çakır Ağa	Mescid		7.884	
2	Davud bin Abdullah eş-Şerbeti	Mescid		720	903/1497
3	İsmail	Saka			
4	Üsküfçü Hatun	Kazan			
5	Namalum	Kazan			
6	Turmuş bin Abdullah	Kazan			
7	Gülpaşa binti Abdullah	Atike			917/1511
8	Şüca Bey	Mescid	600	60	
9	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
10	Hacı Nasuh bin Abdullah	Avarız	1.000	100	
11	Hacı Bayramlı	Avarız	1.000	100	
12	Hasan bin Abdullah	Avarız	1000	100	960/1552
13	Hacı Hasan bin Abdullah	Aşr	2.000	344	
14	Hacı Hasan bin Abdullah	Köprü		108	
15	Hasan bin Abdullah	Müdebire			969/1561
Mahalle-i Mescid-i Beyce der-kurb-ı Hammam-ı Beylerbeyi					
1	Mescid-i Beyce bin Abdullah	Mescid		1.296	852/1448
2	Hacı Muhyiddin	Mescid	200	20	
3	Hüseyin bin Mahmud	Zevcesi	800	12	
4	Turmuş	Evlatlık	500	77	
5	Turmuş	Saka ve Cüz			
6	Turmuş	Evlatlık	1.000	324	
7	Mısri Hatun	Atike			
8	Mevlana Mehmed bin İlyas	Mescid	1.000	100	885/1480
9	Kasım bin Abdullah es-Sarrac	Yasin	4.000	400	910/1504
10	Sinan bin Abdullah	Saka ve Cüz		300	
11	Namalum	Kazan			
12	Parisa Hatun	Evlatlık			
13	İlyas bin Abdullah el-Hayyam	Saka		456	

14	İlyas bin Abdullah el-Hayyam	Mescid	2.000	200	
15	Ahmed bin Abdullah el-Hayyam	Evlatlık			
16	Divane Yusuf	Avarız	1.500	150	
17	Mehmed bin İlyas el-Hayyam	Avarız	4.000	400	
18	Okcu Muhyiddin	Mescid	400	40	
19	Bağdadi Hatun zevce-i Muhyiddin	Mescid	400	40	
20	Rabia Hatun binti Hızır	Cüz	4.000	360	931/1524
21	Hacı İlyas	Mescid	2.000	200	
22	Abdulkadir	Cüz	25.000	500	
23	Rabia Hatun	Avarız	2.000	200	961/1553
Mahalle-i Mescid-i Musa Çelebi bin Hoca Devlet Şah					
1	Mescid-i Hoca Musa	Mescid	13.000	2.604	898/1492
2	Hoca Musa bin Devlet Şah	Saka		120	
3	Hoca Musa bin Devlet Şah	Müdebbire		96	
4	Zaviye-i Merhum Hoca Musa bin Devlet Şah der Mahalle-i Mescid-i Bedreddin Efendi	Zaviye			
5	Hoca Musa bin Devlet Şah	Cüz			
6	Hoca Musa bin Devlet Şah	Fukara			
7	Hoca Musa bin Devlet Şah	Zaviye			
8	Hundi binti Abdullah	Hatm	1.000	100	
9	Divane Yusuf	Avarız	500	50	
10	Ayni Hatun	Sure	1.000	100	
11	Namalum	Musluk	700	70	
12	İshak Bey	Mescid	1.000	100	
13	Hacı Sinan bin Abdullah	Evlatlık	500	50	961/1553
14	Bayezid bin Emir Zen	Evlatlık			969/1561
15	İsa	Aşr	1.000	100	
16	Hacce Hatun	Aşr	500	50	
Mahalle-i Mescid-i Sakca Murad					
1	Mescid-i Sakca Murad	Mescid		96	
2	Boyacı	Mescid			
3	Karagöz bin Abdullah el-Hayyam atik-i Koç Bey	Evlatlık			

4	Karagöz bin Abdullah el-Hayyam atik-i Koç Bey	Saka	2.000	200	
5	Hayreddin Bey	Cüz	2.200	220	
6	Şükrü bin Ali es-Sabuni	Atik	3.000	340	
7	Alâeddin bin Yusuf	Cüz		1.800	
8	Seyyide Hatun binti Yusuf zevce-i Mevlana Abdulkadir	Saka		144	
9	Seyyide Hatun binti Yusuf zevce-i Mevlana Abdulkadir	Evlatlık		180	
10	Seyyide Hatun binti Yusuf zevce-i Mevlana Abdulkadir	Cüz		24	
11	Mevlana Şeyh Mehmed bin Yusuf el-Maruf Noktacizade	Camii, Mescid, Muallimhane ve hangah		8.383	877/1472
12	Rabia Hatun zevce-i Ahmed Bey en-Naibi	Mescid	500	50	
13	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
14	Hacı Bali	Aşr		150	
15	Turmuş	Mescid	500	50	
16	Habibe binti Abdullah	Evlatlık		216	944/1537
17	Hacı Tenrivirmiş	Kazan			
18	Rabia Hatun	Mescid	1.850	221	
19	Selçuk Hatun	Cüz	1.500	150	
20	Hacı Sinan	Saka	1.000	100	
21	Selime Hatun	Yasin ve Küp			
22	Şahide Hatun	Kuyu			
23	Sinan atik-i Abdullatif Çelebi	Mescid	500	50	
24	Alâeddin bin Yusuf	Cüz	5.000	2.904	896/1490
25	Alâeddin bin Yusuf	Evlatlık			
26	Hacı Tenrivirmiş bin Abdullah	Mescid			896/1490
27	Hacı Tenrivirmiş bin Abdullah	Kuyu	500	50	896/1490
28	Hacı Tenrivirmiş bin Abdullah	Evlatlık	1.000	100	896/1490
29	Taşcı Yusuf bin Abdullah	Avarız	500	50	976/1568
Mahalle-i Mescid-i Zağanos Subaşı eş-Şehr be-kurb-ı Kızıl Minare					
1	Mescid-i Zağanos Subaşı	Mescid		1.404	
2	Fatma Hatun	Evlatlık		120	

3	Zağanos Bey	Mescid	1.000	276	888/1483
4	Hacı Anemed bin Ali el-Attar	Saka		396	
5	Hacı Anemed bin Ali el-Attar	Mescid		120	928/1521
6	Hoca Pehlivan bin İslam et-Tacir	Evlatlık		216	929/1522
7	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
8	Çadircı Hacı Hüseyin	Avarız	1.000	100	
9	Musa es-Simidi	Avarız	1.000	100	
10	Hacı Ahmed el-Attar	Mescid	15.000	1.250	
11	Hamza Bey bin Abdullah es-Silahi	Cüz		400	928/1521
12	Kemal	Cüz			
13	Muallimhane-i Piri Çelebi	Muallimhane	10.000	3.553	
14	Habibe binti Sevla	Yasin	4.000	400	
15	Hacı Pervane bin Abdullah	Mescid	400	40	
16	Altuncu Memi	Mescid ve Saka	900	90	
17	Cafer bin İlyas	Cüz	8.000	800	
18	Şahi Hatun	Cüz	11.000	700	
Mahalle-i Mescid-i Merhum Çavuş Bey karib-i Cami-i Cedid					
1	Mescid-i Merhum Çavuş Bey	Mescid		6.216	
2	Merhum Çavuş Bey	Camii, Medrese ve İmaret	60		
3	Tur Paşa Hatun	Mescid		60	
4	Muslihiddin bin Mevlana kasım	Evlatlık		180	882/1477
5	Nefise Hatun binti Mehmed	Cüz	5.000		
6	Hacı Bayram	Evlatlık		360	
7	Namalum	Kazan			
8	Yağcı Süleyman	Cüz ve Saka	30.000	3000	
9	Divane Yusuf	Avarız	2.000	250	
10	Mevlana Rükneddin bin Mehmed eş-Şehr	Muallimhane	32.500	3.794	903/1497
11	Mevlana Rükneddin bin Mehmed eş-Şehr	Evlatlık	37.000	6.224	
12	Mevlana Rükneddin bin Mehmed eş-Şehr	Atik			
Mahalle-i Mescid-i Zevc-i Sinan Melik nam-ı diğer Gazi Şah Melik					
1	Mescid-i Zevc-i Sinan Melik	Mescid		4.429	
2	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	

3	Mescid-i Medrese-i Merhum Hacı İvaz el-Mağnisevi	Mescid ve Medrese	33.000	27.036	
4	Fatma binti Musa	Evlatlık		360	833/1429
5	Edhundi (?) Hatun	Evlatlık		96	
6	Efendi Hatun	Mescid		300	
7	Ahmed bin Ali el-Mağnisavi	Evlatlık		180	837/1433
8	İbrahim el-Mağnisevi	Mescid		84	
9	Mehmed	Mescid		180	
10	Attar İsa	Evlatlık		280	
11	Mahmud	Mescid		48	
12	Hacı Mustafa	Mescid		336	892/1486
13	Hacı Yakub bin Abdullah Hacı İvaz el-Merhum	Cüz	8.000	800	
14	Hızır	Mescid			
15	Süleyman bin Abdullah es-Sipahi	Mescid			
16	Muhterime binti Yusuf	Mescid		380	
17	Bülbül binti Abdullah	Evlatlık			
18	Hacı	Evlatlık			
19	Divane Yusuf	Avarız	5.000	600	
20	Muallimhane-i Ali Çelebi bin Abdülkerim el-Muhasebe	Muallimhane	30.000	5.396	939/1532
21	Hacı Muslihiddin bin Abdullah	Âlim ve Salih Kişi			
22	Hadice binti Davud	Evlatlık			
23	Mehmed Çelebi bin Sinan Bey	Mescid			890/1485
24	İsa Bali bin Hoca İbrahim	Evlatlık	10.000		
25	Muslihiddin bin Yakub	Mescid		700	946/1539
26	Fatma Hatun binti Karagöz	Evlatlık		360	953/1546
27	Hacı Hüseyin bin Abdullah	Cüz			944/1537
28	Veli Çelebi bin Mehmed el-Kadı	Cüz	173.000		965/1557
Mahalle-i Mescid-i Arpacı Hamza					
1	Mescid-i Arpacı Hamza	Mescid	30.000	1.880	
2	Arpacı Hamza	Evlatlık			
3	Nefise Hatun	Mescid		24	
4	Gülbahar Hatun	Evlatlık	6.000	4.050	

5	Mevlana Ali	Mescid	1.100	260	
6	Kadem binti Abdullah	Evlatlık		96	872/1467
7	Ayşe Hatun binti Timurhan	Mescid	6.000	624	895/1489
8	Hacı Veli en-Neccar	Evlatlık		144	920/1514
9	Nevruz binti Abdullah	Evlatlık		120	923/1517
10	Muallimhane-i Mevlana Alâeddin bin Mustafa eş-Şehr	Muallimhane	60.000	8.598	927/1520
11	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
12	Abdullah bin Abdullah	Eytam			972/1564
Mahalle-i Mescid-i Mevlana Fahreddin					
1	Mevlana Muhyiddin	Mescid ve Medrese	16.000	3.930	
2	Mevlana Muhyiddin	Evlatlık	16.000		
3	Gülşah binti Abdullah atıke-i Zeyneb Hatun binti Mevlana Muhyiddin	Evlatlık		360	895/1489
4	Saruca bin Abdullah zevce-i Mevlana Fahreddin	Muallimhane	10.000	5.120	898/1488
5	Zahide Hatun binti Hamza	Yasin	500	180	952/1545
6	Mahi Hatun	Cüz	3.600	360	
Mahalle-i Zincirli Kuyu					
1	Mescid-i Hacı Hatun	Mescid		7.100	836/1432
2	Cengi Dilber binti Abdullah atik-i Karagöz Bey	Evlatlık		480	868/1463
3	Turmuş bin Abdullah	Zevcesi		240	896/1490
4	Turmuş bin Abdullah	Mescid	1.400		
5	Ayşe Hatun	Mescid	1.500	210	
6	Binti Abdullah	Atike	48		
7	Hoşkadem binti Abdullah	Zevcesi	1.000	124	
8	Hadice binti Abdullah	Evlatlık	1.000	160	
9	Mahbube binti Piri	Evlatlık		180	859/1454
10	Kadem binti Abdullah	Evlatlık		420	
11	Sinan bin Hacı Mahmud	Mescid		600	948/1541
12	Hacı bin Abdullah el-Haşab	Evlatlık		240	

13	Muhyiddin bin Mahmud	Evlatlık		160	905/1499
14	Mescid-i Sivrihisar der Mahalle-i Zincirli Kuyu	Mescid	5.000	300	
15	Hacı Karagöz bin Abdullah	Cüz	20.000	2.000	907/1501
16	Defter bin Abdulah	Evlatlık		24	
17	Gülşah binti Abdullah	Evlatlık	1.000	50	
18	Hatice	Mescid	500	75	
19	Fatma Hatun binti Mustafa	Evlatlık		24	907/1501
20	Bali Bey bin Abdullah es-Silahi	Müdebbire			
21	Bali Bey bin Abdullah es-Silahi	Cüz	10.000	1.000	
22	Ahmed bin Abdullah el-Bezzaz	Mescid	27.000		903/1497
23	Müslime Hatun binti İlyas	Cüz	12.000	1.200	942/1535
24	Müslime Hatun binti İlyas	Avarız	1.000	100	
25	Hacı Ramazan bin Hızır	Evlatlık			952/1545
26	Hacı Mehmed bin Tur Hacı	Mescid		180	950/1543
27	Hacı Turhan	Evlatlık		180	950/1543
28	Mehmed bin Turhan	Mescid	24.000	2.400	950/1543
29	Gülşah binti Abdullah	Evlatlık		780	939/1532
30	Hacı Yusuf bin Mustafa el-Müezzin	Cüz		1.500	934/1527
31	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
32	Hacı Ali	Avarız	2.500	250	
33	Oruc bin Mustafa el-Bakkal	Evlatlık		40	930/1523
34	Zehra binti Abdullah	Evlatlık			
35	Hasan Kethüda	Kuyu	1.000	100	
36	Habibe Hoca	Mescid		44	
37	Saka Hacı	Mescid		180	
38	Hacı Ömer bin Osman el-Bezzaz	Mescid	1.000	144	897/1491
39	Hacı Ömer bin Osman	Evlatlık		240	877/1472
40	Ayşe Hatun binti Bahri Bey zevce-i Hoca Tali	Evlatlık			878/1473
41	Ayşe Hatun binti Bahri Bey zevce-i Hoca Tali	Saka	2.500	250	
42	Şahi bin Sağluc	Evlatlık		144	
43	Ali bin Hacı	Evlatlık		180	867/1462
44	Ahmed bin Mehmed	Evlatlık	3.120	358	
45	Sinan bin Abdullah el-Mimar	Evlatlık			
46	Hacı Mehmed	Saka		204	
47	Hundi Hatun binti Ahi Yusuf	Evlatlık		240	

48	Hundi Hatun binti Ahi Yusuf	Evlatlık			864/1459
49	İbrahim bin Kumru	Tamir		60	882/1477
50	Melek Hatun binti İsmail	Evlatlık		120	
51	Hacı Sinan	Evlatlık		180	
52	Usta Hatun	Evlatlık		120	
53	Mehmed bin Ahmed el-maruf Şehrlü Mehmed	Evlatlık		144	
54	Mehmed bin Ahmed el-maruf Şehrlü Mehmed	Atike		96	
55	Paşa Melek zevce-i Boz Şeyhoğlu	Kuyu	1.000	100	
56	Nevruz binti Abdullah atike-i Hacı Saruca	Evlatlık			877/1472
57	Ali Çelebi	Pınar	500		
58	Hundi Hatun binti Mehmed	Cüz		180	
59	Şahin bin Abdullah	Zevcesi	1.000	196	
60	Hacı Mehmed bin Mahmud eş-Şehr	Evlatlık	6.000		807/1404
61	Hacı Mehmed bin Mahmud es-Sütrcü	Evlatlık			878/1376
62	Divane Yusuf	Avarız	3.000	300	
63	Mehmed bin Şah Ali el-Müderriş	Evlatlık			
64	Kalkan bin İbrahim	Evlatlık			
65	Kalkan bin İbrahim	Mescid	1.000	100	
66	Hızır bin Abdullah el-Haddad	Evlatlık			
67	İbrahim bin Abdullah el-Haddad	Zevcesi		168	910/1504
68	Balaban bin Abdullah es-Sarrac	Evlatlık		192	868/1468
69	Kaya Çelebi bin Mustafa el-Katib	Cüz		3852	926/1519
70	Hüsni binti Murat	Mescid		180	942/1535
71	Elif Hatun binti Kurd	Evlatlık		360	908/1502
72	Demur Çelebi bin Mustafa	Cüz	5.000	500	930/1523
73	Zaviye-i Merhum Ramazan Halife el-Hac Bayram	Mescid		1.140	889/1484
74	Merhum Mevlana Şeyh Ramazan Halife	Evlatlık			875/1470
75	Merhum Mevlana Şeyh Ramazan Halife	Zaviye		240	906/1500
76	Mevlana Ramazan Halife	Evlatlık			
77	Ali bin Yusuf el-Muhasebi	Zaviye	8.000	714	947/1540
78	Hacı İbrahim bin Abdullah Çevuş Bey	Zevcesi			901/1495
79	Ali Hoca	Zevcesi		192	
80	Fatma Hatun binti Sabuncu Hacı zevce-i İbn-i Baba Ali	Evlatlık		540	
81	Mehmed Ağa	Saka		144	

82	Hüsameddin	Zaviye		180	
83	Zeyneb Hatun binti Tenrivirmiş zevce-i Şeyh Mehmed	Zaviye	1.000	100	
84	İbrahim bin Abdullah ve Şahi binti Abdullah	Zaviye			
85	Sema binti İshak	Evlatlık		240	
86	Hızır bin Bayezid	Evlatlık			
87	Mahmud bin Abdullah atik-i Durmuş	Evlatlık		60	
88	Hacı Şirmerd bin Abdullah	Evlatlık		700	933/1526
89	Hacı Ahmed bin Abdullah el-Kethüda	Zaviye			945/1538
90	Hacı Ahmed bin Abdullah el-Kethüda	Mescid	500	340	
91	Merhum Yahşi Dede bin Muhyiddin	Cüz	2.000	1.792	952/1545
92	Yahşi Dede bin Mehmed	Cüz	5.000	180	950/1543
93	Hacı Ahmed bin Abdullah	Zaviye	5.100	510	965/1557
94	Hurşid binti Abdullah	Zaviye	1.000	100	976/1568
Nahiye-i Cami-i Sultan Murad Han					
Mahalle-i Nefs-i Cami-i Sultan Murad Han					
1	Tenrivirmiş	İmaret	1.000		
2	Fatma binti Abdullah	Evlatlık			919/1513
3	Cihan Hatun	Evlatlık			
4	Benefşe binti Abdullah atik-i Abdullah Hoca	Evlatlık			
5	Fatma binti Abdullah	Müdebbire			
6	Benefşe binti Abdullah	Evlatlık			
7	Ayşe binti Abdullah	Evlatlık			
8	Ahmed el-Meşhur	Evlatlık			
9	Yakub bin Abdullah	Kuyu			
10	Şehdane binti Abdullah	Evlatlık			
11	Şah Hatun	Kazan			
12	Gülşah Hatun	Kazan			
13	Zevce-i Sarrac Sinan	Kazan			
14	Melek Hatun	Kazan			
15	Gülbahar Hatun	Evlatlık			913/1507
16	Ali	Zevcesi			
17	Bülbül binti Abdullah atike-i Merhum İsa Bey	Evlatlık			
18	Ömer bin Abdullah eş-Şehriyye Mumcu Hoca	Kuyu			
19	Halil Bey bin Abdullah	Cüz	49.000	4.900	

20	Emine binti Abdullah	Evlatlık			946/1539
21	Divane Yusuf	Avarız	5.000	500	
22	Fatma binti Abdullah	Fukara			
23	Hacı Mustafa bin Abdullah	Evlatlık			
24	Nasuh bin Abdullah	Evlatlık			960/1552
25	Ali bin Hamza	Evlatlık			913/1507
26	Hayreddin bin Abdullah es-Sirac	Evlatlık			919/1513
Mahalle-i Mescid-i Su İlyas					
1	Mescid-i Su İlyas der mahalle-i İmaret-i Sultan Murad Han	Mescid		557	
2	Su İlyas	Evlatlık			
3	Cafer bin Abdullah	Kuyu	1.000	100	
4	Mevlana Şüca bin Hacı Ahmed el-İmam	Evlatlık			
5	Zaviye-i Derviş Hacı Ali	Zaviye			
6	Davud bin Abdullah	Evlatlık			
7	Piri bin Hızır	Yasin			973/1565
Mahalle-i Mescid-i Mirahur Ayas Bey					
1	Mescid-i Mirahur Ayas Bey	Mescid	1.710	712	
2	Bülbül Hatun binti Abdullah	Evladlık		120	915/1509
3	Yusuf bin Abdullah atik-i Merhum Sultan Murad Han	Fukara			
4	Hüseyin bin Abdullah	Kuyu			
5	Mescid ve Çilehane-i Derviş Sinan eş-Şehr	Mescid ve Çilehane			
6	Zaviye-i Derviş Sinan eş-Şehr	Zaviye		2.510	
7	Hamza Çelebi bin Ahmed Katib	Cüz		636	934/1527
8	Hadice	Evlatlık	1.000	100	914/1508
9	Bali Çelebi bin Ahmed	Avarız	2.000	200	938/1531
10	Divane Yusuf	Avarız	3.000	300	
11	Sinan Bey	Mescid			
12	Bahri Çelebi bin Hızır es-Silahi	Cüz	12.000	1.200	
13	Şirinbula	Kazan			
14	Hurşid binti Abdullah	Evlatlık			976/1568

Mahalle-i Berkuk Ağa					
1	Mescid-i Berkuk Ağa	Mescid	5.000		883/1478
2	Şarbdar İskender bin Abdullah	Cüz	8.000	800	
3	Şarbdar İskender bin Abdullah	Aşr	10.000	1.000	
4	Hacı Atmaca bin Abdullah	Evlatlık		180	898/1492
5	Hacı Atmaca bin Abdullah	Kazan			
6	Nergis binti Abdullah atike-i Karataş	Evlatlık			912/1506
7	Rabia binti Hacı Ali	Evlatlık			929/1522
8	Hacı Abdullah bin Rükneddin	Evlatlık			926/1519
9	Gülşah binti Abdullah	Evlatlık		300	
10	Meryem binti Abdullah	Evlatlık			
11	Mustafa bin Mehmed es-Sipahi	Cüz		816	934/1527
12	Rabia ve Aleyna ve Nefise	Tamir	5.000		
13	Doğan bin Abdullah	Evlatlık			
14	Sufi Abbas İlyas bin Abdullah	Evlatlık			937/1530
15	Elvasi (?) Hatun	Evlatlık			
16	Divane Yusuf	Avarız	3.000	300	
17	Arpacı Mehmed Bey bin Ali	Avarız	1.000	100	
18	Serablu Hatun	Evlatlık	5.000	740	934/1527
19	Hacı Turan bin Abdullah	Evlatlık			
20	Hacı Etmekci bin Abdullah	Mescid		396	
21	Namalum	Kuyu		120	
22	Kara Ali	Evlatlık		180	
23	Merhum Çavuş Bey	Cüz	1.000	100	
24	Haydar Bey bin Abdullah	Cüz	7.000	700	
25	Haydar Bey bin Abdullah	Avarız			
26	Haydar Bey bin Abdullah	Evlatlık			
27	Ali bin Hamza	Mushaf			
Mahalle-i Mescid-i Arabacı Ahmed der kurb-ı Mescid-i Çukalcı					
1	Mescid-i Arabacı Ahmed	Mescid		480	
2	Namalum	Mescid			
3	Fatma	Müslüman		120	
4	Ayşe Hatun	Mescid			
5	Hatice binti Kasım	Evlatlık			909/1503

6	Silahtar İskender	Mescid		360	
7	Zaviye-i Şeyh Hayreddin	Zaviye			
8	Merhum Güdük Ahmed Paşa	Mezarlık			870/1465
9	Çeni Turhan bin Abdullah	Fukara			
10	Zaviye-i Kıyık Dede	Zaviye		1.006	
11	Kıyık Dede	Mezarlık		100	
12	Kıyık Dede	Evlatlık			
13	Kıyık Dede	Evlatlık			
14	Kıyık Dede	Evlatlık			
15	Kıyık Dede	Evlatlık		300	
16	Glçicek Hatun	Saka		24	
17	Ali Bey bin Timurtaş	Zaviye		240	
18	Zaviye-i Bayezid Çelebi bin Hamza Bey	Zaviye		10.000	
19	Zaviye-i şir Ali Kalenderi	Zaviye			
20	Çilekeş Süleyman	Hatm	1.000	100	
21	Mahmud	Mescid		72	
22	Divane Yusuf	Avarız	5.000	500	
23	Mehmed Çelbi bin Kutbeddin	Avarız	1.110	111	
24	Cerrah Eşref bin İvaz	Fukara			
25	Veli Kethda	Cz	9.000	900	
26	Sinan Bey bin Abdullah	Evlatlık			937/1530
27	Sultan Hasan	Mezarlık			
28	Mescid-i Mehmed Çelebi bin Mevlana Rkneddin eş-şehr	Mescid	37.000	3.700	
29	Fatma binti Kasım	Yasin	3.200	320	
30	Hrmz	Yasin	2.000	200	
31	Çavdar bin Memi	Mescid	300	30	
	Mahalle-i Mescid-i Umur Bey				
1	Mescid-i Umur Bey	Mescid		24	
2	İnc Hatun	Cz			
3	İlyas bin İbrahim	Kuyu	2.000	200	
4	Hseyin bin Abdullah	Mescid	500	50	
5	Doğan bin İlyas	Kazan			
6	Namalum	Kazan			
7	Durmuş bin Abdullah Atik	Evlatlık			

8	Has Melek Hatun	Evlatlık			
9	Gülbacı	Evlatlık			
10	Tutu binti Abdullah	Evlatlık			933/1526
11	Huri binti Hafız Mehmed	Evlatlık		120	951/1544
12	Hüseyin bin Abdullah el-Kalanisi	Evlatlık			926/1519
13	Divane Sinan	Avarız	2.000	200	
14	Ali bin İlyas	Cüz	1.500	150	946/1539
15	Zaviye-i Abdurrahman	Fukara			
16	Hamza bin Ahmed eş-Şerbeti	Zevcesi	3.600	360	950/1543
17	Hamza bin Ahmed eş-Şerbeti	Cüz			954/1547
18	Hamza bin Ahmed eş-Şerbeti	Kuyu		500	
19	Muallimhane-i Mehmed Çelebi bin İskender	Muallimhane		3.600	948/1541
20	Sekban Ali	Pasban	7.000	700	976/1568
21	Ayşe binti Hamza	Evlatlık			951/1544
22	Hamza bin Ahmed	Mescid	2.000		
Mahalle-i Daye Hatun					
1	Mescid-i Daye Hatun ¹²⁵	Mescid	10.000	11.350	
2	Gülbahar Hatun	Kazan			
3	Namalum	Kazan			
4	Kasım Bey bin Hasan Paşa	Muallimhane	10.000		
5	Divane Sinan Bey	Avarız	2.000	200	
6	Muallimhane-i Mahmud Çelebi el-Defteri	Muallimhane			
7	Zaviye-i Turgud	Zaviye			
8	Kasım Bey bin Hasan	Evlatlık			943/1536
9	Kasım Bey bin Hasan	Mescid			953/1546
10	Kasım Bey bin Hasan	Aşr	2.000	200	930/1523
11	Namalum	Fukara			
12	Hacı Kasım Bey bin Hasan	Cüz			
Mahalle-i Mescid-i Veliyyüddin					
1	Mescid-i Veliyyüddin	Mescid		1.140	
2	Katib Yusuf	Kazan		111	
3	Ayşe Hatun	Kazan			
4	Tenrivirmiş	Kazan			

¹²⁵ Mescid camii olmuştur.

5	Namalum	Fukara			
6	Tenrivirmiş	Pınar			
7	Ayşe Hatun binti İlham	Evlatlık			948/1541
8	Ayşe Hatun	Avarız	1.000	100	
9	Ayşe Hatun binti Mehmed	Hatm			964/1556
10	Ayşe Hatun binti Abdullah	Avarız	1.000	100	
Mahalle-i Mescid-i Sufi Bayezid					
1	Mescid-i Sufi Bayezid	Mescid		24	
2	Koska Ali Bey	Çeşme	500	50	
3	Koska Ali Bey	Mescid		18	
4	Koska Ali Bey	Kuyu			
5	Tur Ali	Saka			
6	Masume Hatun	Evlatlık			
7	Hacı Doğan bin Abdullah el-Harra	Evlatlık			
8	Mustafa bin Yusuf	Evlatlık			
9	Mihri binti Yusuf	Evlatlık		180	
10	Börekci Mehmed	Kuyu	1.000	100	
11	Hacı Karagöz bin Abdullah	Cüz		400	
12	Yavrunur Kasım	Saka	2.000	200	
13	İbrahim eş-Şerbeti	Mescid			906/1500
14	Turgud	Evlatlık			
15	Namalum	Kazan			
16	Oruc bin Hamza	Saka		180	926/1519
17	Devlet binti Abdullah	Evlatlık			951/1544
18	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
19	Kasım Bey bin Abdullah	Evlatlık			974/1566
20	Bali bin Abdullah	Evlatlık			954/1547
Mahalle-i Mescid-i Hazinedar Sinan Bey ma'a Mescid-i Emin Çelebi					
1	Mescid-i Hazinedar Sinan Bey	Mescid		1520	
2	Hafsa Hatun	Evlatlık			
3	Melek binti Yunus	Evlatlık		120	
4	Hacı Hayreddin atik-i Merhum Sultan Murad Han	Evlatlık	3.000		
5	Mehmed Bey	Kazan			

6	Hacı Mustafa	Kazan			
7	İncü Hacı	Kazan			
8	Reyhan	Mescid			
9	Kameri binti Abdullah	Evlatlık			914/1508
10	Muallimhane-i Nasuh Bey Mirliva Taşılı der kurb-ı Cami-i Ali Paşa	Muallimhane	40.000	4.000	
11	Cami-i Mahalle-i Paşa ma'a Zaviye-i Çilehane der kurb-ı Saray-ı Atik	Camii ve Zaviye			
12	Fatma binti Ali	Saka	2.000	200	
13	Mehmed Emin bin Abdullah	Evlatlık			932/1525
14	Hacı Mustafa bin Karagöz	Cüz	10.000	1.000	964/1556
15	Hacı Mustafa bin Karagöz	Evlatlık			931/1524
16	Habibe binti Hacı Durmuş zevce-i Hacı Mustafa	Saka	3.000	300	935/1528
17	Hacı Hüseyin bin Abdullah	Evlatlık			932/1525
18	Zehra binti Abdullah	Evlatlık			944/1537
19	Hüseyin bin Abdullah	Evlatlık			
20	Divane Yusuf	Avarız	5.000	600	
21	Sitti Hatun binti Süleyman Bey	Evlatlık			926/1519
22	Yusuf bin Abdullah	Evlatlık		150	
23	Hacı Abbas bin Abdullah	Mescid			
24	İsteri Hatun	Muallimhane			
25	Mevlana Emin Mehmed Çelebi bin Mevlana Cafer Çelebi	Muallimhane	50.000	17.741	
26	Emin Çelbi bin Cafer Çelebi	Mescid	30.000	3.000	900/1494
27	Hadice binti Bayezid	Evlatlık			967/1559
28	Hasan bin Hızır	Yasin ve Cüz	10.000	1.000	967/1559
29	Mustafa Bey bin Abdullah	Evlatlık			951/1544
30	İnci binti Abdullah	Müdebbire			976/1568
31	Hasan bin Hızır	Evlatlık	30.000		969/1561
	Mahalle-i Gülbahar Hatun				
1	Mescid-i Gülbahar Hatun	Mescid	7.000	672	
2	Şirin binti Abdullah	Saka	2.500	200	892/1486
3	Ebu Bekir Abdullah	Salih Kişi		72	899/1493
4	Divane Yusuf	Avarız	1.500	150	

5	Baba bin Abdullah	Saka		300	
6	Baba bin Abdullah	Evlatlık		480	929/1522
7	Mustafa Bey	Salih kişi	40.000	800	973/1565
8	Veli bin Mehmed	Evlatlık		960	
Mahalle-i Mescid-i Zevce-i İbrahim Paşa					
1	Mescid-i Zevce-i Huri Hatun binti Hızır Bey	Mescid	4.000	8.826	
2	Mehmed bin Kasım	Evlatlık			
3	Yunus bin Selim Molla Ömer	Evlatlık			
4	Gülbahar Hatun binti Abdullah	Evlatlık			
5	Gülşah binti Abdullah	Evlatlık			
6	Ali Dede bin Abdullah	Zevcesi		96	
7	Ayşe binti Abdullah ve Hallac Resul zevci	Mescid			
8	Bülbül Hatun binti Abdullah	Evlatlık			951/1544
9	Tutu binti Abdullah	Evlatlık			930/1523
10	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
11	Sami Hatun binti Ali	Evlatlık			
12	Gülnaz binti Abdullah	Evlatlık	1.500	24	
13	Servinaz binti Abdullah	Zevcesi			944/1537
14	Şeyh Piri Halife bin Hacı Ramazan	Evlatlık			936/1529
15	Fatma Halide	Hatm			
16	Sehi Hatun binti Tahsin zevce-i Hacı Hasan	Cüz	10.000	1.000	932/1525
17	Sitti Hatun binti Tahsin	Cüz	10.500	840	
18	Muallimhane-i Hacı İshak	Muallimhane			
19	Hasan bin Abdullah	Evlatlık			965/1557
20	Mehmed bin Şirmerd	Evlatlık			962/1554
21	Selver binti Abdullah	Zevci			952/1545
22	Emine binti Akca	Evlatlık			962/1554
23	Çadbula	Avarız	5.000	500	
Mahalle-i Çokalcı					
1	Mescid-i Mehmed Bey bin Ali Bey	Mescid	30.000	646	938/1531
2	Eyüb Mehmed Bey bin Ali Bey	Cüz	20.000	2.160	
3	Demur	Evlatlık		36	
4	Daye Hatun	Mescid		36	
5	Ahmed bin Abdullah es-Sufi	Saka		400	

6	Ahmed bin Abdullah es-Sufi	Zevcesi		920	
7	Derviş Ali	Mushaf			
8	Hacı Ali	Saka			
9	Şahdane binti Abdullah	Mescid			
10	Melek Bula	Fukara			
11	Hafsa Hatun	Kazan			
12	Hacce Selime Hatun	Kazan			
13	Hacı Ahmed	Kazan			
14	Melek Bula	Kazan			
15	Değirmenci Ahmed	Köprü	1.000	2.400	
16	Döndü binti Sadık	Evlatlık			
17	Bülbül binti Abdullah	Cüz	10.000	1.000	
18	Tatar Hüseyin bin Abdullah	Cüz	7.000	1.162	
19	Hüseyin Bey bin Abdullah es-Sipahi	Aşr			932/1525
20	Mehmed bin Abdullah	Saka	2.000	380	922/1516
21	Torbacı Topal Hamza	Fukara		72	
22	Divane Yusuf	Avarız	3.000	300	
23	Ali Bey	Cüz	4.000	400	
24	Hale Hatun	Zaviye			
25	Muallimhane-i Etmekci	Muallimhane		1.869	
26	Hadice binti Sinan el-Hayyar	Cüz	6.000	600	921/1515
27	Münevvere binti Abdullah	Yasin	2.000	200	900/1494
28	Fatma binti Derviş	Cüz	3.000	300	
Mahalle-i Messcid-i Derviş Ali der kurb-ı Medrese-i Ali Bey					
1	Mescid-i Derviş	Mescid		340	973/1565
2	Tenrivirmiş bin Abdullah es-Subaşı	Cüz	10.000	1.000	
3	Ayşe	Hatm	500	50	
4	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
5	Ayşe binti Abdullah	Evlatlık			935/1528
6	Boyacı	Cüz	8.500	850	
7	Cennet binti Karaca	Mescid	500	50	
8	Kara Çoban	Mescid	300	30	
9	Muslihiddin bin Abdullah	Evlatlık	1.700		920/1514
10	Hasan bin Abdullah el-Muytab	Evlatlık	500		
11	Hüseyin	Hatm			

12	Nigar binti Abdullah	Müdebire			
13	Ali Atik Kara Doyar	Mescid	300	30	
14	Sarra Hamza	Mescid			
15	Hacı Musa	Cüz	10.000	1.000	969/1561
16	Tenrivirmiş bin Abdullah	Mescid	1.000	100	903/1497
17	İlyas	Hatm	500	50	
18	Ayşe Hatun	Avarız	1.000	100	
19	Selver binti Abdullah	Avarız	1.000	100	
Mahalle-i Mescid-i Kara Bulud					
1	Mescid-i İbrahim bin Abdullah eş-Şehr-i bin Kara Bulud	Mescid		7.860	
2	İbrahim bin Abdullah eş-Şehr-i bin Kara Bulud	Muallimhane	40.000	1.864	
3	Hüssam Bey bin İlyas	Mescid		120	
4	Fatma Hatun	Mescid		120	
5	Hüssam Bey bin İlyas	Cüz	10.000	1.000	
6	İlyas bin Abdullah	Saka		50	
7	Ayas bin Abdullah	Evlatlık			892/1486
8	Kara Baba bin Abdullah	Evlatlık			
9	Hacı İbad	Belirtilmemiş		18	
10	Rabia Hatun binti Mehmed Bey	Mescid			952/1545
11	Rabia Hatun binti Mehmed Bey	Cüz	4.000	400	
12	Hüseyin bin Abdullah	Mescid		120	950/1543
13	Bodur binti Abdullah	Mescid		142	931/1524
14	Divane Yusuf	Avarız	1.000	100	
15	Fatma binti Abdullah	Evlatlık			936/1529
16	Tur Paşa binti İshak	Cüz			935/1529
17	Namalum	Medine-i Münevvere			
18	Çırakçı Hüsam	Zaviye	10.000	1.000	
19	Hadice binti İlyas	Evlatlık			967/1559
20	Ferhad Bey	Avarız	2.500	250	
21	Mahmud Ağa	Pasban	3.000	300	

Mahalle-i Mehmed Ağa ma'a Mescid-i Hüsrev Ağa bin Abdullah					
1	Mescid-i Mehmed Ağa bin Abdullah	Mescid	4.000	1.480	
2	Mevlana Salih bin Musa	Cüz	20.000	2.000	
3	Hacı Ahmed bin Abdullah	Cüz	6.000	600	
4	Hacı Ahmed bin Abdullah	Kuyu	1.000	100	
5	Ayşe Hatun binti Mahmud Ağa	Evlatlık			
6	Şahi Hatun	Mescid			
7	Hadice Hatun zevce-i Aşçı Hacı	Cüz	3.000	300	938/1531
8	Zağanos I-Cerrah	Cüz	4.000	400	927/1520
9	Mescid-i Hüsyenin Paşa birâder-i Harrac Ali	Mescid		924	
10	Arpacı Hayreddin	Pınar		60	
11	Hacı Mehmed bin Binamiş	Cüz	11.000	1.100	
12	Ahmed	Evlatlık			
13	Hacı Kasım bin Abdullah	Evlatlık			
14	Hacı Kasım bin Abdullah	Cüz	5.000	500	902/1496
15	Said bin Karagöz Paşa	Cüz	10.000	1.000	
16	Hacı Said bin Arabacı	Cüz		220	
17	Hacı Mehmed bin Ali	Cüz	6.000	624	922/1516
18	Hacı İbrahim bin Abdullah	Cüz	6.000	600	917/1511
19	Ayşe Hatun binti Mustafa	Hatm	4.000	400	934/1527
20	Fatma Hatun bin Karagöz	Cüz	3.000	300	932/1525
21	Zeyneb Hatun binti Okcu Sinan	Cüz	4.000	400	931/1524
22	Hacı İlyas bin Hızır et-Tacir	Avarız	5.000	500	922/1516
23	Hacı İlyas bin Hızır	Müdebbire			
24	Divane Yusuf	Avarız	4.000	400	
25	Ümmi Hatun binti Sofi İlyas	Evlatlık			931/1524
26	Bülbül binti Abdullah	Evlatlık			935/1528
27	Hacı Kasım	Cüz	10.000	940	
28	Hacı Ali Neccar	Mescid	2.000	24	
29	Ali bin İlyas	Cüz	20.000	2.000	959/1551
30	Alâeddin bin Kara Bali	Cüz	1.000	100	955/1548
31	Alâeddin bin Kara Bali	Saka	3.000	300	959/1551
Mahalle-i Medrese-i Ali Bey bin Timurtaş					
1	Medrese-i Ali Bey	Medrese		23.242	

2	Kıllarcıbaşı Yakub Bey Mescidi Mahallesi'nde Sarrac Hacı	Evlatlık		120	
3	Hacı Davud	Zaviye			
4	Boyacı İbrahim	Mescid	10.000	1.000	
5	Kasım Çelebi bin İbrahim	Mescid	500	50	
6	Karagöz bin Abdullah	Evlatlık			889/1484
7	Ahmed bin Hasan	Cüz	4.000	400	
8	Mustafa ve Hızır bin Musa	Cüz	14.000	1.400	
9	Kasım bin Veli	Evlatlık			
10	Kasım bin Veli	Mescid		120	
11	Namalum	Mescid		120	
12	Hacı Temir bin Abdullah atık-i Mahmud	Cüz	15.000	1.500	922/1516
13	Hacı Temir bin Abdullah atık-i Mahmud	Köprü	10.500	1.050	
14	Gülşah binti Abdullah	Evlatlık			930/1523
15	Selver binti Abdullah	Evlatlık			927/1520
16	Mustafa Dede bin Mehmed	Evlatlık			926/1519
17	Han Paşa bin Umur Bey	Evlatlık		220	
18	Devlet binti Abdullah atike-i Hacı Bayezid	Evlatlık			882/1477
19	Kadem Hacı binti Abdullah atike-i Sinan	Evlatlık		120	910/1504
20	Hacı Ali bin Mustafa	Avarız	1.500	150	
21	Divane Yusuf	Avarız	1.500	150	
22	Hacı Halil bin Atmaca	Mescid			942/1535
23	Tutu Hatun	Mescid	1.500	150	923/1517
24	Fatma Hatun binti İlyas	Mescid	1.000	100	
25	Fatma Hatun binti İlyas	Cüz			965/1557
26	Server binti Abdullah	Evlatlık			977/1569
27	Su bin Abdullah	Evlatlık			972/1564
28	Kameri binti Abdullah	Evlatlık			920/1514
29	Kadembah binti Abdullah	Evlatlık			920/1514
Mahalle-i Mescid-i Üsküfcü Hayreddin					
1	Mescid-i Üsküfcü Hayreddin	Mescid	10.000	1.000	
2	Şehnevaz binti Abdullah atık-i Yusuf el-İbad	Hatm		300	888/1483
3	Gülbadam binti Abdullah	Evlatlık		144	
4	Gülbadam binti Abdullah	Evlatlık		132	881/1476
5	Üsküfcü Ayas bin Abdullah atık-i Hayreddin	Evlatlık			879/1474

6	Selver Melek binti Paşa	Evlatlık	800		
7	Yusuf en-Neccar	Mescid		110	
8	Adem bin Abdullah	Evlatlık		120	858/1454
9	Karagöz ve Gülbadam	Mescid		120	927/1520
10	Ali bi Mustafa	Evlatlık			919/1513
11	İskender bin Abdullah	Mescid		120	
12	Haccecik Cihan atike-i Emin Bey	Evlatlık			910/1504
13	Arabacı Ahmed	Evlatlık			
14	Gülşah Hatun	Evlatlık			
15	Melek Hatun	Evlatlık		120	
16	Namalum	Mescid			
17	Mehmed bin İlyas el-Hattat	Evlatlık	1.300		
18	Ayşe binti Şahin	Cüz	3.000	300	927/1520
19	Murad Subaşı bin Abdullah	Saka	2.000		
20	Zaviye-i Mescid-i Kemal	Zaviye			
21	Kemal	Evlatlık			
22	Mescid-i Çaşnigir Mehmed Bey	Cüz	3.000	348	
23	Mahmud bin Abdullah	Mescid	1.100		
24	Hüsni Hatun	Mescid			
25	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
26	Yusuf Bey el-Tercümani	Avarız	4.800	480	
27	Mehmed bin Mustafa	Cüz	4.000	400	933/1526
28	Muallimhane-i ve Medrese-i Mahmud bin Ahmed eş-Şehr	Muallimhane ve Medrese		744	
29	Mahmud bin Ahmed	Saka			
30	Mescid-i Zaviye-i Şeyh Sinan	Mescid ve Zaviye	3.000	330	
31	Halime Hatun binti Mustafa Paşa zevce-i Mevlana Adullkerim	Cüz	50.000	5.000	967/1559
32	Mevlana Şeyh Dede bin İlyas el-Mevlevi	Evlatlık	3.500		
33	Habib Hoca	Cüz	4.000	400	
34	Nefise Hatun	Saka	5.000	200	
35	Selime Hatun binti Mihr Hasan	Mescid	500	50	
36	Nigar Bacı binti Abdullah	Zaviye		140	932/1525
37	Yunus bin Abdullah el-İbad	Evlatlık			928/1521
38	Selime Hatun	Avarız	800	80	

39	Gülşah binti Abdullah	Evlatlık			976/1568
40	Yunus Bey bin Abdullah	Aşr			927/1520
41	Şirmerd bin Abdullah	Evlatlık			934/1527
42	Cennet Bacı	Evlatlık			
43	Sema binti Hüsam	Mescid, Medrese ve Zaviye	70.000	53.970	872/1467
44	Zaviye-i Pehlüvan Ali	Zaviye		4.562	
45	Melek binti Abdullah	Evlatlık			
46	Hacı Yahya bin Abdullah	Mescid			
47	Seli Han	Tamir	500		
48	Divane Yusuf	Avarız	5.000	500	
49	Nilüfer Hatun	Evlatlık			
50	İbrahim bin Abdullah	Evlatlık		240	
Mahalle-i Kuru Çeşme					
1	Mescid-i Merhum Yahya bin Hacı Davud	Mescid	12.000	400	
2	Şahdane atıke-i Harac Bali	Mescid		852	911/1505
3	Şeyh Mehmed bin Kemal	Evlatlık		362	
4	Alâeddin bin Yusuf	Evlatlık		720	
5	Alâeddin bin Yusuf	Cüz		516	927/1520
6	Hayreddin bin Abdullah es-Silah	Evlatlık	3.000	324	887/1482
7	Hayreddin bin Abdullah es-Silah	Cüz		132	
8	Hayreddin bin Abdullah es-Silah	Evlatlık			900/1494
9	Bezzaz Hasan atık-i Mustafa bin Bazarlu	Evlatlık		220	
10	Mehmed bin Firuz	Evlatlık		120	
11	Kameri Hatun atık-i Kadem Hatun	Evlatlık			871/1466
12	Silahdar Kasım	Evlatlık			
13	Mevlana Seferşah	Evlatlık		2.204	
14	Mevlana İbrahim bin İlyas	Evlatlık			
15	Mehdi Hatun binti Yahya	Cüz	25.000	2.620	
16	Muallimhane-i Koca Karban	Muallimhane	100.000	7.000	900/1494
17	Koca Karban	Evlatlık		2.000	
18	Merhum Saruca Paşa	Belirtilmemiş		1.320	
19	Ali Bey ibni Umur Bey ibni Saruca Paşa	Mescid		1.272	
20	Hayreddin	Evlatlık			941/1534

21	Sultani binti Abdullah	Evlatlık		192	
22	Mahi binti Hızır	Evlatlık		96	924/1518
23	Ali bin İbrahim	Evlatlık		252	901/1495
24	Hamza bin Abdullah	Evlatlık			953/1546
25	Kuyumcu Mustafa	Evlatlık			
26	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
27	İbrahim bin Mehmed	Avarız	5.000	500	975/1567
28	Hacı Sinan eş-Şehr	Mescid	777	77	
29	Hacce Hatun binti Hacı İlyas	Evlatlık			967/1559
30	Said Bekir bin Abdullah	Evlatlık			
31	Hacı Sinan bin Abdullah	Evlatlık			962/1554
32	Rüstem bin İskender	Evlatlık			956/1549
33	Hacı Rüstem bin İskender	Evlatlık			963/1555
34	Sema Hatun bin Abdullah	Evlatlık			963/1555
Mahalle-i Firuz Ağa					
1	Mescid-i Firuz Ağa	Mescid		2.078	852/1448
2	Ayna Bey bin Savcı	Mescid		120	
3	Hasan Paşa	Evlatlık			
4	Ayşe Hatun binti Ayna Beyi	Evlatlık			904/1498
5	Paşa Hatun	Evlatlık			
6	Mustafa	Evlatlık	2.000	36	
7	İncü Hatun	Evlatlık			
8	Gülşah Hatun binti Firuz Ağa	Cüz		18	
9	Seydi Ali bin Abdullah	Evlatlık		180	854/1450
10	Aslı binti Abdullah atike-i Tarakçı	Evlatlık	1.500	174	
11	Fatma binti Abdullah	Evlatlık		96	
12	Muhyiddin el-Attar eş-Şehr Çadircı Mehmed	Evlatlık			
13	Yakub bin Abdullah	Evlatlık		24	902/1496
14	Nefise binti Abdullah	Evlatlık		120	
15	Murad bin Kasım	Evlatlık		336	922/1516
16	Mehmed bin İsmail	Evlatlık		192	
17	Hacı Şirkara bin Abdullah	Kazan			
18	Hacı Sefer	Kazan			
19	Namalum	Kazan			
20	Bedreddin Halife	Kazan			

21	Hacı Hamza bin Abdullah	Evlatlık			
22	Hacı Evrenos bin Abdullah	Evlatlık			
23	Sarrafi Hamza	Saka		180	
24	Hacı Doğan bin Abdullah atike-i Hacı Mehmed	Evlatlık		3.000	
25	Musa Çelebi bin Yunus	Cüz	30.000	3.000	
26	Musa Çelebi bin Yunus	Musluk	8.000	600	
27	Musa Çelebi bin Yunus	Evlatlık		252	903/1497
28	Musa Çelebi bin Yunus	Evlatlık		120	
29	Musa Çelebi bin Yunus	Evlatlık		250	
30	Ayşe binti Mehmed	Evlatlık			
31	Hacı Hamza bin Abdullah	Evlatlık		720	
32	Arabacı Yakub	Cüz		2.262	
33	Tavasi Ahmed	Cüz	2.000	200	
34	Çadircı Hayreddin	Cüz		546	
35	Karagöz binti Abdullah	Evlatlık			896/1490
36	Leyla binti Abdullah	Evlatlık		120	938/1531
37	Sultan binti Abdullah	Evlatlık			
38	Sultan binti Abdullah	Cüz	58.000	5.800	
39	Mihrimah Hatun	Mescid	500	50	
40	Zahide binti Abdullah	Mescid	300	30	
41	İşci Mustafa bin Abdullah	Mescid	300	30	
Mahalle-i Mescid-i Mezid Bey					
1	Mescid-i Mezid Bey ¹²⁶	Mescid ve İmaret			
2	Hayreddin bin Salih	Evlatlık			
3	Hadice Hatun Zevce-i Hayreddin	Evlatlık			
4	Hadice Hatun Zevce-i Hayreddin	Cüz	12.000	1.200	
5	Tutu bin Ahmed	Evlatlık			
6	Ayşe Hatun zevce-i Abacı	Mescid	1.000		
7	Hacı Ahmed	Mescid	1.000	100	
8	Yakub bin Abdullah Atik	Evlatlık			
9	Tur Paşa binti Yakub	Hatm			
10	İsa Fakih	Evlatlık			

¹²⁶ İmaret yazılan yerde tefsil olundu.

11	Derviş bin Abdullah el-Müezzın	Evlatlık			961/1553
12	Mevlana Kasım bin Abdullah	Evlatlık			934/1527
13	Balı Bey	Avarız	2.000	400	
14	Rabia Hatun	Mekteb			
15	Ayşe binti Hasan	Evlatlık			976/1568
Mahalle-i Mescid-i Selçuk Hatun					
1	Mescid-i Selçuk Hatun	Mescid		9.147	
2	Selime Hatun	Evlatlık		120	
3	Musa bin Mehmed el-Kassab	Evlatlık	5.400	534	976/1568
4	Musa bin Mehmed el-Kassab	Cüz	6.000	600	
5	Divane Sinan	Avarız	1.000	100	
6	Kassab Musa	Cüz	6.000	600	
7	Hurşid binti Abdullah	Avarız			963/1555
8	Ayşe Hatun binti Abdullah	Evlatlık			962/1554
Mahalle-i Mescid-i Noktacı-zâde					
1	Hamza bin Abdullah atık-i Sungur	Evlatlık			
2	Mevlana Mehmed bin Şehabeddin	Evlatlık			955/1548
3	Fatma binti Abdullah	Cüz	7.000	700	936/1529
4	Ayşe binti Abdullah	Evlatlık			
5	Hacı İlyas bin Abdullah	Evlatlık			
6	Hüsni binti Abdullah	Evlatlık		120	
7	Yeniceri Kemal	Mushaf			
8	Mahmud bin Abdullah el-Müezzın	Mescid		71	934/1527
9	İbrahim bin Evrenos	Zevcesi			
10	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	
11	Fatma Hatun	Avarız	1.000	100	
12	Yusuf bin Abdullah	Zevcesi			950/1543
13	Mescid-i Hoca Hacı İshak bin Abdullah	Mescid	65.000	7.099	
14	Hoca Hacı İshak bin Abdullah	Fukara	5.000		
15	Mahmud bin Ali	Avarız	2.000	200	
16	Hüsni binti Abdullah	Salih Kişi			973/1565
17	Veli bin Mehmed	Evlatlık		960	
Mahalle-i Mescid-i ve Medrese-i İsmail Bey					
1	Mescid-i İsmail Bey ve Medrese	Mescid ve Medrese	27.710		

2	İncü Hatun binti Abdullah	Evlatlık			
3	Hallac Hamza	Evlatlık			
4	İbrahim es-Silahi	Kuyu	1.000	100	
5	Has Murad	İmaret			
6	Divane Yusuf	Avarız	1.000		
7	Şahzade Hatun binti Ayna Bey	Evlatlık			
Nahiye-i İbrahim Paşa					
1	İmaret-i Merhum İbrahim Paşa	İmaret		35.678	866/1461
2	Medrese-i Merhum İbrahim Paşa	Medrese	35.000	13.362	862/1457
3	Cami-i Merhum İbrahim Paşa	Camii		2.386	869/1464
4	Merhum İbrahim Paşa	Zaviye		2.274	870/1465
5	İbrahim Paşa	Cüz		1.882	859/1454
6	Muallimhane-i İbrahim Paşa	Muallimhane		2.360	
7	İbrahim Paşa	Saka		240	
8	Methum Handi Hatun	Evlatlık			
9	Methum Handi Hatun	Evlatlık		120	
10	Methum Handi Hatun	Evlatlık			
11	Mescid-i Merhum Hadice binti İbrahim Paşa taraf-ı İmaret-i Yıldırım Han	Mescid		1.500	
12	Selime binti Abdullah	Evlatlık			972/1564
13	Tutu binti Abdullah	Evlatlık			976/1568
14	Herdem binti Ali	Mescid	1.000	100	963/1555
15	Hüsni binti Abdullah	Evlatlık			949/1542
16	İbrahim bin Abdullah el-Hattat	Evlatlık			923/1517
17	Hacı Şirmerd bin Abdullah	Kazan			
18	Şeyh Nureddin bin Mustafa	Evlatlık			
19	Ayna Beyi bin İshak el-Haffaf	Evlatlık			949/1542
20	Divane Yusuf	Avarız	3.000	360	
21	Hadice binti el-Hac Ahmed	Evlatlık		736	870/1465
22	Mehmed bin Bali Paşa el-Hayyam	Evlatlık		180	
23	Hacce Hatun binti Hamza	Evlatlık			
Mahalle-i Medrese-i Kadı ma'a Mescid-i Mehmed Çelebi					
1	Medrese-i Mescid-i Yakub Paşa	Medrese ve Mescid	24.160		
2	Devlet Hatun	Saka	1000	100	

3	Hacı Kemal bin Abdullah	Saka			
4	Karaca Hacı	Evlatlık	4000	956	
5	İncü Hatun	Evlatlık			
6	Selçuk binti el-Merhum Mehmed Çelebi bin el-Merhum Halil Paşa	Mescid		286	915/1509
7	Hundi Hatun binti Abdullah	Evlatlık			919/1513
8	Eslem Hatun Anası	Evlatlık			
9	Kamer binti Ahmed	Cüz	5000	500	926/1519
10	Mustafa Bey	Cüz	8000	800	
11	Ali bin Aydın	Yasin	2000	200	
12	Mahi binti Hüseyin	Cüz	8000	800	948/1541
13	Divane Yusuf	Avarız	1000	100	944/1537
14	Bakırcı Ahmed	Avarız	1500	150	
15	Servinaz Hatun	Avarız	1000	100	
16	Namalum	Mescid			
17	Namalum	Mescid			
18	Selime Hatun binti Sinan	Cüz	2000	200	
19	Mehmed bin Abdullah el-Habbaz	Mescid			
	Mahalle-i Mescid-i Yahşi Fakih				
1	Mescid-i Yahşi Fakih	Mescid	1000	5.158	
2	Yahşi Fakih	Evlatlık			862/1457
3	İncü Hatun	Mescid		120	
4	Hacı Süleyman bin Abdullah	Evlatlık			851/1447
5	Lütfullah bin Yusuf	Cüz		1020	
6	Ayşe Hatun binti Lütfi	Evlatlık	3800	72	
7	Hüseyin bin Ebu Bekir	Cüz ve Saka	3000	502	
8	Musa bin Abdullah	Cüz	20000	2.000	928/1521
9	Herdemşah binti Abdullah	Evlatlık			
10	Divane Yusuf	Kazan			
11	Ahmed Ağa	Kazan			
12	Divane Sinan Bey	Avarız	1000	100	
13	Hasan bin Abdullah	Evlatlık			970/1562
14	Gülgam Hatun	Hatm			
15	Hurşid binti Abdullah	Evlatlık			

Mahalle-i Mescid-i Hoca Ömer					
1	Mescid-i Hacı Ömer	Mescid		2.186	858/1494
2	Seydi Ali bin Dellal	Mescid	2000		
3	Seydi Ali bin Dellal	Mescid	800		
4	Hacı Süleyman bin Abdullah atık-i el-Merhum İsmail	Evlatlık		876	
5	Hacı Mehmed	Zevcesi		949	
6	Hacı Mehmed	Evlatlık	3510	480	
7	Hacı Mehmed	Saka		720	
8	Hayreddin	Evlatlık			
Mahalle-i Hacı İslam der-nezd-i İmaret-i İbrahim Paşa					
1	Mescid-i Hacı İslam	Mescid		78	
2	Turdu binti Mustafa	Evlatlık	100		
3	Nefise binti Abdullah	Evlatlık			945/1538
4	Şahi Hatun binti Burak	Evlatlık			950/1543
5	Divane Sinan	Avarız	1950	195	
6	Gülbadam	Evlatlık			939/1532
7	Tutu binti Abdullah	Avarız	2000	200	965/1557
8	Hacı Turgud bin Halil	Avarız	500	50	974/1566
9	Fatma Hatun binti Abdullah	Avarız			973/1565
10	Hüsni Hatun binti Mahmud	Avarız	500	50	973/1565
11	Tutu binti Abdullah	Evlatlık	500	50	963/1555
12	Ali bin Kasım	Evlatlık			967/1559
13	Seydi Bey bin Abdullah	Evlatlık			959/1551
14	Pasban Receb	Avarız	300	30	
15	Ağacı	Avarız	300	30	
Mahalle-i Kemal Paşa					
1	Mescid-i Ahmed Bey ibni Kasım Paşa	Mescid	40000	120	
2	Mescid-i Yancıkçı Şahin	Mescid			
3	Mescid-i Hacı Şehabeddin bin Abdullah atık-i Hasan Paşa	Mescid	12000	1.098	
4	İncü binti Abdullah atike-i Hacı Şehabeddin	Mescid		120	872/1467
5	Hacı Şahin Hasan Paşa	Evlatlık	4000		

6	Pirveze Hatun binti Abdullah	Mescid ve Fukara		240	892/1486
7	Üstad Hüseyin bin Hasan	Zevcesi			951/1544
8	Zahire binti Abdullah	Evlatlık		96	850/1446
9	Güleste binti Abdullah	Evlatlık		96	892/1486
10	Şirmerd bin Abdullah	Evlatlık			
11	Çiğdem binti Abdullah	Evlatlık			915/1509
12	Hasan Çelebi bin İlyas	Evlatlık			962/1554
13	Hasan Çelebi bin İlyas	Avarız	1000	100	960/1552
Mahalle-i Mescid-i Hafız Şemseddin					
1	Mescid-i Hafız Şemseddin	Mescid	2000	600	
2	Ayşe binti Süle	Mescid	500	60	
3	Tatarcı	Mescid	600	60	
4	Devlet binti Abdullah	Evlatlık			902/1496
5	Divane Yusuf	Avarız	4000	400	
6	Şehnevaz Hatun	Avarız	1000	100	
7	Fatma Hatun binti İbrahim	Aşr ve Yasin			
8	Hüseyin bin İsa	Mescid	500	50	
9	Hüseyin bin Abdullah	Mescid	500	50	965/1557
10	Ali bin Hamza	Mescid	200	20	
Mahalle-i Bedreddin el-Kadı					
1	Mescid ve Muallimhane-i Mevlana Bedreddin el-Kadı	Mescid ve Muallimhane	11.361		
2	Mevlana Mahmud bin Abdulkadir	Cüz	100000	9.100	
3	Selçuk Hatun	Atike		120	918/1512
4	Çömlekcı Hasan	Mescid		49	921/1515
5	Sadı bin Abdullah el-Kassab	Atike		48	
6	Sinan Bey bin Abdullah	Mescid		100	925/1519
7	Kemal bin İbrahim el-Hac	Evlatlık	800	36	
8	Devlet binti Abdullah	Evlatlık		390	868/1463
9	Rüstem bin Abdullah	Mescid		120	
10	Şemseddin el-İmam	Evlatlık		380	
11	Hacı İshak el-Kalanisi	Evlatlık			940/1533

12	Hacı İshak el-Kalanisi	Cüz	4.000	440	904/1498
13	Hacı İshak bin Abdullah el-Kalanisi	Saka ve Kuyu	2.500	250	909/1503
14	Fatma Hatun	Mescid	1.000	60	
15	Mahmud bin Abdullah	Evlatlık		930	
16	Seferşah el-Kadı	Cüz	30.000	3.000	
17	Divane Yusuf	Avarız	1.100	770	
18	Ahmed Çelebi bin Mehmed	Medrese		660	
19	Ahmed Çelebi bin Mehmed	Muallimhane	50.000	720	
Mahalle-i Mescid-i Mevlana Ali Fakih eş-Şehr be-Eski Kadı ve Köhne Kadı					
1	Mescid-i Mevlana Ali Fakih	Mescid	1.000	800	
2	Murad bin Seydi Ahmed	Saka ve Mescid	1.000	110	
3	Erhundi Hatun	Kazan			
4	Arab Hoca	Kazan			
5	Baline oğlu Süleyman Bey	Evlatlık	12.000		
6	Fatma binti Doğan	Tamir	1.000	200	907/1501
7	Fatma binti Doğan	Evlatlık			
8	Hacı Sungur bin Abdullah	Evlatlık			
9	Çiğdem binti Abdullah	Evlatlık	1.000		
10	İbrahim Paşa	Ehl-i ilm			
11	Mustafa bin Abdullah	Evlatlık			928/1521
12	Hacı İshak bin İbrahim	Cüz	23.000	3.000	930/1523
13	Hoca İshak	Cüz		5.820	
14	Muallimhane-i Hoca İshak	Muallimhane	40.000	4.000	942/1535
15	Hacı İbrahim bin Hoca İshak	Cüz ve Cami	33.000	4.720	952/1545
16	Divane Yusuf	Avarız	2.000	200	944/1537
17	Hamza	Avarız	1.000	100	
18	Ayşe binti Abdullah	Avarız	1.000	100	963/1555
19	Ayşe binti Abdullah	Mescid	500	50	
20	Şirmerd bin Abdullah	Cüz			955/1548
Mahalle-i Karaca Hacı					
1	Mescid Karaca Hacı	Mescid	3.000	180	
2	Hamza bin Abdullah	Mescid		1.000	
3	Hamza bin Abdullah	Mescid			

4	Gümüş Hatun	Evlatlık	2.000	2.200	
5	Balaban	Cüz	1.000	50	
6	Hacı Minnet bin Abdülkerim	Evlatlık			
7	Hacı Minnet bin Abdülkerim	Cüz	4.000	400	880/1475
8	Hacı Minnet bin Abdülkerim	Mescid	2.040	1.130	911/1505
9	Hacı Minnet bin Abdülkerim	Evlatlık			879/1474
10	Hacı Yusuf bin Abdullah atık-i Küçük İsmail	Yarım ¹²⁷	20.000	8.500	892/1486

Tablo incelendiğinde en fazla vakıf 91 adet ile Zincirli Kuyu Mahallesi'nde; en az vakıf ise bir adet ile Hadice Hatun Mescidi Mahallesi'ndedir. Hemen hemen her mahallede birer mescid vardır. Bunlar içinde her mescidin vakfı var iken, az önce belirtmiş olduğumuz Hadice Hatun Mescidi Mahallesi Mescidi ve Mümin Hoca Mahallesi Mescidi'nin vakfı yoktur. Bazı mahallelerde istisna olarak birden fazla mescid vardır. Örneğin Hafız Şemseddin Mescidi Mahallesi'nde mahalleye ismini verdiği bir mescid ve Mevlana Bedreddin Medresesi'nin yanında da bir mescid vardır. Diğer bir örnekte Kemal Paşa Mahallesi'nde Ahmed Bey ibni Kasım Paşa Mescidi, Yanıkçı Şahin Mescidi ve Hacı Şehabeddin bin Abdullah Atık-i Hasan Paşa Mescidi olmak üzere üç mescid vardır.

*1070 Numaralı Evkaf Defteri'*nde Kayıtlı Olan mahalleler ve bu mahallede bulunan vakıf sayıları Tablo VII'de gösterilmektedir

¹²⁷ Defterin son sayfasında yer alan bu vakıfla ilgili bilgiler yarımardır.

Tablo VII

1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde Kayıtlı Olan Mahallelerde Bulunan Vakıf Sayıları		
	Mahalle Adı	Vakıf Sayısı
1	Mahalle-i Mescid-i Saruca Paşa	15
2	Mahalle-i Cami-i Ayşe Hatun	11
3	Mahalle-i Mescid-i Bevvab Sinan	7
4	Mahalle-i Mescid-i Emirşah Çelebi bin Mihal Koca	28
5	Mahalle-i Mescid-i Ömer Bey zamime-i Emir Şah Çelebi	5
6	Mahalle-i Mescid-i Mehmed Çelebi ibni Mihal Koçi ma'a Cami-i Mesud Halife Muallimhane-i Kurra-i Ahmed Bey	24
7	Mahalle-i Mescid-i Has Murad	6
	Nahiye-i Yıldırım Han	
8	Mahalle-i Nefs-i Cami-i Yıldırım Han	21
9	Mahalle-i Kasım Hoca ma'ruf-ı Mahalle-i Selçuk zamime-i Yıldırım Han	3
10	Mahalle-i Mescid-i Merhum el-Hac Ahmed es-Sarraf	8
11	Mahalle-i Sarraf Hacı Ahmed	4
12	Mahalle-i Mescid-i Hadice Hatun	1
13	Mahalle-i Mümin Hoca	13
14	Mahalle-i Mescid-i Naib Hoca der kurb-ı İmaret-i Yıldırım Bayezid Han ma'a Mescid-i Sinan Bey atık-i Veliyyüddin	12
15	Mahalle-i Mescid-i Bülbül Hatun zamime-i Mahalle-i Naib Hoca	12
16	Mahalle-i Mescid-i Ma'ruf Hoca Mescid-i Hacı Mustafa el- İrfani	35
17	Mahalle-i Şeytan Karaca	10
18	Mahalle-i Mescid-i Kara Yakub	5

	Nahiye-i İmaret-i Emirgir Mihal Bey Abdurrahman	
19	Mahalle-i Nefs-i İmaret	22
20	Mahalle-i Mescid-i Şah Melek der kurb-ı İmaret-i Mihal tabi-i Mahalle-i Nefs-i Mihal	12
21	Mahalle-i Bezirci Hatun	14
22	Mahalle-i Mescid-i Sitti Hatun	17
23	Mahalle-i Mescid-i Timur Boğa	20
24	Mahalle-i Mescid ve Medrese-i Şah Melek der-Mukâbele-i Bab-ı Köprü	36
25	Mahalle-i Saçlu Ali der nezd-i Şah Melek	18
26	Mahalle-i Hacı Halil ed-Debbağ	33
27	Mahalle-i Mescid-i Şeyh Müslihiddin Halife nam-ı diğer Hoca Hasan tabi-i Debbağ Halil	52
28	Mahalle-i Mescid-i Ahi Hasan ed-Debbağ	27
29	Mahalle-i Hacı Hayreddin el-Attar der kurb-ı Darü'l-hadis tabi-i Nahiye-i Mihal	18
30	Mahalle-i İbni Arab Hacı Davud bin İlyas Zaviye-i Saru Şeyh ve ma'a Zaviye-i Derviş Mübarek der nezd-i Darü'l- hadis	44
31	Mahalle-i Hoca Bali nam-ı diğer Bazargan Bali	13
32	Mahalle-i Mescid-i Hoca Siyah der Dâhil-i Kala	18
33	Mahalle-i Mescid-i Noktacı Kara Bali nam-ı diğer Kamer Kapu	27
34	Mahalle-i Hammam-ı Yahşi Fakih Mescid-i Toközlüoğlu	15
35	Mahalle-i Mescid-i Toközlüoğlu	5
36	Mahalle-i Darbhane ma'a Mescid-i Balaban	10
37	Mahalle-i Mescid-i Veled-i Hacı İslam	6
38	Mahalle-i Hoca Bayezid	8
39	Mahalle-i Mescid-i Hacı Bedreddin	20
40	Mahalle-i Mescid-i Çelebioğlu	25
41	Mahalle-i Cami-i Kenise	35

42	Mahalle-i Hacı Doğan	20
43	Mahalle-i İbni Kahtalu	29
44	Mahalle-i Nefs-i Cami-i Atik	23
45	Mahalle-i Mescid-i Hamid Bey der Suk-ı Muytaban be-nezd-i Cami-i Kebir	15
46	Mahalle-i Mescid-i Fazlullah Paşa der kurb-ı Saray-ı Atik	16
47	Mahalle-i Sevindik Fakih	39
48	Mahalle-i Mescid-i Hacı Abdullah el-Bezzaz el-Maruf Tarakçı kurb-ı Cami-i Atik ma'a Mescid-i Yakub Kilarî	23
49	Mahalle-i Mescid-i Hızır Ağa	29
50	Mahalle-i Mescid-i Niş Doğan	9
51	Mahalle-i Mescid-i Hadım Balaban	13
52	Mahalle-i Mescid-i Hocagi	27
53	Mahalle-i Şehabeddin Paşa kurb-ı Saray-ı Atik	21
54	Mahalle-i Mescid-i Gendüm Gün	5
55	Mahalle-i Mescid-i Alemeddin	4
	Nahiye-i Cami-i Cedid eş-Şehr be-Üç Şerefeli	
56	Mahalle-i İshak bin Ali el-Mürşidi	20
57	Mahalle-i Mescid-i Baba Timurtaş Bey der kurb-ı Cami-i Cedid	38
58	Mahalle-i Mescid-i Arif Ağa	24
59	Mahalle-i Mescid-i Tavaşi Timurtaş	22
60	Mahalle-i Mescid-i Siyah Katibü'ç-çev Defterdar Sinan Bey dahi derlermiş	19
61	Mahalle-i Mescid-i Halil Acer	12
62	Mahalle-i Baba Timurtaş der kurb-ı Mescid-i Katib Çev	23
63	Mahalle-i Mescid-i Hücrat-ı Kümelioğlu der kurb-ı İmaret-i Beylerbeyi	2
64	Mahalle-i Mescid-i Deftin Ağa	10
65	Mahalle-i Mescid-i İmaret-i Mir-i Miran Sinan Bey	8
67	Mahalle-i Çakır Ağa der kurb-ı Sarracan be-kurb-ı Deliklü	15

	Kaya	
68	Mahalle-i Mescid-i Beyce der kurb-ı Hammam-ı Beylerbeyi	23
69	Mahalle-i Mescid-i Musa Çelebi bin Hoca Devlet Şah	16
70	Mahalle-i Mescid-i Sakca Murad	29
71	Mahalle-i Mescid-i Zağanos Subaşı eş-Şehr be-kurb-ı Kızıl Minare	18
72	Mahalle-i Mescid-i Merhum Çavuş Bey karib-i Cami-i Cedid	12
73	Mahalle-i Mescid-i Zevc-i Sinan Melek nam-ı diğer Gazi Şah Melek	28
74	Mahalle-i Mescid-i Arpacı Hamza	12
75	Mahalle-i Mescid-i Mevlana Fahreddin	6
76	Mahalle-i Zincirli Kuyu	94
	Nahiye-i Cami-i Sultan Murad Han	
77	Mahalle-i Nefs-i Cami-i Sultan Murad Han	26
78	Mahalle-i Mescid-i Su İlyas	7
79	Mahalle-i Mescid-i Mirahur Ayas Bey	14
80	Mahalle-i Berkuk Ağa	27
81	Mahalle-i Mescid-i Arabacı Ahmed der kurb-ı Mescid-i Çukalcı	31
82	Mahalle-i Mescid-i Umur Bey	22
83	Mahalle-i Daye Hatun	12
84	Mahalle-i Mescid-i Veliyyüddin	10
85	Mahalle-i Mescid-i Sufi Bayezid	20
86	Mahalle-i Mescid-i Hazinesdar Sinan Bey ma'a Mescid-i Emin Çelebi	31
87	Mahalle-i Gülbahar Hatun	5
88	Mahalle-i Mescid-i Zevce-i İbrahim Paşa	23
89	Mahalle-i Çokalçı	28
90	Mahalle-i Mescid-i Derviş Ali der kurb-ı Medrese-i Ali Bey	19
91	Mahalle-i Mescid-i Kara Bulud	21
92	Mahalle-i Mehmed Ağa ma'a Mescid-i Hüsrev Ağa bin	31

	Abdullah	
93	Mahalle-i Medrese-i Ali Bey bin Timurtaş	29
94	Mahalle-i Mescid-i Üsküfcü Hayreddin	50
95	Mahalle-i Kuru Çeşme	34
96	Mahalle-i Firuz Ağa	41
97	Mahalle-i Mescid-i Mezid Bey	15
98	Mahalle-i Mescid-i Selçuk Hatun	8
99	Mahalle-i Mescid-i Noktacı-zâde	17
100	Mahalle-i Mescid-i ve Medrese-i İsmail Bey	7
		23
	Nahiye-i İbrahim Paşa	
101	Mahalle-i İbrahim Paşa	
102	Mahalle-i Medrese-i Kadı ma'a Mescid-i Mehmed Çelebi	19
103	Mahalle-i Mescid-i Yahşi Fakih	15
104	Mahalle-i Mescid-i Hoca Ömer	8
105	Mahalle-i Hacı İslam der nezd-i İmaret-i İbrahim Paşa	15
106	Mahalle-i Kemal Paşa	14
107	Mahalle-i Mescid-i Hafız Şemseddin	10
108	Mahalle-i Bedreddin el-Kadı	19
109	Mahalle-i Mescid-i Mevlana Ali Fakih eş-Şehr be-Eski Kadı ve Köhne Kadı	20
110	Mahalle-i Karaca Hacı	10
Toplam		2.100

III. BÖLÜM

VAKIF KURUCULARI VE VAKIF YÖNETİMİ

A-VAKIF KURUCULARI

Edirne şehri, fetihten sonra dar bir yerleşim alanından yani Kaleiçi denilen mevkinin dışına taşarak kısa bir süre içinde genişleyip büyük bir şehir haline gelmiştir. Bu genişlemede vakıf müessesesinin büyük katkısı vardır. Edirne’de bu müessesinin gelişmesi ve buna bağlı olarak şehrin imar edilip şenlenmesinde özellikle padişahlar, devletin üst düzey yöneticileri ve yakınları önemli katkıda bulunmuştur. *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*’nde selâtin vakıfları kaydedilmediği için Edirne’deki selâtin vakıfları bu çalışmanın dışında tutulmuştur. Osmanlı ümerasından olan ve Edirne’de adına vakıf tesis edip şehrin büyümesinde etkili olanlardan bazıları aşağıda çıkarılmıştır.

1-Mihal Koçi Bey (Malkoç Bey): I. Murad ve belki de I. Bayezid devri ricalindendir¹²⁸. Edirne’de adına nahiye yani semt ve mahalle bulunmaktadır¹²⁹. Edirne’de mescid ve mahalleleri bulunan Emirşah Çelebi bin Mihal Koçi¹³⁰ ve Mehmed Çelebi ibni Mihal Koçi Beyler, Mihal Koçi Bey’in oğlu olmalıdır¹³¹.

2-Yakut Paşa: Yıldırım Bayezid ve oğulları döneminin önemli şahsiyetlerindendir. Emir Süleyman’ın vezirliğini yapmıştır¹³². Kadı Medresesi ve Mehmed Çelebi mahallelerinde medrese ve mescidi bulunmaktadır¹³³.

3-Şah Melek Paşa: Fetret Devri önemli şahsiyetlerindendir. Şah Melek Paşa, I. Mehmed’in kardeşleriyle giriştiği taht mücadelesinde I. Mehmed’in yanında yer almıştır. Ayrıca I. Mehmed ve II. Murad devrinde önemli görevlerde bulunmuş ve

¹²⁸ M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 22.

¹²⁹ *TD 1070*, s. 50.

¹³⁰ *TD 1070*, s. 9.

¹³¹ *TD 1070*, s. 14.

¹³² M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 23-26

¹³³ Mahalleler birleşik olarak kaydedilmiştir. Bkz. *TD 1070*, s. 438.

uzun süre Rumeli beylerbeyliği yapmıştır¹³⁴. Şah Melek Paşa'nın Mihal Bey semti yakınlarında mescidi ve adına mahallesi bulunmaktadır¹³⁵.

4-Umur Bey: Timurtaş Paşa'nın oğludur. I. Mehmed devrinde Anadolu beylerbeyliği yapmıştır. Daha sonra da II. Mehmed ölünceye kadar defterdarlığını yapmıştır¹³⁶. Muradiye'de adına mescid ve mahallesi bulunmaktaydı¹³⁷.

5-Zağanos Subaşı: İlk zamanlarda Edirne subaşılığı daha sonra II. Murad ve II. Mehmed'in vezirliğini yapmış bir devlet adamıdır¹³⁸. Kızılminare yakınlarında adına mescid ve mahallesi bulunmaktadır¹³⁹.

6-Mirimiran Sinan Bey: Diğer adıyla Sinanüddin Yusuf Paşa, önce Tırhala Beyi daha sonra Rumeli Beylerbeyliği yapmıştır¹⁴⁰. Edirne'de adına imaret, medrese, mescid ve mahallesi bulunmaktadır¹⁴¹.

7-Sufi Bayezid: Amasya ulemasından olup I. Mehmed'in hocalığını yapmıştır¹⁴². Edirne'de adını verdiği mahallede kızı Selime Hatun'un mescidi vardır¹⁴³.

8-Veliyyüddin bin İlyas Hüseyin: II. Murad devri kazaskerlik yapmış bir zattır¹⁴⁴. Edirne'de adına bir mescid ve mahallesi bulunmaktadır¹⁴⁵.

9-Timurtaş Paşa: Lala Şahin Paşa'nın vefatından sonra Rumeli beylerbeyi olmuştur¹⁴⁶. Edirne'de adına mescid ve mahallesi bulunmaktadır¹⁴⁷.

10-Çavuş Bey: II. Murad devri devlet adamlarındandır¹⁴⁸. Edirne'de adına mescidi ve mahallesi vardır¹⁴⁹.

11- Sitti Hatun: Şeyhülislam Zenbilli Ali Cemali Efendi'nin kızıdır¹⁵⁰. Edirne'de adına mescidi ve mahallesi vardır¹⁵¹.

¹³⁴ M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s 27-28.

¹³⁵ *TD 1070*, s. 54.

¹³⁶ Mehmet Süreyya, *Sicill-i Osmanî* (Çev. Seyit Ali Kahraman), V, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, s. 1642.

¹³⁷ *TD 1070*, s. 337.

¹³⁸ M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 29-30.

¹³⁹ *TD 1070*, s. 275.

¹⁴⁰ M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 30.

¹⁴¹ *TD 1070*, s. 257-258.

¹⁴² M. Süreyya, *a.g.e.*, V, 1662.

¹⁴³ *TD 1070*, s. 344.

¹⁴⁴ M. Süreyya, *a.g.e.*, II, s. 359.

¹⁴⁵ *TD 1070*, s. 343.

¹⁴⁶ M. Süreyya, *a.g.e.*, V s. 1635

¹⁴⁷ *TD 1070*, s. 221.

¹⁴⁸ M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 37.

¹⁴⁹ *TD 1070*, s. 278.

¹⁵⁰ M. Süreyya, *a.g.e.*, V, s. 1517.

12-Şehabeddin Paşa: II Murad devri vezirlerindendir¹⁵². Edirne’de adına mescid ve mahallesi vardır¹⁵³.

13- Mezd Bey: II. Murad’ın mirahurudur¹⁵⁴. Edirne’de adına mescidi, imareti ve mahallesi vardır¹⁵⁵.

14-Ayşe Hatun: Mehmed Çelebi’nin kızıdır¹⁵⁶. İstanbul Yolu üzerinde bir cami inşa ettirmiştir. Edirne’de bu caminin olduğu yerdeki mahalleye ve semte adını vermiştir¹⁵⁷.

15-Gülbahar Hatun: Yavuz Sultan Selim’in annesidir¹⁵⁸. Edirne’de adına mescid ve mahallesi vardır¹⁵⁹.

16-Selçuk Hatun: I. Mehmed’in kızı ve Varna’da şehit düşen Karaca Paşa’nın zevcesidir¹⁶⁰. Edirne’de adına mescid ve mahallesi vardır¹⁶¹.

17-Sevindik Fakih: II. Bayezid devri şeyhlerindendir¹⁶². Edirne’de adının verildiği bir mahalle vardır¹⁶³.

18-İbrahim Paşa: Çandarlı İbrahim Paşa’nın oğlu Halil Paşa’nın oğludur. II. Bayezid’in Sadrazamlarından olup H.905/M.1499/1500 yılındaki İnebahtı Seferi’nde şehit olmuştur¹⁶⁴. Bu İbrahim Paşa cömertliği ile ünlü olup her gün sofrasında altı yüz kişi doyurduğu belirtilmektedir¹⁶⁵. Edirne’de imareti, medresesi, camisi ve zaviyesi bulunmaktadır. Bu tesisin bulunduğu mahalle ve nahiyeye İbrahim Paşa’nın adı verilmiştir¹⁶⁶.

19-Daye Hatun: II. Mehmed’in sütannesidir¹⁶⁷. Edirne’de adına mescid ve mahallesi vardır¹⁶⁸.

¹⁵¹ TD 1070, s. 58.

¹⁵² M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 43.

¹⁵³ TD 1070, s. 206-207.

¹⁵⁴ M. Süreyya, *a.g.e.*, IV, s. 1091.

¹⁵⁵ TD 1070, s. 417.

¹⁵⁶ M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 46.

¹⁵⁷ TD 1070, s. 5-6.

¹⁵⁸ M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 46.

¹⁵⁹ TD 1070, s. 355.

¹⁶⁰ M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 47.

¹⁶¹ TD 1070, s. 420-421.

¹⁶² M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 50.

¹⁶³ TD 1070, s. 177.

¹⁶⁴ M. Süreyya, *a.g.e.*, III, s. 768.

¹⁶⁵ M. Süreyya, *a.g.e.*, III, s. 769.

¹⁶⁶ TD 1070, s. 428-436.

¹⁶⁷ M. T. Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 54-55.

¹⁶⁸ TD 1070, s. 340-341.

TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde kayıtlı iki bin yüz vakıf bulunmaktadır. Vakıf kurucuların birden fazla vakıf kurdukları tespit edilmiştir. Birden fazla vakıf kurdukları tespit edilebilen vakıf kurucuları çıkarıldığında vakıf kurucu sayısı bin sekiz yüz on ikiye düşmektedir.

Defterde kayıtlı olan Edirne'deki vakıf kurucularının cinsiyetlerine göre sınıflandırılması Tablo VIII'de gösterildiği gibidir. Bu sınıflandırmada her vakfın kurucusu ayrı ayrı ele alınmıştır. Bir vâkıf birden fazla vakıf kurmuşsa bile bunlar ayrı ayrı vakıf kurucuları olarak ele alınmıştır. Edirne'de kurulmuş olan toplam iki bin yüz vakfın bin dört yüz on bir tanesi erkekler, altı yüz otuz beş tanesi de kadınlar tarafından kurulmuştur. Elli üç tane vakfın kurucusunun isimleri verilmediği için kaç tanesinin kadın veya kaç tanesinin erkek olduğu tespit edilememiştir.

Tablo VIII

Vakıf Kurucuları	
Erkek Vakıf Kurucuları	1412
Kadın Vakıf Kurucuları	635
Bilinmeyen	53
Toplam	2100

Klasik olarak bütün toplumlarda yöneten ve yönetilenler olmak üzere iki ana tabaka mevcuttur. Bu durum Osmanlı Devleti için de geçerlidir. Osmanlı Devleti'nde toplum iki kısma ayrılmaktaydı. Birincisi yönetenler yani askerîlerdir. İkincisi ise yönetilenler yani onlara da reaya denilmektedir. Reaya ile askerîler arasındaki en belirgin fark, askerîlerin belirli bir hizmet karşılığında vergiden muaf olmaları ve muafiyetlerini gösteren ellerinde berat bulunmasıydı. Kısaca devlet görevlilerinin tümüne birden askerî denilmekteydi¹⁶⁹. Reaya ise vergi vermek, sefere katılmakla mükellefti. Reaya şehirde esnaf veya değişik hizmet sektörlerinde çalışmakla köylerde ise toprağı ekip biçmek ile meşgul olmaktadır. Osmanlı Devleti bu toplum

¹⁶⁹ Özer Ergenç, "Osmanlı Klasik Dönemindeki Eşraf ve A'yan Üzerine Bilgiler", *Osmanlı Araştırmaları*, III, İstanbul 1982, s. 107.

yapısını korumaya özen göstermekte ve buradaki amacın ise ekonomik olduğu açıkça anlaşılmaktadır¹⁷⁰.

İncelenen defterde vakfiye suretleri aynen kaydedilmediği için vakfiyede olan bilgilerin tamamı defterde yoktur. Bu bilgilerin eksik olması bazı istatistikî bilgilerin tam olarak yansıtılmasında engel olduğu düşünülebilir. İsim ve lakaplarından yola çıkarak iki bin yüz adet vakfın ancak dört yüz otuz beş tanesi hangi sınıfa ait olduğu tespit edilebilmiştir. İsimlerin yanında Tablo IX’de görüldüğü gibi dört yüz otuz beş vakıf kurucusunun iki yüz elli beş tanesi askeri sınıfına aittir. Bu sınıf içerisinde bulunan vakıf kurucularına bakıldığında ehl-i örf tarafından yüz elli bir, ehl-i ilm tarafından elli iki ve tarikat mensubu ve sâdât tarafından elli iki adet vakıf kurulmuştur. Bunların dışında yüz seksen adet vakıf reaya sınıfı tarafından kurulmuştur.

Tablo IX

İsim ve Lakapları Dikkate Alındığında Edirne’deki Vakıf Kurucuları		
Askeri (Seyfiye) Sınıf	Ehl-i Örf Tarafından Kurulan Vakıflar	151
	Ehl-i İlm Tarafından Kurulan Vakıflar	52
	Tarikat Erbabı ve Sâdât Tarafından Kurulan Vakıflar	52
Reaya Tarafından Kurulan Vakıflar		180
Toplam		435

a- Askeri Sınıf

Edirne Osmanlı Devleti’ne bir dönem başkentlik yapması ve devamında Avrupa’ya yapılan seferlerde üs olarak kullanması bu şehrin gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. Edirne şehrinin inkişafında en büyük rolü vakıflar üstlenmiştir. Edirne’deki vakıf kurucularının da büyük bir bölümü Osmanlı devlet kadrolarında yönetici vasfında olan askerî sınıfa aittir. Osmanlı Devleti’nde üst kademedede

¹⁷⁰ H. Yüksel, *a.g.e.*, s. 27.

bulunanlar Edirne’de pek çok vakıf kurmuşlar. Bu vakıf kurucularının bir kısmı bulunduğu mahalleye isimlerini vermişlerdir. Örneğin, Sultan Mehmed Han’ın kızı Ayşe Hatun, Edirne’de mescid inşa etmiş ve bu mescidin giderlerini karşılamak için bir vakıf kurmuştur. Bu vakıf eseri bulunduğu mahalleye ismini vermiştir¹⁷¹. Diğer bir örnekte Divan-ı Hümayun üyelerinden Defterdar Sinan Bey diğer adı Kâtip Çev, bu şehirde mescid inşa etmiş ve bu mescidin ihtiyaçlarını karşılamak için bir vakıf kurmuştur. Bu vakıf eseri de bulunduğu mahalleye ismini vermiştir¹⁷². II. Murad’ın mirahurlarından olan Mezid Bey Edirne’de mescid ve imaret inşa ettirmiştir. Mescid ve imaretin ihtiyaçlarını karşılamak için bir vakıf kurmuştur. Daha sonra bu vakıf eserinin bulunduğu mahalleye Mezid Bey Mescidi Mahallesi adı verilmiştir¹⁷³.

Askerî sınıfı kendi içerisinde ehl-i örf (seyfiye), ehl-i ilm (ilmiye) ve tarikat erbabı ve sâdât olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. İncelenen defterdeki askerî sınıf içerisindeki vakıf kurucularını bu üç grup içerisinde değerlendirildi.

1- Ehl-i Örf (Ehl-i Seyf)

Ehl-i örf, padişah haricinde kalan en yüksek devlet görevlilerinden en düşük devlet görevlileri içine alan sınıf için kullanılan bir tabirdir. Kılıç taşıdıkları için ehl-i seyf olarak da adlandırılan bu sınıfın görevi ülkede padişahın otoritesini sağlamaktır.

Bu incelemede vakıf kurucuları Osmanlı toplum yapısına göre sınıflandırırken “saray” ve “ehl-i örf” mensupları askerî sınıf içerisinde gösterilmiştir. Bu guruplar Osmanlı kanunnamelerinde de askeri sınıf olarak kabul edilmektedir¹⁷⁴.

Ehl-i örfün statüleri, idari kademedeki hiyerarşi ile doğru orantılıdır. Devletin en alt kademesinden en üst kademesine doğru çıktıkça itibarları, nüfuzları, sorumlulukları ve servetleri artmaktaydı. Ehl-i örf sınıfının en üst yetkililerini, padişah adına devletin adli, idarî ve yasama yetkilerini kullanan ve karara bağlayan “Divan-ı Hümayun” üyeleri oluşturmaktaydı. Ehl-i örf devletin hangi kademesinde yer alırsa alsın, padişahın emirleri doğrultusunda, devleti yönetmekle mükellefti.

¹⁷¹ TD 1070, s. 5.

¹⁷² TD 1070, s. 242.

¹⁷³ TD 1070, s. 417.

¹⁷⁴ Bu konuda Ö. Ergeç’in Ankara Şer’iyye Sicilleri’nden naklettiği bir fermenda “...evlâd-ı askerî ve sâdât külliyyen askerîdir ve mu’tak ve mu’takaları ve müdebber ve müdebbereleri ve mükâtib ve mükâtibeleri, askerinin zeveâtı askerîdir.” Bkz. *Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı, XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya*, Ankara Enstitü Vakfı Yayını, Ankara 1995, s. 214, dipnot 3; Ayrıca bkz. Hasan Yüksel, *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Hayatında Vakıfları Rolü (1585-1683)*, Dilek Matbaası, Sivas 1998, s. 29.

Kusur ve kabahatleri görüldüğünde görevden alınır; gerekirse başları dahi kesilir ve malları müsadere edilirdi¹⁷⁵.

Defterde vakıf kurucuları olarak ele aldığımız ehl-i örf hakkındaki elde edilen bilgiler aşağıdaki gibidir.

Tablo X

Ehl-i Örfün Kurmuş Olduğu Vakıflar	
Padişah Annesi	1 ¹⁷⁶
Padişah Sütanesi	1 ¹⁷⁷
Padişah Kızı	2 ¹⁷⁸
Padişah Hocası	1 ¹⁷⁹
Sadrazam	1 ¹⁸⁰
Vezir	3 ¹⁸¹
Sadrazam Kızı	1
Sadrazam Kölesi	1
Beylerbeyi	3 ¹⁸²
Defterdar	2 ¹⁸³
Kazasker	1 ¹⁸⁴
Mirahur	1 ¹⁸⁵
Hazinedar	1
Paşa	13
Paşa Kızı	2

¹⁷⁵ H. Yüksel, *a.g.e.*, s. 29.

¹⁷⁶ Yavuz Sultan Selim'in annesi Gülbahar Hatun'dur.

¹⁷⁷ Fatih Sultan Mehmed'in sütanesi Daye Hatundur.

¹⁷⁸ Bu iki padişah kızı I. Mehmed'in kızları Ayşe Hatun ile Selçuk Hatun'dur. Edirne'de Ayşe Hatun bir cami yaptırmış ve bu vakıf eserin bulunduğu mahalleye Ayşe Hatun adı ismini vermiştir. Bkz. *TD 1070*, s. 5; I. Mehmed'in diğer kızı Selçuk Hatun da Edirne'de mescid yaptırmış ve bu mescidin bulunduğu mahalleye Selçuk Hatun ismi verilmiştir. Bkz. *TD 1070*, s. 420-421.

¹⁷⁹ I. Mehmed'in muallimi Sofu Bayezid'dir.

¹⁸⁰ II. Bayezid'in sadrazamlarından Çandarlı İbrahim Paşa'dır.

¹⁸¹ Birincisi Emir Süleyman'ın veziri Yakut Paşa'dır. İkincisi II. Murad ve II. Mehmed'in vezirliğini yapmış olan Zağanos Subaşı'dır. Üçüncüsü II. Murad'ın vezirlerinden Şahabeddin Paşa'dır.

¹⁸² Birincisi II. Murad devri Rumeli Beylerbeyliği Şah Melek Paşa, İkincisi Rumeli Beylerbeyliği yapmış olan Mirimiran Sinan Bey, Üçüncüsü Rumeli Beylerbeyliği Timurtaş Paşa'dır.

¹⁸³ II. Mehmed'in defterdarlığını yapan Umur Bey'dir.

¹⁸⁴ II. Murad devri kazaskerlerinden Veliyyüddin bin İlyas'dır.

¹⁸⁵ II. Murad'ın mirahuru Mezid Bey'dir.

Paşa Oğlu	1
Bey	95
Bey Kızı	5
Ağa	10
Tavaşı ¹⁸⁶	1
Çaşnigir ¹⁸⁷	1
Kilerci başı ¹⁸⁸	2
Subaşı	2
Toplam	151

Ehl-i örfün kurmuş olduğu vakıflardan birkaç tane örnek vermek gerekirse II. Bayezid'in sadrazamlarından İbrahim Paşa Edirne'de önemli vakıflar kurmuştur¹⁸⁹. Kendi isminin verildiği nahiyede cami, medrese, muallimhane, imaret¹⁹⁰, zaviye, cüz ve saka vakfı kurmuştur. Bu vakıfların giderlerini karşılamak için aşığıdaki tabloda görüldüğü gibi akarlar vakfetmiştir. İbrahim Paşa kendisinin yanında eşi Huri Hatun binti Hızır Bey'de bir mescid inşa etmiş ve bu mescid için bir vakıf kurmuştur. Bu mescid daha sonra mahalleye adını vermiştir¹⁹¹.

¹⁸⁶ Tavaşı, kelime olarak hadım anlamına gelmekte olup Osmanlı sarayında bulunan haremağası ile aynı anlamda gelmektedir. Bkz. M.Z. Pakalın, *a.g.e.*, III, s. 422-424.

¹⁸⁷ Sarayda sofraya işlerine bakan kişiye verilen addır. Bkz. M. Z. Pakalın, *a.g.e.*, I, s. 230-231.

¹⁸⁸ Çaşnigir, sofraya hizmetlerini yapanlar hakkında kullanılan bir tabirdir. Bir kısmı padişahın şahsına mahsus pişecek olan yemeklerin levazımını hazırlar, bir kısmı da saray mutfağında pişen yemeklerin tevziinde hizmet ederlerdi. Bkz. M.Z. Pakalın, *a.g.e.*, I, s. 330.

¹⁸⁹ İ. H. Uzunçarşılı, *a.g.e.*, I, s. 544.

¹⁹⁰ Medrese talebelerine ve fakirlere yemek pişirilip yedirilen yerlere verilen addır. Diğer bir anlamıyla cami, medrese, hastane, aşhane misafirhane, hanigah, türbe, minare binaları teker teker olduğu gibi hepsine bir arada imaret olarak adlandırılmaktaydı. Bkz. M. Z. Pakalın, *a.g.e.*, II, s. 61.

¹⁹¹ TD 1070, s. 357.

Tablo XI

İbrahim Paşa'nın Kurmuş Olduğu Vakıflar ve Bu Vakıfların Akarları														
	Bağ	Bahçe	Dolap	Ev	Dükân	Hamam	Hücre	Kervansaray	Mahzen	Menzil	Yer	Nakit	Hâsıl	Vakfiye Tarihi
İmaret	17	1	8	1	15	1	16			2	2		35.678	866/1461
Medrese		1	2	1	14	1	18 ¹⁹²	1	1		1	35.000	12.562	862/1457
Cami			1		11		3				1		2.386	862/1457
Zaviye				3	11		1						2.274	870/1465
Cüz					11						2		1.882	859/1454
Muallimhane ¹⁹³		1											2.180	
Saka					2								240	

Sultan Mehmed Han'ın kızı Ayşe Hatun mescid inşa etmiştir. Bu mescidin ihtiyaçlarını karşılamak için de bir vakıf kurmuştur. Bu vakfa akar olarak dokuz dükkân, Hayrabolu'da bir hamam ve Yarhisar Kazası'na bağlı Zağana Karyesi'nin gelirini vakfetmiştir. Bu akarlardan dokuz dükkân ve hamamın geliri 5.000 akçe Zağna Karye'sinden elde edilen gelir ise 3.714 akçedir¹⁹⁴.

2- Ehl-i İlm (İlmiye)

Osmanlı Devleti'nde askerî sınıf içerisinde eğitim-öğretim ve adlî işleri yürüten ehl-i ilm sınıfıydı. Bu sınıfta bulunanlara “efendi” unvanıyla hitap edilirdi. Bu sınıf; mektep, medrese ve camilerde dinî konularda halka ve öğrencilere ders vermek, halka İslamî bilgiler vermek ve yeni ulema yetiştirmek, birleşik bir Müslüman toplumu oluşturmak ve şeriatı uygulamakla mükellefler¹⁹⁵. Bu durum onlara toplum içinde itibar kazandırmaktaydı.

¹⁹² Altısı oda

¹⁹³ Muallimhane için yüz yirmi yedi kitap ve bir tane Mushaf vakfedilmiştir.

¹⁹⁴ TD 1070, s. 5.

¹⁹⁵ Stanford Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye* (Çev. Mehmed Harmancı), I, İstanbul 1982, s. 190.

Tablo XII

Ehl-i İlimin Kurmuş Olduğu Vakıflar	
Kethüda ¹⁹⁶	1
Kâtip	7
Müderriş	1
Halife	4
Mevlana	16
Kadı	2
Naib	1
Hatip	1
İmam	7
Fakih ¹⁹⁷	7
Müezzin	4
Muarriş ¹⁹⁸	1
Toplam	52

Çavuş Bey Mahallesinde Mevlana Rükneddin bin Mehmed eş-Şehr el-Kadı H.903/M.1497 yılında bir muallimhane inşa etmiş ve bu muallimhanenin ihtiyaçları karşılamak için de bir vakıf kurmuştur. Muallimhane vakfı üzerinde ribâ ile işletilen 62.247 akçe görülmektedir. Ayrıca üç dükkân, bir yer vakfın akarlarındandır. Muallimhanede bir muallim, bir halife, iki cüzhan, bir mütevellî, bir nazır, bir kâtip, bir kayyım olmak üzere toplam sekiz görevli bulunmaktadır¹⁹⁹. Bu muallimhane vakfıyla ilgili ilginç bir örneğe tesadüf edilmiştir. Vâkıf iki evinin birini muallimhane olmasını diğersinin ise konut olarak muallime verilmesini şartlarında belirtmiştir. Muallim eğer bu konutta ikamet etmezse görevinden azlolunmasını belirtmiştir²⁰⁰.

¹⁹⁶ Büyük devlet adamlarıyla zenginlerin işlerini gören kişi hakkında kullanılan bir tabirdir. Halk arasında kâhya denilirdi. M.Z. Pakalın, *a.g.e.*, II, s. 251.

¹⁹⁷ Fakihlerin ilk dönem Osmanlı tarih yazarlarından Yahşi Fakih'in mahalleye adını veren bir mescid vakfı vardır. Ayrıca eşi Hadice Efendiye Hatun'un evlatlık vakfı vardır.

¹⁹⁸ Camilerde ve tekkelerde hayır sahiplerinin adlarını hayır ile anan müezzin ve derviş hakkında kullanılan bir tabirdir. Bkz. M.Z. Pakalın, *a.g.e.*, II, s. 551.

¹⁹⁹ TD 1070, s. 280-281.

²⁰⁰ (...Şart-ı vâkıf Çavuş Bey Mahallesi'nde olan evlerinin birisi mu'allimhâne olub ve birisinde mu'allim sâkin ola ve eğer sâkin olmazsa ta'limden azl oluna...) bkz. TD 1070, s. 281.

Vakfın buradaki düşüncesi muallimin daha iyi hizmet vermesi için muallimhanenin yakınında bulunmasının daha iyi olacağı düşüncesinden olmalıdır.

3- Tarikat Erbabı ve Sâdât

Tarikat erbabı ve sâdât, askerî sınıf içinde halka en yakın olan gruptur. Tarikat erbabı ve sâdâtın toplum üzerindeki saygınlığı manevî nüfuzlarından ve diğer askerî sınıf mensupları gibi, halka zulüm ve teaddileri olmamasından ileri geliyordu²⁰¹. Tarikat erbabı ve sâdâtın kurmuş olduğu vakıflar Tablo XIII’de gösterilmektedir.

Tablo XIII

Tarikat Erbabı ve Sâdâtın Kurmuş Olduğu Vakıflar	
Şeyhülislam Kızı	1 ²⁰²
Şeyh	15
Şeyh Eşi	1
Şeyh Oğlu	1
Şeyh Kızı	1
Seyyid	11
Sufî	3
Abdal	1
Derviş	7
Baba	5
Dede	3
Noktacı ²⁰³	2
Bevvab ²⁰⁴	1
Toplam	52

²⁰¹ H. Yüksel, *a.g.e.*, s. 35.

²⁰² Şeyhülislam Zenbilli Ali Cemali Efendi’nin kızı Sitti Hatun’dur.

²⁰³ Noktacı, imarethanelerde, medreselerde inzibat işlerine bakan memura verilen addır. Bkz. Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, 17. Baskı, Ankara 2000, s. 1009.

²⁰⁴ Bevvab Arapçada kapı bekçisi anlamına gelmekte olup Mevlana’nın türbedarına da bevvab denilirdi. Türbe kapılarını açıp kapamaları bu adla anılmasına sebep olmuştu. Son zamanlarda mektep kapıcıları da bevvab denilmekteydi. Bkz. M.Z. Pakalın, *a.g.e.*, I, s. 212; Edirne’de Bevvab Sinan adındaki şahıs bir mescid inşa etmiş ve bu mescidin giderlerini karşılamak için vakıf kurmuştur. Bu mescid bulunduğu mahalleye ismini vermiştir. Bkz. *TD 1070*, s. 7.

Tarikat erbabı ve sadâtn kurmuş olduğu vakıflardan birine örnek verilirse, Şeyh Muslihiddin Halife H.854/M.1450 yılında bir mescid inşa etmiş ve bu mescidin ihtiyaçlarını karşılamak için vakıf kurmuştur. Bu mescid daha sonra bulunduğu mahalleye adını vermiştir. Vâkif bu mescid vakfı için on bir oda, iki katlı ev ve bir dükkânı akar olarak vakfetmiştir²⁰⁵

b- Reaya

Reaya sınıfı, Osmanlı toplumunda en geniş ve en büyük tabakasını oluşturmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, Osmanlı Devleti'ndeki sosyal yapı yönetenler (askerî) ve yönetilenler (reaya) olmak üzere iki kısma ayrılıyordu ve devlet ekonomik ve politik sebepler yüzünden bu yapıyı bozmamaya çalışıyordu.

Osmanlı toplumunda reayayı, ikamet etmiş olduğu mekâna göre, şehirde oturanlar (muhtelif sanat erbabı ve ticaretle iştigal edenler); kırlarda yaşayanlar (köylüler veya çiftçiler) ve göçebeler diye tasnif etmek mümkündür²⁰⁶. İncelenen defterde yer Edirne merkez olması nedeniyle reaya içerisinde şehirde oturanlar (muhtelif sanat erbabı ve ticaretle iştigal edenler) bu çalışmayla ilgili olup kırlarda yaşayanlar (köylüler veya çiftçiler) ve göçebeler çalışmanın dışında kalmaktadır.

Bahaeddin Yediyıldız'ın XVIII. yüzyıl ve Hasan Yüksel'in XVII. yüzyıl vakıflarını örnekleme yöntemiyle seçme vakfiyeleri ele alıp incelemiş oldukları doktora tezlerinde elde edilen verilere bakıldığında reaya sınıfının askerî sınıfa göre çok az miktarda vakıf kurdukları tespit edilmiştir. XVIII. yüzyılda reayanın kurmuş olduğu vakıfların toplam vakıflar içindeki payı %10'dur. Bahaeddin Yediyıldız vakıf kurucuları içerisinde reaya sınıfının bu kadar az bir orana sahip olmasını halkın fakir olmasına ve ülkenin zenginlerinin büyük bir kısmının askeri sınıf içerisinde bulunmasına bağlamaktadır²⁰⁷. XVII. yüzyıldaki vakıf kurucuları içerisinde reaya sınıfının payı da % 0.95'tir²⁰⁸. *1070 Numaralı Evkaf Defteri*'nde reayadan vakıf kuranların oranı ise %11.66'dır.

Edirne'de reayanın kurmuş oldukları vakıflara bakıldığında ticaret erbabı ön plana geçmektedir. Bunda Edirne'nin merkezinde bulunan halkın tarımdan çok ticaretle uğraşmasının etkili olduğu söylenebilir. Reayanın kurmuş olduğu

²⁰⁵ TD 1070, s. 86.

²⁰⁶ S. Shaw, *a.g.e.*, s. 213 ve ayrıca bkz. Mustafa Akdağ, *Türkiye'nin İktisadî ve İçtimai Tarihi*, s. 119-129.

²⁰⁷ B. Yediyıldız, *XVIII. Yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi*, TTK, Ankara 2003, s. 164-165.

²⁰⁸ H. Yüksel, *a.g.e.*, s. 28.

vakıflardan birisi hakkındaki bilgiler şu şekildedir. Hacı Doğan Mahallesi'nde Kassab Musa bin Mehmed'in kurmuş olduğu evlatlık vakfı için ambarı ve evi olan sekiz göz değirmen, bir menzil, iki pare yer ve 30.000 akçe vakfetmiştir. Müteveli olarak kardeşinin oğlu Ömer bin Hasan'ı tayin etmiş ve bu görev karşılığı olarak mahsulden 1/5 oranında pay ayırmıştır. Ömer bin Hasan görevi sırasında 30.000 akçe zayi olmuştur. Kendisine sorulduğunda vakfa harcadığını belirtmiştir. Öldüğünde ise terekesine hükmedilmemiş. Bu evlatlık vakfı daha sonra fukaraya intikal etmiştir. Defterde vakfın yıllık geliri 25.000 akçe olarak kaydedilmiştir²⁰⁹.

Tablo XIV

Köle Kökenli Vakıf Kurucuları	
Atik ²¹⁰	27
Atike ²¹¹	33
Abdullah Oğlu	485
Toplam	545

Bir kişinin vakıf kurabilmesi için vakfettiği malın tam mülkiyetine sahip olması ve hür olması gerekmektedir. Köleler ancak özgürlüğüne kavuştuktan sonra vakıf kurabilmektedir²¹². Edirne'de vakıf yapabilecek kadar mülkiyete sahip olan birçok köle ve cariye özgürlüğüne kavuştuktan sonra önemli sayıda vakıf kurmuşlardır. Azat olmuş yirmi yedi köle ve otuz üç cariye vakıf kurmuştur. Köle ve cariyelerin isimleri değiştirilerek Arapça, Farsça ve Türkçe isimler kullanılırken baba adı olarak Abdullah kullanılması, babalarının Hıristiyan olduğunun delilidir. Fakat her baba adı Abdullah olanların Hıristiyan kökenli olması söz konusu değildir²¹³. Köle kökenli vakıf kurucuları Tablo XIV'de gösterilmektedir.

²⁰⁹ TD 1070, s. 157-158.

²¹⁰ Azat olunmuş erkek köle için kullanılır bir tabirdir. Bkz. F. Develioğlu, *a.g.e.*, s. 65.

²¹¹ Azat olunmuş kadın köle yani cariye için kullanılır bir tabirdir. Bkz. F. Develioğlu, *a.g.e.*, s. 65

²¹² Harp neticesinde veya para karşılığında satın alınan esirlerin erkeklerine köle, kadınlarına cariye denilmektedir. Bkz. M. Z. Pakalın, *a.g.e.*, I, s. 259.

²¹³ A. Yiğit, *a.g.e.*, s. 204.

Köle kökenli birinin kurduğu vakıflardan birine örnek verilirse, Mihal Koçi Mescidi Mahallesi'nde olan İbrahim'in azat ettiği, saraçlık mesleğini icra eden Mahmud bin Abdullah bir evlatlık vakıf yaptırmıştır²¹⁴.

B-VAKIF TEŞKİLATI

Hicret'in ikinci asrında İslam hukukunun tedvini için yapılan çalışmalar sırasında vakıfların yönetim yapısını düzenleyen hukukî esaslar nazari olarak oluşturulmaya başlanmıştır. Bu dönemden itibaren yazılan fıkıh kitaplarında vakıfların teşkilat yapısını belirleyen esaslar etraflıca anlatılmıştır²¹⁵.

Bu bölümde üzerinde durulacak olan husus, incelenen evkaf defterinde bulunan ve XVI. yüzyılda Edirne mahallelerinde kurulan vakıfların teşkilat yapısı hakkında bilgiler vermektir.

a- Yönetim Sistemi

Osmanlı Devleti bütün siyasî ve iktisadî güçlerini merkezî bir idare altında toplamaya çalışmaktaydı. Fakat vakıflar 1826 yılında Evkaf Nezareti'nin kuruluşuna kadar merkezî bir teşkilatla yönetilmiyordu. Vakıflar bu döneme kadar hükmi bir şahsiyete sahip olup her vakıf idari açıdan da bağımsız durumdaydı²¹⁶. Çünkü vakıf kurucuları kurmuş oldukları vakıflarının her türlü hukukî yapısını ve gayesini belirten bir "vakfiye" düzenlemektedirler. Vakıf kurucuları böylece vakıflarının yönetimini ve denetimini sağlayacak kişileri ve görevli sayısını kendileri belirlemektedir²¹⁷. Örneğin Mevlana Rükneddin bin Mehmed eş-Şehr kendisinin kurmuş olduğu muallimhane vakfının yönetimi için bir müteveli²¹⁸, bir nazır²¹⁹, bir kâtip, bir câbi²²⁰, bir muallim, bir halife²²¹, bir kayyım²²² ve bir şeyh tayin etmiştir²²³. Diğer bir vakfa baktığımızda ilk dönem Osmanlı tarih yazarlarından olan Oruc bin

²¹⁴ TD 1070, s. 10.

²¹⁵ B. Yediyıldız, *a.g.e.*, s. 175.

²¹⁶ B. Yediyıldız, *a.g.e.*, s. 176.

²¹⁷ H. Yüksel, *a.g.e.*, s. 55.

²¹⁸ Vakıf işlerini yönetmek ve yürütmek için atanan görevlidir. Bkz. A. Himmet Berki, , *Istilah ve Tabirler*, s. 43.

²¹⁹ Mütevellinin vakıf üzerindeki tasarruflarını denetlemek amacıyla vâkıf veya yetkili devlet temsilcisi tarafından atanan görevlidir. Bkz A. Himmet Berki, *a.g.e.*, s. 44.

²²⁰ Vakıf gelirlerini toplayan tahsildardır. Bkz. A. Himmet Berki, *a.g.e.*, s. 9.

²²¹ Buradaki anlamı muallimin yardımcısı anlamında kullanılmıştır.

²²² Camilerde temizlik işlerine bakan hizmetliye verilen addır. Bkz. M.Z. Pakalın, *a.g.e.*, II, s. 223.

²²³ TD 1070, s. 280-281.

Adil el-Kâtip'in saka ve cüz okunması için kendisinin kurmuş olduğu vakfa bir mütevellî ve bir de nazır tayin etmiştir²²⁴. Mütevellilik kadıya intikal ettiğinde mütevellî vekili olarak kâim-i makâm-ı mütevellî tayin edilmektedir. Hacı Doğan Mahallesi'nde H.846/M.1442 yılında kurulmuş olan Hacı Tenrivirmiş bin Abdullah Vakfı'nın mütevellîliği vakfiye şartları gereği kadıya intikal etmiştir. Kâim-i makâm-ı mütevellî olarak imam Mehmed tayin edilmiş ve vakfın paraları mütevellîye teslim edilmiştir²²⁵. Bazı vakıflarda hiç vakıf görevlisinin tayin edilmediği görülmektedir. Buna örnek Nefise binti Abdullah kendisinin kurmuş olduğu evlatlık vakfına mütevellî veya herhangi bir vakıf görevlisi tayin etmemiştir²²⁶.

Defterde vakıf kurucularının mütevellî tayinleri ile ilgili hükümlere daha yakından bakıldığında yapılmış olan tasnife göre, mütevellî tayin olunanların sayıları şöyle bir manzara arz etmektedir.

Defterdeki toplam iki bin doksan dokuz tane vakfın dokuz yüz on bir tanesine mütevellî tayin edilmiştir. Her vakıf birer tane mütevellî tayin edilmiş olup iki tane mütevellî tayin edilene de tesadüf edilmiştir. Mütevellisi olan dokuz yüz on bir vakfın doksan bir tanesi vakfi kurduklarında mütevellî olarak kendilerini şart koşmuşlardır. Vakıflara mütevellî olarak daha çok imam ve müezzinler tercih edilmektedir. Mütevellisi olan dokuz yüz on bir vakfın yüz on altı tanesinde imamlar ve yirmi yedi tanesinde de müezzinler mütevellîdir. Mütevellilik görevini yürütenlerin bir kısmı ücret almamaktadır. Ücret almayan mütevellî sayısı yirmi dördtür.

Mushaf, kazan, saçayak, kebab demiri gibi geliri olmayan sadece kullanım amaçlı olan vakıflara mütevellî tayin edilmemiştir²²⁷. Özellikle menzil, hane, dükkân gibi akar vakfedilen evlatlık vakıfların hemen hemen tamamına yakınına, vâkıflar mütevellî atamamış ve sadece tasarruf hakkı olanları belirtmişlerdir. Mütevellî tayin edilmeyen diğer vakıflara örnek verecek olursak Emirşah Çelebi bin Mihal Koçi Mescidi Mahallesi'nde Sinan Bey ibni Abdullah H.939/M.1532 yılında mahalle mescidinin imamı için sekiz dönüm bağ vakfetmiş, fakat bunun için herhangi bir mütevellî tayin etmemiştir²²⁸. Ayrıca Mümin Hoca Mahallesi'nde Hasan bin

²²⁴ TD 1070, s. 2.

²²⁵ TD 1070, s. 155-156.

²²⁶ TD 1070, s. 4.

²²⁷ Yetmiş üç kazan, bir kazan ve Mushaf, bir derzi ustası ve bir kebab demiri olmak üzere kullanım amaçlı yetmiş altı adet vakfa mütevellî tayin edilmemiştir.

²²⁸ TD 1070, s. 10.

Abdullah mahalle mescidinin tamir masrafları için ribâ ile işletilmek üzere altı yüz akçe vakf eylemiş fakat mütevellî atamamıştır²²⁹.

Mütevellilik bazı durumlarda kadıya geçmekte ve kadının yerine de vekil olarak başka birisi mütevellî olarak atanmakta idi. Hacı Doğan Mahallesi'nde H.846/M.1442 yılında kurulmuş olan Tenrivirmiş bin Abdullah Vakfı'nın evlatlık olan mütevelliliği kadıya intikal etmiştir. Vekil olarak kadının yerine de kaim-i makam-ı mütevellî tayin edilmiştir²³⁰.

b- Kontrol Sistemi

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan 1826 yılında Evkaf Nezareti'nin kuruluşuna kadar her vakıf genellikle özel bir idareye sahip olmasına rağmen, onların kontrolü, prensip olarak devlete düşen bir kamu göreviydi²³¹. Devlet hâkim olduğu toprakların her adlî-idarî bölgesinde otoritesi, devletin temsilcileri olan kadılar tarafından icra ediliyordu. Şer'î ve örfî kanunları uygulama hakkına sahip olan kadı, Osmanlı döneminde devletin idarî, malî, siyasî ve kültürel bütün müessese ve teşkilatlarının başmüfettişi idi²³².

Vakıflarda vakfın yönetiminden birinci derece sorumlu olarak atanan mütevellîlerin yanında vakıf işlerini denetlemek amacıyla nazır atanmaktadır. Vâkıf kimi nazır atayacağını vakfiyesinde belirtmektedir. Şayet belirtmemişse nazırlık görevi kadıya intikal etmektedir. Vâkıflar direkt olarak kadıyı nazır olarak da atayabiliyordu. Notacı-zade Mescidi Mahallesi'nde Vakf-ı Mescid-i Hoca Hacı İshak bin Abdullah kendisinin inşa etmiş olduğu mescid vakfının nezaretine ücretsiz olarak kadıyı tayin etmiştir²³³.

Vakıflarda yapılan alım satım işleri kadının izniyle yapılmaktadır. İncelenen defterde bununla ilgili pek çok örneğe tesadüf edilmiştir. Bunlardan Firuz Ağa Mahallesi'nde H.896/M.1490 yılında tesis edilen Karagöz binti Abdullah Vakfı'na ait harap olan menzilin enkazı kadının izniyle 1.800 akçeye satılmıştır²³⁴. Ayrıca

²²⁹ TD 1070, s. 35.

²³⁰ TD 1070, s. 154-155.

²³¹ B. Yediyıldız, *a.g.e.*, s. 186.

²³² Şinasi Altundağ, "Osmanlılarda Kadıların Şahsiyet ve Vazifeleri Hakkında", *VI. Türk Tarih Kongresi (26 Ekim 1961)*, TTK Basımevi, Ankara 1967, s. 346 vd.

²³³ TD 1070, s. 425.

²³⁴ TD 1070, s. 416.

İbrahim Paşa Zevcesi Mescidi Mahallesi'nde Gülnaz binti Abdullah Vakfı'na ait harabe halde olan menzilin enkazı kadının izniyle 1.500 akçeye satılmıştır²³⁵.

Kadı gerektiğinde gayrimenkullerden alınan kira fiyatlarını düzenleyebiliyordu. Firuz Ağa Mahallesi'nde Arabacı Yakup vakfına ait beş dükkân yanmış ve yerine dört dükkân inşa edilmiştir. Defter-i atikte önceki dükkânların aylık kirası 70 akçe kaydolmuş iken bu fiyat kadının emriyle 60 akçeye indirilmiştir²³⁶.

Şeyh Muslihittin Mahallesi'nde. Gülsen binti Abdullah vakfına ait fırın padişah emriyle mescide eklenmiştir²³⁷.

Vakfın yönetiminden birinci derecede sorumlu olan müteveli görevinde usulsüzlük yaptığı kadı tarafından görevden alabilmektedir. Mezid Bey Mahallesi'nde Hayreddin Zevcesi Hadice Hatun Vakfı'nın mütevellisi Hüseyin vakfa ait parayı zayi etmesi nedeniyle kadı tarafından görevden alınarak Ahmed isminde başka birisini müteveli tayin etmiştir²³⁸.

c- Yapılan Yolsuzluklar

1070 Numaralı evkaf defterine göre XVI. yüzyılda Edirne'deki vakıflarda önemli oranda yolsuzluğun yapıldığı görülmektedir. Bunlardan birkaç tane örnek vererek yapılan yolsuzluklar ve yolsuzluk yapanlara karşı verilen cezalar hakkında bilgi vermeye çalışılacaktır. Defterde kayıtlı olan vakıflarda yapılan yolsuzluklar, gayrimenkul geliri olanlardan daha ziyade ribâ getirisi olan vakıflardadır. Aşağıdaki örnekler XVI. yüzyılda Edirne'deki vakıflarda yapılan yolsuzluklar hakkında bize bir fikir verecektir.

Niş Doğan Mescidi Mahallesi'nde Merhume Fahrünnisa binti İshak Paşa cüz okunması için 40.000 akçe vakfetmiştir. 2.200 akçesi müteveli elinde zayi olmuştur. Bu nedenle müteveliye ne gibi işlem yapıldığı hakkında belgelerde bilgi mevcut değildir²³⁹.

Mezid Bey Mahallesi'nde Hayreddin Zevcesi Hadice Hatun cüz okunması için ribâ ile işletilmek üzere 12.000 akçe vakfetmiştir. Kimi müteveli tayin ettiği belirtilmemiş fakat defter-i atikte müteveli olarak Saruca Paşa müezzini Hüseyin kaydedilmiştir. Hüseyin'e vakfa ait olan para sorulduğunda Hüseyin ancak bana

²³⁵ TD 1070, s. 359.

²³⁶ TD 1070, s. 416

²³⁷ TD 1070, s. 91-92.

²³⁸ TD 1070, s. 418.

²³⁹ TD 1070, s. 199.

6.000 akçesi intikal etti diye cevap vermiş. Hüseyin elindeki 6.000 akçeyi de zayi etmesi nedeniyle kadı tarafından tevliyetten azledilmiştir²⁴⁰.

Vakıflarda zayi olan paralar zayi edenin yakınlarından temin edildiği görülmektedir. Emirşah Çelebi bin Mihal Koçi Mahallesi'nde H.933/M.1526 yılında kurulan Mustafa bin Abdullah Vakfı'na ait olan 600 akçe müteveli Hacı Ali elinde zayi olmuş ve zayi olan bu para evlattan temin edilmiştir²⁴¹.

Osmanlı Devleti'nde şer'iyeye sicillerinde ve belgelerde ender olarak rastlanan belgelerden birine *1070 Numaralı Evkaf Defteri*'nde rastlanılmıştır. Özellikle şer'iyeye sicillerinde işlenen suçlar ve kararlar verilirken işlenen suçlara karşı ne gibi ceza verildiğine dair pek bilgi verilmemektedir. Yapılan yolsuzluğa karşı ne cezası verildiği defterde verilmiştir. Bu belgenin aynısını aşağıdaki gibidir. "Vakf-ı Hacı Mehmed nâm kimesne altı bin akçe vakf idüb şart eylemiş ki rıbhından mescid-i mezbûre imamı ve müezzin ale's-seviye mutasarrıf olub vâkıf rûhı için isneyn ve hamsîn günlerde birer cüz okuyalar, Hacı Ali bin Mustafa müteveli ve imam ve müezzin nâzır olalar meblağ-ı merkûmun bin akçesi mezbûr Ali müteveli iken ekl idüb sonra taleb olunub mezbûr Hacı Ali'yi habs etmişler habsde fevt olub akçe zâyî' olmuş hâliyen bâkî 5.000 akçenin mütevellisi imam ve müezzindir mutasarrıf olub vâkıf (ın) rûh(u) için mezbûr cüzleri okurlar"²⁴². Yukarıda görüldüğü gibi müteveli Hacı Ali bin Mustafa vakfedilen 6.000 akçenin 1.000 akçesini yukarıda belirtilen tabirle yemiştir. Bu yolsuzluğa karşı müteveli Hacı Ali bin Mustafa hapse atılmış ve hapiste vefat etmesi nedeniyle 1.000 akçe zayi olmuştur. Yukarıda görüldüğü gibi yolsuzluğa karşı ceza verildiği ve bu cezalar içerisinde hapis cezasının da olduğu anlaşılmaktadır.

Vakıflarda yapılan yolsuzluklar para ile sınırlı değildir. Hocagi Mescidi Mahallesi'nde Mahmud bin Abdullah'ın vakfetmiş olduğu kazan, kızı Emine elinde olup teftişte kızı inkâr etmesi nedeniyle kazan kayıp olmuştur²⁴³.

Muarrif Hoca Mescidi Mahallesi'nde Hadice Hatun binti Hamza Vakfı'na ait menzil kadı izniyle 10.000 akçeye satılmış ve bu meblağ müteveli olan imam Mahmud elinde zayi olmuştur²⁴⁴. Yine aynı mahallede Gülbahar binti Abdullah Vakfı'na ait bir ev kadı izniyle 750 akçeye satılmış ve bu para da aynı müteveli olan

²⁴⁰ *TD 1070*, s. 418.

²⁴¹ *TD 1070*, s. 11.

²⁴² *TD 1070*, s. 81.

²⁴³ *TD 1070*, s. 203.

²⁴⁴ *TD 1070*, s. 47.

imam Mahmud elinde zayi olmuştur²⁴⁵. İki ayrı vakfın mütevellisi olan kişi iki vakıfta da yolsuzluk yapmıştır. Bu kişiye yapmış olduğu yolsuzluktan dolayı ne gibi ceza verildiği dair belgelerde bilgi mevcut değildir.

²⁴⁵ TD 1070, s. 47.

IV. BÖLÜM

İKTİSADÎ AÇIDAN VAKIFLAR

A) VAKIFLARIN GELİR KAYNAKLARI

Sürekli hizmet için kurulan vakıfların daimi bir gelir kaynağının olması zorunluluğu bilinmektedir. Bu bölümde *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*'nde kayıtlı olan vakıf gelirlerinin nelerden ibaret olduğu, ne tür gayrimenkullerin tercih edildiği ve ne kadar gelir elde edildiği sorusuna cevap aranacaktır.

1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde kayıtlı vakıf gelirleri içerisinde mesken, imalathane ve ticarethaneler önemli bir yer tutmaktadır. Gelirleri gayrimenkule dayalı vakıflar kadar, Edirne'de ticaretin gelişmiş ve paranın halk ve ticaret ehli arasında seyrinin fazla olması para vakıflarının kurulmasında etken olmuştur. Nakit paranın işletilmesiyle vakıflara önemli oranda gelir sağlanmıştır.

Edirne mahallelerinde bulunan vakıfların gelir kaynakları sadece Edirne şehri sınırları içerisinde bulunmamakta, başka şehir ve köylerde bulunmaktadır. II. Murat ve II. Mehmet devri vezirlerinden olan Zağanos Mehmed Paşa, kurmuş olduğu vakfın akarının bir kısmı Bursa şehrinde²⁴⁶. Zağanos Subaşı Mescidi Mahallesi'nde aynı addaki mescidin vakıf gelirleri Bursa'da bulunan vakıflardan sağlanırken defterin tutulduğu dönemden öncesi belirtilmemiş olmasına rağmen bu vakıf emlakının yandığı ve artık Zağanos Subaşı Mescid vakfına gelir gelmediği kaydedilmiştir. Defterin kaydedildiği dönemde gelirler kesilmiş olmasına rağmen daha önce mescidin imamı için yıllık 840 akçe, müezzini için 420 akçe, çerağ yağı için 60 akçe Bursa'dan Edirne'ye gönderildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Edirne'deki mescide bitişik halde olan ve aylık 12 akçe geliri bulunan iki dükkândan elde edilen gelir mescidin aydınlanması amacıyla kullanılmaktadır²⁴⁷. Bunun tam tersi olarak başka şehirlerde bulunan vakıfların gelir kaynakları da Edirne'de bulunmaktaydı.

²⁴⁶ *TD 1070*, s. 270.

²⁴⁷ Zağanos Subaşı'nın Bursa'daki evkafının yanması nedeniyle gelir artık gelmez olmuştur. Bkz. *TD 1070*, s. 275.

Ulvahoğlu Hacı Sinan'ın Edirne'de İbni Arab Hacı Davut bin İlyas Mahallesi'nde vakfetmiş olduğu elli iki ev yeri, üç dükkân ve bir evin enkazından elde edilen yıllık 1.598 akçe, İstanbul'da kendisinin inşa ettirmiş olduğu Azbad Hamamı mahallesinde bulunan mescidine gönderilmektedir²⁴⁸.

a- Gayrimenkul Gelirleri

1- Meskenler

Edirne'de vakıfların gayri menkul gelirleri arasında gösterilen meskenlerin başında dokuz yüz adet ile menziller gelmektedir. Menzil, incelenen belgelerde daha önce de belirtildiği gibi bahçeli evlerden farklı olarak içerisinde birden çok odası olan, gurfe, hadika, fırın, kenef, serdab, kiler, ahır, ambar gibi yapılardan oluşan büyükçe ev ve konak şeklinde tasvir edilmektedir.

Tablo XV

Edirne'deki Vakıflara Ait Konutlar				
Vakıflara Ait Konut Türleri	Harab Durumda Olan	Yanmış Durumda olan	Evlatlık Vakıflara Ait Olan	Toplam Konut Âdeti
Menzil	92	7	581	900
Ev	34	8	144	491
Çatma Ev				15
Oda				433
Hücre				1.426

²⁴⁸ TD 1070, s. 107.

Defterde kayıtlı vakıflara toplam dokuz yüz adet menzil vakfedilmiştir. Bunların içinde harabe halde olan menzil sayısı doksan iki, muhterik olan menzil sayısı yedidir.

Öncelikle akarların durumları mahalle içindeki konumları ve yüzey ölçüleri hakkında bilgi sahibi olmaksızın yapılan bir değerlendirme olduğunu belirtmekte fayda vardır. Menzillerden elde edilen gelirlere bakıldığında diğer akarlarda olduğu gibi standart değildir. Menzillerden elde edilen yıllık kira gelirleri Saruca Paşa Mahallesi'nde 120 akçe²⁴⁹, Darbhane Mahallesi'nde 360 akçe²⁵⁰, yine aynı mahallede 1500 akçe²⁵¹, Yıldırım Han Mahallesi'nde 360 akçedir²⁵². Menzillerden elde edilen kira gelirlerinde mahalleler arasında farklılıklar olduğu gibi aynı mahallede bile üç dört kat fark olabilmektedir. Harap olan menzil satılmakta veya yeri mukataaya²⁵³ verilmektedir²⁵⁴. Bunlara örnek verecek olursak Hoca Siyah Mescidi Mahallesi'nde harap olan iki ayrı menzilin birinin enkazı 700 akçeye diğerinin enkazı 1.500 akçeye satılmış ve yeri mukataaya verilmiştir²⁵⁵. Menzil satışıyla ilgili defterde bir örnek bulunmaktadır. Şeyh Muslihiddin Mescidi Mahallesi'nde bir menzil 7.000 akçeye satılmıştır²⁵⁶. Bu örnek, menzil fiyatları hakkında azda olsa fikir edinilmesini sağlamaktadır.

Vakfedilen menzillerin büyük bir kısmı evlatlık vakıflara aittir. Edirne'de vakıflara ait olan dokuz yüz menzilin beş yüz seksen bir tanesi, dört yüz doksan bir tane evin yüz kırk dört tanesi evlatlık vakıflara aittir.

²⁴⁹ TD 1070, s. 3.

²⁵⁰ TD 1070, s. 130.

²⁵¹ TD 1070, s. 130.

²⁵² TD 1070, s. 24.

²⁵³ İstilah olarak mukataa, arsası vakıf ve üzerindeki bina ve ağaçlar mülk olan akar hakkında kullanılırdı. Bunlarda bina ve ağaçları sahibi arsa için yıllık kira verirdi. Bkz. M. Z. Pakalın, *a.g.e.*, II, s. 578; TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde mukataalar yıllık olarak alınmasının yanında aylık olarak da alınmaktaydı. Cami-i Atik Mahallesi'nde Ayşe binti Hacı Ahmed Vakfı'na ait iki dükkân yeri ayda 6 akçe kiraya verilmiştir. Bkz. TD 1070, s. 165; Ayrıca Baba Timurtaş Bey Mahallesi'nde Baba Timurtaş Mescidi Vakfı'na ait dükkânlar satılmış ve yerleri ayda 20 akçe kiraya verilmiştir. Bkz. TD 1070, s. 221.

²⁵⁴ Diğer evkaf defterlerinde görüldüğü gibi akarların kadı izni ile satıldığı görülmektedir. Milas'ta bulunan Firuz Paşa İmareti ve Medresesi Vakfı'nın akarlarından olup Edirne'de bulunan hamam, kervansaray ve dükânlarını 80.000 akçeye satılmıştır. Bkz. A. Yiğit, *XVI. Yüzyıl Menteşe Livası Vakıfları (338 Numaralı Mufassal Evkaf Defteri H.970/ 1562)*, Barış Platin Kitabevi, Ankara 2009, s. 64.

²⁵⁵ Hoca Siyah Mescidi Mahallesi'nde Üstad Ayas bin Abdullah'ın mahalle mescidinin masraflarını karşılamak için vakfettiği bir menzil, harap olmasından dolayı nukzu 700 akçeye satılmış ve yeri ayda 2 akçe mukataaya verilmiştir. Ayrıca aynı mahallede, kurucusunun kim olduğu bilinmeyen ve mescidin masraflarını karşılamak için vakfedilen bir menzil, harap olmasından dolayı nukzu 1.500 akçeye satılmış ve yeri ayda 2 akçe mukataaya verilmiştir. Bkz. TD 1070, s. 119.

²⁵⁶ Şeyh Muslihiddin Mescidi Mahallesi'nde Hacı Ahmed bib İlyas Vakfı'nın nakit parasıyla vakıf için Mahmud Paşa Hamamı yakınlarında 7.000 akçeye bir menzil satın alınmıştır. TD 1070, s. 87-88.

Edirne’de menzillerin dışında hane veya ev olarak nitelendirilen meskenlerden dört yüz doksan bir adet vakıflara akar olarak vakfedilmiştir. Ayrıca çatma ev olarak nitelendiren on beş adet evin de vakfedildiği görülmektedir. Menzillerle birlikte vakfedilen konutların toplamı bin dört yüz altı adettir. Bu rakam o dönem Edirne’inde bulunan evlerin önemli bir kısmının vakıflara ait olduğunu göstermektedir.

Menzillerde olduğu gibi harab olan ev tamir edilmek yerine enkazı satılıp yeri mukataaya verilmekteydi. Örneğin, Bevvab Sinan Mescidi Mahallesi’nde, kimin vakfettiği bilinmeyen ve mahalle mescidi için kurulan vakfa ait harab olan evin enkazı 300 akçeye satılmış ve yeri yıllık 24 akçe mukataaya verilmiştir²⁵⁷. Diğer bir örnekte, Mümin Hoca Mahallesi Mescidi için vakfedilen bir ev harab olup enkazı 1.000 akçeye satılmıştır²⁵⁸. Yine aynı mahallede Yelibula Hatun’un mahalle mescidi için vakfetmiş olduğu ev harab olup enkazı 1.800 akçeye satılmıştır²⁵⁹. Harab olan evlerin satışından elde edilen meblağın ribâ ile işletildiği de görülmektedir. Örneğin, Naib Hoca Mescidi Mahallesi’nde Kâtip Şemseddin, kendisinin azatlı kölesi için vakfettiği evi 1.700 akçeye satılmıştır. Her ne kadar metinden ev sağlamış gibi anlaşılrsa da enkazının satıldığı ortadadır. Bu evin enkazından elde edilen meblağ ribâ ile işletilmeye verilmiş ve elde edilen gelir de mahalle imamına tahsis edilmiştir²⁶⁰.

Musa Çelebi bin Hoca Devletşah Mescidi Mahallesi’nde mescid için vakfedilen bir ev Veziriazam Mehmed Paşa’ya 18.000 akçeye satılmıştır. Bu paranın 12.000 akçesiyle Tahtakale’de bir ev satın alınmıştır²⁶¹.

İncelenen defterde meskenlerle ilgili olarak şu husus dikkati çekmektedir. Vakfedilen menzil ve evlerin önemli bir kısmı zürri vakıflara aittir. Vakıflara ait olan dokuz yüz menzilin beş yüz seksen bir tanesi, beş yüz altı adet evin yüz kırk dört tanesi zürri vakıflara aittir. Burada konutların büyük bir kısmının zürri vakıflara ait olması vakfeden kişilerin kendilerinin, evlatlarının, kölelerinin ve yakınlarının ikamet etmiş oldukları konutu müsadereden korumaya yönelik olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır²⁶².

²⁵⁷ TD 1070, s. 7.

²⁵⁸ TD 1070, s. 33.

²⁵⁹ TD 1070, s. 34.

²⁶⁰ TD 1070, s. 36.

²⁶¹ Daha sonra bu ev bir Yahudi’ye kiralanmıştır. Bkz. TD 1070, s. 265.

²⁶² H. Yüksel, *a.g.e.*, 14.

Edirne’de konutların önemli bir kısmı vakıflarda görev alan kişilerin konut ihtiyacını karşılamaya yönelikti ve öncelikli olarak imam, müezzin, şeyh, müderris, muallim, mütevellî gibi vakıflarda hizmet eden kişilerin konut ihtiyacı karşılanmaya çalışılıyordu. Bununla ilgili örneklerden bazıları şunlardır; Mehmed Çelebi ibni Mihal Koçi Mescidi Mahallesi’nde Server binti Abdullah adındaki hatun kendi menziline mahalle imamı Cuma geceleri bir cüz okumak ve menzili tamir etmek şartıyla vakfetmiştir²⁶³. Muarrif Hoca Mescidi Mahallesi’nde Saru Kemal adlı hayırsever kendisine ait menziline mahalle mescidinin imamı ve müezzininin sakin olması için vakfetmiştir²⁶⁴. Şeyh Muslihiddin Halife Mahallesi’nde Şeyh İbrahim kendisine ait olan menziline Şeyh Muslihiddin Zaviyesi’nde şeyh olana vakf etmiştir²⁶⁵. Firuz Ağa Mahallesi’nde Tavasî Ahmed cüz okunması için kurduğu vakfın mütevellisinin ikamet etmesi için bir ev vakfetmiştir²⁶⁶.

Vakıf evlerde sadece Müslümanlar sakin olmamakta ve Müslümanların yanında gayrimüslimlerin ikamet ettikleri görülmektedir. Örneğin, Çelebioğlu Mescidi Mahallesi’nde iki ayrı evde iki ayrı Yahudi sakindir²⁶⁷.

Edirne’deki evler genel olarak bir ailenin rahatlıkla yaşayabileceği evler durumundadır. Fakat bazen zorunlu olarak bu evlerde birden çok ailenin yaşadığı da olmaktadır. Örneğin, Hacı Muslihiddin Mahallesi’nde bir evin dört ayrı odasında dört ailenin sakin olduğu belgeden anlaşılmaktadır²⁶⁸.

Yine mülklerin durumlarını görmeksizin kıyaslama imkânı olmamasına rağmen örnek olması için farklı kira gelirleri gösterilmiştir. Hoca Bayezid Mahallesi’nde üçer odalı iki katlı evin yıllık kirası 600 akçedir²⁶⁹. Noktacı-zade Mescidi Mahallesi’nde Hüsni binti Abdullah’ın evlatlık vakfına ait tek katlı evin yıllık kirası 120 akçedir²⁷⁰. Üsküfçü Hayreddin Mescidi Mahallesi’nde Gülbadem binti Abdullah Vakfı’na ait olan tek katlı evin yıllık kirası 144 akçedir²⁷¹. Ali Bey bin Timurtaş Bey Medresesi Mahallesi’nde aynı adlı medresenin vakfına ait olan tek

²⁶³ TD 1070, s. 14.

²⁶⁴ TD 1070, s. 43.

²⁶⁵ TD 1070, s. 90.

²⁶⁶ TD 1070, s. 416.

²⁶⁷ TD 1070, s. 142.

²⁶⁸ TD 1070, s. 149.

²⁶⁹ TD 1070, s. 457.

²⁷⁰ TD 1070, s. 423-424.

²⁷¹ TD 1070, s. 388.

katlı evin yıllık kirası 220 akçedir²⁷². Su İlyas Mescidi Mahallesi'nde aynı mescid vakfına ait bir evin yıllık kirası 120 akçedir²⁷³. Habbaz Hacı Hoşkadem Vakfı'na ait hisar içerisinde bulunan bir evin yıllık kirası 720 akçedir²⁷⁴.

Şehirlerde yığılan işsiz ve bekâr kitlenin, gündüz hizmetçilik, hamallık ve seyyar satıcılıkla geçimlerini sağlamaya çalışarak geceleri kira karşılığında içinde barındıkları yerlere hücre veya oda denilmektedir. Defterde Edirne'deki vakıflara akar olarak önemli miktarda oda veya hücre vakfedilmiştir. Defterde hücre ve oda tabirleri diye iki farklı terim kullanılmıştır. Edirne'de bu meskenlerden oda olarak nitelendirilenlerden dört yüz otuz üç, hücre olarak nitelendirilenlerden ise bin dört yüz yirmi altı ve toplam olarak bin sekiz yüz elli dokuz adet vakfedilmiştir.

2- İmalathaneler

Tablo XVI

Edirne'deki Vakıflara Ait İmalathaneler	
Başhane	32
Debbağhane	16
Sabunhane	6
Boyahane	3
Tahinhane	2
Çukahane	1
Sazhane	1
Toplam	142

Vakıflara ait, üretim yapılan yerler olan imalathaneler yukarıda görüldüğü gibi tasnif edilmiştir. Bu imalathanelerin içinde otuz iki adet ile ilk sırayı başhaneler almaktadır. Başhane kasapların kesmiş olduğu hayvanların başlarının toplanıp

²⁷² TD 1070, s. 385.

²⁷³ TD 1070, s. 321.

²⁷⁴ TD 1070, s. 213.

işletildiği veya satışa sunulduğu yerdir²⁷⁵. Selçuk Hatun Mescidi Mahallesi'nde mahalle mescidinin akarları içerisinde bulunan bir başhanenin yıllık kira geliri 1.050 akçedir. Diğer örnekte Tahte'l-kale'de Saruca Paşa Mescidi Vakfı'nın akarları içerisinde bulunan bir başhanenin yıllık kira geliri 1.200 akçedir²⁷⁶. Diğer bir örnek Hacı Bedreddin Mescidi Mahallesi'nde Merhum Hacı Bey Zaviyesi Vakfı'nın akarlarından olan bir başhanenin yıllık kirası 1.080 akçedir²⁷⁷. Örneklerden anlaşıldığı gibi başhanelerden elde edilen ortalama yıllık kira geliri 1.050 akçe ile 1.200 akçe arasında değişmektedir.

Bir başhaneden elde edilen gelir istisna da olsa iki ayrı mescidin gelirlerini karşılayabilmektedir. Noktacı Kara Bali Mescidi Mahallesi'nde Hoca Sinan bin Hoca Kasım bir başhane vakfetmiştir. Hoca Sinan bu başhaneden elde edilen geliri İstanbul'da Mahmud Paşa İmareti yakınında bulunan kendisinin inşa ettirmiş olduğu mescidinin giderleri için günde 6 akçe tahsis etmiştir. Ayrıca Hacı Ömer Mahallesi'nde yine kendisinin inşa ettirmiş olduğu mescidin giderleri için günde 4 akçe tahsis etmiştir²⁷⁸. Bu başhaneden yıllık 3.600 akçe gelir elde edildiği anlaşılmaktadır.

Vakıf gelirleri içerisinde önemli bir yer tutan bir başka imalathane türü debbağhanelerdir. Bu imalathanelerden elde edilen yıllık gelirlere baktığında 360 ilâ 720 akçe arasında değişmektedir. Debbağhanelerden elde edilen yıllık gelir Debbağ Hacı Mahallesi'nde 360 akçe²⁷⁹, Hacı Hayreddin Mahallesi'nde 360 akçe²⁸⁰, Saçlı Ali Mahallesi'nde 720 akçedir²⁸¹. Debbağhane kiralarda başhane kiralarda olduğu gibi fazla bir fark yoktur. Harab olan debbağhane tamir yerine satılması tercih edilmektedir. Şeyh Muslihiddin Mahallesi'nde harab olan bir debbağın enkazının 1.100 akçeye satıldığı görülmektedir²⁸².

Defterde temizlik malzemesi olan sabunun üretildiği altı adet sabunhane mevcuttur. Sabunhanelerden elde edilen yıllık kira miktarlarına bakıldığında Mevlana Fahreddin Mescidi Mahallesi'nde Mevlana Muhyiddin Mescidi Vakfı'na ait

²⁷⁵ A. Yiğit, *XVI. Yüzyıl Mentеше Livası Vakıfları (338 Numaralı Mufassal Evkaf Defteri H.970/1562)*, Barış Platin Kitabevi, Ankara 2009, s. 52.

²⁷⁶ *TD 1070*, s. 1.

²⁷⁷ *TD 1070*, s. 140.

²⁷⁸ *TD 1070*, s. 121.

²⁷⁹ *TD 1070*, s. 80.

²⁸⁰ *TD 1070*, s. 102.

²⁸¹ *TD 1070*, s. 75.

²⁸² *TD 1070*, s. 89-90. Ayrıca diğer bir örnekte Niş Doğan Mahallesi Mescidi Vakfı'na ait bir adet bozahane 1000 akçeye satılmış ve meblağ muameleye verilmiştir. Bkz. *TD 1070*, s. 197.

bir sabunhanenin yıllık kirası 900 akçedir²⁸³. Sabunhaneler, dükkânların ebadı belgelerde tam olarak belirtilmemekle birlikte üç dükkân yerini kaplayacak şekilde olabilmektedir²⁸⁴. Vakıflara ait olan altı tane sabunhanenin iki tanesi işlevini yerine getiremez durumdadır. Örneğin, Şah Melek Mescidi Mahallesi'nde Mevlana Hüsrev Efendi bin Abdullah Vakfı'na ait olan bir sabunhane zayi olmuştur²⁸⁵. Zağanos Paşa Mahallesi'nde vakıf olan ve İbrahim Paşa Zevcesi Mescidi Vakfı'nın akarlarından olan sabunhane ve yanında bulunan çardak harab olup enkazı 4.000 akçeye satılmıştır. Elde edilen bu meblağ ribâ ile işletilmeye verilmiştir²⁸⁶.

İncelenen defterde vakıflara gelir sağlayan bir tane çukahane²⁸⁷ mevcuttur. Hızır Ağa Mahallesi'nde Divane Yusuf'un Dar-ı Kurra Muallimhane Vakfı'nın akarları arasında bulunan bir çukahananın yıllık kira geliri 480 akçedir²⁸⁸. Bunun dışında vakıflara gelir sağlayan üç tane boyahane vakfedildiği görülmektedir. Bu boyahanelerin yıllık kira gelirlerinin ne kadar olduğu hakkında bilgi mevcut değildir. Fakat Kuru Çeşme Mahallesi'nde Ali Bey ibni Umur Bey ibni Saruca Paşa'nın Çirmen'de olan imareti için kurmuş olduğu vakfin akarları arasında bulunan iki tane boyahane yanmış ve bu boyahanelerin yeri yıllık 1.272 akçe mukataaya verilmiştir²⁸⁹.

Edirne'ki vakıflara akar olarak muhtemelen hasır ve sepet imal edildiği bir tane sazhane vakfedilmiştir. Şah Melek Mescidi ve Medresesi Mahallesi'nde Şah Melek Mescidi ve Medresesi akarları içerisinde MUYTABLAR SUKU'nda bir tane sazhane bulunmaktadır. Fakat bu sazhane yanmış olup yeri mukataaya verilmiştir²⁹⁰.

Edirne'deki vakıflara, tahin helvalarının imal edildiği iki adet tahinhane akar olarak vakfedilmiştir.

²⁸³ TD 1070, s. 292.

²⁸⁴ (...hâliyen üç dükkânı sabunhane olmuş...) bkz. TD 1070, s. 292.

²⁸⁵ TD 1070, s. 57.

²⁸⁶ TD 1070, s. 357.

²⁸⁷ Çuka, yünden yapılan kumaş türlerinden biri hakkında kullanılan tabirdir. Bu tür kumaşların üretildiği imalathanelere çukahane denilmekteydi. Bkz. M. Z. Pakalın, a.g.e., I, s. 384

²⁸⁸ TD 1070, s. 197.

²⁸⁹ TD 1070, s. 406.

²⁹⁰ TD 1070, s. 65-66.

3- Ticarethaneler

Tablo XVII

Edirne'deki Vakıflara Ait Dükkânlar	
Harab Durumda Olan Dükkân Sayısı	58
Muhterik Durumda Olan Dükkân Sayısı	397
Tamir ve Yeniden İnşa Edilen Dükkân Sayısı	31
Kullanılabilir Dükkân Sayısı	2.207
Toplam Dükkân Sayısı	2.631

Dükkân, söz konusu dönemde, bugün değişik adlar altında tanınan hemen hemen her türlü ticaret evini kapsadığı belirtilmesi gerekir. Bakkal dükkânı, fırın, kasap dükkânı, lokanta vs. ayrıca bu kelime, terzi, marangoz, ayakkabıcı, vs. atölye gibi hem üretim yapan hem de ürettiklerini perakende olarak satışını yapan küçük atölyeler için de kullanılıyordu.

Vakıfların gayrimenkul gelirleri arasında en fazla sayıyı dükkânlar oluşturmaktadır. Sayısı verilmiş olan dükkânların toplamı iki bin altı yüz otuz bir adettir. Bu rakamların dışında sayısı verilmeyen ve sadece “birkaç dükkân veya dükkânlar” diye geçen kayıtlar bu rakama dâhil değildir. Örneğin Sufî Bayezid Mescidi Mahallesi'nde Sufî Bayezid vakfetmiş olduğu su kuyusunun tamir ve bakımı için birkaç dükkân tahsis etmiştir²⁹¹.

Edirne'de dükkânların dağılımına bakıldığında hemen hemen her mahallede dükkânların bulunduğu görülmektedir. Fakat dükkânların büyük bir kısmı Saruca Paşa, Haffaflar, Kebeciler, Muynablar, Kazgancılar, Attarlar Çarşısı; At Pazarı, Dane Pazarı ve Bit Pazarı gibi çarşı ve pazarlarda yoğunlaşmaktadır. Dükkânların önemli bir kısmı Un Kapanı, Galle Kapanı ve Meyve Kapanı gibi kapanlarda da bulunmaktadır. Bunların yanında Tahte'l-kale, Başhane, kalenin içerisinde ve surlardan kale içerisine açılan kapılar çevresi gibi ticaretin canlılığını koruduğu mekânlarda da çok sayıda dükkân veya ticarethane vardır.

Dükkânlardan elde edilen kira gelirlerine bakıldığında çok değişik rakamlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Kehle Pazarı'nda İshak Çelebi bin Hacı Hasan Vakfı'na

²⁹¹ (...vâkıf-ı mezbûr su kuyusu ihdâs idüb meremmete bir kaç dükkân ta'yîn eylemiş...) bkz. *TD 1070*, s. 344-345.

ait bir dükkânın yıllık kirası 480 akçedir²⁹². Galle Kapanı'nda Mahmud Çelebi bin Derviş Ali Vakfı'nın akarlarından olan bir dükkânın yıllık kirası 240 akçedir²⁹³. Diğer örnek Kula Kapısı'nda Şah Melek Zaviyesi Vakfı'nın akarlarından olan bir fırının yıllık kirası 330 akçedir²⁹⁴. Diğer bir örnek Ağaç Pazarı'nda Kemal Bey bin Abdullah Vakfı'na ait bir dükkânın yıllık kirası 120 akçedir²⁹⁵.

Defterde dikkat çeken bir husus Tablo XVII'de gösterildiği gibi dükkânların önemli bir kısmının yanmış veya harab durumda olmasıdır. İki bin altı yüz otuz bir tane dükkânın üç yüz doksan bir tanesi yanmış ve elli sekiz tanesi harab durumdadır. Kullanılamaz durumda olan toplam dört yüz elli beş dükkânın ancak otuz bir tanesi yani %14'ü tamir veya yeniden inşa edilebilmiştir.

Defterde vakıflara akar olarak vakfedilen ticarethaneler içerisinde gösterebilecek olan mahzenler de tahsis edilmiştir. Mahzen içine eşya saklanacak yer, yeraltı, bodrum anlamına gelmektedir²⁹⁶. Fakat metinlerde geçen anlamıyla ardiye dükkânı veya depo anlamına kullanıldığı anlaşılmaktadır²⁹⁷. Bu mahzenlerden vakıflara akar olarak on yedi tane vakfedilmiştir.

Vakıflara ait mahzenlerden elde edilen yıllık kira gelirlerine bakıldığında Hacı Bedreddin Mescidi Mahallesi'nde Hacı Mehmed bin Hacı Safa Vakfı'nın akarları içerisinde bulunan bir mahzenin yıllık kirası 240 akçedir²⁹⁸. Diğer bir örnek Siyah Mescidi Mahallesi'nde Noktacı Kara Bali Mescidi Vakfı'nın akarlarından olan dört mahzenin yıllık kirası 456 akçedir²⁹⁹. Buradan da bir mahzenin yıllık kirası 114 akçe olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir örnek de Meyve Kapanı'nda Hazinedar Sinan Bey Mescidi Vakfı'nın akarları içerisinde bulunan iki mahzenin yıllık kirası 300 akçedir³⁰⁰. Bu örneklerden anlaşılacağı gibi mahzenlerden elde edilen yıllık kira miktarı 114 akçe ile 240 akçe arasında değişmektedir.

Ticarethaneler içerisinde vakıflara akar olarak vakfedilen hanların ve kervansarayların Edirne'de önemli bir yer tutmaktadır. Edirne'nin ticaret yolları

²⁹² TD 1070, s. 4.

²⁹³ TD 1070, s. 17.

²⁹⁴ TD 1070, s. 66.

²⁹⁵ TD 1070, s. 123.

²⁹⁶ F. Devellioğlu, *a.g.e.*, s. 572.

²⁹⁷ (...altı bâb dükkân mukâbelesinde iki mahzen ki mahdûddur...) bkz. TD 1070, s. 135; (...Meyve Kapanı kurbunda mezkûr dükkânlar üzerinde iki mahzen...) bkz. TD 1070, s. 348. Buradaki anlamıyla mahzenlerin yer altında değil dükkânların hizasında veya üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

²⁹⁸ TD 1070, s. 140.

²⁹⁹ TD 1070, s. 120.

³⁰⁰ TD 1070, s. 348.

üzerinde ve bir dönem Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapan büyük bir şehir olması çok sayıda han ve kervansaray inşa edilmesini sağlamıştır. Kervansaraylar, işlek caddelerde, konak yerlerinde, ticaretgâh şehirlerde yolcuları barındırmak, kervanları dinlendirmek malları sahiplerine ve tüccarlara teslim edinceye kadar muhafaza eylemek için yapılan büyükçe binalardır³⁰¹. Hanlar, birçok odadan ve değişik eklerden oluşan ve tüccarlarla yolcuların bütün ihtiyaçlarını karşılamak üzere inşa edilmiş büyükçe yapılarıdır³⁰². Bu tanımlara bakıldığında birbirine çok yakın anlamda kullanıldığı, hanın kervansaraya göre biraz daha küçük yapılar olduğu anlaşılmaktadır. Edirne'de bulunan bir hanın oluşturduğu yapılara örnek verirse Naib Hoca Mescidi Mahallesi'nde Nalband Kemal bin Abdullah'ın han önündeki saka, Naib Hoca Mescidi'nin imamı ve han yeri mukataasını karşılamak amacıyla vakfetmiş olduğu han, bir ahır, on iki hücre ve üç dükkândan oluşmaktaydı³⁰³. Osmanlı Devleti'nde, eski Selçuklu kervansaraylarının yerini almış ve ülkenin iktisadî hayatında kervansaraylarla aynı rolü üstlenmeye başlamıştır³⁰⁴.

Defterde han ve kervansaraylar yolculara ücretsiz olarak hizmet vermek için değil vakıflara gelir sağlamak amacıyla inşa edilmiştir. Fakat istisna olarak Baba Timurtaş Mescidi Mahallesi'nde H.866/M.1461 yılında tesis edilen Kurd Doğan Zaviyesi Vakfı'na ait Kayapa Karyesi'nde bulunan han vakfa gelir sağlamak için değil, misafirlerin ücretsiz olarak konaklaması için vakfedilmiştir³⁰⁵. Edirne'de bulunan vakıflara akar olarak sekiz tane han, on altı tane kervansaray vakfedilmiştir.

³⁰¹ M. Z. Pakalın, *a.g.e.*, II, s. 245.

³⁰² B. Yediyıldız, *a.g.e.*, s. 110.

³⁰³ B. Yediyıldız, *a.g.e.*, s. 110.

³⁰⁴ *TD 1070*, s. 36.

³⁰⁵ B. Yediyıldız, *a.g.e.*, s. 110.

³⁰⁵ *TD 1070*, s. 228-229.

Tablo XVIII

Edirne'deki Vakıflara Ait Han ve Kervansaraylar					
Mahalle Adı	Vakfın Adı	Vakfın türü	Han	Kervansaray	Yıllık Gelir
Mescid-i Bevvab Sinan	Bevvab Sinan Bey Mescidi	Mescid		1 ³⁰⁶	
Mescid-i Naib Hoca ma'a Mescid-i Sinan Bey atık-i Veliyyüddin	Nalband Kemal bin Abdullah	Mescid	1 ³⁰⁷		
Mescid-i Şeyh Müslihiddin Halife	Hoca Hasan	Mescid	1		720
Hacı Doğan	Zaviye-i Merhum Kurd Doğan	Evlatlık		1 ³⁰⁸	
“	“	“		1	2.400
Nefs-i Cami-i Atik	Merhum İsa Bey bin Bayezid Paşa	İmaret		1	14.000 ³⁰⁹
Mescid-i Baba Timurtaş Bey der kurb-ı Cami-i Cedid	Zaviye-i Merhum Kurd Toğan	Zaviye	1		590
Mescid-i Deftin Ağa	Mescid-i Sinan Bey bin Abdullah eş-Şehr be-Deftin Ağa	Mescid	1		1.500
Mescid-i İmaret-i Mir-i Miran Sinan Bey	Mescid-i Merhum Sinan	Mescid ve İmaret	1		12.336
Mescid-i Sakca Murad	Alâeddin bin Yusuf	Cüz		1	1.800
“	“	“	1 ³¹⁰		
Mescid-i Merhum Çavuş Bey karib-i Cami-i Cedid	Merhum Çavuş Bey Cami	Camii, Medrese ve İmaret	1 ³¹¹		
Zevc-i Sinan Melek nam-ı diğer Gazi Şah Melek	Mescid-i Zevc-i Sinan Melek	Mescid		1 ³¹²	

³⁰⁶ Kervansaraydan ne kadar gelir elde edildiği belirtilmemiştir.

³⁰⁷ Hanın bir ahır, on üç hücre ve üç dükkânı bulunmaktadır. Ayrıca bu handan ne kadar gelir elde edildiği belirtilmemiştir.

³⁰⁸ Kervansaraydan ne kadar gelir elde edildiği belirtilmemiştir.

³⁰⁹ Bu gelirler içerisinde doksan sekiz adet dükkân bulunmaktadır.

³¹⁰ Han yangında yok olmuş ve arsası boştur.

³¹¹ Handan ne kadar gelir elde edildiği belirtilmemiştir.

³¹² Kervansaraydan ne kadar gelir elde edildiği belirtilmemiştir.

Mescid-i Zevc-i Sinan Melek nam-ı diğer Gazi Şah Melek	Mescid-i Medrese-i Merhum Hacı İvaz el-Mağnisevi	Mescid ve Medrese		1	720
“	“	“		1	9.000
“	“	“	1 ³¹³		
“	“	“		1	2.964
Mescid-i Mevlana Fahreddin	Mevlana Muhyiddin	Mescid ve Medrese	1 ³¹⁴		
Daye Hatun	Mescid-i Daye Hatun	Mescid		1	1.740
Çokalcı	Mescid-i Mehmed Bey bin Ali Bey	Mescid		1	800
Kuru Çeşme	Merhum Yahya bin Hacı Davud	Evlatlık		1	2.000
Mescid-i Selçuk Hatun	Mescid-i Selçuk Hatun	Mescid		1	5.333
“	“	“		1	1.200
İbrahim Paşa	Handi Hatun	Evlatlık		1	120
Toplam			9	15	57.223

Vakıflar için hanlardan elde edilen kira gelirlerine bakıldığında Defin Ağa Mescidi Mahallesi’nde H.883/M.1478 tesis edilen ve mahalleye ismini veren mescid vakfının akarları içerisinde bulunan handan yıllık 1.200 akçe gelir elde edilmektedir³¹⁵. Diğer örnek Mirimiran Sinan Bey İmareti ve Mescidi Mahallesi’nde H.933/M.1526 yılında tesis edilen, mahalleye ismini veren imaret ve mescid vakfının akarları içerisinde bulunan handan ve yanındaki on iki dükkândan yıllık 12.336 akçe gelir elde edilmektedir³¹⁶. Yine aynı işlevi gören kervansaraylardan elde edilen gelirlere bakıldığında Sinan Melek Zevcesi Mescidi Mahallesi’nde Merhum Hacı İvaz el-Mağnisavî’nin mescid ve medrese vakfının akarları arasında, Bit Pazarı yakınlarında bulunan kervansaraydan yıllık 8.000 akçe gelir elde edilmektedir³¹⁷. Diğer bir örnekte İbrahim Paşa Zevcesi Mescidi Mahallesi’nde Eyüb Mehmed Bey

³¹³ Han yanmış durumdadır.

³¹⁴ Han battal durumdadır.

³¹⁵ TD 1070, s. 253-254.

³¹⁶ TD 1070, s. 257-258.

³¹⁷ TD 1070, s. 282.

bin Ali Bey'in cüz okunması için vakfettiği Burgos Kasabası'ndaki bir kervansaraydan yıllık 800 akçe gelir sağlanmaktadır³¹⁸.

Diğer vakıf yapılarında olduğu gibi işlevini yitiren yapı tamir veya yeniden inşa edilmek yerine enkazı satılıp yerini mukataaya verilmektedir. Örneğin Hacı Doğan, İstanbul Kapusu dışındaki bir kervansarayını evlatlık olarak vakfetmiştir. Fakat bu kervansaray yangından dolayı hasar görmüş ve enkazı 15.000 akçeye satılmıştı. Yeri de yılda 2.400 akçe mukataaya verilmiştir³¹⁹. Başka bir örnekte Şeyh Muslihiddin Halife Mescidi Mahallesi'nde Hoca Hasan, mahallede bulunan mescid için kendisine ait olan kervansarayı vakfetmiştir. Bu kervansaray yanmış ve yeri yıllık 720 akçe karşılığında mukataaya verilmiştir³²⁰.

Vakıflara ait han ve kervansarayların fiziki durumlarına bakıldığında sekiz handan iki tanesi yanmış, birisi ise harab haldedir. Bu sekiz hanın ancak beş tanesi hizmet vermektedir. Yine vakıflara ait olan on altı kervansarayın dört tanesi yanmış durumdadır.

Vakıflara gelir sağlayan yapılardan olan hamam, Müslüman Türklerin hayatında önemli bir yere sahipti. Müslümanlığın gereği olarak temiz olma zorunluluğu, hamam gibi yapıların oluşmasında etkili olmuştur. Hamamlar sadece yıkanma yerleri değil, sohbet ederek ve kahve içerek yorgunluğun giderildiği sofaları da ihtiva ediyordu³²¹.

³¹⁸ TD 1070, s. 362.

³¹⁹ TD 1070, s. 156-157.

³²⁰ TD 1070, s. 86.

³²¹ B. Yediyıldız, *a.g.e.*, s. 111.

Tablo XIX

Edirne'deki Vakıflara Ait Hamamlar				
Vakfın Bulunduğu Mahalle	Vakfın Adı	Vakfın Türü	Hamam Sayısı	Gelir
Mescid-i Saruca Paşa	Mescid-i Saruca Paşa	Mescid	1	3.500
Cami-i Ayşe Hatun	Mescid-i Ayşe Hatun binti Sultan Mehmed Han	Mescid	1	5.000
“	“	Mescid ³²²	1	120
Mescid-i Hızır Ağa	Mescid-i Hızır Ağa	Mescid	1	4.000
Mescid-i İmaret-i Mir-i Miran Sinan Bey	Mescid-i Merhum Sinan	Mescid ve İmaret	1	5.000
Mescid-i Sakca Murad	Alâeddin bin Yusuf	Cüz	2 ³²³	3.136
Mescid-i Sakca Murad	Cami-i Çavuş Bey	Camii, Medrese ve İmaret	1	
Mescid-i Zevce-i Sinan Melek nam-ı diğer Gazi Şah Melek	Mescid-i Medrese-i Merhum Hacı İvaz el-Mağnisevi	Mescid	1	2.500
“	Mescid-i Daye Hatun	Mescid	1	1.740
“	“	“	1	8.000
Mescid-i Zevce-i İbrahim Paşa	Mescid-i Zevce-i Huri Hatun binti Hızır Bey	Mescid	1	8.000
Mescid-i Üsküfcü Hayreddin	Mescid-i Çaşnigir Mehmed Bey	Cüz	1 ³²⁴	
Mescid-i İsmail Bey ve Medrese	Mescid-i İsmail Bey ve Medrese	Medrese ve Mescid	1 ³²⁵	
Nahiye-i İbrahim Paşa	Medrese-i Merhum İbrahim Paşa	Medrese	1	4.000
Medrese-i Kadı ma'a Mescid-i Mehmed Çelebi	Medrese-i Mescid-i Yakub Paşa	Medrese ve Mescid	1 ³²⁶	5.100

³²² Üsküp'teki mescidin giderleri içindir. Bkz. *TD 1070*, s. 5.

³²³ Hamamın birisi Eskihisar'dadır.

³²⁴ Hamam harap olduğu için geliri verilmemiştir.

³²⁵ Harap olduğu için geliri verilmemiştir.

³²⁶ Hamam Eskihisar'dadır.

“	“	“	1	4.896
“	“	“	1	3.333
Mescid-i Yahşi Fakih	Mescid-i Yahşi Fakih	Mescid	1	4.200
	“	“	1 ³²⁷	
Toplam			20	62.525

Edirne’de vakıflara gelir getiren yirmi tane hamam tespit edilmiştir. Bu hamamlardan Edirne dışında olan dört hamamın ikisi Eskihisar’da, ikisi Çorlu’dadır. Vakıflara ait bu hamamlar halka bedava hizmet vermek amaçlı değil vakıflara gelir sağlamaya yöneliktir. Hamamlardan elde edilen yıllık gelirlere bakıldığında Sinan Melek Zevcesi Mescidi Mahallesi’nde Merhum Hacı İvaz el-Mağnisavî’nin mescid ve medrese vakfının akarları arasında bulunan bir hamamdan yıllık 2.500 akçe gelir sağlanmaktadır³²⁸. Diğer bir örnekte Daye Hatun Mahallesi’nde Daye Hatun’un kızı Hundi Hatun’un annesinin inşa ettirdiği mescid için vakıf kurmuştur. Bu vakfın akarları arasında bulunan Çorlu’daki hamamdan da yıllık 8.000 akçe gelir elde edilmektedir³²⁹.

Vakıflara ait olan hamamlar üç tanesi harab durumdadır. Bunlardan Üsküfçü Hayreddin Mescidi Mahallesi’nde Çaşnigir Mehmed Bey Vakfı’nın akarları içerisinde bulunan hamamdan yıllık 1.000 akçe gelir elde edilmekteymiş. Fakat zamanla harab olup kadının izni ile enkazı 3.000 akçeye satılmış ve yeri yıllık 48 akçe mukataaya verilmiştir³³⁰.

Hamamların git gide yayılmasının arkasında dinî amil varsa, değirmenlerin git gide yayılmasında iktisadî amiller bulunmaktadır. Çünkü halkın büyük bir kısmı, bizzat kendi ürettikleri buğday ve mısırı ekmek yapmak gayesiyle, hemen hemen her yerleşim alanında bulunan değirmenlerde öğütüyordu. Bu değirmenler vakıflara gelir sağlamak amacıyla vakfedilebiliyordu. Edirne’de vakfedilen değirmen veya dolaplar Tablo XX’de gösterilmiştir.

³²⁷ Bu hamamdan ne kadar gelir elde edildiği incelenen defterde verilmemiştir.

³²⁸ TD 1070, s. 282.

³²⁹ TD 1070, s. 340-341.

³³⁰ TD 1070, s. 291.

Tablo XX

Edirne'deki Vakıflara Akar Olarak Vakfedilen Değirmen ve Dolaplar						
Mahalle Adı	Vakfın Adı	Vakfın Türü	Bulunduğu Yer	Değirmen veya Dolap	Bâb Sayısı	Hâsıl
Saruca Paşa	İshak Çelebi Hacı Hasan	³³¹		1	1	2.400 ³³²
Kasım Hoca	Muallimhane-i Kıvameddin Kasım bin Murad maruf Kemal Paş Kasımî	Muallimhane	Kırk Kenise	1	4	2.500
Kasım Hoca	Muallimhane-i Kıvameddin Kasım bin Murad maruf Kemal Paş Kasımî	Muallimhane	Yanbolu	1	4	2.500
Bezerci Hatun	Vakf-ı Paşa Melek zevce-i Bezerci	Mescid		1		1.500
Mescid ve Medrese-i Şah Melek	Zaviye-i Şah Melek	Zaviye	Kızılağaç Yenicesi	1 ³³³	1	
Saçlu Ali	Hacı Hüseyin bin Abdullah	Mektep	Saru İshak Karyesi	1	1	72
Hacı Halil	Mescid-i Hacı Halil ed-Debbağ	Mescid		1 ³³⁴	1	
Mescid-i Ali Hasan	Hacı Kasım bin Abdullah	Evlatlık		1	2	720
İbni Arab Hacı Davud bin İlyas	Hacı Yusuf bin Uzun İsmail	Muallimhane	Tunca Nehri	1	1	2.000
Darbhane ma'a Mescid-i Bülban	Hızır Bali bin Hacı Kara	Cüz		1 ³³⁵	1	1.340
Cami-i Kenise	Hasan bin Abdullah	Evlatlık		1 ³³⁶	1	
Hacı Doğan	Hacı Toğan	Evlatlık		1 ³³⁷	1	
Hacı Doğan	Kassab Musa bin Mehmed	Evlatlık	Tunca Nehri	1 ³³⁸	8	
Hacı Doğan	Zaviye-i Ahi Hasan ed-Debbağ der dahil-i Kale-i Edirne	Zaviye		1 ³³⁹	7	

³³¹ Vakfın ne vakıf türü belirtilmemiştir.

³³² Bir ev ve bahçe ile birlikte elde edilen gelirdir.

³³³ Değirmenin nukzu 1.500 akçeye satılmıştır. Paranın ne olduğunun ne olduğu bilinmediği defterde belirtilmektedir.

³³⁴ Muhterik olduğu için gelir elde edilememektedir.

³³⁵ Palamut değirmenidir.

³³⁶ Ne kadar gelir elde edildiği belirtilmemiştir.

³³⁷ Ne kadar gelir elde edildiği belirtilmemiştir.

³³⁸ Bu değirmenden ne kadar gelir elde edildiği belirtilmemiştir.

³³⁹ Yedi bâb değirmen olup harap durumdadır. Beş tanesi dükkân olmuştur. Ne kadar elde edildiği belirtilmemiştir.

Sunduk Fakih	Hacı Ali bin İbrahim et-Tacir	Mescid		1 ³⁴⁰	1	480
Mescid-i Hocaki	Ayas bin Abdullah	Cüz	Fındıklıdere	1 ³⁴¹	1	
Şehabeddin Paşa	Şehabeddin Paşa	Mescid	Saray-ı Cedid Yakınında	1 ³⁴²	1	
Mescid-i Baba Timurtaş Bey	Zaviye-i Merhum Kurd Toğan	Zaviye	Kayaba Karyesi	1 ³⁴³	3	275
Mescid-i Deftin Ağa	Mescid-i Sinan Bey bin Abdullah eş-Şehr be-Deften Ağa	Evlatlık	Meriç Nehri	1 ³⁴⁴	3	6.000
Mescid-i Zevc-i Sinan Melek	Mescid-i Medrese-i Merhum Hacı İvaz el-Mağnisevi	Mescid ve Medrese		1 ³⁴⁵	1	
Mescid-i Zevc-i Sinan Melek	İsa Bali bin Hoca İbrahim	Evlatlık		1 ³⁴⁶	1	
Zincirli Kuyu	Hacı Şirmerd bin Abdullah	Evlatlık		1	1	400
Mescid-i Kara Bulud	Mescid-i İbrahim binti Abdullah eş-Şehr-i bin Kara Bulud	Mescid		1	1	1.500
İbrahim Paşa	İmaret-i Merhum İbrahim Paşa	İmaret		1	8	1.000
İbrahim Paşa	Medrese-i Merhum İbrahim Paşa	Medrese		1	1	1.400 ³⁴⁷
İbrahim Paşa	Cami-i Merhum İbrahim Paşa	Cami	Debbağlar Köprüsü	1 ³⁴⁸	1	1.400
Kemal Paşa	Mescid-i Ahmed Bey ibni Kasım Paşa	Mescid		1 ³⁴⁹	5	
Karaca Hacı	Hacı Yusuf bin Abdullah atık-i Küçük İsmail	Yarım ³⁵⁰		1	1	2.500
Toplam				28	63	27.987

4- Ziraî İşletmeler

Vakıflara düzenli gelir sağlayan en önemli akarlardan birisi arazilerdir. Araziler; arsa, bağ, bostan, bahçe, tarla, mezra ve karye gibi vakıflara gelir sağlayan

³⁴⁰ Palamut dolabıdır.

³⁴¹ Fındıklıdere'de bulunan değirmen satılmış ve o paraya eşdeğer beş dükkân alınmıştır. Değirmenin kaç paraya satıldığı hakkında defterde bilgi mevcut değildir.

³⁴² Bu değirmenden ne kadar gelir elde edildiği de belirtilmemiştir.

³⁴³ Defterde değirmenin iki bâb kaldığı fakat yerinin tespit edilemediği yazılmıştır.

³⁴⁴ Harap durumdadır.

³⁴⁵ Değirmenler olarak kaydedilmiş fakat sayı verilmemiştir.

³⁴⁶ Değirmen sekiz bin akçeye satılmıştır.

³⁴⁷ Bahçesiyle birlikte elde edilen gelirdir.

³⁴⁸ Dolap yeridir.

³⁴⁹ Değirmen 6.000 akçeye satılmıştır.

³⁵⁰ Defterin son sayfasında kayıtların yarım olmasından dolayı vakıf türü tespit edilememiştir.

yerleri içine almaktadır. Defterde yetmiş üç bağ ve bostan, yirmi altı tane bahçe ve iki yüz otuz beş tane de arsa veya yer vakıflara akar olarak vakfedilmiştir. Bunların içerisinde şekli ve boyutları belirlenmiş, üzerleri inşaatlara tahsis edilmiş olan toprak parçalarına arsa olarak adlandırılmaktadır. Fakat defterdeki arsaların boyutları sadece bir örnek haricinde verilmemiştir. Bu örnekte İbni Arab Hacı Davut bin İlyas Mahallesi'nde H.892/M.1584 yılında kurulan Mehmed Fakih bin Mustafa Vakfı'nın akarları içerisinde bulunan arsanın hudutları verilmiştir. Bu arsanın uzunluğu on üç buçuk zirâ³⁵¹ genişliği ise altı buçuk zirâ'dır³⁵².

Arsa kelimesinin yanında aynı anlamda yer kelimesi de kullanılmıştır³⁵³. Yer kelimesi arsaya göre daha geniş anlamda kullanılmıştır. Farklı amaçlarla kullanılan toprak parçaları yer olarak adlandırılmıştır. Edirne'de yer ve arsa olarak geçen iki yüz otuz beş parça arazi vakıflara akar olarak vakfedilmiştir. Vakıflara ait olan arsaları Müslümanların yanı sıra Yahudiler de satın alabiliyor ve üzerlerine ev veya dükkân inşa edebiliyorlardı. Örneğin Hoca Bali Mahallesi'nde Hoca Bedreddin Vakfı'nın akarları arasında bulunan bir yerin üzerine Yahudiler evler ve dükkânlar inşa etmişlerdir³⁵⁴.

Arsalar genelde mukataaya veriliyordu. Arsalarından elde edilen mukataa gelirlerine bakıldığında Saruca Paşa Mescidi Mahallesi'nde mescidin akarları içerisinde bulunan bir dükkânlık arsadan yıllık 240 akçe gelir elde edilmekteydi³⁵⁵. Diğer örnek Emirşah Çelebi bin Mihal Koçi Mescidi Mahallesi'nde mescid vakfına ait otuz evlik arsa mukataasından yıllık 420 akçe gelir elde edilmekteydi³⁵⁶. Diğer bir örnek Şah Melek Bey Vakfı'na ait Kazgancılar Çarşısı'nda iki dükkânın arsasından yıllık 42 akçe gelir elde edilmekteydi³⁵⁷.

Araziler içerisinde bulunan bahçe; şehir içinde veya daha ziyade çevresinde bulunan, meyve ağaçlarının veya süs bitkilerinin yetiştirildiği ve genellikle etrafi çevrili olan yerlerdir. Bahçelerin boyutları genellikle birbirinden farklıdır. Bahçelerden elde edilen gelirlerine bakıldığında Şehabeddin Paşa Mahallesi'nde

³⁵¹ Diğer adı arşın olan ve 68 santimetreye denk gelen uzunluk ölçü birimidir.

³⁵² *TD 1070*, s. 113.

³⁵³ "...mahalle-i mezbûrede Karakaş Vakfı ve tarîk-i hâss ve iki cânibden tarîk-i âm ile mahdûd bir ev yerini vakf eylemiş..." bkz. *TD 1070*, s. 60; "...Yeni Saray kurbunda otuz evlik yer mukâta'asından..." bkz. *TD 1070*, s. 9.

³⁵⁴ *TD 1070*, s. 114.

³⁵⁵ *TD 1070*, s. 1.

³⁵⁶ *TD 1070*, s. 9.

³⁵⁷ *TD 1070*, s. 68.

Şehabeddin Paşa Vakfı'na ait bir bahçeden yıllık 1.000 akçe gelir elde edilmektedir³⁵⁸. Diğer örnek İbrahim Paşa Camii Nahiyesi'nde İbrahim Paşa Muallimhanesi Vakfı'na ait bir bahçeden yıllık 2180 akçe gelir sağlanmaktadır³⁵⁹. Diğer bir örnekte Şeyh Muslihiddin Halife Mahallesi'nde mescid vakfına ait olan bir bahçeden yıllık 700 akçe gelir elde edilmektedir³⁶⁰.

Hemen hemen bahçelerle aynı genişliğe sahip, sebze ekimine tahsis edilmiş, genellikle taş duvarlarla çevrili ve nadiren ağaçlar, bostancının oturması için küçük bir ev, ahırlar, sundurmalar, su kuyuları, havuzlar ve su dolapları bulunan yerlere bostan denilmekteydi. Edirne'deki vakıflara tahsis edilen sekiz adet bostan bulunmaktaydı. Bu bostanlardan elde edilen gelirlere bakıldığında Umur Bey Mescidi Mahallesi'nde bulunan Mehmed Çelebi bin İskender Vakfı'na ait Edirne'ye bağlı Havravuz(?) Karyesi'ndeki bir bostandan yıllık 1.500 akçe gelir sağlanmaktadır³⁶¹. Diğer bir örnekte Hoca Ömer Mescidi Mahallesi'nde mescid vakfına ait bir bostandan yıllık 900 akçe gelir sağlanmaktadır³⁶².

Üzüm kütüklerinin dikili olduğu toprak parçalarına da bağ olarak adlandırılmaktaydı. Yerleşim yerlerinden uzakta bulunan araziler de tarla veya mezra olarak adlandırılmaktaydı. Edirne'de vakıflara ait yetmiş üç kıta bağ bulunmaktaydı. Bu bağlardan elde edilen gelirlere bakıldığında Mirimiran Sinan Bey İmareti ve Mescidi Mahallesi'ndeki mescid vakfına ait bir bağdan yıllık 2.400 akçe gelir sağlanmaktadır³⁶³. Diğer örnekte Umur Bey Mescidi Mahallesi'nde Mehmed Çelebi bin İskender Vakfı'na ait Mihal Köprüsü yakınındaki iki kıta bağdan yıllık 1.500 akçe, Paşa Köyü'ndeki bir kıta bağdan yıllık 600 akçe gelir sağlanmaktadır³⁶⁴. Bazı belgelerde bostanların dönümü verilmiştir. İbrahim Paşa İmareti Vakfı'na ait dokuz yüz dönümlük bir bağ vardır. Bu bağın dört yüz dönümünü Müslümanlar, beş yüz dönümünü kefereler tasarruf etmekte olup bu bağdan yıllık 4.952 akçe gelir elde edilmektedir³⁶⁵.

Edirne'nin çevresinde bulunan bağ ve bostanlar arasında köşkler bulunmaktadır. Hacı İvaz el-Mağnisavî Medrese ve Mescid Vakfı'na ait

³⁵⁸ TD 1070, s. 206-207.

³⁵⁹ TD 1070, s. 234.

³⁶⁰ TD 1070, s. 94.

³⁶¹ TD 1070, s. 339.

³⁶² TD 1070, s. 445-446.

³⁶³ TD 1070, s. 257.

³⁶⁴ TD 1070, s. 339.

³⁶⁵ TD 1070, s. 429.

Yelliburgos'ta bağ ve bostanlar içinde bulunan bir köşk padişah hükmüyle 10.000 akçeye satılmıştır³⁶⁶.

Defterde vakıflara gelir sağlayan bağların zaman zaman satıldığı ve elde edilen bu meblağın ribâ ile işletildiği görülmektedir. Sinan Bey Zevcesi Mahallesi'nde Tatar Hüseyin bin Abdullah Vakfı'na ait bir bağ 7.000 akçeye satılmış ve bu meblağ ribâ ile işletilmeye verilmiştir³⁶⁷.

Edirne'de vakıflara gelir sağlayan yerler arasında bir adet kiremitlikte bulunmaktadır. Şahabeddin Paşa Mahallesi'nde Şahabeddin Paşa Vakfı'nın akarları arasında bir adet kiremitlik vardır. Bu kiremitlik yılda 500 akçeye mukataaya verilmiştir³⁶⁸.

5- Karyeler

Edirne'deki vakıf akarları içerisinde karyelere de rastlanmaktadır. Bu karyeler önceden temliknameyle mülk edilmiş daha sonra da vakfedilmiş olmalıdır. Çünkü vakıf şartlarından biri mülk olmasıdır. Edirne'de kurulmuş olan vakıflara sekiz adet köy ve bir adet çiftliğin gelirleri vakfedilmiştir. Bu sekiz karyenin yedisinden ve bir çiftliklerden yıllık toplam 43.547 akçe gelir elde edilmekteydi. Mugalkara'ya bağlı Havala Karyesi'nden elde edilen gelirle ilgili herhangi bir kayda tesadüf edilmemiştir. Bu karyeler, ait olduğu vakıflar ve elde edilen gelirler şöyledir. Sultan Çelebi Mehmed'in kızı Ayşe Hatun'un kendi adını verdiği mahallede bulunan mescid vakfının gelirleri arasında Yarhisar kazasına bağlı Zağana Karyesi bulunmaktaydı. Bu karyenin geliri 3.714 akçedir³⁶⁹.

Kale içindeki Kenise Camii Mahallesi'nde Cafer Çelebi Muallimhanesi'nin gelirleri arasında Dernevi Nahiyesi'ne bağlı Berviş Karyesi bulunmaktadır. Bu karyenin yıllık geliri 3.000 akçedir³⁷⁰.

Şehabeddin Paşa Mahallesi'ndeki ve mahalleye ismini veren Şehabeddin Paşa'nın kurmuş olduğu saka ve mescid vakfının gelirleri arasında üç tane köy bulunmaktadır. Bunlar Paşa, Ortakçıyan ve Yenice karyeleridir. Bu köylerde Şehabeddin Paşa'nın vakıflarına yıllık 10.333 akçe gelir sağlanmaktadır³⁷¹.

³⁶⁶ TD 1070, s. 282.

³⁶⁷ TD 1070, s. 364.

³⁶⁸ TD 1070, s. 206-207.

³⁶⁹ TD 1070, s. 5.

³⁷⁰ TD 1070, s. 150.

³⁷¹ TD 1070, s. 206-207.

Mirimiran Sinan Bey İmaretı ve Mescidi Mahallesi'ndeki mahalle mescidi vakfının gelirleri arasında Anadolu Vilayeti'nde Yenişehir Nahiyesi'ne bağlı Bahri Citlü Karyesi ve Alamah Çiftliği vardır. Bu karye ve çiftlikten toplam 16.500 akçe geliri bulunmaktadır³⁷².

Berkuk Ağa Mahallesi'nde Bayezid Çelebi bin Hamza Bey Zaviyesi Vakfı'nın gelirleri arasında Hayrabula'ya tabi Dolçe İsmail Karyesi bulunmaktadır. Bu karyeden vakfa 10.000 akçe gelir saęlanmaktadır³⁷³.

Daye Hatun Mahallesi'nde Daye Hatun Mescidi Vakfı gelirleri arasında Mugalkara'ya tabi Havala karyesi bulunmaktaydı. Bu karyeden mescid vakfına ne kadar gelir getirdiği verilmemiştir. Sadece bu karyede bulunan cizye, resm-i çift, örfi ve şer'î vergilerin mescid vakfının akarları içinde olduğu belirtilmiştir³⁷⁴.

b- Ribâ Gelirleri

Para vakıflarının diğer vakıflardan ayrılan özelliği vakfın mal varlığının tamamının veya bir kısmının nakit para olarak vakfedilmiş olmasıdır³⁷⁵. Para vakıflarının ortaya çıkışı konusu tartışmalıdır³⁷⁶. İslâm'da rıbh (ribâ) kesin olarak yasaklanmışken³⁷⁷ vakıflarda bunun aksi uygulamalar görünmektedir³⁷⁸. Çivilizâde'nin Rumeli Kadıaskeri iken yasaklanmasını sağladığı para vakıfları, onun vefatından sonra Ebussuud Efendi'nin görüşleri istikametinde serbest bırakılmıştır³⁷⁹.

³⁷² TD 1070, s. 257-258.

³⁷³ TD 1070, s. 234.

³⁷⁴ TD 1070, s. 340-341.

³⁷⁵ Para vakıfları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. İsmail Kurt, "İstanbul Para vakıfları", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 101 (Nisan 1996), s. 65-96; İsmail Kurt, *Para Vakıfları: Nazariyat ve Tatbikat*, Ensar Neşriyat, İstanbul 1996; İsmail Kurt, "Muhasebe Defterlerine Göre Para Vakıfları", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 107 (Nisan 1997), s. 175-230.

³⁷⁶ Para vakıflarının ortaya çıkışı konusunda yapılan tartışmalar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tahsin Özcan, *Osmanlı Para Vakıfları Kanuni Dönemi Üsküdar Örneği*, Ankara 2003, s. 28-45.

³⁷⁷ Ribâ İslâm'da uygulaması kesin olarak yasaklanmıştır. Fakat hile-i şer'îye yoluna gidilmek suretiyle uygulamaları mevcuttur. Geniş bilgi için bkz. Joseph Schacht, "Riba", *İA*, IX, s. 730-734; Toplumsal ve ekonomik zorunluluklar karşısında İslam hukukçuları, görünürdeki zorunlulukları ortadan kaldırmak için kafa yormuşlardır. Bu metotların Arapça bir adı vardır. Hiyel yani hileler, çareler. Sünni dört ekolü arasında, bu tür çarelerden en çok yararlanan mezhep Hanefilik olmuştur. Çünkü bu konuda zaruret haram olan şeyi helal kılar prensibi uygulanmaktadır. Hanefilik, Osmanlı Devleti'nin resmi hukuk doktrini oluşturmuştur. Bkz. B. Yediyıldız, *a.g.e.*, s. 142.

³⁷⁸ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Neşet Çağatay, "Osmanlı İmparatorluğunda Riba-Faiz Konusu, Para Vakıfları ve Bankacılık", *Makaleler ve İncelemeler*, (Konya 1983), s. 145-172; B. Yediyıldız, *a.g.m.*, s. 159.

³⁷⁹ T. Özcan, *a.g.e.*, s. 45.

Edirne’de kurulan iki bin yüz adet vakfın beş yüz elli iki tanesinde bulunan nakit paralar ribâ ile işletilmektedir. Bu da Edirne’de kurulan vakıfların hemen hemen ¼’inde ribâ ile işletilen para bulunduğunu göstermektedir.

Edirne’de bulunan vakıflara ribâ ile işletilmek üzere 3.321.914 akçe para vakfedilmiştir. Bu paralardan ortalama 328.000 akçe gelir elde edilmiştir. İşletilmeye verilen 129.820 akçe zayi olmuştur. Yıllık harcamalar dışında artarak biriken gelir 168.357 akçedir.

Defterde vâkıflar, para vakıflarına ait olan paraların işletilmesinde belli şartlar koymuşlardır. Mehmed Çelebi ibni Mihal Koçi mahallesinde Hurşid binti Abdullah adlı hatun mescid imamına cüz okuması için ribayla işletilmek şartıyla 6.000 akçe vakfetmiştir. Bu parayı mahallede zengin olan kişinin işletmesini ve mahalle dışından birisinin işletmesine izin verilmemesini vakfiyesinde belirtmiştir³⁸⁰. Vâkıfın buradaki amacı vakfın parasını mahalledeki zengin kişilere verilmesini sağlayarak paranın tahsil edilmesini kolaylaştırmak ve paranın zayi olmasını önlemek olmalıdır.

Defterde akarları işleten kişiye sermaye olarak para vakfedildiği görülmektedir. Örneğin H.929/M.1522 yılında kurulan vakıfta Mustafa Bey bin Karagöz eş-Şehr cüz okunması için fırın ve 6.000 akçe vakfetmiş ve 6.000 akçenin 1.000 akçesini fırını kiralayan kişiye sermaye olarak vakfetmiştir³⁸¹.

H.952/M.1519 yılına ait vakfiyede Has Murad Mahallesi’nde Üstad Sarrac Ahmed bin Mehmed 35.000 akçe vakfetmiştir. 10.000 akçesiyle mescid yapılıp geri kalan 25.000 akçenin ribasıyla mescidin diğer masraflarının karşılanmasını belirtmiştir³⁸².

Ribâyla işletilmek üzere vakfedilen paranın geri dönüşüne dikkat edilmektedir. Bunu sağlamak için farklı uygulamalar yapıldığını incelenen defterden öğrenilmektedir. Emirşah Çelebi bin Mihal Koçi Mescidi Mahallesi’ndeki Mustafa bin Abdullah’ın hatm okumak için kurmuş olduğu para vakfının işletilmek üzere verilen para geri dönmemiştir. Müteveli Hacı Ali elinde bulunan para zayi olmuştur. Zayi olan bu para evlatlarından temin edilmeye çalışılmıştır³⁸³.

³⁸⁰ TD 1070, s. 14.

³⁸¹ TD 1070, s. 26.

³⁸² TD 1070, s. 21.

³⁸³ “...Dede vâkıf-ı mezbûr kendü malından altı yüz akçe vakf eyleyüb şart eylemiş meblağ-ı merkûmun rıbh-ı Emirşah Mescidi’nin imamına virilüb yılda bir hatm okuya ve tevliyet hasbiye Hacı Ali’ye ola hâliyen meblağ-ı mezbûr Hacı Ali elindedir. zâyi’ olub evladdan tahsîl-i sipâriş olundu...” bkz. TD 1070, s. 9.

Mehmed Çelebi ibni Mihal Koçî Mescidi Mahallesi'nde Hurşit binti Abdullah kendisinin kurmuş olduğu para vakfına ribâ ile işletilmesi için 6.000 akçe vakfetmiştir. Bu meblağı işletecek olan kişinin zengin olmasını ve mahalle dışındaki birine verilmemesini şart koştur. Fakat mütevellî bu parayla İstanbul'da odalar alıp icarını Edirne'ye getirmiştir³⁸⁴. Buradaki örnekte de nakit para bir nevi normal yıllık gelir getiren mülk akarlar haline döndürülmüştür. Edirne'de ribâ ile işletilen para vakıfları Tablo XXI'de gösterilmektedir.

³⁸⁴ "...meblağ-ı mezbûr mahalle-i mezkûrede bir mütemevvil (zengin) kimesneye mu'âmele oluna ve mahalleden çıkarmayalar..." bkz. *TD 1070*, s. 14.

Tablo XXI

Edirne'deki Para Vakıfları						
Vakfın Adı	Vakfın Türü	Nakit	Hasıl	Artış	Zayi Olan Para	Vakfiye Tarihi
(...) Hacı	Cüz	1.400	140			
Abdulkadir	Cüz	5.000	500		20.000	
Ağacı	Avarız	300	30			
Ahir	Avarız	500	50			
Ahir	Cüz	2.200	220			
Ahmed bin Hasan	Cüz	4.000	400			
Ahmed bin Mehmed el-Hatib	³⁸⁵	10.000	1.000			902/1496
Alaeddin bin Kara Bali	Cüz	1.000	100			955/1548
Alaeddin bin Kara Bali	Sakkaya	3.000	300			959/1551
Ali Atik Kara Doyar	Mescid	300	30			
Ali Bey	Cüz	4.000	400			
Ali bin Aydın	Yasin	2.000	200			
Ali bin Hamza	Mescid	200	20			
Ali bin İlyas	Cüz	1.500	150			946/1539
Ali bin İlyas	Cüz	20.000	2.000			959/1551
Aliyye Hatun	Cüz	16.000	1.600			975/1567
Altuncu Memi	Mescid ve Saka	900	90			
Arpacı Mehmed Bey bin Ali	Avarız	1.000	100			
Ayas bin Abdullah el-Bakkal	Saka	1.000	100			926/1519
Ayni Hatun	Sure	1.000	100			
Aynışah Hatun binti Hoca Safer	Cüz	5.000	500			
Ayşe	Hatm	500	50			
Ayşe binti Abdullah	Avarız	1.000	100			963/1555
Ayşe binti Abdullah	Cüz	4.000	400			975/1567
Ayşe binti Abdullah	Mescid	500	50			
Ayşe binti Bekir	Hatim	1.000	100			925/1519
Ayşe binti Dede Bali	Cüz	3.000	300			953/1546
Ayşe binti Süle	Mescid	600	60	100		
Ayşe binti Şahin	Cüz	3.000	300			927/1520
Ayşe Hatun	Avarız	500	50			
Ayşe Hatun	Avarız	1.000	100			
Ayşe Hatun	Avarız	1.000	100			
Ayşe Hatun	Ehl-i İlm Fukarası	2.000	200			
Ayşe Hatun	Evlatlık	1.000	100			
Ayşe Hatun	Mescid	1.500	150			
Ayşe Hatun binti Abdullah	Avarız	1.000	100			
Ayşe Hatun binti Mustafa	Hatm	4.000	400			934/1527
Ayşe Hatun binti Timurhan	Mescid	6.000	600			895/1489
Baba Mağnisalı	Mescid	500	50			
Bağdadi Hatun zevce-i Muhyiddin	Mescid	400	40			
Bahri Çelebi bin Hızır es-Silahi	Cüz	12.000	1.200			

³⁸⁵ Zayi olduğu için belirtilmemiştir.

Bahtiyar binti Abdullah	Cüz	4.000	400			944/1537
Bakırcı Ahmed	Avarız	1.500	150			
Bali Bey	Avarız	2.000	200	2.000		
Bali Bey	Cüz	6.000	600			
Bali Çelebi bin Ahmed	Avarız	2.000	200			938/1531
Bayramlı	Cüz	10.000	1.000			951/1544
Boyacı	Cüz	8.500	850			
Boyacı İbrahim	Mescid	10.000	1.000			
Börekci Mehmed	Kuyu	1.000	100			
Bülban	Cüz	500	50		500	
Bülbül binti Abdullah	Cüz	10.000	1.000			
Bülbül Hatun binti Abdullah	Mescid	1.000	100			
Cafer Bey bin Abdullah es-Siyah	Avarız	2.000	200			974/1556
Cafer bin Abdullah	Kuyu	1.000	100			
Cafer bin Abdullah el-Boyacı	Mescid	300	30			
Cafer bin İlyas	Cüz	8.000	800			
Cennet binti Karaca	Mescid	500	50			
Cennet Hatun binti Şirmerd	Cüz	8.300	830			
Çadbula	Avarız	5.000	500			
Çadırcı Hacı Hüseyin	Avarız	1.000	100			
Çavdar bin Memi	Mescid	300	30			
Çırakçı Hüsam	Zaviye	10.000	1.000			
Çilekeş Süleyman	Hatm	1.000	100			
Davud bin Abdullah atik-i Kasım Ağa eş-Şehr	Evlatlık	1.000	100			907/1501
Debbağ Halil bin Ahmed	Mescid	500	50			
Değirmenci Ahmed	Köprü	2.400	240	1.400		
Demur Çelebi bin Mustafa	Cüz	5.000	500			930/1523
Derbeli Gelin Hatun	Yasin	1.000	100			
Devlet binti Abdullah	Cüz	2.000	200			952/1545
Devlet Hatun	Sakkaya	1.000	100			
Divane Gazi bin Ali	Cüz	7.000	700			925/1519
Divane Sinan	Avarız	2.000	200			
Divane Sinan	Avarız	1.000	100			
Divane Sinan Bey	Avarız	200	20			
Divane Sinan Bey	Avarız	3.000	300			
Divane Sinan Bey	Avarız	2.000	200			
Divane Sinan Bey	Avarız	1.000	100			
Divane Sinan Bey	Evlatlık	350	35			
Divane Yusuf	Avarız	4.000	400			
Divane Yusuf	Avarız	3.000	300			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	2.500	250			
Divane Yusuf	Avarız	4.000	400			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	3.500	350	500		
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	2.500	250			
Divane Yusuf	Avarız	2.500	250			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	200			20	

Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	800	80			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	1.500	150			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	2.500	250			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	4.000	400			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	3.000	300			
Divane Yusuf	Avarız	500	50			
Divane Yusuf	Avarız	4.000	400			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	1.500	150			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	1.500	150			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	1.500	150			
Divane Yusuf	Avarız	500	50			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	2.500	250	500		
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	6.000	600	1.000		
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	3.000	300			
Divane Yusuf	Avarız	5.000	500			
Divane Yusuf	Avarız	3.000	300			
Divane Yusuf	Avarız	3.000	300			
Divane Yusuf	Avarız	5.000	500			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	6.000	600	1.000		
Divane Yusuf	Avarız	1.500	150			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	3.000	300			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			
Divane Yusuf	Avarız	4.000	400			
Divane Yusuf	Avarız	1.500	150			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	5.000	500			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			
Divane Yusuf	Avarız	3.600	360	600		
Divane Yusuf	Avarız	1.000	100			944/1537
Divane Yusuf	Avarız	4.000	400			
Divane Yusuf	Avarız	1.100	110			
Divane Yusuf	Avarız	2.000	200			944/1537
Divane Yusuf	Evlatlık	2.000	200			927/1520
Divane Yusuf	Mekteb	50.000	5.000			965/1557

Divane Yusuf	Mescid	1.000	100			
Emin Çelbi bin Cafer Çelebi	Mescid	30.000	3.000			900/1494
Eslim Hatun binti Hasan	Avarız	2.000	200			
Evremcik	Saka	1.000	100		1.000	
Fatma binti Abdullah	Cüz	7.000	700			936/1529
Fatma binti Ali	Sakkaya	2.000	200			
Fatma binti Ali Bey ve Ayşe	Cüz	2.000	200			803/1400
Fatma binti Derviş	Cüz	3.000	300			
Fatma binti Hoşkadem	Mescid	4.000	400			972/1564
Fatma binti Hüdaverdi Ağa	Mescid	1.200	120			
Fatma binti Kasım	Yasin	3.200	320			
Fatma binti Toğan	Tamir	2.000	200	2.000		907/1501
Fatma Hatun	Avarız	1.000	100			
Fatma Hatun bin Abdullah	Avarız	5.100	510			
Fatma Hatun bin Karagöz	Cüz	3.000	300			932/1525
Fatma Hatun binti Abdullah	Mescid	200	20			
Fatma Hatun binti İlyas	Mescid	1.000	100			
Fatma Hatun binti Kassab	Kazan	100	10			
Fatma Hatun binti Mustafa	Hatim	500	50			
Ferhad Bey	Avarız	2.500	250			
Ferhad bin Abdullah	Avarız	1.000	100			968/1560
Ferhat Çavuş bin Abdullah	Cüz	20.000	2.000			975/1567
Gazi bin Ali Alavazi	Cüz	7.000	700			
Gülbadem	Mescid	200	20			
Gülbahar binti Abdullah	Mescid	780	78	30		
Gülbahar Hatun	Evlatlık	40.540	4.050	34.540		
Gülsene binti Abdullah	Hatim	500	50			
Habib Hoca	Cüz	4.000	400			
Habibe binti Hacı Durmuş zevce-i Hacı Mustafa	Saka	3.000	300			935/1528
Habibe binti Sevla	Yasin	4.000	400			
Hacce Hatun	Aşr	500	50			
Hacce Hüsnü binti Veli Ağa	Cüz	4.000	400			924/1568
Hacı Ahmed	Mescid	1.000	100			
Hacı Ahmed bin Abdullah	Cüz	6.000	600			
Hacı Ahmed bin Abdullah	Kuyu	1.000			1.000	
Hacı Ahmed bin Abdullah	Musluk	200	20			
Hacı Ahmed bin Abdullah	Zaviye	5.100	510			965/1557
Hacı Ahmed bin Abdullah el- Hamam	Mescid	3.600	360			931/1524
Hacı Ahmed bin İlyas	Muallimh ane	35.000	3.500			907/1501
Hacı Ahmed el-Attar	Mescid	12.500	1.250		2.500	
Hacı Ali	Avarız	2.500	250			
Hacı Ali bin Hüseyin	Mescid	500	50			
Hacı Ali bin Mustafa	Avarız	1.500	150			
Hacı Ali bin Osman	Cüz	1.000	100			
Hacı Ali bin Seyyidi es-Sarraf	Cüz	10.000	1.000			906/1500
Hacı Bayramlı	Avarız	1.000	100			
Hacı Cafer	Avarız	2.000	200			
Hacı Dede bin Abdullah el- Mismari	Cüz	5.000	500			932/1525
Hacı Hamza bin Abdullah et- Tacir	Avarız	5.000	500			
Hacı Hamza bin Abdullah et- Tacir atik-i Hacı	Cüz	26.000	2.600	9.000		903/1497
Hacı Hasan	Mescid	500	50			

Hacı Hasan bin Abdullah	Aşr	2.000	200			
Hacı Hasan bin Hamza	Avarız	2.000	200			
Hacı Hasan bin Hamza	Cüz	11.000	1.100			957/1550
Hacı Hatun binti Hacı Hüseyin	Zaviye	1.000	100			
Hacı Hayreddin bin Abdullah	Cüz	3.000	300			919/1513
Hacı Hayreddin Hüseyin en-Nühhas	Cüz	3.000	300			
Hacı Hüseyin	Avarız	2.000	200			
Hacı Hüseyin	Cüz	6.000	600			946/1539
Hacı Hüseyin	Mescid	11.000	1.100	1.000		
Hacı Hüseyin	Mescid	500	50			
Hacı Hüseyin bin Abdullah	Avarız	4.000	400			
Hacı Hüseyin bin Abdullah	Muallimhane	100.000	10.000			961/1553
Hacı Hüseyin bin İlyas	Ehl-i İlm	1.000	100			977/1569
Hacı Hüseyin bin Ziya	Cüz	26.000	2.600			
Hacı İbrahim bin Abdullah	Cüz	6.000	600			917/1511
Hacı İbrahim bin Hoca İshak	Cüz ve Cami	33.000	3.300			952/1545
Hacı İlyas	Mescid	2.000	200			
Hacı İlyas bin Hızır et-Tacir	Avarız	5.000	500			922/1516
Hacı İshak bin Abdullah el-Kalanisi	Saka ve Kuyu	2.500	250			909/1503
Hacı İshak bin İbrahim	Cüz	10.000	1.000			930/1523
Hacı İshak el-Kalanisi	Cüz	4.000	400			904/1498
Hacı İskender	Cüz	4.000	400			925/1519
Hacı Karagöz bin Abdullah	Cüz	20.000	2.000			907/1501
Hacı Karagöz bin Abdullah	Cüz	10.000	1.000			
Hacı Kasım	Cüz	9.400	940			
Hacı Kasım	Mescid	500	50			
Hacı Kasım bin Abdullah	Avarız	2.000	200			
Hacı Kasım bin Abdullah	Cüz	5.000	500			902/1496
Hacı Mahmud	Mescid	9.800	980	58.00		
Hacı Mahmud bin Karagöz	Avarız	3.000	300			
Hacı Mahmud bin Karagöz	Kuyu	3.000	300			
Hacı Mahmud bin Mahmud	Mescid	300	30			
Hacı Mehmed	Cüz	5.000	500			
Hacı Mehmed bin Ali	Cüz	6.000	600			922/1516
Hacı Mehmed bin Binamiş	Cüz	11.000	1.100			
Hacı Mehmed bin Hacı Ahmed	Avarız	3.000	300			
Hacı Minnet bin Abdülkerim	Cüz	4.000	400			880/1475
Hacı Minnet bin Abdülkerim	Mescid	1.800	180			911/1505
Hacı Muhyiddin	Mescid	200	20			
Hacı Musa	Cüz	10.000	1.000			969/1561
Hacı Muslihiddin bin Halil es-Seman	Cüz	10.000			10.000	826/1422
Hacı Mustafa bin Abdullah el-Yorgani	Evlatlık	1.000	100			909/1503
Hacı Mustafa bin Abdullah el-Yorgani	Evlatlık	1.000	100			
Hacı Mustafa bin İbrahim	Cüz	12.300	1.230			966/1558
Hacı Mustafa bin İbrahim el-Hayat	Avarız	5.000	500			950/1543
Hacı Mustafa bin Karagöz	Cüz	10.000	1.000			964/1556
Hacı Mustafa bin Kasım	Camii	800	80			976/1568
Hacı Müstecab bin Mehmed	Avarız	200	20			
Hacı Müstecab bin Mehmed	Mescid	300	30			975/1567

Hacı Müstecab bin Mehmed	Tamir	1.000	100			
Hacı Nasuh bin Abdullah	Avarız	1.000	100			
Hacı Pervane bin Abdullah	Mescid	400	40			
Hacı Safer bin Halil	Cüz	5.000	500			
Hacı Seyyidi	Cüz	5.000	500			
Hacı Sinan	Camii	1.000	100			
Hacı Sinan	Saka	1.000	100			
Hacı Sinan bin Abdullah	Evlatlık	500	50			961/1553
Hacı Sinan eş-Şehr	Mescid	777	77			
Hacı Tatar	Avarız	500	100	500		
Hacı Temir bin Abdullah atık-i Mahmud	Cüz	15.000	1.500			922/1516
Hacı Temir bin Abdullah atık-i Mahmud	Köprü	10.500	1.050			
Hacı Tenrivirmiş bin Abdullah	Evlatlık	1.000	100			
Hacı Tenrivirmiş bin Abdullah	Kuyu	500	50			
Hacı Turgud bin Halil	Avarız	500	50			974/1566
Hacı Yakub bin Abdullah Hacı İvaz el-Merhum	Cüz	8.000	800			
Hacı Yusuf bin Abdullah	Cüz	4.500	450	500		
Hadice	Evlatlık	1.000	100			914/1508
Hadice binti Sinan el-Hayyar	Cüz	6.000	600			921/1515
Hadice Hatun zevce-i Aşçı Hacı	Cüz	3.000	300			938/1531
Hafsa binti Hasan	Cüz	4.000	400			
Hali Hatun	Hatim	500	50			
Halil Bey bin Abdullah	Cüz	49.000	4.900			
Halim Hatun binti Mustafa Paşa zevce-i Mevlana Adullkerim	Cüz	50.000	5.000			967/1559
Hallac Resul	Avarız	500	50			
Hamza	Avarız	1.000	100			
Hamza bin Abdullah	Avarız	1.000	100			
Hamza bin Abdullah	Cüz	11.000	1.100			960/1552
Hamza bin Abdullah	Evlatlık	1.400	140	400		950/1543
Hamza bin Ahmed eş-Şerbeti	Zevcesi	3.600	360			950/1543
Hasan bin Abdullah	Avarız	1.000	100			960/1552
Hasan bin Abdullah	Mescid	600	60			
Hasan bin Hızır	Yasin	10.000	1.000			967/1559
Hasan Çelebi bin İlyas	Avarız	1.000	100			960/1552
Hasan Halife bin Ahmed	Evlatlık	18.000	1.800			
Hasan Kethüda	Kuyu	1.000	100			
Hasan Kethüda	Sakkaya	2.500			2.500	
Hatice Hatun	Saka	1.500	150			
Haydar Bey bin Abdullah	Cüz	7.000	700			
Haydar bin Emir Gazi	Cüz	5.000	500			976/1568
Hayreddin	Avarız	1.000	100			
Hayreddin Bevvab	Mescid	800	80			950/1543
Hayreddin Bey	Cüz	2.200	220			
Hayreddin bin Abdullah	Cüz	4.000	400			954/1547
Hekim Hatun	Avarız	200	20			
Herdem binti Ali	Mescid	1.000	100			963/1555
Hızır bin Abdullah	Avarız	2.000	200			
Hızır bin Abdullah el-Bevvab	Cüz	4.000	400			935/1528
Hilal Hatun binti Abdullhay	Cüz	20.000	2.000			958/1551
Hoca Ahmed bin Abdullah et-Tacir	Cüz	10.000	1.000			929/1522
Hoca Piri bin Yusuf	Cüz	21.500	2.150			948/1541
Hoca Seferşah	Avarız	7.000	700			

Hundi binti Abdullah	Hatim	1.000	100			
Hurşid Abdullah	Mescid	300	30			
Hurşid binti Abdullah	Zaviye	1.000	100			976/1568
Hurşit binti Abdullah	Mescid	6.000	600			
Hürmüz	Yasin	2.000	200			
Hüseyin	Avarız	700	70			
Hüseyin bin Abdullah	Avarız	1.500	150			
Hüseyin bin Abdullah	Mescid	500	50			
Hüseyin bin Abdullah	Mescid	500	50			965/1557
Hüseyin bin Ebu Bekir	Cüz ve Saka	3.000	300			
Hüseyin bin İsa	Mescid	500	50			
Hüsni binti Abdullah	Cüz	1.000	100			
Hüsni binti Abdullah	Cüz	1000	100			932/1525
Hüsni Hatun binti Mahmud	Avarız	500	50			973/1565
Hüsni Hatun zevce-i Debbag Ali	Avarız	500	50			
Hüsni Hatun zevce-i Mevlana Şeyh	Fukara	25.000	2.500			937/1530
Hüssam Bey bin İlyas	Cüz	10.000	1.000			
Hüssam Bey bin İlyas	Cüz	4.000	400			
İbrahim Bey bin Sinan Bey	Mescid	10.000	1.000		10.000	
İbrahim bin Mehmed	Avarız	5.000	500			975/1567
İbrahim Çelebi bin Ali	Cüz	8.200	820	3.800		937/1530
İbrahim es-Silahi	Kuyu	1.000	100			
İlyas	Hatm	500	50			
İlyas bin İbrahim	Kuyu	2.000	200			
İncü Hatun binti Abdullah	Aşr	5.000	500			903/1497
İsa	Aşr	1.000	100			
İshak Bey	Mescid	1.000	100			
İskender bin Abdullah en-Neccar atık-i Hacı İslam	Mescid	1.000	100			
İşci Mustafa bin Abdullah	Cüz	12.000	1.200			
İşci Mustafa bin Abdullah	Mescid	300	30			
Kadem Hatun	Mescid	300	30			
Kamer binti Abdullah	Cüz	5.000	500			926/1519
Kamer Hatun binti Hamza Bey zevcesi Kasım Çelebi	Cüz	18.000	1.800			950/1543
Kara Çoban	Mescid	300	30			
Kara Mustafa eş-Şehri	Mescid	400	40			
Karaca Hacı	Mescid	4.000			4.000	
Karagöz bin Abdullah el-Hayyam atık-i Koç Bey	Saka	2.000	200			
Kasım Bey bin Hasan	Aşr	2.000	200			930/1523
Kasım bin Abdullah ed-Debbag	Cüz	4.000	400			949/1542
Kasım bin Abdullah es-Sarrac	Mescid	2.000	200			
Kasım bin Abdullah es-Sarrac	Yasin	4.000	400			910/1504
Kasım Çelebi bin İbrahim	Mescid	500	50			
Kasım Fakih birader-i Hacı Ahmed	Enam	20.000	2.000			
Kassab Musa	Cüz	6.000	600			
Kassab Soyku?	Mescid	1.000	100			
Katib Şemseddin atık-i Veliyyüddin	Evlatlık	3.100	310	1.400		
Koska Ali Bey	Çeşme	500	50			
Kör İlayas	Mescid	200	20			
Mahi binti Hüseyin	Cüz	8.000	800			948/1541

Mahi Hatun	Cüz	3.600	360			
Mahmud Ağa	Pasban	3.000	300			
Mahmud bin Ali	Avarız	2.000	200			
Mahmud bin Mustafa	Cüz	12.000	1.200			976/1568
Masume Hatun binti Hacı Kasım	Mescid	1.000	100			876/1471
Mehdi Hatun binti Yahya	Cüz	25.000	2.500			
Mehmed bin Abdullah	Avarız	1.000	100			
Mehmed bin Abdullah	Cüz	7.000	700	1.000		947/1540
Mehmed bin Abdullah	Saka	2.000	200			922/1516
Mehmed bin Ahmed el-Harrat	Cüz	8.200	820	3.800		940/1533
Mehmed bin Ali	Cüz	3.000	300			
Mehmed bin İlyas	Evlatlık	15.000	1.500			968/1560
Mehmed bin İlyas	Tamir	100	10			963/1555
Mehmed bin İlyas el-Hayyam	Avarız	4.000	400			
Mehmed bin Mustafa	Cüz	4.000		4.000		933/1526
Mehmed bin Mustafa	Cüz	4.000	400			933/1526
Mehmed bin Turhan	Mescid	24.000	2.400			950/1543
Mehmed Çelbi bin Kutbeddin	Avarız	1.110	111			
Mehmed Fakih bin Mustafa	Evlatlık	1.000	100			892/1486
Melek Hatun zevce-i Hacı İskender	Cüz	5.000	500			
Merhum Çavuş Bey	Cüz	1.000	100			
Merhum Mehmed Çelebi bin Hamza Çelebi	Cüz	20.000	2.000			941/1534
Merhum Mevlana Muhyiddin bin Mehmed	Cüz	9.000	900			
Merhum Yahşi Dede bin Muhyiddin	Cüz	7.000	700	5.000		952/1545
Mescid-i Altuncu der kurb-ı Cami-i Cedid Halk-ı Medrese-i Atik	Mescid	4.000	400			
Mescid-i Bülbül Hatun	Mescid	4.600	460	1.650		
Mescid-i Hafız Şemseddin	Mescid	2.000	200			
Mescid-i Mehmed Ağa bin Abdullah	Mescid	4.000	400			
Mescid-i Mehmed bin Ayna Bey meşhur Naib Hacı	Mescid	150	15			
Mescid-i Mehmed Çelebi bin Mevlana Rükneddin eş-Şehr	Mescid	37.000	3.700	15.000		
Mescid-i Merhum Yahya bin Hacı Davud	Mescid	4.000	400		8.000	
Mescid-i Sivrihisar der Mahalle-i Zincirli Kuyu	Mescid	3.000	300		2.000	
Mescid-i Üsküfcü Hayreddin	Mescid	10.000	1.000			
Mescid-i Üstad Sarrac Ahmed bin Mehmed	Mescid	25.000	2.500			952/1545
Mescid-i Zaviye-i Şeyh Sinan	Mescid	3.000	300			
Mescid-i Zevce-i Huri Hatun binti Hızır Bey	Mescid	4.000	400			
Mesih Bey bin Abdullah	Cüz	21.600	2160			930/1523
Mesniha? Hatun	Cüz	5.000	500			
Mevlana Abdurrahman bin Turhan el-İmam	Mescid	400	40			
Mevlana Ali	Mescid	2.600	260	1.500		
Mevlana Emin Mehmed Çelebi bin Mevlana Cafer Çelebi	Muallimhane	50.000	5.000			

Mevlana Hüsrev bin Abdurrahman	Evlatlık	3.000	300			951/1544
Mevlana Kutbeddin	Avarız	1600	160			
Mevlana Mahmud bin Abdulkadir	Cüz	91.000	9.100		9.000	
Mevlana Mehmed bin İlyas	Mescid	1.000	100			885/1480
Mevlana Mehmed Çelebi el-Kadı	Avarız	2.225	222			
Mevlana Ömer Efendi ibni Ahmed	Mescid	1.200	120			
Mevlana Rükneddin bin Mehmed eş-Şehr	Evlatlık	62.247	6.224	25.247		
Mevlana Rükneddin bin Mehmed eş-Şehr	Muallimhane	32.500	3.250			903/1497
Mevlana Salih bin Musa	Cüz	20.000	2.000			
Mevlana Tokatlı Muyyiddin	Mescid	3.000	300			
Mevzun Hatun binti Halil	Yasin ve Tebareke	4.000	400			
Mısırı Hatun	Mescid	1.000	100			
Mihrimah Hatun	Mescid	500	50			
Muallimhane-i Cafer Çelebi kale içinde Kilise Camii yakınında	Muallimhane	4.200	420			
Muallimhane-i Hacı Ahmed bin Abbas	Mualimhane	35.000	3.500			907/1501
Muallimhane-i Hacı Ali	Mualimhane	24.000	2.400		6.000	908/1502
Muallimhane-i Hacı Şirmerd	Muallimhane	10.000	1.000			913/1507
Muallimhane-i Hoca İshak	Muallimhane	40.000	4.000			942/1535
Rabia Hatun zevce-i Ahmed Bey en-Naibi	Mescid	500	50			
Sahibül-mescid	Mescid	1.000	100			
Said bin Karagöz Paşa	Cüz	10.000	1.000			
Sara Hatun	Avarız	1.000	100			
Saru Kemal	Mescid	3.000	300			
Seferşah el-Kadı	Cüz	30.000	3000			
Sehi Hatun binti Tahsin zevce-i Hacı Hasan	Cüz	10.000	1.000			932/1525
Sekban Ali	Pasban	7.000	700			976/1568
Selçuk binti Ali	Cüz	14.000	1.400			
Selçuk Hatun	Cüz	1.500	150			
Selime binti Abbas	Cüz	2.000	200			912/1506
Selime Hatun	Avarız	800	80			
Selime Hatun binti Mihr Hasan	Mescid	500	50			
Selime Hatun binti Sinan	Cüz	2.000	200			
Selime Şah Hatun binti Mustafa Bey	Cüz	8.500	850		3.500	
Selver binti Abdullah	Avarız	1.000	100			
Selver Hatun	Avarız	1.000	100			
Selver Hatun	Mescid	1.000	100			
Sema binti Abdullah	Camii	600	60			966/1558
Sema binti Hüsam	Mescid, Medrese ve Zaviye	70.000	7.000	65.000		872/1567
Servinaz Hatun	Avarız	1.000	100			

Seyyid Ahmed	Aşr	3.000	300		1.000	
Seyyid Hasan bin Seyyid Mehmed	Yasin	3.500	350			966/1558
Sinan atik-i Abdullatif Çelebi	Mescid	500	50			
Sinan Bey bin Abdullah	Aşr	5.000	500			943/1536
Sinan Bey bin Abdullah	Cüz	30.000	3.000			
Sinan Dede bin Abdullah	Saka	1.000	100			
Sitti Hatun binti Kasım	Cüz	8.000	800			934/1527
Süleyman Abdal bin Yahşi	Zaviye	2.000	200			880/1475
Süleyman bin Abdullah	Cüz	1.500	150			966/1558
Süleyman bin Mustafa	Cüz	3.000	300			
Süleyman bin Mustafa	Köprü	5.000	500			946/1539
Şahi Hatun	Cüz	7.000	700		4.000	
Şarabdar İskender bin Abdullah	Aşr ve Selavat	10.000	1.000			
Şarabdar İskender bin Abdullah	Cüz	8.000	800			
Şehabeddin bin Abdullah	Evlatlık	600	60			
Şehdane binti Abdullah	Hatim	1000	100			
Şehnevaz Hatun	Avarız	1.000	120			
Şehnevaz Hatun	Avarız	1.000	100			
Şehzade binti Hacı İskender	Cüz	10.000	1.000			
Şirci Elagöz	Paspan	5.000	500			
Şirin binti Abdullah	Sakkaya	2.000	200		500	892/1486
Şirmerd Kassab	Avarız	1.000	100			
Şüca Bey	Mescid	600	60			
Taşcı Yusuf bin Abdullah	Avarız	500	50			976/1568
Tatarcı	Mescid	600	60			
Tavasî Ahmed	Cüz	12.000	1.200			
Tavasî Ahmed	Cüz	2.000	200			
Tavasî Ahmed	Cüz	58.000	5.800			
Tavasî İlyas	Mescid	300	30			
Tenrivirmiş bin Abdullah	Mescid	4.000	400			846/1442
Tenrivirmiş bin Abdullah	Mescid	1.000	100			903/1497
Tenrivirmiş bin Abdullah es-Subaşı	Cüz	10.000	1.000			
Toğan	Mescid	1.000	100			
Tur Paşa Hatun	Mescid	2.000	200			
Tur Paşa Hatun	Mescid	3.000	300			
Turmuş	Mescid	500	50			
Turmuş bin Mehmed	Avarız	9.000	900			946/1539
Tursun bin Bazarlu	Evlatlık	1.600	160			
Tutu binti Abdullah	Avarız	2.000	200			965/1557
Tutu binti Abdullah	Evlatlık	500	50			963/1555
Tutu Hatun	Mescid	1.500	150			923/1517
Umur Bey bin Ali	Kazan ve Kalayı	1.200	120			
Ümmühan binti Mustafa	Tamir	1.000	100			975/1567
Veli bin Sinan	Cüz	10.000	1.000			
Veli Kethüda	Cüz	9.000			9.000	
Yağcı Süleyman	Cüz ve Saka	30.000	3.000			
Yahşi	Mescid	1.800	180			
Yahya Bey bin Abdullah	Köprü	1.100	110			
Yahya Bey bin Abdullah	Kuyu	1.000	100			947/1540
Yahya bin Abdullah	Cüz	4.000	400			925/1519
Yakub bin Abdullah	Evlatlık	1.000	100			934/1527
Yavrunur Kasım	Saka	2.000	200			

Yusuf Bey el-Tercümani	Avarız	4.800	480	800		
Yusuf bin Abdullah	Cüz	4.000	400			975/1567
Yusuf bin Hacı Mahmud	Mescid	500	50			
Yusuf Han bin Hüseyin	Cüz	6.000	600			903/1497
Zağanos I-Cerrah	Cüz	4.000	400			927/1520
Zahide binti Abdullah	Mescid	300	30			
Zeliha Hatun binti Köftecioğlu	Cüz	6.000	600			940/1533
Zevce-i Tokatlu Muhyiddin	Cüz	3.000	300			
Zevce-i Tokatlu Muhyiddin	Mescid	500	50			
Zeyneb Hatun binti Bali Bey	Cüz	4.000	400			921/1515
Zeyneb Hatun binti Okcu Sinan	Cüz	4.000	400			931/1524
Zeyneb Hatun binti Tenrivirmiş	Zaviye	1.000			1.000	
Toplam		3.321.914	328.976,5 ³⁸⁶	227.357	132.33	

³⁸⁶ Bazı vakıfların paraları zayı olduğu için ribâ gelirleri düşmüştür.

B-VAKIF GİDERLERİ

a- Vakıflarda Genel Olarak Görev Yapan Kişilerin Ücretleri

Vakıf giderlerine geçmeden önce vakıf ile belgelerde sık sık kullanıldığı için öncelikle “cihet” ve “vazife” terimlerinin açıklanması faydalı olacaktır. Cihet kavramı herhangi bir görev anlamında kullanılırken; vazife kavramı ise görev (cihet) karşılığı belirlenen ücret anlamındadır³⁸⁷.

Vakıflarda vakfın yönetimi ve bu vakfın amacı doğrultusunda hizmetin gerçekleşmesi için bir takım görevliler bulunmaktadır. Bu görevlilere vakfiye şartlarında yapmış oldukları hizmetin karşılığı olarak alacakları ücret belirtilmiştir.

Mütevelli, vakıf işlerini vakfiye şartları ve şer‘i hükümler dairesinde idare eden görevlidir. Mütevelli vakfın tasarruf hakkını elinde bulundurmakta ve buna bağlı olarak görevin karşılığı olarak ücret almaktadır. *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*’nden elde edilmiş olan bilgilere bakıldığında mütevelliler görevlerinin karşılığı olarak ortalama yevmiye olarak 2 akçe aldıkları görülmektedir. Fakat vakfın ekonomik gücüne ve mütevellinin görevinin durumuna göre 0,5 ilâ 4 akçe arasında ücret aldığı da görülmektedir. Bazı vakıflarda mütevellilerin ücret almadıkları da görülmektedir³⁸⁸. Mütevelliler aslî olarak kendi görevlerini yürütmelerinin yanında başka görevler de üstlenmektedir. Buna örnek olarak Mevlana Şeyh Mehmed bin Yusuf el-Maruf Noktacı-zade’nin mescid vakfının mütevellisi aynı zamanda câbilik görevini üstlenmekte olup mütevellilik ve câbilik görevinin karşılığı olarak yevmiye 6 akçe almaktadır³⁸⁹.

Mütevellinin, vakıf işlerini ne yolla idare ettiğine nezaret etmek ve vakıf işlerinde mütevelliyeye yol gösterici olarak atanan vakıf görevlisine nazır denilmektedir. Bir vakfın nazırı bulunursa mütevelli nazır görevinde olmadığı müddetçe vakıfta tasarruf hakkına sahiptir³⁹⁰. Edirne’de nazırların almış oldukları ücretler yevmiye olarak 0,5 akçe ile 2 akçe arasında değişmekte olup ortalama ise 1 akçe civarındadır. Bazen nezaret görevinin ücretsiz olarak birden çok kişi üzerine

³⁸⁷ Hasan Yüksel, *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Hayatında Vakıfların Rolü (1585-1683)*, Sivas 1998, s. 73.

³⁸⁸ Vakf-ı Yahşi’de Neccar Ferhad, hasbî olarak mütevellilik yapmaktadır. Bkz. *TD 1070*, s. 13.

³⁸⁹ *TD 1070*, s.270.

³⁹⁰ M.Z. Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, II, İstanbul 1983, s. 666.

yüklendiği görülmektedir. Defterdeki çok sayıdaki örneğe göre nezaret görevi ücretsiz olarak mahalle ahali üzerine yüklendiği görülmektedir. Örneğin Mehmed Çelebi ibni Mihaş Koç Mescidi Mahallesi'nde Fatma binti Hoşkadem kendisinin kurmuş olduğu para vakfının nezaretini ücretsiz olarak mahalle halkını görevlendirmiştir³⁹¹. Bir başka örnekte Naib Hoca Mescidi Mahallesi'nde Hızır bin Abdullah el-Bevvab cüz okunması için kurmuş olduğu para vakfının nezaretini ücretsiz olarak hayatta bulunduğu sürece kendisi ve daha sonra evlatlarını tayin etmiştir³⁹².

Bir başka vakıf görevlilerinden cabi vakıf akarlarının kiralarını toplamakla görevliydi. Edirne'deki vakıflarda görev yapan yirmi sekiz tane cabi bulunmaktadır. Cabilerin almış oldukları ücretlerde zamanla değişiklikler olduğu görülmektedir. Örneğin Arif Ağa Mescidi Mahallesi'nde Arif Ağa Mescidi Vakfı'nın cabisinin aldığı ücret yıllık 360 akçe iken daha sonra 180 akçeye düşürülmüştür³⁹³. Bir başka örnekte de Sinan Bey İmaret ve Mescidi Mahallesi'nde Sinan Bey İmaret ve Mescidi Vakfı'nın cabisinin aldığı ücret yıllık 720 akçe iken daha sonra 1.080 akçeye çıkarılmıştır³⁹⁴.

Tablo XXII

Edirne'deki Vakıflarda Hizmet Eden Cabilerin Aldıkları Ücretler			
Mahalle Adı	Vakfın Adı	Vakıf Türü	Cabi
Mahalle-i Bezerci Hatun	Mevlana Hüsrev	Cüz	720
Mahalle-i Mescid-i Şeyh Müslihiddin Halife	Hacı İbrahim bin Kumru	Zaviye	180
Mahalle-i Mescid-i Veled-i Hacı İslam	Mescid-i Veled-i Hacı İslam	Mescid	360
Mahalle-i Mescid-i Hızır Ağa	Divane Yusuf	Daru'l-kurra Muallimhane	360
Mahalle-i Şehabeddin Paşa	Şehabeddin Paşa	Mescid	1.080
Mahalle-i Mescid-i Alemeddin	Merhum Ali Paşa	Mescid	1.440

³⁹¹ TD 1070, s. 16.

³⁹² TD 1070, s. 44.

³⁹³ TD 1070, s. 231.

³⁹⁴ TD 1070, s. 257.

Mahalle-i İshak bin Ali el-Mürşidi	Mescid-i Kara Hamza	Mescid	540
Mahalle-i Mescid-i Arif Ağa	Mescid-i Arif Ağa	Mescid	180 ³⁹⁵
Mahalle-i Mescid-i Siyah Katibü'ç-çev	Fatma Hatun binti Tenrivirmiş Ağa	Cüz	180
Mahalle-i Mescid-i Siyah Katibü'ç-çev	İlyas Bey bin Karagöz el-Müteveli	Mescid	720
Mahalle-i Mescid-i Deftin Ağa	Mescid-i Sinan Bey bin Abdullah	Mescid	360
Mahalle-i Mescid-i İmaret-i Mir-i Miran Sinan Bey	Mescid-i Merhum Sinan	Mescid ve imaret	1.080 ³⁹⁶
Mahalle-i Çakır Ağa der kurb-ı Sarracan	Mescid-i Merhum Çakır Ağa	Mescid	720
Mahalle-i Mescid-i Merhum Çavuş Bey	Mescid-i Merhum Çavuş Bey	Mescid	720
Mahalle-i Mescid-i Zevc-i Sinan Melek	Mescid-i Zevc-i Sinan Melek	Mescid	360
Mahalle-i Mescid-i Mevlana Fahredden	Mevlana Muhyiddin	Mescid ve medrese	360
Mahalle-i Mescid-i Mevlana Fahredden	Saruca bin Abdullah zevce-i Mevlana Fahredden	Muallimhane	180
Mahalle-i Mescid-i Arabacı Ahmed	Zaviye-i Bayezid Çelebi bin Hamza Bey	Zaviye	360
Mahalle-i Mescid-i Hazinekar Sinan Bey ma'a Mescid-i Emin Çelebi	Mevlana Emin Mehmed Çelebi bin Mevlana Cafer Çelebi	Muallimhane	360
Mahalle-i Gülbahar Hatun	Mescid-i Gülbahar Hatun	Mescid	360
Mahalle-i Mescid-i Üsküfcü Hayreddin	Sema binti Hüsam	Mescid, Medrese Zaviye	1.080
Nahiye-i İbrahim Paşa	İmaret-i Merhum İbrahim Paşa	İmaret	1.440
Mahalle-i Medrese-i Kadı ma'a Mescid-i Mehmed Çelebi	Medrese-i Mescid-i Yakub Paşa	Medrese ve Mescid	1.080
Mahalle-i Mescid-i Hoca Ömer	Mescid-i Hacı Ömer	Mescid	180
Mahalle-i Kemal Paşa	Mescid-i Ahmed Bey ibni Kasım Paşa	Mescid	240

³⁹⁵ Cabinin önceden aldığı yıllık ücret 360 akçe iken daha sonra yıllık ücreti 180 akçeye düşürülmüştür.

³⁹⁶ Cabinin önceden aldığı yıllık ücret 720 akçe iken daha sonra bu ücret 1.080 akçeye çıkarılmıştır.

Mahalle-i Mescid-i Hafız Şemseddin	Mescid-i ve Muallimhane-i Mevlana Bedreddin el-Kadı	Mescid ve Muallimhane	360
Mescid-i Mevlana Fakih	Hacı İshak el-Kalanisi	Cüz	360

Vakıflarda vakıf ile ilgili kayıtları tutan kâtip yevmiye olarak 1 ilâ 5 akçe arasında ücret almaktadır. Kâtiplerin almış oldukları ücretlerde yukarıdaki cabi örneğinde olduğu gibi değişiklikler olmaktadır³⁹⁷. Vakıflarda diğer bir vakıf görevlisi mescid, cami, mektep ve medrese gibi yerlerde temizlik işlerine bakan ferraştır. Ferraşların almış oldukları günlük ücretler 1 ilâ 2 akçe arasında değişmektedir. Ferraşların ve kâtiplerin almış oldukları ücretler Tablo XXIII’te gösterilmektedir.

Tablo XXIII

Edirne’deki Vakıf Görevlilerinden Ferraş ve Katiblerin Aldığı Yıllık Ücretler				
Mahalle Adı	Vakfın Adı	Vakıf Türü	Ferraş	Katip
Mahalle-i Kasım Hoca	Muallimhane-i Kıvameddin Kasım bin Murad	Muallimhane	360	
Mahalle-i Bezerci Hatun	Mevlana Hüsrev	Cüz		1.080
Mahalle-i Mescid ve Medrese-i Şah Melek	Medrese-i Şah Melek	Medrese		360
Mahalle-i Mescid-i Çelebioğlu	Mescid-i Sabunioğlu	Mescid		2.160
Mahalle-i Mescid-i Fazlullah Paşa	Hacı Hüseyin bin Abdullah el-Attar	Mescid	720	
Mahalle-i Şehabeddin Paşa	Şehabeddin Paşa	Mescid		360
Mahalle-i Mescid-i Alemeddin	Merhum Ali Paşa	Cüz		1.080
Mahalle-i Mescid-i İmaret-i Mir-i Miran Sinan Bey	Mescid-i Merhum Sinan	Mescid ve İmaret		1.080

³⁹⁷ Mescid-i Şehabeddin Paşa Vakfı’nın kâtibinin almış olduğu yıllık ücret defter-i atıkte 1.080 akçe iken yeni defterde 720 akçe olarak kaydedilmiştir. Bkz. *TD 1070*, s. 206; Mescid-i İmaret-i Merhum Sinan Vakfı’nın kâtibinin almış olduğu yıllık ücret defter-i atıkde 720 akçe olarak kaydedilmiş iken yeni defterde 1.080 akçe olarak kaydedilmiştir. Bkz. *TD 1070*, s. 257-258.

Mahalle-i Mescid-i Sakca Murad	Mevlana Şeyh Mehmed bin Yusuf el-Maruf Noktacızade	Camii, Mescid, Muallimhane ve Hangah	720	
Mahalle-i Mescid-i Zevc-i Sinan Melek	Muallimhane-i Ali Çelebi bin Abdulkерim el-Muhasebe	Muallimhane	360	
Mahalle-i Mescid-i Üsküfcü Hayreddin	Zaviye-i Pehlüvan Ali	Zaviye		1.440
Mahalle-i Medrese-i Kadı ma'a Mescid-i Mehmed Çelebi	Medrese-i Mescid-i Yakub Paşa	Medrese ve Mescid		1.080
Mahalle-i Mescid-i Hafız Şemseddin	Mescid ve Muallimhane-i Mevlana Bedreddin el-Kadı	Mescid ve Muallimhane	360	
Mahalle-i Mescid-i Hafız Şemseddin	Mevlana Mahmud bin Abdulkadir	Cüz		720
Mahalle-i Mescid-i Hafız Şemseddin	Seferşah el-Kadı	Cüz		180

b- Vakıflara Ait Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Halife, Müid, Muallim ve Müderrislerin Aldıkları Ücretler

Edirne'deki eğitim kurumlarında 36 halife, 38 muallim, 16 müderris ve 3 müid ve toplam 83 kişi eğitim kadrolarında görev yaptığı görülmektedir. Bu kişilerin görev yaptığı vakıflar ve almış oldukları yıllık ücretler Tablo XXIV'da gösterilmektedir.

Tablo XXIV

Edirne'deki Vakıflara Ait Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Halife, Müid, Muallim ve Müderrislerin Aldıkları Yıllık Ücretler						
Mahalle Adı	Vakfın Adı	Vakıf Türü	Halife ³⁹⁸	Muallim	Müderris	Müid ³⁹⁹
Mescid-i Mehmed Çelebi ibni Mihal Koçi maa Cami-i Mesud Halife	Muallimhane-i Ahmed Bey	Muallimhane	720 ⁴⁰⁰	1.440		
Nefs-i Cami-i Yıldırım Han	Kasım Çelebi bin İbrahim	Mekteb	720	1440		
Kasım Hoca	Muallimhane-i Kıvameddin Kasım bin Murad maruf Kemal Paşa Kasımî	Muallimhane		1.440		

³⁹⁸ Muallimin kalfasına denilirdi.

³⁹⁹ Müderrisin yardımcısına denilirdi.

⁴⁰⁰ Hizmetli ile birlikte ödenen ücrettir.

Mescid-i Naib Hoca ma'a Mescid-i Sinan Bey atik-i Veliyyüddin	Sinan Bey atik-i Mevlana Veliyyüddin	Muallimhane ve Mescid		1.080		
Mescid ve Medrese-i Şah Melek	Medrese-i Şah Melek	Medrese			7.200	720
“	Muallimhane-i Hacı Ahmed bin Abbas	Muallimhane	360	1.440		
Saçlu Ali	Muallimhane-i Hacı Şirmerd	Muallimhane	360	1.080		
“	Hacı Hüseyin bin Abdullah	Mekteb	720	1.800		
Mescid-i Şeyh Müslihiddin Halife nam-ı diğer Hoca Hasan	Hacı Ahmed bin İlyas	Muallimhane	360	1440		
Hacı Hayreddin el-Attar	Hacı Hayreddin el-Attar	Mescid			720	
Mescid-i Veled-i Hacı İslam	Mescid-i Veled-i Hacı İslam	Mescid			360	
Mescid-i Hacı Bedreddin	Mescid-i Hacı Bedreddin	Mescid			720	
Cami-i Kenise	Muallimhane-i Cafer Çelebi	Muallimhane	720	1.800		
Nefs-i Cami-i Atik	Muallimhane-i Hoca Rüstem	Muallimhane	360	1.440		
Sunduk Fakih	Muallimhane-i Salihiddin bin Hoca Server	Muallimhane	960	2.400		
Mescid-i Hacı Abdullah el-Bezzaz el-Maruf Tarakçı	Mescid-i Kilercibaşı Yakub Ağa	Mescid		360		
Mescid-i Hızır Ağa	Muallimhane-i Mehmed Bey	Muallimhane	720	1.080		
“	Divane Yusuf	Daru'l-kurra Muallimhane	1.080	1.800		
Şehabeddin Paşa kurb-ı Saray-ı Atik	Muallimhane-i Mevlana Havameddin Kasım Dede bin Abdullah	Muallimhane	720	1.800		
Mescid-i Kendim Gün	Tur Paşa Hatun	Mescid			365	
Mescid-i Baba Timurtaş Bey	Zaviye-i Merhum Kurd Toğan	Zaviye	360	1.080		
Mescid-i Arif Ağa	Muallimhane-i Kasım Bey ibni Abdullah	Muallimhane	720	1.080		
Mescid-i Tavaşi Timurtaş	Mescid-i Tavaşi Timurtaş	Mescid				
“	Muallimhane-i Hacı Ali	Muallimhane	720	1.080		
“	Muallimhane-i Hacı Hasan bin Ali	Muallimhane		1.080	1.440	
Mescid-i Siyah Katibü'ç-çev Defterdar Sinan Bey	Muallimhane-i Mahmud bin Abdullah es-Silahi	Muallimhane	720	2.160		
Mescid-i İmaret-i Mir-i Miran Sinan Bey	Mescid-i Merhum Sinan	Mescid ve İmaret			300	
Mescid-i Sakca Murad	Mevlana Şeyh Mehmed bin Yusuf el-Maruf Noktacızade	Camii, Mescid, Muallimhane ve Hangah	720	1.440		

“	Mevlana Şeyh Mehmed bin Yusuf el-Maruf Noktacızade	Hangah	720	1.080		
Mescid-i Zağnos Subaşı eş-Şehr be-kurb-ı Kızıl Minare	Muallimhane-i Piri Çelebi	Muallimhane	1.080	1.800		
Mescid-i Merhum Çavuş Bey karib-i Cami-i Cedid	Mevlana Rükneddin bin Mehmed eş-Şehr	Muallimhane	870	2.160		
Mescid-i Zevc-i Sinan Melek	Mescid-i Medrese-i Merhum Hacı İvaz el-Mağnisevi	Mescid ve Medrese			3.600	
“	Muallimhane-i Ali Çelebi bin Abdülkerim el-Muhasebe	Muallimhane	720	1.440		
Mescid-i Arpacı Hamza	Muallimhane-i Mevlana Alaeddin bin Mustafa eş-Şehr	Muallimhane	720	1.800		
Mescid-i Mevlana Fahreddin	Mevlana Muhyiddin	Mescid ve Medrese			3.600	
“	Saruca bin Abdullah zevce-i Mevlana Fahreddin	Muallimhane		720		
Zincirli Kuyu	Ali bin Yusuf el-Muhasebi	Zaviye	300			
Berkuk Ağa	Mescid-i Berkuk Ağa	Mescid			200	
“	Muallimhane-i Mehmed Çelebi bin İskender	Muallimhane	720	1.440		
Daye Hatun	Kasım Bey bin Hasan Paşa	Muallimhane	540			
“	Muallimhane-i Mahmud Çelebi el-Defteri	Muallimhane	1.080	1.800		
Mescid-i Hazinedar Sinan Bey ma'a Mescid-i Emin Çelebi	Mescid-i Hazinedar Sinan Bey	Mescid				
“	Mevlana Emin Mehmed Çelebi bin Mevlana Cafer Çelebi	Muallimhane	720	1.080	7.200	
Çokalcı	Muallimhane-i Etmekci	Muallimhane	720 ⁴⁰¹	720		
Mehmed Ağa ma'a Mescid-i Hüsrev Ağa bin Abdulah	Mescid-i Mehmed Ağa bin Abdullah	Mescid		2.880		
Mescid-i Üsküfcü Hayreddin	Muallimhane-i ve Medrese-i Mahmud bin Ahmed eş-Şehr	Muallimhane	720	1.440	1.440	
“	Sema binti Hüsam	Mescid, Medrese ve Zaviye			10.800	
“	Zaviye-i Pehlivan Ali	Zaviye	360	1.440		
Kuru Çeşme	Muallimhane-i Koca Karban	Muallimhane	720	1.800		
“	Mescid-i Hoca Hacı	Mescid	720	10.80		

⁴⁰¹ Eczahanla birlikte

	İshak bin Abdullah					
Mescid-i İsmail Bey ve Medrese	Mescid-i İsmail Bey ve Medrese	Mescid ve Medrese			9.000	1.440
İbrahim Paşa	Medrese-i Merhum İbrahim Paşa	Medrese			7.200 ⁴⁰²	
Medrese-i Kadı ma'a Mescid-i Mehmed Çelebi	Medrese-i Mescid-i Yakub Paşa	Mescid ve Medrese			7.200	
Hacı İslam der nezd-i İmaret-i İbrahim Paşa	Mescid-i Hacı İslam	Mescid				300
Mescid-i Hafız Şemseddin	Mescid ve Muallimhane-i Mevlana Bedreddin el-Kadı	Mescid ve Muallimhane	1.080 ⁴⁰³	3.600 ⁴⁰⁴		
“	Ahmed Çelebi bin Mehmed	Muallimhane	720	1.080		
Mescid-i Mevlana Ali Fakih	Muallimhane-i Hoca İshak	Muallimhane	1.080			
Toplam			36 Kişi	38 Kişi	16 Kişi	3 Kişi

⁴⁰² Talebe ile birlikte

⁴⁰³ İki tane

⁴⁰⁴ İki tane

c- Cami ve Mescidlerin Giderleri

Defterde en fazla giderleri olan vakıflar içinde cami ve mescid vakıfları ön plandadır. Cami ve mescidlerin en büyük giderleri görevlilerine ödenen ücretler oluşturmaktadır. Bu görevliler, hatip, ser-mahfil, şeyh⁴⁰⁵, imam, müezzin, ferraş gibi bizzat cami ve mescid içinde görev yapanların yanında kâtip, cabi, müteveli, nazır gibi görevlilerdir. Bunun dışında cami ve mescid giderleri arasında meremmet⁴⁰⁶, hasır, sirac⁴⁰⁷, mum, rakabe⁴⁰⁸, saka gibi giderler de bulunmaktadır. Bu görevlilerin yanında Kur'an-ı Kerim'den cüz okuyan cüzhanlar cami ve mescid vakıfların önemli oranda ücret almaktadırlar.

Edirne'de bulunan cami ve mescidlerin giderleri Tablo XXV ve Tablo XXVI'da gösterilmiştir. Vakfiye tarihleri belli olanlar ve olmayanlar olmak üzere iki kısma ayrılmıştır.

⁴⁰⁵ Camilerde bulunan şeyh, kürsü şeyhi olarak görev yapmaktadır. Bodrum'daki camilerde görev yapanlar arasında kürsü şeyhi bulunmaktadır. Bkz. Yılmaz Çetiner, "Şer'iyye Sicillerine Göre Bodrum Vakıfları (1740-1910)," *Osmanlıdan Günümüze Her Yönüyle Uluslararası Bodrum Sempozyumu (24-26 Ekim 2007)*, Bodrum 2008, s. 157.

⁴⁰⁶ Tamir ve termim etmek manasına gelmektedir.

⁴⁰⁷ Kandil anlamına gelmektedir.

⁴⁰⁸ Vakıf sahibi anlamına gelmektedir.

Tablo XXV

1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde Kayıtlı Olan Vakfiye Tarihi Belirtilmeyen Cami ve Mescidlerin Giderleri																
	Mescid ve Cami Adı	Gelir	Gider	Rakabe	Meremmet	İmam	Müezzin	Sırac ve Hasır	Cüzhân	Cabi	Nazır	Şeyh	Kâtip	Ferraş	Saka	Tevliyet
1	Mescid-i Saruca Paşa	12.691	2.580			1.440	1.080	60								
2	Mescid-i Ömer Bey	3.194				720	360	360	720							
3	Mescid-i Şah Melek	968				360		180								
4	Mescid-i İbni Arab Hacı Davud	1.066				720	360									120
5	Mescid-i Toközülüğü	391				720	360		1.080							360
6	Mescid-i Hacı Bedreddin	7.694	8.520			1.440		360	2.420						360	360
7	Mescid-i Sabuniöğü	7.418					720				720		1.800			1.080
8	Mescid-i Hamid Bey	2.880		1.300		720	360	120	1.080							360
9	Mescid-i Sunduk Fakih	6.256				720	540	240	2.160	360						720
10	Mescid-i Hızır Ağa 6	4.000				1.080	720	180		360						
11	Mescid-i Sunduk Fakih	6.256				720	540	240	2.160							720
12	Mescid-i Merhum İshak Çelebi	3.960				720	540		1.440							1.440
13	Mescid-i Şehabeddin Paşa	2.0339			720	1.080	720	120	3.600	1.080			720		360	360
14	Mescid-i Merhum Çavuş Bey	6.216	320			1440	720	120	3.600	720						
15	Mescid-i Mevlana Muhyiddin				1.080			360	360	360	360				360	
16	Mescid-i Ahmed Bey ibni Kasım				180	1.080	540	120	480	240						360
17	Mescid-i Veled-i Hacı İslam	7.119		1.800		600	720	720	480	360	360	1.200				360
18	Mescid-i Ümid Fakih	1.444	2.400			960	720	720								300
19	Mescid-i Hacı Hüseyin bin Abdullah	5.935	6.300			240								720	180	360
20	Mescid-i Merhum Çakır Ağa	7.884	3.120			1.200	1.200		720	720						
21	Mescid-i Merhum Çavuş Bey	6.216				1.440	720	720	3.600	720						360
22	Mescid-i Arpacı Hamza	1.880				720	480	90			360					

Tablo XXVI

1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde Kayıtlı Olan Vakfiye Tarihi Belirtilen Cami ve Mescidlerin Giderleri																		
	Mescid ve Cami Adı	Vakfiye Tarihi	Gelir	Gider	Rakabe	İmam	Müezzin	Fukara	Sırac ve Hasır	Cüzhan	Cabi	Sernahafli	Saka	Müderris	Kayım	Hatip	Tevliyet	
1	Mescid-i Üstad Sarrac Ahmed bin Mehmed	952/1545	2.500	2.400		1.080			120						720		360	48
2	Mescid-i Hacı Muhyiddin bin Safa	890/1485	6.254			312	120		40									
3	Mescid-i Hacı Doğan	821/1418	916			600	360			180								
4	Mescid-i Tenrivirmiş bin Abdullah	846/1442	1.946			1.080	600			240								
5	Mescid-i Kilercibaşı Yakub Ağa	957/1550	1.884			1.080	720		360					360			360	
6	Mescid-i Hacı Ali bin İbrahim et-Tacir	919/1513	4.660	3.760	720	360	240		40	1.800			240				360	
7	Mescid-i Tavaşi Timurtaş	972/1564				960	360				100							
8	Mescid-i Sinan Bey bin Abdullah eş-Şehr be-Deften Ağa	833/1429				1.080	720		120	1.080	360						720	
9	Mescid-i Beyce bin Abdullah	852/1448				720	360			1.080								
10	Mescid-i Firuz Ağa	852/1448	2.078			1.080	360		720						360		360	
11	Cami-i Merhum İbrahim Paşa	869/1464	2.386			1.080	360	2.340				360				1.080		

d- Birden Fazla Türde Hizmet Veren Vakıfların Giderleri

Vakıfların birden çok türde hizmet verdikleri görülmektedir. Burada birleşik olan vakıfların giderleri incelenmeye çalışılmıştır. Defterde giderleri ayrıntılı olarak verilen dokuz tane birleşik vakıf bulunmaktadır. Bunların içerisinde bir tanesi mescid ve zaviye, yedi tanesi mescid ve medrese, bir tanesi mescid ve muallimhane, bir tanesi de medrese ve imaret vakfidir.

Birleşik vakıfların giderleri detaylı olarak Tablo XXVII'de gösterilmiştir.

Tablo XXVII

Edirne'deki İki veya Daha Fazla Türden Vakıfların Yıllık Giderleri																		
Mescid ve Cami Adı	Rakabe	Meremet	İmam	Müezzin	Sırac ve Hasır	Cüzhan	Cabi	Saka	Müderris	Talebe	Halife	Nazır	Şeyh	Katıp	Kayyum	Nakıp	Tevliyet	Taam
1- Mescid-i Zaviye-i Noktacı Kara Bali			1.080	1.080	360	1.800							1.080		360			
2- Mescid-i Medrese-i Veled-i Hacı İslam	1.800		600		120	480	360		360			360	1200		360			
3- Mescid-i Hacı Bedreddin			1.440		360	2.520		360	720								360	
4- Mescid-i Kilercibaşı Yakub Ağa			1.080	720	360				360								360	
5- Mevlana Şeyh Mehmed bin Yusuf			1.080	540					1.440						360		2.160 ⁴⁰⁹	2.160 ⁴¹⁰
6- Muallimhane-i Mevlana Rükneddin bin Mehmed ⁴¹¹						650	870	180	2.160		870	580		580	990		361	
7- Mescid-i Mevlana Muhyiddin		1.080			360	360	360	360	3.600 ⁴¹²	2.160 ⁴¹³		360						
8- Mescid ve Muallimhane-i Mevlana Bedreddin el-Kadı			720	1.080 ⁴¹⁴			360		3.600 ⁴¹⁵		1.080 ⁴¹⁶			360	360		720	
9- Medrese-i Mescid-i Yakub Paşa ⁴¹⁷			720			3.240	1.080							1.080				

⁴⁰⁹ Câbinin alacağı ücret de buna dâhildir.

⁴¹⁰ Hangahta sakın olanlar için tahsis edilen ücrettir.

⁴¹¹ Bu vakıf hangah, muallimhane ve mescid vakfidir.

⁴¹² İmamın alacağı ücrette buna dâhildir.

⁴¹³ Altı öğrenciye tahsis edilen ücrettir.

⁴¹⁴ İki tane müezzin vardır.

⁴¹⁵ Ücret iki müderrise tahsis edilmiştir.

⁴¹⁶ İki halifeye tahsis edilen ücrettir.

⁴¹⁷ Hatibe günde bir akçe tahsis edilmiştir.

e- Eğitim Vakıflarının Giderleri

TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri'nde giderleri detaylı olarak verilen ve sadece eğitim amaçlı kurulan yirmi altı tane vakıf bulunmaktadır. Bu vakıfların yirmi dört tanesi muallimhane veya mektep vakfıdır. Geri kalan iki vakıftan birisi medrese, bu Şah Melek Medresesi'dir. Diğeri ise Divane Yusuf'un kurmuş olduğu Kur'an eğitimi veren darü'l-kurrâ müallimhanesidir. Medrese vakıfları yukarıdaki birleşik vakıflarda görüldüğü gibi mescid vakıflarıyla genelde birleşiktir.

Eğitim kurumlarında muallim, halife, müderris, müid eğitim kadrolarında yer almaktadır. Tablo XXVII anlaşıldığı gibi en yüksek ücreti müderris almaktadır. Mevlana Emin Mehmed Çelebi Muallimhanesi'nde bulunan müderris günlük 20 akçe ve yıllık olarak toplam 7.200 akçe almaktadır. Ayrıca buradan anlaşıldığı üzere muallimhanelerde muallim haricinde müderrislerinde görev yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablodan anlaşıldığı üzere birçok muallimhanede yemek masraflarının görülmesi öğrencilerin ve eğitim personelinin yemeklerinin muallimhane vakfı tarafından karşılandığı anlaşılmaktadır.

Tablo XXVIII

Edirne'de Bulunan Eğitim Kurumlarında Çalışanların Aldıkları Yıllık Ücretler ve Diğer Giderler																						
Muallimhane Adı	Meremmet	Müdürlük	Muallim	Şeyh	İmam	Müezzin	Talim	Tevhiyet	Nazır	Eczahan	Ferraş	Cabi	Hasır ve Sırac	Kendüm	Taam	Tabbah	Kayım	Saka	Makulat	Fukara	Halife	
1-Muallimhane-i Ahmed Bey			1.440					720														720
2-Mekteb-i Kasım Çelebi bin İbrahim			1.440					720		720												720
3-Muallimhane-i Kıvameddin Kasım bin Murad maruf Kemal Paş Kasımî			1.440					1.080		1.800	360		540	720	720			180				
4-Muallimhane-i Mescid-iSinan Bey Afk-i Mevlana Veliyyüddin			1.080		1.440	720							360									
5-Muallimhane-i Hacı Ahmed bin Abbas			1.440					720														360
6-Muallimhane-i Hacı Şirmerd			1.080							360												360
7-Muallimhane-i Hacı Ahmed bin İlyas			1.440					720					360									360
8-Muallimhane-i Hacı Hüseyin bin Abdullah			1.800						360							720				1.000		1.080
9-Muallimhane-i Cafer Çelebi Kale İçinde Kilise Camii yakınında			1.800							2.160			360				720					720
10-Muallimhane-i Hoca Rüstem			1.440					720		1.800			360									360
11-Muallimhane-i Salihiddin bin			2.400					300														960

e- Zaviye ve İmaret Vakıflarının Giderleri

Tarikat ehlinin toplanıp ibadet yaptıkları yer olan tekkenin küçüğüne zaviye denilmektedir. Defterde giderleri verilen ve sadece zaviye vakfı olan beş tane zaviye bulunmaktadır. Zaviyenin ait olduğu tarikatın başında şeyh bulunmaktadır. Şeyhin müritlerinin arasında manevi kabiliyeti en fazla olan ve yanında yardımcı olarak halife adında birisi de bulunurdu. Zaviyelerde çalışanlar ve gelen gidenler için yemek verildiği aşağıdaki tablodan görülmektedir. Ayrıca zaviyelerde mullim, müderris, imam ve müezzinlerin de görev yaptıkları anlaşılmaktadır. Defterde giderleri verilen sadece zaviye hizmeti verilen zaviye vakıfları Tablo XXIX'da gösterilmektedir.

Yoksullara, öğrencilere yemek vermek için kurulan hayır kurumunun adına imaret denilmektedir. Defterde giderleri verilen ve sadece imaret hizmeti veren imaret vakfı bir tanedir. Bu imaret İbrahim Paşa'nın kurmuş olduğu imaret vakfidir. İbrahim Paşa'nın kurmuş olduğu bu imaret vakfının giderleri arasında müderris ücretininde bulunması, imarete eğitim hizmetininde verildiği anlaşılmaktadır.

Tablo XXIX

Edirne'deki Zaviye ve İmarat Vakıfların Yıllık Giderleri																						
Zaviye ve İmarat Adı	Makulat	Fukara	Halife	Muallim	Müezzin	Müderris	Şeyh	Guşt ⁴²⁰	Nan ⁴²¹	Tevliyet	Nazır	Eczahan	Cabi	Hasır	Sırac	Hatız	İmam	Müezzin	Tabbah ⁴²²	Kayım	Saka	
1-Zaviye-i Hacı İbrahim bin Kumru								180		180		180										
2-Zaviye-i Merhum Kurd Toğan			360	1.080				720		720		1.800		100								48
3-Zaviye-i Mahmud Bey bin Abdullah es-Silahi										360	360			180	180				2.880	180	120	
4-Zaviye-i Ali bin Yusuf el-Muhasebi		360	300		360		360															
5- İmarat-i Merhum İbrahim Paşa						7.200	1.800	3.600	5.400	1.440		3.600	1.440			360	1.080	1.080		540		
6-Zaviye-i Merhum İbrahim Paşa	1.800						1.440															

⁴²⁰ Et.

⁴²¹ Ekmek.

⁴²² Aşçı.

V. BÖLÜM

EDİRNE'DEKİ VAKIFLARIN HİZMET TÜRLERİ

İncelenen defterde kaydedilen vakıf gelirlerinin değişik hizmetlere ve gruplara dağılımı aşağıda belirtilmeye çalışılmıştır. Bilindiği gibi, her vâkıf kurmuş olduğu vakfın kuruluş amacını, yönetim şeklini, vakfın gelir kaynaklarını ve elde edilen gelirin hangi tür hizmetlere harcanması gerektiğini “vakfiye”sinde belirtmektedir⁴²³. Kâtip bu vakfiyelerden ve defter-i atikte kaydedilen bilgilerden yararlanmakta ve vakfın en son durumu, akarları ve giderleri yeni deftere kaydetmekteydi. Bu bölümde incelen vakıfların hizmet türlerine göre dağılımları ele alınmıştır. Defterde bulunan vakıfların hizmet türleri Tablo XXX'da gösterildiği gibidir.

Tablo XXX

Edirne'deki Vakıfların Hizmet Türleri	
Aşr, Cüz, Yasin, En'am, Dua, Hatim Okuma	301
Atik, Atike ve Müdebbire	28
Avarız	165
Belirtilmemiş ve Yarım	7
Cami, Mescid, Muallimhane ve Hangah	1
Cami	16
Cami ve Zaviye	1
Cami ve Cüz	1
Saka ve Cüz	4
Çeşme	2
Darü'l-kurra Muallimhane	1
Defin ve Mezarlık	6
Ehl-i İlm	5
Evlatlık	705
Fukara ve Yetim	37

⁴²³ Mehmet Şeker, “Vakfiyelerin Türk Kültürü Bakımından Özellikleri”, *Tarih İncelemeleri Dergisi* VIII, İzmir 1993, s.1-18.

Hac	1
Han ve Kervansaray	2
İmaret	4
İskele	2
Kadı	1
Kaldırım	2
Kapı	1
Kazan, Kebap Demiri, Derzi Ustası, Tabe	75
Konak Yeri	1
Köprü	7
Kuyu	43
Kuyu ve Saka	1
Medine-i Münevvere Fukarası	1
Medrese	6
Mekteb	5
Mescid	417
Mescid ve Fukara	1
Mescid ve Medrese	5
Mescid ve Muallimhane	2
Mescid ve Saka	1
Mescid ve Zaviye	2
Mescid, Medrese ve Zaviye	1
Muallimhane	37
Muallimhane ve Medrese	1
Mushaf	4
Mushaf ve Kazan	1
Musluk	3
Müdebbire	14
Müslüman	1
Pasban	3
Pınar	5
Saka	66
Saka ve Kuyu	1
Saka ve Mescid	1
Salih Kişi	3
Tamir	11
Ulema	2
Vakıf	1
Yasin ve Küp	1
Zaviye	49
Zevc ve Zevcesi	30
Mescid ve Çilehane	1
Mescid ve İmaret	2
Cami, Medrese ve İmaret	1
Toplam	2.100

Edirne'deki vakıfların hizmet türleri açısından evlatlık vakıflar, dini hizmet veren vakıflar, eğitim hizmeti veren vakıflar, beledi ve sosyal hizmet veren vakıflar olarak sınıflandırmak mümkündür.

A- AİLEVİ HİZMET VEREN VAKIFLAR

Tablo XXXI

Edirne'deki Evlatlık Vakıflar	
Atik	8
Atik ve Atike	1
Atike	19
Evlatlık	705
Müdebbire ⁴²⁴	14
Zevcesi	29
Zevci	1
Toplam	777

Osmanlı Devleti'nde, padişah, en üst düzeyden en alt kademedekine kadar her görevliyi istediği anda azledabiliyordu. Görevden azledilenin malına devletçe el konurdu ve buna müsadere usulü denilirdi. Buna bağlı olarak Osmanlı Devleti'nde bazı kişiler müsadere usulünden dolayı ellerindeki mal ve mülklerini devletin el koymasını önlemek ve evlatlarının veya yakınlarının geleceğini ekonomik olarak garanti almak için evlatlık vakıflar⁴²⁵ kurmuşlardır. XVI. Yüzyıl Edirne mahallelerinde defterde kayıtlı olan iki bin yüz tane vakfın yedi yüz yetmiş yedi tanesi evlatlık vakfıdır. Toplam vakıfların yaklaşık 1/3 i evlatlık vakfı durumundadır. Evlatlık vakıflarının Edirne'de bu kadar çok olmasının altında da müsadere usulünü aramak yanlış olmasa gerek.

Edirne'de toplam olarak yedi yüz yetmiş yedi adet evlatlık vakfı olduğu görülmektedir. Bu vakıfların zaman içerisinde başka vakıflara nakledildikleri görülmektedir. Zaten vakıflar üzerine çalışanların evlatlık vakıfların sonuçta

⁴²⁴ Azatlığı efendisinin ölümüne bağlı olan köleye verilen addır. Bkz. F. Develioğlu, *a.g.e.*, s. 708.

⁴²⁵ Zürrî Vakıf: Vakıf kurucusunun vakfettiği malların ve mülklerin gelirinin aile bireylerine, akrabalarına, kendisine şart koştuğu vakıf türüdür. Bkz. Ali Himmet Berki, *Vakfa Dair Yazılan Eserlerle Vakfiye ve Benzeri Vesikalarda geçen İstilah ve Tabirler*, Ankara 1966, s. 60.

toplumun yararına vakıflara dönüştüğüne dair tezleri vardır⁴²⁶. Edirne evlatlık vakıflarının yedi yüz yetmiş yedi tanesinin beş yüz yirmi iki tanesinin başka vakıflara naklolması bu fikri desteklemektedir. Evlatlık vakıfların büyük bir kısmı şehirde yerleşmiş, ikamet etmiş ve yaşamını sürdürmüş oldukları menzil veya evlerden oluşmaktadır. Defterde kayıtlı olan ve vakıflar için vakfedilen dokuz yüz adet menzilin beş yüz seksen bir tanesi evlatlık vakıflar için vakfedilmiştir. Ev olarak vakfedilen dört yüz doksan bir tane konutun yüz elli iki tanesi evlatlık vakıflara aittir. Burada amaç ekonomik açıdan geleceği garanti almaktan daha ziyade ikamet ettiği ve yaşamını sürdürdüğü mekânı korumak olduğu söylenebilir.

Tablo XXXII

Edirne'deki Evlatlık Vakıflarından Başka Vakıflara Müntakil Olanlar	
Soyu Münkariz Olan Ailevi Vakıflar	21
Başka Vakıflara Müntakil Olan	245
Mescidlere Müntakil Olan	180
Fukaraya Müntakil Olan	57
Zaviyeye Müntakil Olan	10
Ehl-i İlme Müntakil Olan	7
Medreseye Müntakil Olan	1
Köprüye Müntakil Olan	1
Toplam	522

Defterde kayıtlı olan bilgiler incelendiğinde Edirne mahallelerinde kurulmuş olan evlatlık vakıflar kurulduktan belli süre sonra önemli bir kısmı başka vakıflara müntakil olmuştur. Tablo XXXI'de belirtildiği gibi yedi yüz yetmiş yedi tane evlatlık vakfın iki yüz kırk beş tanesi başka vakıflara müntakil olmuştur. Bu müntakil olan vakıflar içerisinde yüz seksen tane ile mescidler ön plana çıkmaktadır. Mescidlerden sonra elli yedi tane ile fukaraya ait vakıflardır. Bunların dışında on tanesi zaviyeye, yedi tanesi ehl-i ilme, bir tanesi medreseye ve bir tanesi de köprüye müntakil olmuştur. Başka vakıflara müntakil olan iki yüz kırk beş vakfın yirmi bir tanesi

⁴²⁶ Tefvik Güran, *Ekonomik ve Mali Yönleriyle Vakıflar Süleymaniye ve Şehzade Süleyman Vakıfları*, İstanbul 2006. s. 5-6.

evlatların soyunun münkariz olmasından dolayıdır. Fakat diğer vakıflara müntakil olan iki yüz yirmi dört tane vakfın müntakil olma sebebi belgelerde belirtilmemiştir.

B- DİNİ HİZMET VEREN VAKIFLAR

Edirne’de vakıfların, Müslümanların dini uygulamalarını gerçekleştirmek için ne gibi katkılar sağladığını burada belirtmeye çalışacaktır. İslam’da vakıfların dinî olanla olmayanı ayırmak güçtür. Fakat burada konuyu incelemek ve onun iyi bir tahlilini yapmak için bu ayrımı zorunlu kılmaktadır. Burada da vakıfların sırf ibadetle ilgili olan hizmetleri incelenmeye çalışılacaktır.

Vakıfların dinî hizmetlerinin başında Müslümanların ibadetlerini yerine getirdikleri mekânlardan olan camii ve mescidler gelmektedir. Cami ve mescidler aynı zamanda günlük hayatın içinde olan ve eğitim verilen yerlerdir. Burada ibadet edilen yer olarak, içinde Müslümanların namaz kılmaları için çok sayıda camii ve mescid yapılmıştır.

Ayşe Hatun kendi adını verdiği mahallede yaptırmış olduğu caminin ihtiyaçlarını karşılamak için Hayrabolu’da bir hamam ve dokuz dükkân, Yarhisar’a bağlı Zağana isimli bir karye, Üsküp’te bir hamam ve on dükkân vakfetmiştir⁴²⁷. Bazen cami masrafları için az da katkı sağlamak için şahısların var olan vakıflara destek çıkmak amacıyla vakıflar kurdukları görülmektedir. Örneğin Mihal İmareti Mahallesi’nde Hüseyin el-Menadi adlı bir hayırsever Mihal Camii’nin çerağ ve mum masrafları için 150 akçe vakfetmiştir⁴²⁸. Bu vakfın olması veya olmaması Mihal Camii’nin esas vakfını etkilememektedir.

Edirne’de dini hizmetler için toplam yedi yüz altmış sekiz tane vakıf kurulmuştur. Bunlardan dört yüz otuz dört tanesi sadece cami ve mescid vakıflarıdır. Bunun dışında yirmi tane de birleşik cami ve mescid vakıfları vardır. Bunlarla birlikte Edirne’de kurulan cami ve mescid vakıfların toplamı dört yüz elli dört tane olmaktadır. İkinci olarak dua, sure ve cüz ve hatm okumak için üç yüz sekiz tane vakıf kurulmuştur.

Dini hizmet vermek için kurulan mescid vakıflardan birkaç örnek verilirse Hamid Bey Mescidi Mahallesi’nin mescidinin masraflarını karşılamak için Hamid

⁴²⁷ TD 1070, s. 5.

⁴²⁸ TD 1070, s. 51.

Bey yirmi dükkân ve bir yer vakfetmiştir. Bu vakfin 13.000 akçe de nakit olarak fazla parası bulunduğu defterde yazılmıştır⁴²⁹.

Defterde cüz okumak için üç yüz on altı kişi görevlendirilmiştir. Bu rakam minimum rakamdır. Birçok vakıf kurucusu cüz okumak için para veya mülk vakfetmiş fakat kaç kişi görevlendirileceğini belirtmemiştir. Bunlar da göz önüne alındığında üç yüz on altı rakamından çok daha fazla cüz okumak için görevlendirilen kişi olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla mahallelerde cüz okumak suretiyle geçimini sağlayan çok sayıda insan vardır.

Cüz, Yasin, hatim, sure okuma gibi vakıflara örnek verilmesi gerekirse Saruca Paşa Mescidi Mahallesi'nde Mesih Bey bin Abdullah cüz okunması için ribâya verilmek üzere 21.600 akçe vakfetmiştir. Bu paradan elde edilen gelire beş kişiye cüz okuması için günde birer akçe verilmesini vakfiyesinde şart olarak göstermiştir⁴³⁰. Timur Boğa Mescidi Mahallesi'nde Çavuş Paşa bir nalbant dükkânını cüz okuması için mahalle imamına vakfetmiştir⁴³¹. Şah Melek Mescidi Mahallesi'nde Şah Melek Bey cüz okunması için kendi mülkü olan Kazgancılar Çarşısı'nda bir yer, on beş dükkân, iki dükkân yeri, Yahşi Fakih Hamamı yakınında dört dükkân, Çelebi Camii karşısında üç hücre, dört dükkân vakfetmiştir. Üç kişi vâkıfın ruhu için günde birer cüz okunduğu defterde belirtilmiştir⁴³².

Hacca gitmeye gücü yetmeyenler için de vakıf kurulmuştur. Baba Timurtaş Bey Mescidi Mahallesi'nde Merhum Mehmed Çelebi bin Yusuf, 5000 akçeyi temiz birine verilip hacca gitmesi için vakfetmiştir⁴³³. Bunların dışında beş hayırsever birer tane Mushaf vakfetmiştir. Mushaflar el yazısı olduğundan her kişinin bunu edinmesi için yeterli parasının olmaması dolayısıyla Müslümanların yararlanması için vakfedilmiştir. Arabacı Ahmed Mescidi Mahallesi'nde Fatma adlı bir hayırsever menzilin Müslümanlar yararına kullanılması için vakfetmiştir. Bu vakıf daha sonra mescid vakfına dâhil edilmiştir⁴³⁴.

Vakıfların hepsinin Edirne ve Edirne'nin mahallerinden olanların yararlanması için vakfedilmediği görülmektedir. Edirne'den toplanan akar gelirleri İslam açısından önemli kabul edilen kutsal şehirlerden biri olan Medine'nin

⁴²⁹ TD 1070, s. 169-170.

⁴³⁰ TD 1070, s. 4.

⁴³¹ TD 1070, s. 64.

⁴³² TD 1070, s. 68.

⁴³³ TD 1070, s. 225.

⁴³⁴ TD 1070, s. 331.

ihtiyaçları için oluşturulmuştur. Kara Bulud Mescidi Mahallesi'nde adı belirtilmeyen bir kişi bir hane ve bir dükkânının yazılmamış olan geliri Medine-i Münevvere için vakfetmiştir⁴³⁵.

Dini hizmet için kurulan vakıfların ayrıntılı şekilde tablosu yapılmamıştır. Çünkü vakıflar ve vakıf gelirleri ile ilgili bölümde bunlar zaten tablo şeklinde verilmiştir. Burada tablo olarak vermek tekrar şeklinde olacağından verilmesi tercih edilmiş ve sadece tasnif şeklinde verilmiştir.

Tablo XXXIII

Edirne'de Dini Hizmetler İçin Kurulan Vakıflar	
Aşr, Yasin, Cüz, Dua, Sure,	300
Cami, Mescid, Muallimhane ve Hangah	1
Cami	16
Cami ve Zaviye	1
Cami ve Cüz	1
Saka ve Cüz	4
Hac	1
Medine-i Münevvere	1
Mescid	418
Mescid ve Fukara	1
Mescid ve Medrese	5
Mescid ve Muallimhane	2
Mescid ve Saka	1
Mescid ve Zaviye	2
Mescid, Medrese ve Zaviye	1
Mushaf	5
Müslüman	1
Saka ve Mescid	1
Yasin ve Küp	1
Yasin ve Tabareke	1
Mescid ve Çilehane	1
Mescid ve İmaret	2
Cami, Medrese ve İmaret	1
Zaviye	49
Toplam	817

⁴³⁵ TD 1070, s. 372.

C- EĞİTİM HİZMETİ VEREN VAKIFLAR

Tablo XXXIV

Edirne'deki Eğitim Hizmetleri İçin Kurulan Vakıflar	
Ehl-i İlm Fukarası	2
Ehl-i İlm	5
Cami, Mescid, Muallimhane ve Hangah	1
Darü'l-kurra Muallimhane	1
Medrese	6
Mescid ve Medrese	5
Mescid ve Muallimhane	2
Mescid, Medrese ve Zaviye	1
Muallimhane	42
Muallimhane ve Medrese	1
Cami, Medrese ve İmaret	1
Toplam	67

Osmanlı Devleti'nde diğer sosyal ve dini hizmetler gibi eğitim hizmetleri (medrese, mektep, daru'l-kurrâ vs. gibi eğitim kurumlarının her türlü ihtiyacı, talebelerin ve hocaların giyim kuşam ve geçim masrafları) de vakıflarca karşılanmaktaydı⁴³⁶. Edirne'de eğitim hizmetleri için altmış yedi tane vakıf kurulmuştur. Eğitim amaçlı kurulan vakıfların başında muallimhane vakıfları gelmektedir. Edirne'de kırk altı tane muallimhane vakfı kurulmuştur. Bu vakıflardan dört tanesi birleşik vakıftır. Muallimhane vakıflarından birisi Kur'an eğitimi verilen daru'l-kurrâ muallimhanesidir. Eğitim vakıfları içerisinde ikinci olarak medrese vakıfları gelmektedir. Edirne'de eğitim vakfı olarak on dört tane vakıf kurulmuştur. Bu vakıflardan sekiz tanesi birleşik vakıftır. Bunlardan da beş tanesi mescid ve medrese vakfidir.

⁴³⁶ H. Yüksel, *a.g.e.*, s. 146.

Edirne’de Edirne’de eğitim hizmetleri için kurulan vakıflardan yedi tanesi eğitim hizmeti veren kişilere maddi destek vermek için kurulmuştur. Bu vakıfların beş tanesi ilim ehli olanlar ve iki tanesi de ilim ehli olup da fakir olanlar için kurulmuştur.

Siyah Katibü’ç-çev Mescidi Mahallesi’nde Mahmud bin Abdullah kendisini inşa etmiş olduğu muallimhane için 60.000 akçe vakfetmiştir. Bu paranın ribâya verilip verilmediği defterde belirtilmemiştir. Bu vakfin parası deftere 30.000 akçe nakid olarak kaydedilmiştir⁴³⁷.

Baba Timurtaş Mescidi Mahallesi’nde Merhum Mehmed Çelebi bin Yusuf 70.000 akçe vakfetmiştir. Bu paranın 20.000 akçesini Kur’an-ı Kerim eğitimi için bir mektep bina olunmasını belirtmiştir. Geri kalan 50.000 akçenin ribâya verilmesini ve ribâ geliriyle mektebin diğer giderlerinin karşılanmasını vakfiyesinde belirtmiştir⁴³⁸.

Fazlullah Paşa Mescidi Mahallesi’nde Hatice adlı bir hayırsever kendi mülkü olan menzilini ehl-i ilmden bir kişiye verilmek üzere vakfetmiştir⁴³⁹.

Mihal Bey İmareti Mahallesi’nde Ayşe Hatun kendi mülkü olan bir menzilini ilim ehlinden fukara bir kişiye verilmek üzere vakfetmiştir⁴⁴⁰.

Edirne’de bir adet darü’l-kurra muallimhane bulunmaktadır. Hızır Ağa Mahallesi’nde Divane Yusuf adıyla meşhur hayırsever bu darü’l-kurrâ muallimhane için ribâ ile işletilmek üzere 210.000 akçe vakfetmiştir⁴⁴¹.

D- BELEDİ VE SOSYAL HİZMET VEREN VAKIFLAR

Türklerin Anadolu ve Rumeli’de fethettikleri şehirlerin teşkilatlandırılmasında olduğu kadar, bu bölgelerde yeni yerleşme merkezlerinin açılmasına da büyük hizmetler vermiştir⁴⁴². Rumeli’de bulunan derviş tekkeleri birçok köyün çekirdeğini oluşturmuştur⁴⁴³. Edirne’deki Kıyık Dede semtinin

⁴³⁷ TD 1070, s. 242-243.

⁴³⁸ TD 1070, s. 225.

⁴³⁹ TD 1070, s. 174.

⁴⁴⁰ Daha sonra bu menzil satılmış ve elde edilen para mahalle avarızına verilmiştir. TD 1070, s. 50.

⁴⁴¹ TD 1070, s. 197.

⁴⁴² Doğan Kuban, “Anadolu-Türk şehri, tarihi gelişmesi, sosyal ve fiziki özellikleri üzerinde bazı gelişmeler”, *Vakıflar Dergisi*, VII, (İstanbul 1968), s. 53-73; H.Z. Ülgen, “Vakıf Sistemi ve Türk Şehirciliği”, *VD*, IX, (Ankara 1971), s. 13-37.

⁴⁴³ Ö.L. Barkan, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler”, *VD*, II, (Ankara 1942), s. 279-386.

çekirdeğini de Kıyık Dede Zaviyesi oluşturmaktadır. Bu zaviyenin etrafına Müslümanların yerleşmesiyle burası zamanla semt haline gelmiştir.

Osmanlı şehirlerinde belediye hizmeti verecek olan belediye teşkilatı 1856 yılına kadar yoktu. Belediye hizmetleri için, şehir sakinlerinden vergi alınmıyordu. Ayrıca bu hizmetlerin yapılması gayesiyle, devletin düzenli bir mâlî yardımı da söz konusu değildi. Bugün belediye teşkilatının üstlenmiş olduğu hizmetlerin büyük bir kısmı vakıflar tarafından gerçekleştirilmekteydi.

Tablo XXXV

Edirne'deki Su Vakıfları	
Çeşme Vakfı	2
Pınar Vakfı	5
Musluk Vakfı	3
Küp Vakfı	1
Kuyu Vakfı	43
Saka Vakfı	66
Birleşik Vakıflar İçerisinde Bulunan Su Vakıfları	9 ⁴⁴⁴
Toplam	129

Edirne şehrinin su ihtiyacı vakıflar tarafından sağlanmaktadır. Şehrin su ihtiyacı çeşme, pınar, kuyu ve saka⁴⁴⁵ gibi su yapılarından temin edilmekteydi. İncelenen defterde iki adet çeşme, beş adet pınar, üç adet musluk, bir adet küp, kırk beş adet kuyu ve yetmiş iki adet saka olmak üzere toplam yüz yirmi dokuz adet su vakfı tespit edilmiştir⁴⁴⁶. Edirne'nin düz bir yerde olması nedeniyle çeşme vakıflarından çok kuyu ve saka vakıfları göze çarpmaktadır. Bunların dışında

⁴⁴⁴ Bunlar kuyu ve saka vakfı iki, mescid ve saka vakfı iki, saka ve cüz vakfı dört ve Yasin ve küp vakfı bir tanedir.

⁴⁴⁵ Saka su taşıyan anlamında kullanılan bir tabirdir. Fakat metinlerde geçen anlamıyla suyu, taşıma su ile temin edilen bir tür su yapısıdır. (...bir kimesneye ayda on beş akçe virilüb hân-ı mezbûr önünde olan sakkâya su dökse...) bkz. *TD 1070*, s. 36; (...Haffaf Suku'nda vaz' eylediği Sakkâyanın suyuna yılda yüz seksen akçe sarf oluna...) bkz. *TD 1070*, s. 76-77.

⁴⁴⁶ Bkz. Tablo XXXIII

özellikle vakıf olan menzil ve evlerin bahçelerinde çok sayıda kuyu olduğu belgelerden anlaşılmaktadır⁴⁴⁷.

Yukarıda belirtildiği gibi su yapıları dışında hamamlarda vakıf eseri olarak önemli bir yer tutmaktadır. Defterde kayıtlı yirmi adet hamam bulunmaktadır. Bu hamamlar halkın bedava yararlandığı yerler olmayıp vakıflara gelir getirmesi gayesiyle vakfedilmiştir⁴⁴⁸.

Tablo XXXVI

Edirne’de Sosyal Hizmet Vazifesi Gören Vakıflar⁴⁴⁹	
Avarız	165
Mezarlık ve Defin	5
Derzi Ustası	1
Fukara	37
Han	1
İmaret	3
İskele	2
Kadı	1
Kaldırım	2
Kapı	1
Kazan	74
Kebab Demiri	1
Kervansaray	1
Konak Yeri	1
Köprü	7
Müslüman	1
Pasban	3
Salih Kişi	3

⁴⁴⁷Menzil ve evlerin bahçelerinde bulunan kuyulara birkaç örnek verilirse; (...iki bâb süflî hâne ve iki bâb ulvî hâne ve ahuru ve kenîf ve fırın ve bi’r mâ ve muhavvet ve bağçe müstemil menzilini vakf idüb...) bkz. *TD 1070*, s. 297; (...Hânehâ-i süflî 2 bâb ve suffeteyn ve fırın ve bi’r mâ (kuyu) ve kenîf ve cenîne ve muhavvet...) bkz. *TD 1070*, s. 294.

⁴⁴⁸ Hamamlar için bkz. Tablo XX

⁴⁴⁹ Su vakıfları Tablo XXXV’de gösterilmiştir.

Tabe	1
Tamir	11
İmaret ve Medrese	1
Mescid ve İmaret	2
Cami, Medrese ve İmaret	1
Toplam	325

Edirne’de gelir amaçlı olmayan bir adet han ve bir adet kervansaray vakfedilmiştir. Alemeddin Paşa Mahallesi’nde Vekil-i Hazret-i Asafnigah Halil üç menzil, dokuz oda ve üç dükkânı İbsala Kasabası’daki hanın masraflarını karşılamak için vakfetmiştir⁴⁵⁰. Hacı Abdullah Mescidi Mahallesi’nde Hafsa Hatun İstanbul yolunda Göcere(?) Karyesi’nde kendisinin inşa etmiş olduğu kervansarayın ihtiyaçlarını karşılamak için Saray-ı Atik’teki olan ve sayısı belirtilmemiş evlerini vakfetmiştir⁴⁵¹.

Gece şehrin sükûnetini ve şehirde bulunan işyerlerinin güvenliğini sağlayan pasban adı verilen gece bekçileri görev yapmakta olup bu görevlilerin maaşları vakıflar tarafından karşılanmaktadır. İncelenen defterde pasbanlar için üç tane vakıf kurulmuştur. Bunların birincisi Hızır Ağa Mescidi Mahallesi’nde Şirci Elagöz adlı hayırsever ribâ ile işletilmek ve elde edilen ribâ gelirin mahallenin pasbanına tahsis edilmek üzere 5.000 akçe vakfetmiştir Bu para 6.000 akçe olduktan sonra yıllık ribâ gelirin mahalle pasbanına verilmesini belirtmiştir⁴⁵². Kara Bulud Mescidi Mahallesi’nden Mahmud Ağa mahalle pasbanı için ribâyla işletilmek üzere 3.000 akçe vakfetmiştir⁴⁵³. Bunların dışında başka vakıflardan artan paralar da mahalle pasbanlarına vakfedilmiştir. Arabacı Ahmed Mescidi Mahallesi’nde Mehmed Çelebi bin Kutbeddin mahalle avarızı için 1.110 akçe vakfetmiş ve şart olarak para artarsa mahalle pasbanına verilmesini vakfiyesine ekletmiştir⁴⁵⁴. Ayrıca Şehabeddin Paşa Mahallesi’nde Mevlana Mehmed Çelebi mahalle avarızı için 5.000 akçe vakfetmiş

⁴⁵⁰ TD 1070, s. 218.

⁴⁵¹ TD 1070, s. 186.

⁴⁵² TD 1070, s. 194.

⁴⁵³ TD 1070, s. 372.

⁴⁵⁴ TD 1070, s. 335.

eğer avarızdan artan para olursa mahalle pasbanına verilmesini vakfiyesinde belirtmiştir⁴⁵⁵.

Edirne'nin ticaret yolları üzerinde kurulması ve balkanlara açılan bir kapı durumunda olması bu şehrin ulaşım yollarının gelişmesine etki etmiştir. Edirne'de Tunca ve Meriç nehirleri ulaşım için kullanılabilmekteydi. Bu nehir kenarlarında iskeleler inşa edilmiş ve bu iskelelerin tamir ve masrafları için vakıflar kurulmuştur. İncelen defterde iki iskele vakfı bulunmaktadır. Hacı Halil ed-Debbağ Mahallesi'nde Hacı Abdi Çelebi bin Hacı Hasan H.942/M.1535 yılında Şeyh Muslihiddin Zaviyesi Mescidi önünde bulunan iskelenin tamiri için yılda 200 akçe vakfetmiştir⁴⁵⁶. Ayrıca Defterdar Sinan Bey Mahallesi'nde Sinan Bey bin Abdullah kurmuş olduğu para vakfının gelirinden 30 akçeyi Tunca üzerinde kurmuş olduğu iskelenin tamiri için vakfetmiştir⁴⁵⁷.

Edirne'deki sokakların kaldırımlarının tamir ve bakımı için vakıflar kurulduğu görülmektedir. Hızır Ağa Mescidi Mahallesi'nde Divane Yusuf adlı hayırsever Edirne şehrinde bulunan kaldırımlara harcanmak üzere 130.000 akçe vakfetmiştir. Bu muhtemel harcamalardan sonra vâkıfın elinde 1.000 akçe müteveli Çırakçı Mustafa'nın elinde 65.000 akçe kalmış olmalıdır⁴⁵⁸. Cami-i Atik Mahallesi'nde Yakup adındaki başka bir hayırsever Cami-i Atik yakınında bulunan dört dükkân, iki gurfe, ahur ve helâsıyla birlikte fırını bu vakıf mülklerin önündeki kaldırımın mesâlihine harcanması için vakfetmiştir⁴⁵⁹. Bunun dışında bazı vakıfların gelirlerinin bir kısmını kaldırımların tamiri için vakfettikleri görülmektedir. Arpacı Hamza Mescidi Mahallesi'nde Abdullah bin Abdullah'ın kurmuş olduğu vakfın gelirlerinden artarsa At Pazarı'ndaki köprübaşına giden Papa kaldırımının tamirine harcanmasını vakfiyesinde belirtmiştir⁴⁶⁰.

Ticaret merkezleri durumunda bulunan kapanların ihtiyaçlarına da vakıflar karşılayabilmektedir. Noktacı Kara Bali Mescidi Mahallesi'nde Hacı Ahmed bin Abdullah Kapan yakınlarında bulunan ve kendisinin inşa etmiş olduğu kapının masrafları için bir menzil vakfetmiştir⁴⁶¹.

⁴⁵⁵ TD 1070, s. 212.

⁴⁵⁶ TD 1070, s. 83.

⁴⁵⁷ TD 1070, s. 246.

⁴⁵⁸ TD 1070, s. 197.

⁴⁵⁹ TD 1070, s. 166.

⁴⁶⁰ TD 1070, s. 291.

⁴⁶¹ TD 1070, 121.

Edirne’de hayırseverler yetmiş üç tane kazan, bir tane kebab demiri ve üç tane de tâbe vakfetmişlerdir⁴⁶². Hızır Ağa Mescidi Mahallesi’nde Zevce-i Merhum Mahmud sadece bir adet tâbe vakfetmiştir⁴⁶³. Ayrıca bir adet derzi ustası vakfedilmiştir ki kişinin vakfedilmesi ilginçtir. Hacı Abdullah Mescidi Mahallesi’nde Musa Halife bir adet derzi ustası vakfetmiştir⁴⁶⁴. Burada büyük ihtimalle yırtık sökülük tamir etmek için veya yeni baştan dikim için terzi ustası tahsis edilmiş olmalıdır.

Ahi Hasan Mescidi Mahallesi’nde Divane Yusuf bir miktar yerini gelen gidenlerin konaklaması için vakfetmiştir⁴⁶⁵. Şehre gelenlerin bir nevi toplanma ve hayvanları ile malzemelerini güvenle bir arada bulundurma ihtiyacını karşılamıştır.

Noktacı Kara Bali Mahallesi’nde Selvinaz Hatun binti Abdullah ribâ ile işletilmek üzere vakfettiği paradan yıllık 100 akçe Edirne kadısına verilmesini belirtmiştir⁴⁶⁶. Devlet görevlilerine maddi anlamda küçük bir katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Edirne’de köprülerin tamir ve bakımı için yedi tane vakıf kurulmuştur. Bu vakıflar şunlardır; Yıldırım Han Camii Mahallesi’nde Yahya Bey bin Abdullah Üsküdar Nahiyesi’ne bağlı İshakçı Karyesi’nde olan köprünün tamir ve bakımı için 1.100 akçe vakfetmiştir⁴⁶⁷. Şeyh Muslihiddin Mescidi Mahallesi’nde Süleyman bin Mustafa Şeyh Şüca Mescidi’nin önündeki köprünün tamir ve bakımı için ribâ ile işletilmek üzere 1.000 akçe vakfetmiştir⁴⁶⁸. İbni Kahtalu Mahallesi’nde Kara Mustafa bir adet menzilin Kemal Köyü yakınlarındaki köprünün tamir ve bakımı için vakfetmiştir⁴⁶⁹. Fazlullah Paşa Mahallesi’nde Hacı Hüseyin bin Abdullah el-Attar aynı mahallede bulunan evlerini ve Halil Paşa Hanı önündeki iki dükkânını Debbağlar Ortası’nda Tunca Nehri üzerindeki köprünün tamir ve bakımı için vakfetmiştir⁴⁷⁰. Çakır Ağa Mahallesi’nde Hacı Hasan bin Abdullah bir adet dükkânını Saraçlar Köprüsü yakınındaki köprünün tamir ve bakımı için

⁴⁶² Tâbe ne olduğu tespit edilememiştir. Fakat kazan vakıflarıyla birlikte anıldığına göre tava gibi kap kaçak olma ihtimali yüksektir. (...kazgân ve bir behrini ve bir tâbe ve bir çırâk ve bir hâvan vakf eylemiş...) bkz. *TD 1070*, s. 34; (...mesâlih-i Müslimîn için bir kazgân ve bir tâbe vakf eylemiş...) bkz. *TD 1070*, s. 47.

⁴⁶³ *TD 1070*, s. 192.

⁴⁶⁴ “Derzi ustası”nın ne olduğu tespit edilememiştir. (...Vakf-ı Musa Halife vâkıf-ı mezbûr bir derzi ustası vakf etmiş mesâlih-i Müslimîn için hâliyen mezbûr usta Budak elindedir...) bkz. *TD 1070*, s. 189.

⁴⁶⁵ *TD 1070*, s. 101.

⁴⁶⁶ *TD 1070*, s. 124.

⁴⁶⁷ *TD 1070*, s. 27.

⁴⁶⁸ *TD 1070*, s. 97.

⁴⁶⁹ *TD 1070*, s. 161.

⁴⁷⁰ *TD 1070*, s. 175.

vakfetmiştir⁴⁷¹. Çokalçı Mahallesi'nde Değirmenci Ahmed Kara Yusuf Deresi'nde kendisinin inşa ettirmiş olduğu köprünün tamir ve bakımı için ribâ ile işletilmek üzere 1.000 akçe vakfetmiştir⁴⁷². Son olarak Ali Bey bin Timurtaş Medresesi Mahallesi'nde Hacı Temir bin Abdullah ribâ ile işletilmek üzere vakfettiği 10.500 akçenin gelirinden 100 akçesini nerede olduğu belirtilmeyen köprünün tamir ve bakımı için vakfetmiştir⁴⁷³.

Edirne'de Müslümanların defin işlemleri ve mezarlıklarla ilgili beş tane vakıf kurulmuştur. Bu vakıflar şunlardır; Bülbül Hatun Mescidi Mahallesi'nde İlyas Kethüda bir menziline, menzilin önündeki mezarlıkların bakımı için vakfetmiştir⁴⁷⁴. Arabacı Ahmed Mescidi Mahallesi'nde Güdük Ahmed Paşa genişliği belirtilmeyen uzunluğu 150 arşın olan yerini Müslümanların mezarlık olarak kullanması için vakfetmiştir⁴⁷⁵. Edirne'de Selime binti İlyas H.929/M.1522 Kıyık Mahallesi'nde iki dönümlük bir yerini Müslümanların defin olması için vakfetmiştir⁴⁷⁶. Arabacı Ahmed Mescidi Mahallesi'nde Kıyık Dede, Kıyık Dede Zaviyesi yakınlarında bir miktar yerini Müslümanların mezarlık olarak kullanması için vakfetmiştir⁴⁷⁷. Arabacı Ahmed Mescidi Mahallesi'nde Sultan Hasan mezarlık yakınında bulunan evini mezarlıkların bakımı için vakfetmiştir⁴⁷⁸.

Edirne'de sadece imaret vakfı üç, birleşik vakıf olarak da dört tane olmak üzere toplam yedi imaret vakfı kurulmuştur. İmaret vakıfları şunlardır; İsmail Bey Mescidi ve Medresesi Mahallesi'nde Has Murad, Cebeci Hasan Mescidi yakınında bulunan bir menziline İstanbul'daki imareti için vakfetmiştir. Bu menzil harap olup yeri mukataaya verilmiş. Bu paraların ne olduğu bilinmemektedir⁴⁷⁹. İbrahim Paşa kendi adını verdiği nahiye ve mahallesi'nde H.866/M.1461 bir imaret tesis etmiştir. İbrahim Paşa daha öncede belirtildiği gibi bu imaret için kurmuş olduğu vakıf için on yedi bağ, bir bahçe, bir ev, on beş dükkân, bir hamam, iki menzil ve iki yer vakfetmiştir. Bu akarlardan vakıf için yıllık 35.687 akçe gelir elde edilmektedir⁴⁸⁰.

⁴⁷¹ TD 1070, s. 261.

⁴⁷² TD 1070, s. 363.

⁴⁷³ TD 1070, s. 384.

⁴⁷⁴ TD 1070, s. 40.

⁴⁷⁵ TD 1070, s. 332.

⁴⁷⁶ TD 1070, s. 3.

⁴⁷⁷ TD 1070, s. 333.

⁴⁷⁸ TD 1070, s. 336.

⁴⁷⁹ TD 1070, s. 429.

⁴⁸⁰ TD 1070, s. 428-431.

Sultan Murad Camii Mahallesi'nde Tenrivirmiş bir adet menzilin neredede olduğu tam belirtilmeyen bir imaretin imamı için vakfetmiştir⁴⁸¹.

Edirne'deki birleşik imaret vakıfları şunlardır; Mirimiran Sinan Bey kendi adını verdiği Mirimiran Sinan Bey Mescidi ve İmareti Mahallesi'nde mescid ve imaret tesis etmiş, mescid ve imaretin ihtiyaçlarını karşılamak için de vakıf kurmuştur. Sinan Bey bu vakfa bir bağ, altmış bir dükkân, bir kervansaray, bir hamam ve sekiz hücreyi akar olarak vakfetmiştir⁴⁸². Cami-i Atik Mahallesi'nde Merhum İsa Bey bin Bayezid Paşa, Halil Paşa Hanı yakınındaki bir kervansarayını ve Pekmez Çarşısı'nda bulunan doksan sekiz dükkânını Bursa'da bulunan imaret ve medresesi için vakfetmiştir. Bu akarlardan yıllık 14.000 akçe gelir elde edilmektedir⁴⁸³. Merhum Çavuş Bey, Bergos Kasabası'nda bir zaviye inşa ettirmiştir. Bu zaviyenin ihtiyaçlarını kendinin kurmuş olduğu cami, medrese ve zaviye vakfından karşılanmasını belirtmiştir⁴⁸⁴. Mezid Bey mescidi ve imareti vakfi hakkında defterde ayrıntılı bilgi yoktur. Mezid Bey Mahallesi'nin altında mescid vakfının, imaretinin yazıldığı yerde tefsîl olunduğu belirtilmiştir⁴⁸⁵.

Edirne'de fakirler için otuz yedi adet vakıf kurulmuştur. Ayrıca salih kişiler içinde üç tane vakıf kurulmuştur. Muhtemelen bunlarda ihtiyaç sahibi salih insanlar olmalıdır. Bu vakıflar da eklendiğinde Edirne'de elli adet fakirlerle ilgili vakıf kurulduğu anlaşılmaktadır⁴⁸⁶. Fakirler için kurulan vakıflara bakıldığında bunlar genelde konut vakıflarıdır. Örneğin Mehmed Çelebi ibni Mihal Koçi Mescidi ve Mesud Halife Camii Mahallesi'nde Davud Çelebi bir avlu içinde bulunan dört evini fakirler için vakfetmiştir⁴⁸⁷. Diğer bir örnekte Bezirci Hatun Mahallesi'nde Burcu İshak çatma bir evini fakirler için vakfetmiştir⁴⁸⁸. Başka bir örnekte de Kenise Camii Mahallesi'nde Şeyh Bedreddin Kızı fakirler için dört hücre vakfetmiştir⁴⁸⁹.

⁴⁸¹ TD 1070, s. 318.

⁴⁸² TD 1070, s. 257-258.

⁴⁸³ TD 1070, s. 167.

⁴⁸⁴ TD 1070, s. 278-279.

⁴⁸⁵ TD 1070, s. 417.

⁴⁸⁶ Fakirler için yemek dağıtılan imaret vakıfları yukarıda verilmiştir.

⁴⁸⁷ TD 1070, s. 19.

⁴⁸⁸ TD 1070, s. 57

⁴⁸⁹ TD 1070, s. 147.

Mahalle Avarız Vakıfları: Avarız Vakıfları, gelirleri bir köy ve mahalle halkının, faizi esnafın avarız ve ihtiyaçlarına sarf olunmak üzere kurulan vakıflardır. Bu tür vakıflar bir köy veya mahallede ve esnaf localarında hastalık dolayısıyla kâr ve kespten aciz kalanların infak ve iaşesine, fakirlerden ölenlerin techiz ve tekfinine, köy ve mahallenin kaldırım, suyolları gibi yerlerin tamirlerine sarf olunacak paraların karşılanması gibi hizmetleri yürütmektedir⁴⁹⁰.

TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri’nde kayıtlı olan yüz on bir mahallenin seksen dördünde avarız vakfı vardır. Seksen dört mahallede mevcut olan avarız vakfı sayısı yüz altmış beştir. Yüz altmış beş tane vakfın yetmiş beş tanesini Divane Yusuf adındaki hayırsever tarafından kurmuştur. Bu hayırsever yetmiş beş tane mahallenin avarızını için ayrı ayrı vakıf kurmuştur.

Edirne’deki mahalle avarız vakıflarına toplam 318.785 nakit akçe vakfedilmiştir. Bunun dışında yıllık 40 akçe başka vakıftan mahalle avarızını için tahsis edilmiştir⁴⁹¹. Belgelerden anlaşıldığı üzere yıllık ribâ oranı onu on (%10)’dur. Bu vakıflar içerisinde % 12 olarak verilen istisna bir örnek vardır. İmaret-i Emirgir Mihâl Bey Abdurrahman Mahallesi’nde Şehnevaz Hatun mahalle avarızına vakfetmiş olduğu 1.000 akçeden elde edilecek gelirin 100 akçesini mahalle avarızına, 20 akçesini de tayin etmiş olduğu mütevelliyeye verilmesini şart koşmuştur. Buradan anlaşıldığına göre meblağ %12 oranında ribâyla işletilmektedir⁴⁹².

Avarız vakıflarına nakit para vakfedilmekte olup gayrimenkul olarak vakfedilse bile bu gayrimenkul nakit paraya çevrilmektedir. Edirne’de iki adet menzil vakfedilmiş fakat bunlar daha sonra satılarak elde edilen meblağ mahalle avarızına aktarılmıştır. Hurşid binti Abdullah⁴⁹³ ve Fatma Hatun binti Abdullah kendilerine ait menzillerini hayatta oldukları sürece kendilerine, öldükten sonra ise satılarak elde edilen meblağın mahalle avarızına verilmesi için vakfetmişlerdir⁴⁹⁴.

Edirne’deki mahalle avarız vakıflarında bulunan meblağın 1.000 akçesi zayı olmuştur. Buna karşın harcamalar dışında artan meblağ 4.300 akçedir.

⁴⁹⁰ M. Z. Pakalın, *a.g.e.*, s. 114.

⁴⁹¹ Haydar Bey bin Abdullah Berkuk Ağa Mahalle avarızını için kendi vakfindan yılda 40 akçe verilmesini belirtmiştir. Bkz *TD 1070*, s. 330.

⁴⁹² *TD 1070*, s. 51.

⁴⁹³ *TD 1070*, s. 422.

⁴⁹⁴ *TD 1070*, s. 449.

Tablo XXXVII

Edirne'deki Mahalle Avarız Vakıfları						
Mahalle Adı	Vakıf Adı	Menzil	Artan Para	Vakfedilen Para	Zayı Olan Para	Rıba Geliri
Mescid-i Saruca Paşa	Divane Yusuf			4.000		400
Mescid-i Emirşah Çelebi bin Mihal Koçi	Divane Yusuf			3.000		300
Nahiye-i Yıldırım Han						
Nefs-i Cami-i Yıldırım Han	Divane Yusuf			2.000		200
Mescid-i Merhum el-Hac Ahmed es-Sarraf	Divane Yusuf			1.000		100
Mümin Hoca	Divane Yusuf			1.000		100
Mescid-i Naib Hoca ma'a Mescid-i Sinan Bey	Divane Yusuf			1.000		100
Mescid-i Ma'ruf Hoca Mescid-i Hacı Mustafa el-İrfani	Hacı Mustafa bin İbrahim el-Hayat			5.000		500
“	Divane Yusuf			2.500		250
“	Ayşe Hatun			500		50
“	Hekim Hatun			200		20
Mescid-i Kara Yakub	Divane Sinan			500		50
Nahiye-i İmaret-i Emirgir Mihal Bey Abdurrahman						
Nefs-i İmaret	Divane Yusuf			4.000		400
“	Şehnevaz Hatun			1.000		120
Mescid-i Şah Melek Mihal	Ferhad bin Abdullah			1.000		100
Bezirci Hatun	Hızır bin Abdullah			2.000		200
Mescid-i Sitti Hatun	Divane Yusuf			1.000		100
Mescid-i Timur Boğa	Divane Yusuf			1.000		100
Mescid ve Medrese-i Şah Melek	Divane Yusuf		500	3.500		350
Mahalle-i Saçlı Ali der nezd-i Melek	Hacı Hüseyin bin Abdullah			4.000		400
Hacı Halil ed-Debbağ	Divane Yusuf			2.000		200

Mescid-i Şeyh Müslihiddin Halife	Divane Yusuf			2.500		250
“	Divane Yusuf			2.500		250
“	Hacı Mehmed bin Hacı Ahmed			3.000		300
“	Musa bin Hasan			1.000		100
Mescid-i Ahi Hasan ed-Debbağ	Hacı Hüseyin			2.000		200
“	Divane Yusuf			2.000		200
Hacı Hayreddin el-Attar	Divane Yusuf			2.000		200
“	Hüsni Hatun zevce-i Debbağ Ali			500		50
İbni Arab Hacı Davud bin İlyas Zaviye-i Saru Şeyh ve ma'a Zaviye-i Derviş Mübarek	Divane Yusuf			1.000		100
“	Narlı Mustafa			3.000		300
“	Hacı Hasan bin Hamza			2.000		200
“	Eslim Hatun binti Hasan			2.000		200
Hoca Bali nam-ı diğer Bazargan Bali	Divane Yusuf			2.000		200
“	Hacı Müstecab bin Mehmed			200		20
Mescid-i Hoca Siyah	Divane Yusuf			1.000		100
“	Ak Kirmani Şehzade Hatun			1.000		100
Mescid-i Noktacı Kara Bali nam-ı diğer Kamer Kapu	Hacı Mahmud bin Karagöz			3.000		300
“	Turmuş bin Mehmed			9.000		900
“	Divane Yusuf			1.000		100
“	Hamza bin Abdullah			1.000		100
Hamam-ı Yahşi Fakih Mescid-i Toközlüoğlu	Divane Yusuf			800		80
Mescid-i Veled-i Hacı İslam	Divane Sinan Bey			200		20
Mescid-i Çelebioğlu	Divane Yusuf			1.000		100
Cami-i Kenise	Hacı Tatar		500	1.000		100
“	Divane Yusuf			1.000		100
“	Hayreddin			1.000		100
Hacı Doğan	Divane Yusuf			1.500		150
İbni Kahtalu	Divane Yusuf			1.800		180
“	Cafer Bey bin Abdullah es-Siyah			2.000		200
Nefs-i Cami-i Atik	Divane Yusuf			1.000		100
Mescid-i Hamid Bey	Divane Yusuf			1.000		100

“	Şirmerd Kassab			1.000		100
Sevindik Fakih	Divane Yusuf			2.500		250
“	Namalum			3.500		350
Mescid-i Hacı Abdullah el-Bezzaz ma'a Mescid-i Yakub Kilarî	Divane Yusuf			2.000		200
“	Fatma Hatun bin Abdullah			5.100		510
Mescid-i Hızır Ağa	Hacı Hamza bin Abdullah et-Tacir			5.000		500
“	Hoca Seferşah			7.000		700
“	Divane Yusuf			4.000		400
Mescid-i Niş Doğan	Mevlana Kutbeddin			1.600		160
Mescid-i Hadım Balaban	Divane Yusuf			1.000		100
“	Müslime Hatun binti Ahi Çelebi			1.000		100
Mescid-i Hocagi	Hüseyin bin Abdullah			1.500		150
“	Divane Yusuf			1.000		100
“	Hacı Kasım bin Abdullah			2.000		200
Şahabeddin Paşa	Mevlana Mehmed Çelebi el-Kadı			2.225		222
“	Divane Yusuf			3.000		300
Nahiye-i Cami-i Cedid eş-Şehr be-Üç Şerefeli						
İshak bin Ali el-Mürşidi	Divane Yusuf			500		50
Mescid-i Baba Timurtaş Bey	Divane Yusuf			4.000		400
“	Divane Yusuf			1.000		100
“	Rabia binti Mustafa			2.000		200
“	Ahir			500		50
Mescid-i Arif Ağa	Sitti binti Veli			1.000	1.000	
“	Divane Yusuf			1.500		150
“	Hacı Cafer			2.000		200
Mescid-i Tavaşi Timurtaş	Selver Hatun			1.000		100
“	Mehmed bin Abdullah			1.000		100
“	Divane Yusuf			1.000		100
Mescid-i Siyah Katibü'ç-çev Defterdar Sinan Bey	Divane Yusuf			1.500		150
Mescid-i Halil Acer	Divane Yusuf			1.000		100
“	Hallac Resul			500		50
Baba Timurtaş	Hüseyin			700		70
“	Divane Sinan Bey			3.000		300

Mescid-i İmaret-i Mir-i Miran Sinan Bey	Divane Yusuf			1.000		100
“	Sara Hatun			1.000		100
Çakır Ağa	Divane Yusuf			2.000		200
“	Hacı Nasuh bin Abdullah			1.000		100
“	Hacı Bayramlı			1.000		100
“	Hasan bin Abdullah			1.000		100
Mescid-i Beyce	Divane Yusuf			1.500		150
“	Mehmed bin İlyas el-Hayyam			4.000		400
“	Rabia Hatun			2.000		200
Mescid-i Musa Çelebi bin Hoca Devlet Şah	Divane Yusuf			500		50
Mescid-i Sakca Murad	Divane Yusuf			2.000		200
“	Taşcı Yusuf bin Abdullah			500		50
Mescid-i Zağanos Subaşı	Divane Yusuf			2.000		200
“	Çadırcı Hacı Hüseyin			1.000		100
“	Musa es-Simidi			1.000		100
Mescid-i Merhum Çavuş Bey	Divane Yusuf		500	2.500		250
Mescid-i Zevc-i Sinan Melik nam-ı diğer Gazi Şah Melik	Divane Yusuf			1.000		100
“	Divane Yusuf		1.000	6.000		600
Mescid-i Arpacı Hamza	Divane Yusuf			1.000		100
Zincirli Kuyu	Müslime Hatun binti İlyas			1.000		100
“	Divane Yusuf			2.000		200
“	Hacı Ali			2.500		250
“	Divane Yusuf			3.000		300
Nahiye-i Cami-i Sultan Murad Han						
Nefs-i Cami-i Sultan Murad Han	Divane Yusuf			5.000		500
Mescid-i Mirahur Ayas Bey	Bali Çelebi bin Ahmed			2.000		200
“	Divane Yusuf			3.000		300
Berkuk Ağa	Divane Yusuf			3.000		300
“	Arpacı Mehmed Bey bin Ali			1.000		100
“	Haydar Bey bin Abdullah					40
Mescid-i Arabacı Ahmed	Divane Yusuf			5.000		500
“	Mehmed Çelebi bin Kutbeddin			1.110		111
Mescid-i Umur Bey	Divane Sinan			2.000		200

Daye Hatun	Divane Sinan Bey			2.000		200
Mescid-i Veliyyüddin	Ayşe Hatun			1.000		100
“	Ayşe Hatun binti Abdullah			1.000		100
Mescid-i Sufi Bayezid	Divane Yusuf			2.000		200
Mescid-i Hazinekar Sinan Bey ma'a Mescid-i Emin Çelebi	Divane Yusuf			5.000		
Gülbahar Hatun	Divane Yusuf			1.500		150
Mescid-i Zevce-i İbrahim Paşa	Divane Yusuf			2.000		200
“	Çadbula			5.000		500
Çokalcı	Divane Yusuf			3.000		300
Mescid-i Derviş Ali	Divane Yusuf			1.000		100
“	Ayşe Hatun			1.000		100
“	Selver binti Abdullah			1.000		100
Mescid-i Kara Bulud	Divane Yusuf			1.000		100
“	Ferhad Bey			2.500		250
Mehmed Ağa ma'a Mescid-i Hüsrev Ağa bin Abdullah	Hacı İlyas bin Hızır et-Tacir			5.000		500
	Divane Yusuf			4.000		400
Medrese-i Ali Bey bin Timurtaş	Hacı Ali bin Mustafa			1.500		150
	Divane Yusuf			1.500		150
Mescid-i Üsküfci Hayreddin	Divane Yusuf			2.000		200
“	Yusuf Bey el-Tercümani		800	4.800		480
“	Selime Hatun			800		80
“	Divane Yusuf			5.000		500
Kuru Çeşme	Divane Yusuf			2.000		200
“	İbrahim bin Mehmed			5.000		500
Firuz Ağa	Bali Bey		400	4.000		400
Mescid-i Selçuk Hatun	Divane Sinan			1.000		100
“	Hurşid binti Abdullah	1				
Mescid-i Noktacı-zâde	Divane Yusuf			2.000		200
“	Fatma Hatun			1.000		100
“	Mahmud bin Ali			2.000		
Mescid-i ve Medrese-i İsmail Bey	Divane Yusuf			1.000		100
Nahiye-i İbrahim Paşa						
İbrahim Paşa	Divane Yusuf		600	3.600		360

Medrese-i Kadı ma'a Mescid-i Mehmed Çelebi	Divane Yusuf			1.000		100
“	Bakırcı Ahmed			1.500		150
“	Servinaz Hatun			1.000		100
Mescid-i Yahşi Fakih	Divane Sinan Bey			1.000		100
Hacı İslam	Divane Sinan			1.950		195
“	Tutu binti Abdullah			2.000		200
“	Hacı Turgud bin Halil			500		50
“	Fatma Hatun binti Abdullah	1				
“	Hüsni Hatun binti Mahmud			500		50
“	Pasban Receb			300		30
“	Ağaccı			300		30
Kemal Paşa	Hasan Çelebi bin İlyas			1.000		100
Mescid-i Hafız Şemseddin	Divane Yusuf			4.000		400
“	Şehnevaz Hatun			1.000		100
Bedreddin el-Kadı	Divane Yusuf			1.100		110
Mescid-i Mevlana Ali Fakih eş-Şehr be-Eski Kadı ve Köhne Kadı	Divane Yusuf			2.000		200
“	Hamza			1.000		100
“	Ayşe binti Abdullah			1.000		100
Toplam		2	4.300	318.875	1.000	31.138

E- VAKIF TÜRÜ BELİRTİLMİYEN VAKIFLAR

Defterde altı tane vakfın ne amaçla kurulduğu belirtilmemiştir. Bunlardan bir tanesi defterin son sayfasında yer almaktadır. Defter yarım olduğu için bu vakıfla ilgili bilgiler eksiktir. Ne amaçla kurulduğu belirtilmeyen vakıflar şunlardır; Saruca Paşa Mescidi Mahallesi'nde İshak Çelebi bin Hacı Hasan kendisinin kurmuş olduğu vakıf için üç dükkân, bir bahçe, iki hane, iki dolap ve üç tane de yer vakfetmiştir. Defterde bu akarların ne için vakfedildiği ve nerelere harcanması gerektiği yazılmamıştır⁴⁹⁵.

Ahi Hasan ed-Debbağ Mescidi Mahallesi'nde Hacı Ramazan bin Hamza kendisinin kurmuş olduğu kaç tane olduğunu bir Mushaf-ı Şerif, beş hücre, bir

⁴⁹⁵ TD 1070, s. 4

debbaghane ve bir tane börekçi dükkânını vakfetmiştir. Fakat bu akarların nereye vakfedildiği defterde belirtilmemiştir⁴⁹⁶.

Kenise Camii Mahallesi'nde Merhum Şeyh Bedreddin kendisinin kurmuş olduğu vakıf için bir dükkân ve bu dükkânın devamında otuz sekiz zirâ uzunluğunda bir arsa beş dükkân yeri ve bir dükkân vakfetmiştir. Fakat kâtip teftişe geldiğinde bu vakfi bilen kişi bulunamamıştır⁴⁹⁷.

Kara Bulud Mescidi Mahallesi'nde Hacı İbad bir miktar yer vakfetmiştir. Katip teftişe geldiğinde Hasan Bey İbni Süleyman adlı biri bu yere mutasarrıftır. Fakat defterde vâkıfın bu yeri ne amaçla vakfettiği belirtilmemiştir⁴⁹⁸.

Kuru Çeşme Mahallesi'nde Merhum Saruca Paşa kendisinin kurmuş olduğu vakıf için Yüncüler Suku'nda on dükkân ve bu dükkânlara birleşik beş hücre vakfetmiştir. Fakat bu akarların ne amaçla vakfedildiği defterde belirtilmemiştir⁴⁹⁹.

Karaca Hacı Mahallesi'nde Hacı Yusuf bin Abdullah nakit olarak 20.000 akçe vakfetmiştir. Vâkıfın şartına göre bu parayla bir dolap ve altı oda satın alınmıştır. Bunun yanında dört ev vakfetmiştir. Bu evlerde sakin olan bir kişi vâkıfın ruhu için cüz okumaktaymış. Bu vakıfla ilgili bilgiler defter yarım kaldığı için bu kadardır ve ne vakfi olduğu anlaşılamamaktadır⁵⁰⁰.

⁴⁹⁶ *TD 1070*, s. 99.

⁴⁹⁷ *TD 1070*, s. 149.

⁴⁹⁸ *TD 1070*, s. 371.

⁴⁹⁹ *TD 1070*, s. 406.

⁵⁰⁰ *TD 1070*, s. 468.

SONUÇ

Edirne Osmanlı Devleti'nin eline geçtiğinde kale içerisinde ve Aina bölgesi dışında yerleşim alanı yoktu. Fetihden sonra devletin Balkanlardaki faaliyetleri için bir üs olarak kullanması ve İstanbul'un fethine kadar da başşehri olması, şehrin kale içinden ve Aina bölgesinden taşarak geniş alanlara yayılıp ve büyük bir şehir haline gelmesini sağlamıştır. Şehrin genişlemesinde, mahalle dokusunun oluşmasında vakıfların büyük fonksiyonları olmuş ve mahalleler vakıf eserlerinin etrafında oluşmuştur. Diğer bir açıdan bakılırsa şehrin genişlemesi için gerekli altyapıyı vakıflar oluşturmuştur.

Edirne merkez mahallerde bulunan vakıflar hakkında önemli bilgiler veren *TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri*'nde yüz on mahalle ve bu mahallerde bulunan iki bin yüz adet vakıf tespit edilmiştir. Her mahallede vakıf bulunmaktadır. Fakat vakıfların mahallelere dağılımında farklılıklar vardır. Bir mahallede bir tane vakıf varken diğer bir mahallede doksan dört tane vakıf vardır. Fakat her mahallede cami veya mescid vakfın biri mutlaka vardır.

Edirne'deki mahalle isimlerine bakıldığında, büyük bir kısmı bulunduğu yerdeki mescid veya camiden ismini almıştır. Defterde bulunan yüz on tane mahallenin yetmiş iki tanesinde mescid ve beş tanesinde de cami ifadesi bulunmaktadır.

Vakıfların vakfiye tarihlerinden anlaşılacağı üzere her dönem yeni vakıflar kurulmuştur. Kısaca defterde kayıtlı olan iki bin yüz adet vakıf, fetihden sonra iki yüz yıl içerisinde yeni vakıflar kurulup eklenerek bu sayıya ulaşmıştır.

Toplumun her kesiminden vakıf kurucuları bulunmaktadır. Önemli vakıfların kurucularına bakıldığında, büyük bir kısmı devletin üst kademelerinde görev yapan (sadrazam, vezir, beylerbeyi, defterdar, kadıasker, kadı gibi) kişiler ve bu kişilerin yakınlarından (padişah kızı, padişah eşi, vezir kızı, vezir eşi, şeyhülislam kızı gibi) oluşmaktadır.

Edirne'deki vakıflara bin dört yüz altı tane ev veya menzil; bin sekiz yüz elli dokuz tane oda veya hücre olmak üzere toplam üç bin iki yüz altmış beş konut

vakfedilmiştir. Bunlardan bin dört yüz altı ev veya menzilin yedi yüz yirmi beş tanesi evlatlık vakıflara aittir. Özellikle menziller evlatlık olarak vakfedilmektedir. Dokuz yüz adet menzilin beş yüz seksen bir tanesi evlatlık olarak vakfedilmiştir. Konutların dışında yüz kırk iki tane imalathane, iki bin altı yüz otuz bir tane dükkân, dokuz tane han, on beş tane kervansaray, yirmi tane hamam, yirmi sekiz tane değirmen veya dolap olmak üzere toplam iki bin sekiz yüz kırk beş adet ticarethane vakfedilmiştir. Arazi olarak doksan dokuz bağ, bahçe ve bostan, iki yüz otuz beş arsa veya yer vakıflara akar olarak vakf olarak vakfedilmiştir.

Edirne'deki vakıflara 3.276.294 akçe ribayla işletilmek üzere para vakfedilmiştir. Bu paralardan yıllık ortalama 327.000 civarında gelir elde edilmektedir. Böylece para vakıflarıyla şehirde bulunan esnafın önemli oranda kredi ihtiyacı karşılanmış hem de vakıflara önemli oranda gelir elde edilmiş olmaktadır.

Vakıfların hizmet sektörlerine göre dağılımlarına bakıldığında en fazla dini hizmet veren vakıflar bulunmaktadır. Edirne'de sekiz yüz on tane vakıf dini hizmet vermek amacıyla kurulmuştur. Bu vakıfların yarısından fazlası dört yüz elli iki tanesi cami ve mescid vakfidir. Cami ve mescid vakıflarından sonra en fazla olanı Yasin, sure, cüz ve hatim gibi Kur'an okumaya yönelik kurulmuş olan vakıflardır. Bu vakıflardan Edirne'de üç yüz dört tane kurulmuştur. Bu vakıflarda, sadece cüz okumak için defterde kayıtlı olan üç yüz on altı kişi vardır. Belirtilmeyenler ve bu vakıflarda görevli kişilerle birlikte bu sayı oldukça yüksek olmalıdır.

Dini hizmetlerden sonra en fazla vakıf beledi ve sosyal hizmetler için kurulmuştur. Bu vakıflar içinde en fazla olanı avarız vakıflarıdır. Edirne'de, mahallede bulunan öksüz, yetim, fakir gibi ihtiyacı olanlara yardım için kurulan yüz altmış beş tane mahalle avarız vakfi vardır. Bu vakıflarda biriken paralarla hem mahallede bulunan esnafa kredi sağlanmakta hem de elde edilen ribâ geliriyle mahallede ihtiyac sahibi kişilerin ihtiyaçları karşılanmaktadır. Bunun dışında da sadece fakirlerin ihtiyaçlarını karşılamak için otuz yedi adet vakıf kurulmuştur.

Avarız vakıflarından sonra sosyal hizmet amaçlı en fazla vakfi yüz yirmi dokuz adet ile su vakıfları oluşturmaktadır. Çeşme, saka, kuyu, pınar gibi su yapılarıyla şehrin su ihtiyacı vakıflar tarafından karşılanmıştır.

Şehrin ulaşımını sağlamak için mahalle vakıfları aracılığıyla köprü, iskele ve kaldırım vakıfları kurulmuştur. Şehirde mahallenin güvenliğini sağlayan pasbanlar

için de vakıflar tesis edilmiştir. Ayrıca mahalle halkının ortak kullanması için çok sayıda kazan vakfedilmiştir.

Defterde bulunan vakıfların yaklaşık 1/3'i evlatlık vakıflardan oluşmaktadır. Evlatlık vakıf olarak kurulan yedi yüz yetmiş yedi evlatlık vakfın beş yüz yirmi iki tanesi hayrî vakıflara müntakil olmuştur. Evlatlık vakıflarda amaç evlatların geleceğini garanti altına almak olsa da zamanla bu vakıfların hayrî vakıflara dönüştüğü görülmektedir.

Edirne'de eğitim hizmetleri için toplam altmış yedi adet vakıf kurulmuştur. Bu vakıflar içinde en fazla olanı kırk altı tane ile muallimhane vakıflarıdır. Medreseler için de on dört adet vakıf kurulmuştur. Bunların yanısıra cami ve mescidlerde eğitim hizmeti verildiği bilinmektedir. Bu kurumlar da dâhil edildiğinde eğitim hizmeti veren vakıfların çok daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bunun dışında şehirde ilim erbabı kişilere destek çıktığını, ilim erbabı kişiler için kurulan yedi adet vakıftan anlaşılmaktadır.

Vakıflar, Edirne şehrinin Türklerin eline geçmesinden itibaren, mahallelerin kurulmasında önemli roller üstlenmiştir. Şehirlerdeki ticari, dini, sosyal bütün alanların tamamının yapılmasında vakıflar görülmektedir. Mahalle halkının her türlü ihtiyacını vakıflar karşılamaktadır. Vakıflar mahallenin zengininden fakirine kişileri aynı platformda buluşturmaktadır. Mekân ve insan arasındaki ilişkide vakıflar kaynaştırıcı ve problemleri çözücü roller üstlenmiştir. Kısaca Edirne merkez mahalle dokusu içinde vakıflar, sosyal ve ekonomik hayatın her alanında etkili olduğu yapılan çalışma ile ortaya konmuştur.

BİBLİYOGRAFYA

Arşiv Kaynakları

TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri

Araştırma Eserleri

- AKDAĞ, Mustafa ; *Türkiye'nin İktisadî ve İçtimaî Tarihi 1453-1559*, II, İstanbul 1974.
- ALTUNDAĞ, Şinasi ; “Osmanlılarda Kadıların Şahsiyet ve Vazifeleri Hakkında”, VI. Türk Tarih Kongresi (26 Ekim 1961), TTK Basımevi, Ankara 1967, s. 346.
- ARSEVEN, C. Esad ; “Serdab”, *Sanat Ansiklopedisi*, IV, MEB, İstanbul 1983, s. 1782.
- BABİNGER, Franz ; *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri* (Çev. Çoşkun Üçok), Kültür Bakanlığı, Ankara 1992.
- BALTACI, Cahit ; *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri, Teşkilat, Tarih*, İstanbul 1976.
- BARKAN, Ö. Lüfti ; “Osmanlı İmparatorluğu’nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler”, *Vakıflar Dergisi*, II, (Ankara 1942), s. 279-386.
- BERKİ, A. Himmet ; *Vakfa Dair Yazılan Eserlerle Vakfiye ve Benzeri Vesikalarda geçen İstilah ve Tabirler*, Ankara 1966.
- BİZBİRLİK, Alpay ; “Osmanlı Toplumunda Vakıfların Sosyo-Ekonomik Boyutları ve Buna Dair Örnekler”, *Osmanlı*, V, s. 56-62.
- BURMOV, Aleksandır; “Türkler Edirne’yi Ne Vakit Aldılar”, (Çev. Hasan Eren), *Bellekten*, XIII/49 (Ocak 1949), s. 97-106.
- ÇAĞATAY, Neşet ; “Osmanlı İmparatorluğunda Riba-Faiz Konusu, Para Vakıfları ve Bankacılık”, *Makaleler ve İncelemeler*, (Konya 1983), s. 145-172.

- ÇETİNER, Yılmaz ; “Şer’iyye Sicillerine Göre Bodrum Vakıfları (1740-1910),”
Osmanlıdan Günümüze Her Yönüyle Uluslararası Bodrum Sempozyumu (24-26 Ekim 2007), Bodrum 2008, s. 153-190.
- DARKOT, Besim ; “Edirne Coğrafi Giriş”, *Edirne, Edirne’nin 600. Fethi Yıldönümü Armağanı Kitabı*, Ankara 1965. 1-12.
- _____ ; “Balkan”, *İA*, II, s. 280-283.
- DEMİREL, Ömer ; *Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü*, TTK, Ankara 2000.
- DEVELİOĞLU, Ferit; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitapevi, Ankara 1984.
- DİRİMTEKİN, F. ; “Muasır Bizans Kaynaklarına Göre Osmanlıların Rumeli’ye Geçiş ve yerleşmeleri” *VII. Türk Tarih Kongresi*, (Ankara 25-29 Eylül 1970), *Kongreye Sunulan Bildiriler*, II, Ankara 1973, s. 577-579.
- EMECEN, M. F. ; “Tarih Koridorlarında Bir Sınır Şehri: Edirne”, *Edirne: Serhattaki Payitaht*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1998, s. 49-69.
- ERGENÇ, Özer ; “Osmanlı Şehrindeki Mahallerin İşlev ve Nitelikleri Üzerine”, *Osmanlı Araştırmaları*, IV, İstanbul 984, s. 69-78.
- _____ ; “Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fiziki Yapıya Etkileri”, *Türkiye’nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071-1920)*, s. 103-109.
- _____ ; “Osmanlı Şehrindeki Yönetim Kurumlarının Niteliği Üzerine Bazı Düşünceler ”, *VIII. Türk Tarih Kongresi (Ankara, 11-15 Ekim 1976) Kongreye Sunulan Bildiriler II*, Ankara 1981, s. 1265-1274.
- _____ ; “Şehir Tarihi Araştırmaları Hakkında Bazı Düşünceler”, *Bellekten*, LII (1988), s. 667-683.
- _____ ; *Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı, XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya*, Ankara Enstitü Vakfı Yayını, Ankara 1995.
- EYİCE, Semavi ; “Bizans Devrinde Edirne ve Bu Devre Ait Eserler”, *Edirne, Edirne’nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı* , s. 39-76.
- _____ ; “II Bayezid Cami ve Külliyesi”, *DİA*, IV, s. 42-45.

- GÖKBİLGİN, M. Tayyip ; “Edirne”, *DİA*, X, s. 425-431.
_____ ; “Edirne”, *İA*, IV, s. 107-127.
_____ ; “Edirne Şehrin Kurucuları”, *Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, Ankara 1965, s. 161-178.
_____ ; *XV-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası Vakıflar-Mülkler-Mukataalar*, Üçler Basımevi, İstanbul 1952.
_____ ; “Nahiye”, *İA*, IX, s. 37-39.
_____ ; “Süleyman Çelebi (Emir)”, *İA*, XI, s. 179-182
- GÜRAN, Tevfik ; *Ekonomik ve Mali Yönleriyle Vakıflar Süleymaniye ve Şehzade Süleyman Vakıfları*, İstanbul 2006.
- HAMMER, J.V. P. ; *Osmanlı Devleti Tarihi*, II, İstanbul 1983.
- HOCA SAADEDDİN EFENDİ; *Tacü't-tevârih*, I, (Nşr. İsmet Parmaksızoğlu), Ankara 1979.
- İNALCIK, Halil ; “Edirne'nin Fethi (1361)”, *Edirne, Edirne'nin Fethinin 600. Yıldönümü Armağanı Kitabı*, Ankara 1965, s. 137-153.
_____ ; “Osmanlılar”, *İA*, XII/1, s. 286-308.
_____ ; “Türkler (Osmanlılar: Kuruluştan XVI. Asrın Sonuna Kadar)”, *İA*, XII/2, s. 286-308.
_____ ; “Mehmed I”, *İA*, VII, s. 291-294.
_____ ; “Mehmed II”, *DİA*, XXVIII, s. 391-407.
_____ ; “Mehmed II”, *İA*, VII, s. 506-535.
_____ ; “Murad II”, *İA*, VIII, s. 598-615.
- JELVİCH, Barbara ; *Balkan Tarihi* (Çev. İhsan Durdu), I, Küre Yayınları, İstanbul 2006.
- KARPAT, Kemal H. ; “Balkanlar”, *DİA*, V, s. 25-32.
- KAZANCIGİL, Ratip; *Edirne Mahalleleri Tarihçesi 1529-1990*, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları, İstanbul 1992.
- KAZICI, Ziya ; “Osmanlı Devleti'nde İmaret”, *Osmanlı*, V, s. 44-48.
_____ ; *İslamî ve Sosyal Açından Vakıflar*, İstanbul 1985
_____ ; *Osmanlı Vakıf Medeniyeti*, Bilge Yayınları, İstanbul 2003.

- KOZAK, İ. Erol ; *Bir Sosyal Siyaset Müessesesi Olarak Vakıf*, Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Adapazarı 1994.
- KÖPRÜLÜ, Fuad ; *İslam ve Türk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.
- _____ ; “Vakıf Müessesesinin Hukukî Mahiyeti ve Tarihî Tekâmülü”, *Vakıflar Dergisi*, I/2, (Temmuz 2001), s. 1-35.
- KÖSE, İbrahim ; *Ankara Evkaf Defteri (1571)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1998.
- KUBAN, Doğan ; “Anadolu-Türk şehri, tarihi gelişmesi, sosyal ve fiziki özellikleri üzerinde bazı gelişmeler ”, *Vakıflar Dergisi*, VII, (İstanbul 1968), s. 53-73.
- KURT, İsmail ; “Muhasebe Defterlerine Göre Para Vakıfları”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 107 (Nisan 1997), s. 175-230.
- _____ ; “İstanbul Para vakıfları”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 101 (Nisan 1996), s. 65-96.
- _____ ; *Para Vakıfları: Nazariyat ve Tatbikat*, Ensar Neşriyat, İstanbul 1996.
- MANSEL, A. Müfid ; “İlkçağ’da Edirne” *Edirne, Edirne’nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, Ankara 1965, s. 21-38.
- MEHMED SÜREYYA; *Sicill-i Osmanî* (Çev. Seyit Ali Kahraman), I-V, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996.
- ÖZCAN, Tahsin ; *Osmanlı Para Vakıfları Kanuni Dönemi Üsküdar Örneği*, Ankara 2003.
- ÖZIRMAK, Yasemin; *Tahrir ve Evkaf Defterlerine Göre Kayseri Vakıfları*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1985.
- ÖZTÜRK, Nazif ; *Menşe’i ve Tarihî Gelişimi Açısından Vakıflar*, Ankara 1983.
- SCHACHT, Joseph ; “Riba”, *İA*, IX, s. 730-734.
- SHAW, Stanford ; *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye* (Çev. Mehmed Harmancı), I, İstanbul 1982.
- ŞEKER, Mehmet ; “Vakfiyelerin Türk Kültürü Bakımından Özellikleri”, *Tarih İncelemeleri Dergisi VIII*, İzmir 1993, s.1-18.

- ŞEMSEDDİN SAMİ ; *Kamus-ı Türki*, Der-saadet 1317.
- TANMAN, M. Baha ; “Edirne’de Erken Dönem Osmanlı Camileri ve Özellikle Üç Şerefeli Cami Hakkında”, *Edirne: Serhattaki Payitaht*, YKY, İstanbul 1998, s. 325-352.
- Şehabeddin Tekindağ ; “Süleyman Paşa”, *İA*, XI, s.191
- TOGAN, Zeki Velidi ; “Balkan”, *İA*, II, s. 283-285.
- UNAT, Faik Raşit ; *Hicrî Tarihleri Miladî Tarihe Çevirme Kılavuzu*, TTK, Ankara 1994.
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı; “Mehmed I.”, *İA*, VII, s. 496-506.
- _____ ; *Osmanlı Tarihi*, I, Ankara 1983
- ÜLGEN Hilmi Ziya ; “Vakıf Sistemi ve Türk Şehirciliği”, *Vakıflar Dergisi*, IX, (Ankara 1971), s.13-37.
- _____ ; “Vakıf Sistemi ve Türk Şehirciliği” *Vakıflar Dergisi*, IX, (Ankara 1971), s.13-37.
- _____ ; “Vakıf Sistemi ve Türk Şehirciliği”, *Vakıflar Dergisi*, IX, (Ankara 1971), s. 13-37.
- YEDİYILDIZ, Bahaeddin ; “Osmanlı Döneminde Türk Vakıfları Ya Da Türk Hayrat Sistemi”, *Osmanlı*, V, s. 17-33.
- _____ ; “Sosyal Siyaset Açısından Osmanlı Dönemi Vakıfları”, *Osmanlı*, V, s. 34-43.
- _____ ; “Vakıf”, *İA*, XII, s. 153-172.
- _____ ; *XVIII. Yüzyılda Türkiye’de Vakıf Müessesesi Bir Sosyal Tarih İncelemesi*, TTK, Ankara 2003.
- YINANÇ, M. Halil ; “Bayezid I”, *İA*, II, s. 369-392.
- YİĞİT, Ahmet ; “Geçmişten Günümüze Edirne”, *Edirne Müdâfii Şükrü Paşa*, Zaman Kitap, İstanbul 2008, s. 29-33.
- _____ ; *XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Edirne Kazası*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Muğla 1998.
- _____ ; *XVI. Yüzyıl Menteşe Livası Vakıfları (338 Numaralı Mufassal Evkaf Defteri H.970/ 1562)*, Barış Platin Kitabevi, Ankara 2009.

YÜKSEL, Hasan ; *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Hayatında Vakıfların Rolü (1585-1683)*, Sivas 1998.

TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri'nin 304 ve 305'inci Sayfaları

TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri'nin 304'üncü Sayfasının Transkripsiyonu

Vakf-1 Hacı Mehmed vâkıf-1 mezbûr Yeni Camii'nin Burma Minare mukâbelesinde bir dükkân vakf eylemiş Kula Kapsu'nun hâricinde vaz' etdüğü sakkâya mesâlihine mezbûr dükkân muhterik olub yeri ayda on yedi akçe mukâta'aya virilmiş deyü kayd olunmuş.

Vakf-1 Hundi Hatun binti Ahi Yusuf ber müceb-i vakfiyye vâkıfe-i mezbûre mahalle-i mezkûrede Hacı Ahmed ve Hoca İbrahim ve vâkıfe-i mezbûre vakfları ve tarîk-i âmm mahdûd hâne süflî ve kenîf ve fırın müştemil menziline vakf idüb şart eylemiş atîkesi Gülşah'a ve evladına neslen ba'd-ı nesl ba'dehum İbrahim bin Kavan evladına neslen ba'd-ı nesl ba'd-ı nesl ba'dehûm İbrahim bin Abdi el-Haffaf evlâdına neslen ba'd-ı nesl ba'de'l-inkırâz mescid-i mezbûrda imam ve müezzin olanlar münâsafâ ile mutasarrıf olub imam ve müezzin tasarrufundadır.

Hâsıl ez hisse-i imam fî sene: 240

Vakf-1 Hundi Hatun binti Ahi Yusuf el-mezbûr vâkıfe-i mezbûre mahalle-i mezkûrede Hacı Ahmed ve Hoca İbrahim Vakfları ve Hacı Mesud mülkü ile mahdûd tahtânî ve fevkânî hâneleri ve iki mahzeni ve kenîf ve zillî ve fırın müştemil menziline vakf idüb şart eylemiş mu'tekası Nevruz'a ve evlâdına neslen ba'd-ı nesl sonra İbrahim bin Abdullah ve evlâdına neslen ba'd-ı nesl sonra İbrahim bin Kumru ve evlâdına neslen ba'd-ı nesl sonra mescid-i mezbûda imam ve müezzin olanlar Ale's-seviye mutasarrıf olub yılda bir hatm okuyalar sonra fukarâ-i Müslimîne ola hâliyen müezzin Ahmed sâkindir.

Tarih-i vakfiyye 864

Vakf-1 İbrahim bin Kumru ber müceb-i vakfiyye vâkıf-1 mezbûr mahalle-i mezkûrede Haydar Hoca ve Hacı Hundi Vakfları ve tarîk-i âmla mahdûd tahtânî hâne ve zillî ve cenîne müştemil menziline vakf idüb şart eylemiş gallesi Hundi Hatun'un vakf etdüğü menzilin meremmetine sarf oluna ve kenîf için icâreye alınan arzın kirâsına sarf oluna hâliyen imam Ahmed mütevellidir.

Hâsıl fî şehir: 5

Tarih-i vakfiyye 882

Vakf-ı Melek Hatun binti İsmail vâkıfe-i mezbûre Gazi Hoca Mahallesi'nde Şehrlü Mehmed ve İbrahim Paşa Vakfları ve tarih-i âmmla mahdûd tahtânî hâne ve gürfe ve kenîf ve muhavvet vakf idüb şart eylemiş nefesine ba'dehâ evlâdına sonra utekâsına ve evlad-ı utekâsına neslen ba'd-ı nesl ba'de'l-inkırâz mesid-i mezbûr mesâlihine ola

Hâsıl fî şehir: 10

Vakf-ı Hacı Sinan vâkıf-ı mezbûr mahalle-i mezkûrede olan menzilinî ki müştemildir. iki beyt-i süflî ve iki gürfe ve ikiçuffe ve cenîne ve fırını ve iki kenîf ve ahûru ve bi'r mâ ve muhavvet vakf eylemiş zevcesine ve evlâdına sonra utekâsına ba'de'l-inkırâz fukarâya ola hâliyen fukarâya intikâl idüb Mesud vâkıf-ı mezbûr mahalle-i mezkûrede olan menzilinî ki müştemildir. İki süflî evi ve bir ulvî evi ve kenîf ve ahûru ve muhavvet ve suffe vakf eylemiş atîki İbrahim'e ba'de onun evlâdına neslen ba'd-ı nesl sonra utekâsına ve evlâd-ı utekâsına neslen ba'd-ı nesl sonra mescid-i mezbûr mesâlihine ola hâliyen mesâlih-i mescide müntakil olmuştur.

Hâsıl fî sene: 180

TD 1070 Numaralı Evkaf Defteri'nin 305'inci Sayfasının Transkripsiyonu

Vakf-ı Usta Hatun vâkıfe-i mezkûrede olan menzilinî ki müştemildir iki süflî evi ve kenîf ve muhavvet vakf eylemiş İlyas ve evlâdına neslen ba'd-ı nesl sonra sonra mescid-i mezbûr imamına ve müezzine ola hâliyen imam ve müezzin tasarrufundadır.

Hâsıl fî sene: 120

Vakf-ı Mehmed bin Ahmed el-ma'rûf Şehrlü Mehmed ber müceb-i vakfiyye vâkıf-ı mezbûr Gazi Hoca Mahallesi'nde vakîf-ı mezbûr vakfı ile mahdûd tahtânî hâne ve suffe ve muhavvet vakf idüb şart eylemiş mu'tekâsı Şehdane'ye ve Şehdane'nin evlâdına neslen ba'd-ı nesl sonra mescid-i mezbûr mesâlihine hâliyen mescide müntakil olmuş imam Ahmed mütevellidir.

Hâsıl fî şehir: 12

Vakf-ı Mehmed bin Ahmed eş-Şehr-i be-Şehrlü Mehmed elmezbûr vâkıf-ı mezkûr menzil-i mesfûre muttasıl bir hücre vakf eylemiş atîkesi Selver'e ve evlâdına neslen ba'd-ı nesl sonra utekâsına ve evlâd-ı utekâsına sonra mesâlih-i mescid-i mezbûr ola hâliyen Selver'in evlâdının evlâdı elindedir.

Hâsıl fî sene: 96

Vakf-1 Paşa Melek zevce-i Boz Şeyhoğlu vâkife-i mezbûre bin akçe vakf eylemiş ki rıbhı Karye-i Ağul Paşa'da olan kuyunun mesâlihine sarf ola hâliyen mütevellî Kadı Bedreddin karındaşı oğlu elindedir deyü defter-i atıkde kayd olunmuş. Mezkûr Hacı Ahmed fevt olmuş meblağ-ı merkûmun nice olduğu bilür kimesne bulunmadı.

Vakf-1 Nevrus binti Abdullah atıke-i Hacı Saruce vâkife-i mezbûre Hoca Gazi Mahallesi'nde Yusuf ve İlyas mülkleri ve İbrahim Paşa Vakfı ve Cüneyd Vakfı ile mahdûd tahtânî hâne ve muhbâ ve suffe ve fırın ve kenîf ve cenîne ve muhavvet müştemil menziline vakf idüb şart eylemiş zevci Yusuf'a ve Yusuf'un evlâdına neslen ba'd-ı nesl sonra fukarâya ola hâliyen fukarâdan Ömer nâm kimesne sâkindir.

Tarih-i vakfiyye 877

Vakf-1 Ali Çelebi vâkıf-ı mezbûr mahalle-i mezkûrede bir çatma ev vakf eylemiş binâr mesâlihine sonra harâb hâkimü'l-vakt ma'rifetiyle beş yüz akçeye satılmış sonra mesfûr meblâğ zâyi' olub mezbûr vâkıfın mu'tekâ Hacı Ahmed nâm kimesne mezkûr kuyu termîm edüb mesâlihi için beş yüz akçe vakf etmiş ki rıbhı ile kuyuyu gözedeler hâliyen meblağ-ı merkûm müezzin Ahmed elindedir.

Vakf-1 Hundi Hatun binti Mehmed vâkife-i mezbûre Kula Kapusu kurbunda Attarlar Çarşusu'nda iki dükkân arsasın vakf eylemiş kendüden sonra gallesinden ayda otuz akçe ile iki cüz tilâvet oluna ve cüzlerin birini mescid-i mezbûr imam ve birini mescid-i mezbûr müezzini tilâvet eyleyeler ve tevliyet imama olub nezâret müezzin ola hâliyen üzerine Ali Paşa dükkânları binâ edüb ide on beş akçe mukâta'a virirlermiş

Hâsıl ez mukâta'a fî şehir: 15

Vakf-1 Şahin bin Abdullah vâkıf-ı mezbûr kendü malından bin nakd akçe ve Gazi Hoca Mahallesi'nde Arpacı Hacı Sinan dükkân ve hendek ve tarîk-i âmm ve Fatma dükkânıyla mahdûd iki bâb tahtânî hâne ve hücre ve iki bâb dükkânı ve fırını ve kenîf ve bağçe ve muhavvet vakf idüb

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Yılmaz ÇETİNER

Doğum Yeri : YATAĞAN

Doğum Yılı : 05/10/1978

Medeni Hali : Bekâr

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise 1993-1996 : Yatağan Lisesi

Ön Lisans 1996-1998 : Karadeniz Teknik Üniversitesi (Çay Ekspertiği Bölümü)

Lisans 2002-2006 : Muğla Üniversitesi (Tarih Bölümü)

Yabancı Dil : İngilizce

MESLEKİ BİLGİLER

Halihazırda yüksek lisans eğitimime devam etmekteyim